

HERMES TRISMEGISTOS

*Corpus
Hermeticum*

EDITURA HERALD

CORPUS HERMETICUM
(Ediția a II-a, revizuită și adăugită)

Descrierea CIP a Bibliotecii Nationale a României
HERMES TRISMEGISTUL: CORPUS HERMETICUM/
Hermes Trismegistos/trad.: Dan Dumbrăveanu/
reviz. text.:Alexandru Anghel;
Ed. a 2-a rev.; Bucureşti : Herald, 2012
ISBN 978-973-111-266-4
I. Dumbrăveanu, Dan (trad.)
II. Anghel, Alexandru (trad.)
141.33
133.52

© Drepturile asupra prezentei versiuni în limba română aparțin Editurii Herald. Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte poate fi făcută numai cu acordul editorului.

HERMES TRISMEGISTOS

Corpus Hermeticum

Traducere și îngrijire ediție:
DAN DUMBRĂVEANU

Revizuire text:
ALEXANDRU ANGHEL

EDITURA HERALD

București

Redactor:

Radu Duma

Grafica copertei:

Radu Gabrea

**Procesare text &
tehnoredactare computerizată:**

Alexandru Leicescu

Corectură:

Amelia Luca

Sursele pentru alcătuirea prezentei ediții:

Parthey, G., *Hermetis Trismegisti Poimander ad Fidem Codicum Manu Scriptorum recognovit*, Berlin, 1854; Mead, G. R. S., *Great Hermes: Studies in Hellenistic Theosophy and Gnosis*, 3 vol., Londra, 1906, ale cărui note și observații critice au fost preluate în parte; *The Divine Pymander*, ed. Dr. Everard, London, 1884. *The Hermetic Works*, de Anna Kingsford și Edward Maitland, Londra, 1885.

Abrevieri:

C. H. – *Corpus Hermeticum*

G. – T. Gainsford, *Joannis Stobaei Florilegium* (Oxford, 182), 4 vol;
Io. Stob. Ec. Phys. et Ethic. Libri Duo (Oxford, 1850), 2 vol.

H. – Hense (O.) – *I. Stob. Anth. Lib. Tert.* (Berlin, 1894).

P. – Parthey (G.), *Hermetic Trismegisti Poimander ad Fidem Codicum Manu Scriptorum recognovit* (Berlin, 1854).

R. – Reitzenstein (R.), *Poimandrēs: Studien zur griechisch-ägyptischen und frührchristlichen Literatur* (Leipzig, 1904).

W. – Wachsmuth (C.), *Io. Stob. Anthologii Lib. Duo Priorēs. . . Ec. Phys. et Ethic* (Berlin, 1884), 2 vol.

CUVÂNT ÎNAINTE

1. Hermes, „Cel de trei ori foarte mare”

Încă din secolul al IV-lea î. H., grecii îl desemnau pe zeul egiptean Thot cu numele atât de sugestiv și plin de semnificații de Hermes Trismegistos. Se credea că el se află la originea a tot ceea ce zămislește mintea omenească. De aceea era adorat în calitate de creator al tuturor artelor și științelor. Era considerat inventatorul hieroglifelor. Egiptenii aveau un subtil sistem de scriere hieroglifică, al cărui înțeles adevărat era cunoscut numai de preoții de rang foarte înalt. Existau de asemenea sisteme de scriere cu reprezentări sau simboluri accesibile unui cerc mai larg, iar unele dintre aceste misterioase semne au fost modificate, adaptate, pentru a fi înțelese de multime. Hermes era interpretul icsusit și fecund dintre natură și om, era depozitarul cunoștințelor referitoare la fenomenele naturii și la rațiunea lor.

Epitetul Trismegistos (*τρισμέγιστος* sau „cel de trei ori mare”) atribuit lui Hermes este de origine relativ târzie și nu se întâlnește la nici un autor anterior celui de al doilea secol creștin. El a apărut, cel mai probabil, din formele mai vechi derivate de greci din surse egiptene originale. De-a lungul vremii au fost mai multe încercări de a explica acest atribut. De pildă cea a autorului lucrării *Chronicon Alexandrinum* (47 d. H.) care este de părere că, deși Hermes propovăduia unitatea lui Dumnezeu, el susținea deopotrivă existența a trei puteri supreme și din acest motiv a fost numit de către egipteni *τρισμέγιστος*; acest punct de vedere este împărtășit și de Suidas¹. Numele Hermes pare să fi

---

¹ Această explicație pare de preferat, cel puțin în comparație cu cea întâlnită în *History of Greek Literature* a lui Nicolai, conform căruia unui autor apocrif pe nume Hermes i s-a spus *τρισμέγιστος* doar pentru a arăta că acesta preluase și dezvoltase teoriile astrologice, fiziognomice și alchimice ale unui anume Megistias din Smyrna.

fost considerat în cursul secolului al III-lea d.H. și al următoarelor un pseudonim convenabil pentru a fi pus în fruntea numeroaselor scrieri sincretice în care se căuta îmbinarea filozofiei neoplatonice cu iudaismul lui Philon și cu doctrina kabbalistă, pentru a oferi astfel o alternativă credibilă la creștinism. Unele dintre aceste scrieri hermetice pseudoepigrafice au ajuns până la noi în originalul grecesc, altele au supraviețuit în traduceri latine sau arabe; însă cea mai mare parte dintre ele pare să se fi pierdut.

Hermes era numit de către egipteni Tat, Taut, Thot. Se consideră îndeobște că datorită erudiției și șicusinței sale, admirându-i totodată priceperea excepțională în arte și științe, poporul i-a dat numele de *Trismegistos* sau „Cel de trei ori foarte mare”. Thot – sau cel numit cu diverse apelative, ca Tat, Tot, Taut, Thot și reprezentat ca un personaj cu cap de ibis – era sfetnicul și prietenul lui Osiris. Aceasta ne-o spune Diodorus Siculus. El a fost însărcinat de către Osiris să o sfătuască pe Isis în guvernarea țării, atunci când Osiris a plecat să regenereze pământul și să civilizeze popoarele. Istoricul mai spune că Hermes a îmbogățit limba, a inventat literele, a instituit rituri religioase, a transmis oamenilor numeroase cunoștințe filozofice despre Providență, i-a inițiat în astronomie, muzică și alte arte.

Mulți sunt de părere că acest Thot sau Hermes a trăit cu mult înainte de Moise. Unii au mers până într-acolo încât l-au identificat cu Adam, în timp ce aproape toți istoriografi, înconjurând de mister personajul și faptele sale, i-au atribuit puteri magice, dacă nu chiar inventarea magiei. Nu au lipsit nici cei care l-au privit ca fiind același cu Enoch sau Canaan, sau cu patriarhul Iosif.

În ciuda tuturor exagerărilor de mai sus, cel mai probabil Hermes a fost o persoană dotată cu geniu, care, cu mult înainte de Moise, inventase artele și-i învățase pe oameni primele rudiamente de știință. El a făcut ca învățăturile sale să fie gravate în hieroglife pe table de piatră sau pe obeliscuri, pe care apoi le-a răspândit în toată țara în vederea iluminării poporului și a rândurii ritualurilor pentru zei. Este firesc să deducem că aceleasi inscripții simbolice mai foloseau și pentru a inspira echipa ce se cuvenea să însoțească contemplarea ființelor spirituale – păzitorii vieților oamenilor și cei care le hotărăsc destinele. Alături de aceste învățături religioase se găseau maxime politice și morale pline de înțelepciune.

Se spune că ceva mai târziu a trăit un alt Thot sau Hermes. Era la fel de venerat ca primul și îndeosebi acestuia îi era asociat

numele de *Trismegistos*. După părerea lui Manethon, el este cel care a tradus caracterele sacre ale primului Hermes gravate pe tablele de piatră, și le-a explicat într-o seamă de cărți păstrate în templele egiptene. Același autor îl numește „fiul lui Agathodaemon [Daimonul cel bun]”, și adaugă faptul că lui i se dătorează atât restaurarea înțelepciunii lăsate moștenire de primul Hermes cât și renașterea, la egipteni, a geometriei, aritmeticii și artelor, după ce mult timp fuseseră pierdute sau neglijate. Prin interpretarea pe care a dat-o simbolurilor înscrise pe vechile table sau coloane, Hermes a obținut recunoașterea de către societatea antică a instituțiilor create de către el însuși. Pentru a le perpetua influența asupra poporului, el a încreștinat preoțimii grija de a păstra interpretarea pe care o dăduse însemnelor de pe coloanele de piatră.

2. Hermes și *Tabla de Smarald*

Manuscriștele alchimice, indiferent de epoca sau limba în care au fost redactate, fac mențiuni la Hermes Trismegistos, care era socotit, iar uneori chiar numit, adevăratul părinte al alchimiei. Legătura dintre numele lui Hermes și alchimie va explica ce se înțelege prin „închidere hermetică” și va îndreptați folosirea expresiei „medicină hermetică” de către Paracelsus, în decursul Evului Mediu¹.

Pentru Hermes, cosmosul era o unitate formată din părți interdependente între care există raporturi de atracție și de respingere și care sunt aranjate într-o paradigmă aparte. Lucrurile de deasupra (planetele, semnele zodiacale etc.) se află în raporturi strânse cu lucrurile de dedesubt (omul, alcătuirea sa etc.) prin intermediul unor linii de influență, asemănări și afinități. Această corespondență dintre macrocosmos și microcosmos constituie esența hermetismului și partea lui fascinantă. *Asclepios*, un dialog dintre Hermes și un neinițiat numit Asclepios, exprimă cu exactitate această idee centrală. Între unu și multitudine, spune Hermes, există o legătură indisolubilă:

„Totul” este din „Unu” sau „Unul” este din „Totul”.
Atât de legăți sunt unul de celălalt încât separarea lor este cu neputință... Si toate sunt strâns legate între ele; ceea ce este muritor este legat de ceea ce este muritor, ceea ce este sensibil de ceea ce e sensibil”.

---

¹ B. Campbell, *History of Chemistry*, pag. 214.

Această metaforă a lanțului ființei, ține de interpretarea judecătoasă a termenilor *adnexa* și *conexa* din text.

Fie că au fost sau nu influențați de Hermes, teologii alchimiști ai Renașterii, precum Agrippa și Boehme, au fost considerați hermetici. În această perioadă ramurile ocultă și filozofică ale tradiției, întotdeauna combinate, aproape că se confundau.

Publicarea textului intitulat *Tabula Smaragdina* sau *Tabla de Smarald*, o altă scriere atribuită lui Hermes, a provocat un amestec și mai puternic al genurilor, acesta exprimând ceea ce ele au în comun cu o acuratețe de neconfundat. „Ce este dedesubt e la fel cu ce este deasupra”, inima acestei scrimeri scurte, nu este doar rezumatul hermetismului, dar și ceea ce pentru mulți oameni din timpurile ulterioare a ajuns să reprezinte tot ceea ce era necesar să se știe despre Hermes.

Cel mai probabil, *Tabula Smaragdina* (sau *Tabla de Smarald*) și-a făcut pentru prima dată apariția în Occident în edițiile operați pseudo-aristotelice *Secretum Secretorum*¹. Savanții au găsit similitudini între această carte și *Cartea Siriană a Comorilor*, scrisă de Iov din Odessa (sec. al IX-lea), și mai cu seamă scrierile grecești ale episcopului Nemesius din Emesa, Siria, de la mijlocul secolului al IV-lea.

Trebuie observat că aparent grecii și egiptenii foloseau termenul tradus prin „smarald” pentru smaralde, granituri verzi „și poate chiar jasp verde”. În vremurile medievale, masa de smarald a regilor gotici ai Spaniei și *Sacro catino* – un vas ce se spune că a aparținut reginei din Saba și că a fost folosit la Cina cea de Taină – erau realizate dintr-o sticlă de culoare verde.

Faptul că *Tabula* a fost găsită în corpusul scriierilor lui Jabir este un lucru semnificativ. Versiunea arabă, cea mai veche copie existentă, a fost probabil tradusă din siriacă și trebuie să se fi bazat în ultimă instanță pe un original grecesc. Originea alexandrină a acestui original este o ipoteză foarte posibilă. Acest lucru explică „conotațiile alexandrine” încorporate în legendele descoperirii acestui text.

---

¹ Aceasta era de fapt traducerea unei cărți de sfaturi pentru regi, *Kitab Sirr al-Asar*, tradusă în latină de Johannes Hispalensis, în jurul anului 1140 și de Filip din Tripoli, în 1243. O altă versiune arabă timpurie a Tabulei a fost descoperită într-o anexă a *Kitab Sirr al-Khalīqa wa San'at al-Tabi'a* („Cartea secretului creației și arta naturii”), cunoscută și cu titlul de *Kitab Balaniyus al-Hakim fi'l-'Ilal* („Cartea despre cauze a lui Balinas Înțeleptul”).

Originea alexandrină a *Tablei de Smarald* este sugerată, pe de o parte, de autorul legendar al acesteia (adică Hermes) și, pe de altă parte, de caracterizarea acesteia ca fiind „lucrarea Soarelui [Apollo]”. Într-adevăr, cultul lui Ra (Apollo la greci) a reprezentat cheia de boltă a religiei antice egiptene începând cu Dinastia a III-a (începutul Regatului Vechi), devenind un instrument politic în mâinile Ptolemeilor. Teologia mitică și metafizică a acesteia a asimilat în parte gândirea greacă, care a făcut posibilă formarea modelului egipto-alexandrin, ce culminează în hermetism (Hermes ca mediator între pământ și cer). Atât practica populară (cf. papirusurile grecești ce se ocupă de magie) cât și învățăturile culte (cf. *Corpus Hermeticum*) nu fac decât să evidențieze acest lucru.

Tabula Smargdina

„Întâi. – Nu spun lucruri născocite, ci [numai] ceea ce este sigur și foarte adevărat.

Al doilea. – Ce este dedesubt e la fel cu ce este deasupra; iar ce este deasupra e la fel cu ce este dedesubt, pentru a împlini miracolul unui singur lucru.

Al treilea. – Și după cum toate lucrurile au fost create printr-un singur cuvânt al Unului, tot aşa toate lucrurile au fost create din acest unic lucru, prin adaptare.

Al patrulea. – Soarele îi este tată, luna îi este mamă, vântul îi-a purtat în pântece, pământul îi este doică.

Al cincilea. – El este tatăl întregii perfecțiuni a lumii.

Al șaselea. – Puterea lui este fără margini de-i preschimbăt în pământ.

Al șaptelea. – Separă pământul de foc, subtilul de grosier, cu băgare de seamă și cu judecată.

Al optulea. – Urcă cu cea mai mare chibzuială de la pământ la cer și apoi coboară iarăși pe pământ și strângе laolaltă puterile lucrurilor superioare și ale celor inferioare. Astfel, vei dobândi slava întregii lumi, și întunericul se va depărta de la tine.

Al nouălea. – Aceasta are mai multă tărie decât tăria însăși, căci cucerește orice lucru subtil, și poate pătrunde orice solid.

Al zecelea. – Astfel a fost creată lumea.

Al unsprezecelea. – De aici purced minunile ale căror realizări au fost aci înfățișate.

Al doisprezecelea. – Iată pentru ce sunt numit Hermes Trismegistos, având trei părți din filozofia lumii întregi.

Al treisprezecelea. – Ceea ce am avut a spune despre lucrarea soarelui este complet”.

Hermes era intelectul zeificat și de aceea a fost confundat adesea cu Thot, „intelectul”. Unii cercetători afirmă că Hermes ar fi o emanăție a lui Thot, reprezentând „calitatea abstractă” a înțelegerii. Pe piatra de la Rosetta, el este numit „cel mare și mare” sau „de două ori mare”. A fost numit Trismegistos, sau „de trei ori mare”, după cea de-a douăsprezecea maximă din *Tabula Smaragdina*, întrucât el poseda trei părți din înțelepciunea întregii lumi. Aceste trei părți erau:

a) Alchimia - Lucrarea Soarelui, Opus Magnum, adică transmutarea omului de la condiția sa inferioară într-o persoană spirituală. Din această perspectivă mutația superioară a elementelor (prefacerea plumbului în aur) nu este decât expresia exteroară a unei lucrări de înnobilare interioară.

b) Astrologia - Lucrarea Lunii - dar nu în sensul comun de influență (benefică sau malefică) a planetelor asupra destinului omului, ci înțelegerea acestora ca simboluri ale unei lumi spirituale și ca parte a unui Univers în care totul se mișcă potrivit legii corespondențelor.

c) Teurgia - Lucrarea Astrelor - numită și magia sau „arta lucrărilor divine”, adică acea lucrare pe care omul o realizează în cooperare cu ființele divine și al cărei scop este contopirea cu Conștiința Divină.

3. Lucrările hermetice

Se spune că Hermes Trismegistos, folosindu-se de tablele primului Hermes, a scris un număr foarte mare de cărți și comentarii care trătau despre principiile universale, despre natura universului și despre sufletul omului; despre guvernarea lumii de către mișcarea stelelor (altfel spus, despre astrologie); despre lumina Divină și despre umbra sa, sau despre cealaltă parte a sa din viață întreruptă; despre modalitatea de a respira sau mijloacele de a fi în această lume, care, în comparație cu viața luminii neîntrerunate, reprezintă întunericul.

În afara de aceste idei profunde, el se ocupă de natura și ordinea ființelor cerești, de multitudinea elementelor etc. și enunță majoritatea noțiunilor ce vor intra mai târziu în vocabularul kabbalistilor și al rozacrucienilor. El ordonează astrologia într-un adevărat sistem; scrie tratate de medicină; detaliază, într-o manieră inspirată, multe aspecte științifice ale anatomiciei, precum și cele mistice referitoare la originea și lucrarea lumii și a naturii vieții omului.

Titlurile prin care era desemnat Hermes Trismegistos erau, în parte, titlurile atribuite Divinității; Theut, Thot, Taut, Taantes sunt variante ale acelaiași nume și aparțin zeului suprem al Egiptului. Istoricul bisericesc Eusebiu din Cesareea vorbește despre el ca fiind același cu Hermes. Din Theut grecii au derivat ΘΕΟΣ, sau *Theos*, care era numele cel mai general al Divinității. Platon, în tratatul său intitulat *Philebos*, îl menționează cu numele de *Θευθ*, sau *Theut*. El îl consideră un mare binefăcător și primul cultivator al viței de vie. Mai spune despre el că ar fi născosit scrierea, invenție care îi este atribuită de asemenea lui Hermes. Suidas îl numește *Theus* și spune că era același cu Ares, fiind venerat astfel la Petra. Acolo, în loc de o statuie se găsea „*lithos melas, tetraagonos, atupotos*”, un stâlp pătrat de piatră neagră, fără nici o inscripție sau reprezentare. Era aceeași divinitate pe care germanicii și celtii o venerau sub numele de Theut-Ait sau Theutates și ale cărei sacrificii erau foarte crude¹.

Se știe într-adevăr foarte puțin despre acest Hermes; unii, care s-au străduit să-i deslușească istoria, îl consideră a fi un vechi rege al Egiptului. Deși epoca lui Asclepios este destul de îndepărtată, acești cercetători insistă că cea a lui Hermes Trismegistos o precede cu mult. Ei îl situează pe acesta din urmă cu o mie de ani înaintea lui Asclepios și îl înconjoară pe Hermes cu un mister absolut.

Numeroasele cărți de teologie, astronomie și medicină sunt atribuite celui de al doilea Mercur, fiul lui Vulcan, care, după opinia lui Eusebiu (*Chron.*), a trăit puțin după Moise; asta înseamnă cam la cincizeci de ani după exodul evreilor. Acest erudit autor, bazându-se pe autoritatea lui Manethon, citat de Syncellos, socotește că acest al doilea Mercur este cel care a fost supranumit „Trismegistos”, sau „Cel de trei ori mare”.

După Manethon, acest al doilea Hermes sau Mercur a reușit să deslușească, de pe tablele de piatră ce fuseseră îngropate în pământ, semnele sacre gravate de primul Hermes; în felul acesta el a instituit o autoritate Divină și a dobândit un mare respect în ochii poporului, fiind multă vreme venerat ca restaurator al învățăturii.

Iamblichos (*De myst.* VIII.4) ne spune că Hermes egipteanul² a scris douăzeci de cărți; Manethon vorbește de treizeci și

¹ Cf. Lucan, *I.*, v.444: „Et quibus immitis placatur sanguine diro Theutates”.

² În 1614, Isaac Casaubon, un filolog elvețian, a analizat textele hermetice din punct de vedere lingvistic, afirmând că scriurile ce îi sunt

șase de mii – evident o exagerare, căci o asemenea muncă nu s-ar fi putut duce la bun sfârșit de un singur om, fie el și înzestrat cu facultăți divine. Printre artele și științele despre care se afirmă că Hermes le-ar fi revelat oamenilor, se numără: medicina, chimia, dreptul, astrologia, muzica, retorica, magia (albă), filosofia, geografia, matematica (în special geometria), anatomia și oratoria.

Un alt aspect legat de personalitatea lui Hermes este că el a fost unul din puținii preoți-filozofi păgâni asupra căror creștini timpurii nu și-au aruncat blamul. Unii Părinți ai Bisericii au mers atât de departe încât afirmă că Hermes a arătat în scrierile sale multe semne de inteligență. Clement din Alexandria ne oferă practic toată informația cunoscută privind cele patruzeci și două de cărți originale ale lui Hermes și însemnatatea ce li se acorda atât de puterea temporară cât și de cea spirituală a Egiptului. Iată cum descrie el procesiunile ceremoniale egiptene:

Egiptenii urmău o filosofie care era numai a lor. Aceasta era vădită îndeosebi în ceremoniile lor sacre. Înaintea tuturor mergea „Cantorul”, care purta în mâinile sale două cărți: una cuprinzând imnurile în cinstea zeilor, iar cealaltă regulile după care trebuiau să guverneze regii. Venea apoi „Horoscopus”, sau preotul, care purta patru cărți de astrologie: una tratând despre stelele fixe, alta despre eclipsele de soare și de lună, iar ultimele două despre ascensiunea acestor doi luminători cerești. Urma „Scribul” sacru, cu aripi pe cap, cu zece cărți ce trătau despre cosmografie, geografie, descrierea Nilului... În urma lui venea „Odădierul”, cu alte zece cărți cu subiecte religioase tratând despre sacrficii, rugăciuni, zile de sărbătoare... Venea apoi „Profetul”, cu zece cărți, numite sacerdotiale, ce cuprindeau legile instituite de zei și regulile de disciplină preotească. Așadar, erau cu totul patruzeci și două de cărți, dintre care treizeci și șase acopereau întreaga filozofie a egiptenilor; celelalte șase erau cărți de medicină, care trătau despre structura corpului (anatomie), medicalmente, boli ale ochilor, boli ale femeilor¹.

---

atribuite Trismegistului nu reprezintă lucrarea unui preot egiptean ci aparțin erei creștine.

¹ *Stromata*, I, 6.

Aceste cărți, pierdute de mult – dacă descrierea de mai sus a avut vreodată corespondent în realitate – i-au furnizat lui Sanchuniathon materialul pentru teogonia sa. Multe dintre temele despre care se afirmă că ar fi făcut obiectul acestor scrieri nu se regăsesc în perioada incipientă a filozofiei egiptene.

*

Lucrările atribuite lui Hermes Trismegistos care sunt cel mai bine cunoscute și în afară de orice discuție, au fost cuprinse într-o culegere numită generic *Corpus Hermeticum*. Tot aici apare de obicei și un tratat intitulat *Definițiile lui Asclepios*, care în mod eronat a fost atribuit lui Apuleius. Alte scrieri hermetice cunoscute, adunate în cea mai mare parte de Patricius în *Nova de Universis Philosophia* (1593) sunt (în latină): *Aphorismi sive Centiloquium Cyranides* și (în arabă, însă fără îndoială după un original grecesc) *Discurs despre sufletul omenesc*.

Din literatura greacă trismegistă propriu-zisă, o mare parte s-a pierdut; ceea ce ne-a mai rămas, se încadrează în cinci categorii de scrieri:

A. *Corpus Hermeticum*. Scrierile cunoscute astăzi sub acest nume au fost adunate într-un singur volum în perioada bizantină, iar o copie a acestui manuscris a ajuns în mâinile lui Lorenzo de Medici în secolul al XV-lea. Marsilio Ficino, conducătorul Academiei din Florența, a fost întrerupt din sarcina de a traduce dialogurile lui Platon pentru a se ocupa mai întâi de traducerea în latină a *Corpusului*. Scrierile se împart în mai multe grupe. Prima este (C. H. I), „Poimandrēs”, fiind relatarea unei revelații dată lui Hermes Trismegistos de către Poimandrēs sau „Păstorul oamenilor”, o expresie a Minții universale. Următoarele opt (C. H. II-IX), „Predicile generale”, reprezentă discursuri sau dialoguri scurte ce se ocupă de diferite teme fundamentale ale filozofiei hermetice. Urmează „Cheia” (C. H. X), un rezumat al Predicilor generale, iar după acesta un grup de patru tratate – „Mintea către Hermes”, „Despre Mintea comună”, „Predica tainică de pe munte” și „Hermes către Asclepios” (C. H. XI-XIV) – ce se aplicașă asupra aspectelor hermetismului. Colecția este întregită de „Definițiile lui Asclepios către regele Ammon” (C. H. XVI), ce probabil este compusă din mai multe fragmente ale unor scrieri mai mari.

B. *Predica desăvârșită sau Asclepios*. Această scriere nu s-a mai păstrat în greacă, ci doar într-o versiune în limba latină ve-

che¹. Ea a fost atribuită mult timp lui Lucius Apuleius, a cărui capodoperă, *Măgarul de aur*, furnizează unele dintre cele mai bune dovezi existente referitoare la cultul lui Isis în lumea romană. Sf. Augustin, în *Cetatea lui Dumnezeu*, citează în mai multe locuri din vechea traducere latină; iar în Europa medievală au circulat copii ale acestei traduceri până în vremea Renașterii. Deși originalul grecesc s-a pierdut, unele citate au supraviețuit în câteva surse antice. *Predica desăvârșită* este mult mai lungă decât oricare altă scriere ce a supraviețuit din filozofia hermetică. Acoperă subiecte ce apar și în *Corpus*, însă atinge și alte probleme – printre care procedeele magice pentru făurirea zeilor și o lungă profeție despre declinul înțelepciunii hermetice și despre sfârșitul lumii.

C. *Extrasele lui Stobaeus*. Există mai multe fragmente², din Predici de altfel pierdute, ale lui Ioan Stobaeus, un erudit pagân de la sfârșitul secolului al V-lea sau începutul celui de-al VI-lea, care a realizat o colecție foarte valoroasă de extrase din autorii greci. Unele dintre aceste extrase sunt de mare întindere, mai ales cele din *predica numită „Fecioara lumii”*; aceste fragmente sunt diferite de Predicile păstrate în *Corpusul trismegist*.

D. *Trimiteri și fragmente din Părinți*. De la Părinții Bisericii există numeroase trimiteri și douăzeci și cinci de fragmente scurte, altfel necunoscute, care lărgesc considerabil cunoașterea avută asupra întinderii acestei literaturi.

E. *Trimiteri și fragmente din filozofi*. De la Zosimus și Fulgentius au rămas trei fragmente, iar de Iamblichos și Iulian, împăratul-filozof, câteva trimiteri valoroase³.

¹ Aici este interesant de observat că în 1945, între manuscrisele gnostice de la Nag Hammadi, au fost descoperite și scrieri cu caracter hermetic (sub forma unor conversații între Hermes și Asclepios) și a unor texte despre Ogdoadă și Eneadă, redactate în limba coptă – St. A. Hoeller, *On the Trail of the Winged God - Hermes and Hermeticism Throughout the Age*, „Gnosis: A Journal of Western Inner Traditions” (Vol. 40, 1996).

² Unele ediții conțin, după caz, douăzeci șișapte sau douăzeci și nouă de extrase; altele au tendința de a comăsa mai multe fragmente cuprinzând învățărurile lui Hermes sub forma unor texte mai compacte.

³ Am urmat aici structura dată de G.R.S. Mead în *Great Hermes: Studies in Hellenistic Theosophy and Gnosis*, 3 vol. (Londra, 1906); A. D. Nock și A. J. Festugière, *Corpus Hermeticum* (Paris, 1945), II, prezintă o clasificare ușor diferită a textelor.

4. Numele Poimandrēs

Poimandrēs, titlul primului tratat din *Corpus Hermeticum*, este unul dintre cele mai vechi tratate hermetice existente. Deși nu se află în forma sa originală, fiind remodelată probabil în perioada primelor secole ale erei creștine, această operă conține fără îndoială multe dintre conceptele originale ale cultelor hermetice. *Poimandrēs* este compus din șaptesprezece scrieri fragmentare adunate laolaltă și prezentate ca o singură operă. Se crede că a doua carte a tratatului *Poimandrēs* descrie metoda prin care înțelepciunea divină i s-a revelat prima oară lui Hermes. *Poimandrēs* este o carte ce se integrează ușor în categoria scrierilor fundamentale, reprezentând o călăuză de netăgăduit pe drumul cunoașterii lumii și a omului. Fără a intra în detalii legate de această operă (vezi notele), ne vom rezuma să prezintăm un studiu referitor la „Numele *Poimandrēs*”¹.

*

Originea și semnificația numelui *Poimandrēs* au constituit subiect de speculație încă din perioada când Corpusul hermetic a prins pentru prima dată contur, probabil în secolul al II-lea sau al III-lea al erei creștine. Din moment ce scrierile hermetice – indiferent care a fost limba în care au fost compuse cele mai multe dintre ele – au circulat mai ales printre cititorii de limbă greacă, este firesc ca numele *Poimandrēs* să fi fost încă de la început asociat cu ποιμῆν αὐδρῶν, „păstor al oamenilor”. Această legătură a fost probabil întărită de asemănarea pe care autorii din vechime, precum și unii savanți contemporani, par a o găsi între anumite părți ale Corpusului hermetic și *Păstorul lui Herma*². Astfel, Tratatul XIII [VII. 85], despre care Puech afirmă că ar conține reminiscențe ale Evangeliilor, îl reprezintă pe vorbitor spunându-i Zeului: „Nous păstorește (ποιμανεῖ) Logosul tău”³. Această etimologie continuă să apară în comentariile unora dintre neoplatonicienii Renașterii și în cele ale savanților din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. În același timp, existau și

¹ Ralph Marcus, *The name Poimandrēs*, „Journal of Near Eastern Studies”, Vol. 8, No. 1 (Jan., 1949), 40-43.

² Vezi *Păstorul lui Herma*, trad. Monica Medeleanu, Ed. Herald, București, 2007 – n.t.

³ Vezi nota lui Nock în *ibid.* la Tratatul XIII. 19. Acesta se referă la un studiu legat de *Logos Poimēn* scris de J. Quasten în *Heilige Ueberlieferung* („Herwegen Jubilee Volume”, ed. O. Casel).

savanții moderni timpurii, precum Fabricius, care aduceau în atenție existența în literatura greacă a numelui *Ποιμανδρος*, folosit ca nume al unui personaj mitologic în *Moralia* 299 C, D lui Plutarh.

În ultimul timp, savanții care au studiat trecutul elenist oriental al Corpusului hermetic, mai ales al celui mai cunoscut dintre tratate, *Poimandrēs*, discutând semnificația numelui, au avut ca punct de plecare afirmația făcută chiar în tratat, în capitolul II: „Sunt Poimandrēs, Mintea (*nous*) stăpânirii supreme (*authentia*)”. Aici autorul a încercat să comunice cititorilor de limbă greacă sensul unui nume non-grecesc. Având în vedere tradiția persistentă conform căreia Hermes Trismegistos își are originea în Egipt, am putea presupune că s-ar fi sugerat pentru numele *Poimandrēs* o etimologie egipteană.

De pildă, Reitzenstein a fost unul dintre primii filologi care au explorat latura orientală a literaturii hermetice și au susținut viguros teoria conform căreia tratatul *Poimandrēs* a fost influențat în principal de gândirea egipteană. Dar, Reitzenstein a dezvoltat discuția considerabil accentuând conotațiile gnostice ale celor două cuvinte, *nous* și *authentia*, folosite în afirmația din tratatul citat mai sus. În cazul lui *authentia*, ne atrage atenția asupra faptului că Ficino, în versiunea latină făcută de acesta la literatura hermetică, traduce acest termen prin *potestas*, citându-i mai departe pe Hippolit și Irineu, pentru a arăta că acest cuvânt înseamnă aici „o putere superioară”¹.

Primul savant care a sugerat o etimologie egipteană pentru numele *Poimandrēs* a fost Frank Granger². Presupunând că există un grad de merit în afirmațiile scriitorilor antici greci conform cărori cărțile hermetice au fost scrise prima dată în egipteană, și susținând mai departe că *Poimandrēs* nu e o formă grecească plauzibilă, Granger a sugerat etimologia coptă (sahidică) „marterul”:

Termenul Poemandres conține o aluzie la răspândita legendă a lui Hermes ca martor, o legendă ce nici se confirmă din mai multe surse. Dar scriitorul a adaptat detaliile în acest scop. Hermes nu este el însuși martorul, ci mesagerul martorului.

¹ Richard Reitzenstein, *Poimandrēs: Studien zur griechisch-ägyptischen und frühchristlichen Literatur* (Leipzig, 1904), pp. 8, 328.

² „The Poemandres [sic] of Hermes Trismegistos”, *Journal of Theological Studies*, V (1904), 395-412.

Teoria lui Granger a fost respinsă decisiv doi ani mai târziu de către Mead, care, totuși, nu a menționat motivele pentru care a făcut-o. Mead, într-adevăr, a recunoscut că numele ar putea fi de origine egipteană, dar mai degrabă de sorginte demotică decât coptă, și și-a exprimat îndoiala că ideea de „martor” s-ar potrivi temei.

În orice caz, „Omul-Păstor” a fost cu siguranță *ideea* comunicată non-egiptenilor de acest nume, oricât de nejustificată filologic ar putea fi forma acestuia.

Kroll, în importantul său articol legat de literatura hermetică¹, ignoră posibilitatea unei origini egiptene a lui *Poimandrēs* și susține că este de origine grecească, bazându-se pe ideea lui Hermes ca păstor. La pasajele citate de savanții anteriori din literatura veche ce ilustrează această idee, Kroll mai adaugă unul din Philon, *De agricultura* 39 sqq., în care păstorul este tratat ca un simbol al învățătorului omenirii și în ultimă instanță ca un aspect al *Nous-ului* și al lui Dumnezeu.

Teoria unei origini egiptene a numelui *Poimandrēs* a fost preluată încă o dată de W. Scott, în parte datorită nemulțumirii sale cu privire la presupunerea lui Reitzenstein că *Poimandrēs* din Tratatul I este un păstor și că tratatul are unele legături cu *Păstorul lui Herma*². El susține de asemenea posibilitatea ca un nume egiptean să fi fost asimilat cu un nume grecesc precum *Poimandros*, care

ar fi putut să fie un epitet precum *Hermes Kriophoros* sau numele unei divinități locale care a fost ulterior identificată cu Hermes.

El reproduce în sprijinul său părerea egiptologului F.Ll. Griffith: „Ποιμανδρῆς este termenul copt [ce desemnează] «cunoașterea Zeului-Soare»”. După ce se ocupă pe scurt de corespondență fonetică dintre forma grecească și cea coptă, Scott să ia în considerare corespondența dintre sensurile cuvintelor:

Dacă presupunem că termenul copt este folosit aici ca echivalent pentru grecescul *nous*, *Poimandrēs* ar însemna «*nous-ul Zeului-soare*»; și văzând că nu numai în Egipt, ci și pe tot cuprinsul Imperiului roman, soare-

¹ „Hermes Trismegistos”, PWRE, XV (1912).

² *Hermetica*, The Clarendon Press, Oxford, 1924-1936, 4 vols , ii. 14-18.

le era în general privit ca fiind Zeul suprem, acest nume ar putea tot atât de bine să semnifice ceea ce indică scriitorul Corpusului I, adică *tēs authentias nous*, „mintea Stăpânirii Supreme” (adică a Zeului Suprem).

Scott încheie această discuție asupra numelui citând pasaje din Hippolit și Epifaniu pentru a demonstra că *authentia* ar putea tot atât de bine să însemne „autoritate supremă” sau „stăpânirea lui Dumnezeu”.

Cei mai mulți savanți versați în literatura gnostică vor fi total de acord cu interpretarea dată de Scott acestei formule grecești. Totuși, știindu-se că Helios apare în literatura gnostică ca un demiurg inferior¹, ar fi părut ciudat ca acesta să fie asociat cu *nous* într-un tratat care povestește cum naratorul fictiv a fost iluminat în privința naturii universului de către zeul (*nous*) său, al cărui fiu divin este „Logosul luminos”.

Îmi pare că poate fi găsit un alt echivalent copt pentru *authentia* și care să fie într-un acord mult mai mare cu contextul și cu structura generală a unui tratat atât de complet, precum este *Poimandrēs*, format din idei grecești în parte gnosticizate și termeni derivați în mare parte din stoicism. Oferind o nouă etimologie, susțin că, în timp ce numele de *Poimandrēs* este egiptean ca origine, forma originară deghizată s-a bazat în schimb pe terminologia grecească; cu alte cuvinte, o formulă grecească a fost tradusă în egipteană și apoi retradusă în greacă (cu o altă structură) de către autorul tratatului.

Etimologia coptă² propusă aici s-ar traduce prin „rațiunea stăpânirii”. În transcriere fonetică liberă formula ar fi *peiment-mentero*. Din cauza retipăririi silabei *ment*, va fi destul de probabil să se petreacă o disimilație, dând forma *perimentero*. Aceasta, la rândul său, mai ales datorită asemănării pe care o are cu numele grecesc *Poimandros*, ar fi putut să se elenizeze cu ușurință, luând forma de *Poimandrēs*.

Nu numai că această formă egipteană sau expresie nominală refăcută corespunde ca sens cu „*nous*-ul stăpânirii supreme (*authentia*)” dar, totodată, pare a oferi un indiciu în ceea ce privește conotația filozofică a numelui. Astfel, ajungem să descoperim că numele *Poimandrēs* reflectă conceptul stoic al „rațiunii

¹ Vezi, de pildă, pasajul din Stobaeus, citat de Kroll, *op. cit.*, p. 807, care îi urmează lui Cumont (*La Théologie solaire*) prin atribuirea teologiei eleniste solară surselor siriene mediate de Posidonios.

² Cf. W. E. Crum, *A Coptic Dictionary* (Oxford, 1939), p. 299b.

suverane", to *hēgemonikon* (*meros tēs psychēs*), pe care aceştia o identificau cu *logismos* și *dianoia*, iar scriitorii de mai târziu, precum Philon și Plotin, cu *nous*.

5. Sistemul hermetic

Recunoscând, asemenea Gnozei, conștiința ca fiind *condiția* indispensabilă a existenței, hermetismul derivă, cu o logică infalibilă, toate lucrurile din Ființa pură și absolută, nemanifestă și necondiționată; în infinitatea desăvârșirii și energiei sale, această Ființă posedă și exercită potențialitatea manifestării și condiționării, fiind sursa universului și a tuturor celor cuprinse în el.

Hermetismul consideră în mod necesar conștiința ca subzistând în tot ceea ce există și putând fi definită ca o proprietate prin care totul este și care de fapt constituie esența tuturor lucrurilor. Multiplele moduri ale conștiinței provin din conștiința divină (absolută) și în cele din urmă toate se întorc la ea. În aceasta constă misterul evoluției, care nu este altceva decât expresia tendinței lucrurilor de a reveni prin ascensiune la condiția originară - o tendință și deci o expresie materială a felului în care conștiința își regăsește „starea” originară și autentică.

Făcând din materia însăși ’o modalitate a conștiinței și deci a spiritului - spiritul fiind conștiința absolută - gnoza reușește să depășească dificultățile dualismului, care este fundamentat pe principii inerent antagonice. Întrucât toate sunt moduri ale Unului, nu mai este posibil nici un antagonism inerent sau vreo diferență esențială.

În orice caz, diversele manifestări ale conștiinței sau Ființei universale, fie în ceea ce privește diferențele sale planuri, fie diferențele sale moduri de pe același plan, sunt toate în concordanță cu una și aceeași lege, care, prin uniformitatea sa, demonstrează unitatea spiritului sau a mintii, care există etern și independent de orice altă manifestare.

Din unicitatea Ființei originare derivă, ca un corolar, lega corespondenței între toate planurile sau sferele existenței, în virtutea căreia macrocosmosul este precum microcosmosul, universalul precum individualul, lumea precum omul și omul precum Dumnezeu. În (C.H. X) „Cheia” se spune (preluând célébra sintagmă a lui Heraclit) că „Zeii sunt oameni nemuritori, iar oamenii zei muritori”. Același tratat are grija să explice că prin oameni se înțeleg numai acele ființe înzestrate cu cea mai înaltă inteligență ori conștiință spirituală, și că a-ți lipsi aceasta

înseamnă a nu fi încă om, ci numai om *in potentia*. Eroarea antropomorfismului este astfel evitată prin definirea Divinității ca nefiind în sine nici viață, nici minte, nici substanță, ci cauza tuturor acestora.

Necunoașterea lui Dumnezeu este declarată drept cel mai mare rău, însă Dumnezeu nu poate fi cunoscut prin intermediul fenomenelor sau văzut cu ochii trupești. Căutarea trebuie întreprinsă în interior. Pentru a ști, omul trebuie să fie. Adică trebuie să-și fi dezvoltat în sine conștiința tuturor sferelor naturii sale împătrite, și prin aceasta să ajungă om întreg.

Omul natural – spune apostolul Pavel, urmându-i deopotrivă pe hermetiști și pe kabbaliști, care au aceeași doctrină și metodă, deosebindu-se doar în formă – nu percep lucrurile Spiritului, nici nu le poate cunoaște, pentru că acestea sunt deslușite doar de partea spirituală a omului. În măsura în care își dezvoltă această conștiință, omul devine un *organon* al cunoașterii capabil să dobândească certitudinea adevărului, chiar și a celui mai înalt; și, de la a fi „agnostic” și incapabil de cunoaștere, el devine „gnostic”, sau mai bine zis deține Gnoza, care constă în cunoașterea de sine și a lui Dumnezeu, și în înțelegerea identității lor esențiale.

Mulți nu cunosc semnificația și potențialitățile omului, și confundă forma cu substanța și partea exterioară a omului cu omul însuși. Gnoza îl ridică pe om din această condiție a intuiericul spiritual și, dându-i supremul *desideratum* – care este obiectul oricărei revelații divine – o cunoaștere a sinelui, îi demonstrează cu rigoare științifică suprematia legii morale și imposibilitatea de a obține binele făcând rău, și de a scăpa de pe deapsă odată ce răul a fost săvârșit. Legea inexorabilă a cauzei și a efectului acționează și în lucrurile morale, și în virtutea ei natura și condițiile omului în viitor sunt rezultatul tendințelor cultivate de el în mod voluntar atât în trecut cât și în prezent; adică, ceea ce înainte a fost voință, devine destin.

Metoda hermetică pentru atingerea perfecțiunii pe toate planurile – fizic, intelectual, moral sau spiritual – este *puritatea*. Nu doar având, ci fiind conștiință, omul este o ființă adevărată, capabil de o înțelegere din ce în ce mai adâncă pe măsură ce devine pur; puritatea desăvârșită implică o perceptie totală, mergând până la a-l percepe chiar și pe Dumnezeu, aşa cum au făcut-o și Scripturile. În aceeași măsură el dobândește și putere. Singurul secret al puterii sale e puritatea, iar singurul scop, iubirea.

Câteva cuvinte despre *organonul* cunoașterii hermetice. Aceasta este cu siguranță modul în care mintea stimulează intuiția. Urmând-o în traiectoria ei centripetă, omul intră în asemenea relații cu sinele său esențial și permanent – sufletul – încât devine capabil să primească de la el cunoștințele despre lucrurile divine pe care acesta le-a dobândit în lungile epoci din trecutul său. Dar aceasta nu implică defel desconsiderarea modului centrifugal al minții, cel intelectul. Și acesta trebuie dezvoltat și instruit până la limita lui extremă, ca un complement și însotitor indispensabil al intuiției. Numai perfecționându-le și combinându-le pe amândouă, omul poate să cunoască totul și să devină nemuritor. Căci el ajunge să-l cunoască pe Dumnezeu și a-l cunoaște pe Dumnezeu înseamnă *a avea și a fi Dumnezeu*, iar „darul lui Dumnezeu este viața veșnică”.

O doctrină hermetică de primă însemnatate este cea a multiplelor renașteri a sufletului în corp fizic. Numai când procesul de regenerare – un termen hermetic – este suficient de avansat ca să-i permită entității spirituale care constituie adevăratul individ să se dispenseze de o viitoare asociere cu corpul, aceasta este eliberată de necesitatea de a se reîntoarce în materialitate. Doctrina corespondenței își găsește astfel una din cele mai inspirate ilustrări ale sale; este vorba de corespondența în virtutea căreia după cum corpul folosește și schimbă de mai multe ori învelișul său exterior, tot astfel și sufletul îmbracă și schimbă mai multe corpuși. Mai mult, legea gravitației lucrează pe toate planurile, pe cel spiritual tot atât de bine ca și pe cel fizic; planul individului și condiția lui sunt determinate și depind de densitatea sa spirituală. Tendința care aduce un suflet în corp trebuie să fie epuizată înainte ca sufletul să fie capabil să se dispenseze de corp. Moartea corpului nu este un indiciu că tendința a fost epuizată și că sufletul nu va mai fi atras din nou pe pământ.

Acestea sunt fundamentele raționale ale doctrinei transmigrationiei în concordanță cu sistemele hermetice, kabbaliste și hinduse. Ceea ce teologia desemnează drept „iertarea păcatelor” depinde de împlinirea în individ a procesului regenerării, a cărei sămânță ori potențialitate, într-o exprimare hermetică, omul o are în el însuși, și la cărei dezvoltare el trebuie să coopereze. Făcând aceasta, el devine „o nouă creatură” prin faptul că renaște nu din materie pieritoare ci din „apă și duh”.

Sistemul hermetic fiind mistic și spiritual, și în totală opozitie cu istoricul și ceremonialul, se distinge de alte școli mistice prin distanța pe care și-o ia față de modul lor deprimant de a

privi natura; ca și față de disprețul acestora pentru corp și funcțiile sale, considerate ca fiind inerent impure și corruptibile¹.

Acest sistem este de asemenea foarte departe de atitudinea de repudiere a relațiilor dintre sexe, pe care de altfel le exaltă ca simbolizând cele mai înalte mistere divine și susține cultivarea lor ca pe o datorie, a cărei îndeplinire este esențială pentru perfecționarea deplină și inițierea individului. Astfel, hermetismul este pătruns de o prețuire a frumuseții și bucuriei, ton care îl apropie de viziunea greacă asupra existenței, și în același timp îl deosebește de cea orientală, salvând astfel concepția mistică de la reproșul, prea adesea meritat, al pesimismului.

Hermetistul recunoaște Divinitatea în fiecare parte a naturii. Îi văzând în „necunoașterea Zeului cel mai mare rău dintre toate relele”, el caută să se perfecționeze, nu doar ca să scape mai curând de existență ca de un lucru inerent rău, ci ca să se facă pe sine un instrument de perceptie capabil „să-l vadă pe Zeu” în fiecare parte a existenței spre care-și întoarce privirea. Pesimismul atribuit unor sentințe hermetice, în special din *Poimandrēs*, nu este decât aparent, nicidcum real, și derivă doar din imperfecțiunea existenței în comparație cu Ființa pură și divină. „Organul” acestei perceptii beatifice este intuiția.

Un alt aspect însemnat în care hermetismul se diferențiază de sistemele pseudo-mistice este recunoașterea egalității dintre sexe. Este adevărat că istoria Căderii este de origine hermetică, dar nu e mai puțin adevărat că, fiind o alegorie, aceasta are o semnificație complet diferită de cea literală, care nu implică în nici un fel un păcat sau o stare de inferioritate pentru vreun individ sau sex. Din nefericire această alegorie a fost folosită ca justificare pentru diverse doctrine și practici pe cât de false, pe atât de discriminatoare în privința femeilor.

În concluzie, sistemul hermetic furnizează cunoștințe, în temeiate pe experiență, cu privire la natura lucrurilor pe care, în toate epociile, sufletul omului le descoperă ori de câte ori atinge intuiția desăvârșită. Reprezentând un triumf al gândirii libere – o gândire care a îndrăznit să scormonească în toate sensurile, în exterior și în jos spre materie și fenomene și în interior și în sus spre spirit și realitate – hermetismul reprezintă de asemenea un triumf al credinței religioase, prin aceea că vede în Dumnezeu

¹ Termenul „corupt”, care în traducerea din *Poimandrēs* este aplicat lucrurilor pământești, înseamnă pur și simplu pieritor, vremelnic.

Totul și în Tot Ființă; în Natură manifestarea lui Dumnezeu, iar în Sufletul desăvârșit chipul lui Dumnezeu.

6. Însemnatatea hermetismului

Tratatele cuprinse în *Corpus Hermeticum*, împreună cu *Predica desăvârșită* sau *Asclepios* reprezintă scrierile de bază ale tradiției trismegiste, redactate probabil în Egipt, cam în perioada cuprinsă între sec. al II-lea și al III-lea d.Hr.. Acestea sunt o parte din ceea ce odată constituia bogata literatură atribuită figurii mitice Hermes Trismegistos („cel de trei ori foarte mare”), o contopire elenistică dintre zeul grecesc Hermes și zeul egiptean Thot.

Această literatură provine din același cadru religios și filozofic care a produs neoplatonismul, creștinismul și diferitele grupuri de scrieri adunate laolaltă sub numele de „gnosticism”: un cadru ce își are rădăcinile în impactul dintre gândirea platonică și vechile tradiții ale Orientului elenizat. Există conexiuni și teme comune evidente ce leagă aceste tradiții, deși fiecare dintre ele își are propriul răspuns la marile întrebări ale vremii.

Nu este locul aici să facem istoria pătrunderii treptate a literaturii hermetice în Occident. Să menționăm doar că Zosima, un alchimist și gânditor alexandrin din sec. al III-lea d.H., cunoștea textul *Poimandrēs* iar Sf. Augustin face referire la *Asclepios*, singurul dialog care există într-o traducere latină. Citatele din literatura hermetică care se întâlnesc la Părinții Bisericii (care nu ezitau să se folosească de surse păgâne pentru a-și susține ideile) au condus la acceptarea unei cronologii traditionale care îl situa pe „Hermes Trismegistos”, ca figură istorică, în vremea lui Moise. Ca rezultat, împrumuturile scrierilor hermetice din scriptura evreiască și din filozofia platonică au fost văzute în Renaștere ca o dovedă a faptului că *Corpusul hermetic* le-a anticipat și le-a influențat pe amândouă. Filozofia hermetică a fost considerată o tradiție primordială a înțelepciunii, identificată cu „înțelepciunea egiptenilor” pomenită în *Exod* și lăudată în dialogurile platonice (de ex., *Timaios*). Astfel, hermetismul a servit ca o armă în mâinile rebelilor intelectuali care au încercat să dărâme fortăreața scolastică aristotelice din universitățile acelor vremuri.

Scrierile hermetice au mai fost folosite și pentru o altă răzvrătire din acea perioadă – încercarea de a reinstitui magia ca o cale acceptabilă din punct de vedere social în Occidentul creștin. Un alt corp de literatură atribuit de asemenea lui Hermes

Trismegistos era constituit din texte astrologice, alchimice și magice. Dacă, aşa cum credeau eruditii Renașterii, Hermes a fost un personaj istoric care a scris toate aceste lucruri, și dacă Părinții Bisericii i-au citat aprobator scrierile filozofice, și dacă se putea arăta că exact aceleași scrieri respectau întocmai dogmele creștinismului, atunci întreaga structură a hermetismului magic putea căpăta în context creștin o legitimitate indirectă. Lucrul acesta nu a funcționat. Redefinirea radicală a creștinismului latin, care s-a petrecut în timpul Reformei și al Contrareformei, a întărit barierele doctrinare până la punctul în care oamenii au ajuns în secolul al XVI-lea să fie arși pentru practici care în secolul al XIV-lea erau considerate dovezi de credință. Însă această încercare a dus la stabilirea limbajului și a concepțiilor tratatelor hermetice centrale în perioada post-medievală din Occident.

Corpusul hermetic a avut un impact puternic asupra sistemelor filozofice ale Europei medievale târzii și renascentiste, îndeosebi după traducerea lui de către Marsilio Ficino, în 1463. Iar această influență a fost într-o anumită perioadă atât de covârșitoare încât unii autori au ajuns să afirme despre Hermes următoarele:

Dacă Dumnezeu s-ar fi înfățișat vreodată în oameni, atunci și el ar fi fost printre cei aleși, aşa cum rezultă din cărțile sale și din *Poimandrēs*. Prin aceste cărți [Hermes] a transmis cunoașterea divină întregii posterități; prin intermediul acestora s-a arătat a fi nu doar un om cu inspirație divină, ci și un filosof profund care și-a căpătat înțelepciunea de la Dumnezeu și de la lucrurile divine, și nicidecum de la oameni¹.

---

¹ Francis Barrett, *Biographia Antiqua*, p.82 sqq.

I.
**CORPUS
HERMETICUM**

I. Poimandrēs¹

1. Odată, pe când eram adânc cufundat în gânduri cu privire la lucrurile care sunt², gândul meu s-a ridicat la o mare înăltime, cu toate simțurile trupești înfrâname pe cât se poate - ca atunci când sunt amortite de somn, sau din pricina mesei bogate, sau a ostenelii trupului. Mi se pără că zăresc pe cineva neînchipuit de mare de stat și de o măreție fără margini chemându-mă pe nume și zicându-mi: Ce voiești să auzi și să vezi, și ce voiești să cunoști și să înțelegi?

2. Și am zis: Cine ești tu? Sunt Poimandrēs³, a grăi el, Mintea (*nous*) stăpânirii supreme (*authentia*)⁴. Știu ce voiești și te însotesc pretutindeni.

3. Și am zis: Voiesc să cunosc lucrurile care sunt și să înțeleg natura lor, și să-l cunosc pe Zeu. Aceasta este, am spus eu, ceea ce doresc să aud.

Atunci el a zis: Păstrează-mă în mintea ta și orice vei dori să afli eu te voi învăță.

4. După ce a spus aceasta, înfățișarea i s-a preschimbăt⁵; și de îndată, cât ai clipi din ochi, toate lucrurile mi s-au dezvăluit. Și am văzut o priveliște nemărginită, toate lucrurile au devenit Lumină, blândă și neînchipuit de placută, și eram fermecat cu totul privindu-le.

---

¹ *Corpus Hermeticum* I. Text: R. 328-338; P. 1-18; Pat. 5b-8 [P. = Parthey (G.), *Hermetis Trismegisti Poemander* (Berlin, 1854). Pat. = Patrizzi (F.), *Nova de Universis Philosophia* (Venetia, 1593)].

² περὶ τῶν ὄντων.

³ „Păstorul oamenilor”.

⁴ ὁ τῆς αὐθεντίας νοῦς. αὐθεντία era *summa potestas* a tuturor lucrurilor; vezi R. 8, n. 1; și § 30 de mai jos. Cf. de asemenea C. H., XIII. (XIV) 15.

⁵ ἡλλάγη τῇ ιδέᾳ.

Nu mult după aceea, într-o parte se făcu beznă și Întunericul¹ coborî pieziș, însă imântător și hâd, încolăcindu-se în cute șerpuite², încât mi-am zis că este ca un șarpe³.

Și apoi Întunericul s-a preschimbat în ceva de natură umedă, nespus de tulbure, care slobozea fum ca focul, și gema cu un sunet tângitor, de nedescris.

[Și] apoi de acolo a ieșit un strigăt nearticulat, încât părea că este glasul focului⁴.

5. Apoi, din acea Lumină [. . .]⁵, un Cuvânt (*Logos*)⁶ sfânt s-a coborât peste acea natură și din natura umedă țâșni un foc pur și se înălță în văzduh; era o lumină iute și mai ales lucrătoare. Iar Aerul, care era tot lumină, urmă focul și se urcă la foc (de pe pământ și din apă), încât părea să atârne și să fie legat de el.

Iar pământul și apa au rămas de sine stătătoare dar atât de strâns unite, încât pământul nu putea fi deosebit

¹ Vezi nota de la a cincea Rugăciune a lui Hermes (V. 2), H. T.

² σκολιῶς ἐσπειραμένον. Sensul nu este sigur. Ménard traduce „de forme sinueuse”; Everard „coborând pieziș”; Chambers, „sfârșindu-se în încolăciri”. Însă cf. în sistemul setian „Apa încolăcită” – adică Întunericul (vezi. Hipp., *Philos.*, V. 19).

³ Cf. Hipp. *Philos.*, V. 9 (S. 170, 71): „Ei spun că șarpele este esența umedă”.

⁴ Primele trei etape primare par a fi simbolizate de către Întuneric, Esența Umedă și Foc. Acestea nu erau elementele materiale diferențiate, ci Elementele cosmice Primordiale. Aceeași idee, deși în forme diferite, este întâlnită într-un sistem gnostic păstrat de vechiul traducător în latină al lui Irineu (*Haer.*, I. 30; Stieren, I. 363 sqq.), ca și de Teodoreț (*Haer.*, *Fabb.*, I. 14; vezi F. F. F., pp. 188 sqq.), care îl atribuie setenilor, și care, spune acesta, sunt numiți ofiani sau ofiți. Așadar, Set era Typhon sau Întunericul, Lumina Întunecată, iar acest Set putea foarte bine să fie simbolizat prin Marele Șarpe al Întunericului, ca și în textul hermetic. În acest sistem, Elementele primare sunt Apa, Întunericul, Abisul și Haosul. Lumina era Copilul Treimii supreme – Primul Om, al Doilea Om și Sfântul Duh sau Prima Femeie. În prelucrarea evreiască și creștină a originalului această Lumină a fost numită Hristos Cosmic.

⁵ O lacună în text.

⁶ Ideea de Logos era conceptul central al teologiei elenistice; era un cuvânt cu sensuri multiple, însemnând mai ales Rațiune și Cuvânt, dar și multe alte lucruri.

de apă¹. Însă ele erau mișcate de Cuvântul Spiritual care se purta pe deasupra lor.

6. Atunci, Poimandrēs a zis către mine: Înțelegi această viziune și ce vrea să însemne ea? O să aflu, am spus. Atunci îmi zise: eu sunt acea Lumină, Mintea, Zeul tău; eu, care sunt mai înainte de acea natură umedă ce s-a ivit din întuneric, iar acel Cuvânt scânteietor și luminos ieșit din minte este Fiul Zeului.

Cum adică? am întrebat eu. Îmi răspunse: înțelege că ceea ce vede² și aude în tine este Cuvântul Domnului; iar Mintea este Zeul Tată. Nu se deosebesc între ei, iar unirea lor este Viață.

Trismegistos: - Îți mulțumesc.

Poimandrēs: - Dar mai întâi cugetă profund asupra luminii și caută să o cunoști.

7. După ce a rostit aceasta, m-a privit multă vreme drept în ochi³, până când m-am cutremurat de înfățișarea lui.

Iar când el și-a ridicat capul, am zărit în mintea mea Lumina nemăsurată în putere, ca o lume⁴ nemărginită; și că Focul era cuprins de jur împrejur de către o mare Putere și silit să rămână acolo. Aceste lucruri le-am înțeles văzând Cuvântul lui Poimandrēs.

8. Și, pe când eram cu totul cuprins de uimire, el mi-a mai spus: Ai văzut în mintea ta Forma Arhetipală care era mai înainte de începutul fără margini și nesfârșit? Astfel îmi grăi Poimandrēs. Dar, am întrebat eu, de unde apar sau din ce sunt făcute Elementele Naturii? La aceasta el a răspuns: din Voința Zeului. [Natura⁵] a primit Cuvântul (*Logos*) și văzând Lumea minunată⁶ a imitat-o, făcându-se

¹ Cf. II., VII. 99, citat de Apion în capitolul „Despre Eon”, G.R.S. Mead, *Hermes Trismegistos – gnoza și originile scrierilor trismegiste*, tr. Alexandru Anghel, Ed. Herald, București, 2007 (prescurtare: H.T.).

² Adică în viziune.

³ Cf. C. H., XI (XII). 6.

⁴ κόσμον. Cuvântul *kosmos* înseamnă fie „ordine”, fie „lume”; iar în original se face deseori un joc între cele două sensuri, ca și în cazul *logos*-ului.

⁵ Natura și Voința Zeului sunt identice.

⁶ Adică lumea ideală din tărâmurile Realității.

astfel într-o lume prin propriile sale elemente și prin nașterea sufletelor.

9. Căci Mintea-Zeu, fiind bărbat și femeie, existând ca Viață și Lumină, a creat prin cuvânt o altă Minte ca să dea formă lucrurilor; care, fiind Zeu al focului și al spiritului¹, a modelat și a alcătuit alți șapte guvernatori, ce cuprind între cercurile lor Lumea Sensibilă², și a căror cârmuire se numește Soartă³.

10. De îndată, din elementele ce trag în jos, s-a înălțat Cuvântul (*Logos*)⁴ Zeului în formarea pură a Naturii și s-a unit cu Mintea Formativă, căci era co-esențial cu aceasta⁵; și astfel elementele ce trag în jos ale Naturii au fost lăsate fără rațiune, pentru ca ele să fie numai materie.

11. Însă Mintea Formativă, [unită] cu Cuvântul ce cuprinde sferele și le învârte cu roata sa, a întoars proprietile sale lucrări și le-a făcut să se rotească de la un început ne-definit către un sfârșit nedeterminabil, căci rotația acestor [sfere] întotdeauna începe acolo unde se sfârșește, după voia Minții.

Iar rotirea sau învârtirea acestora a zămislit din elementele ce trag în jos viețuitoare lipsite de judecată, căci el nu a întins Rațiunea (*Logos*) [până la ele]. Aerul a zămislit zburătoarele și apa făpturile înotătoare; iar pământul și apa au fost despărțite una de celalătă, după cum a fost voia Minții; iar pământul a zămislit din sine însuși viețuitoare, animale cu patru picioare și târâtoare, sălbaticice sau blânde.

12. Însă Tatăl tuturor lucrurilor, Mintea, care este Viață și Lumină, a zămislit Omul⁶ după asemănarea sa, pe care l-a iubit ca pe odrasla sa. Iar omul era nespus de frumos,

---

¹ Probabil Aerul pur din § 3.

² τὸν αἰσθητὸν κόσμον. Universul actual, care se deosebește de universul ideal, paradigma tuturor universurilor.

³ Εἶμαρπεῖν.

⁴ Logosul care a coborât mai înainte în Natură.

⁵ ὄμοούσιος, tradus de obicei prin „consubstancial”; dar ωὐσια este mai degrabă „esență” și „ființă” decât „substanță”.

⁶ *Anthropos*, Omul Prototip, Cosmic, Ideal sau Perfect.

după chipul Tatălui său; căci, într-adevăr, Zeul iubea propria sa Formă¹ și ei i-a dăruit toate lucrările sale.

13. Însă omul, văzând creația Demiurgului în întregime, a voit neapărat ca și el să făurească, și [astfel] Părintele său i-a îngăduit².

Intrând în sfera formativă³, unde avea toată puterea⁴, el s-a uitat la făpturile⁵ Fratelui său [Demiurgul]. Acestea l-au îndrăgit și fiecare l-a făcut părtaș la propria sa rânduială⁶.

Și învățând el cu râvnă și înțelegându-le substanța și împărtășindu-le natura, a hotărât să răzbătă printre marginile sferelor lor și să înteleagă puterea a ceea ce apasă peste Foc⁷.

14. Și, având deja toată puterea asupra [tuturor] lucrurilor muritoare și asupra făpturilor lipsite de rațiune ale lumii, și-a plecat față în jos⁸, prin Armonie⁹, răzbătând prin tăria ei, și a dezvăluit naturii inferioare forma frumoasă a Zeului.

Iar când aceasta a văzut acea formă neasemuit de frumoasă și pe cel care [acum] avea în el toate lucrările celor şapte guvernatori, ca și forma [proprie a] Zeului, a zâmbit cu dragoste, de parcă ar fi văzut înfățișarea ori chipul în apă, sau umbra pe pământ a celei mai frumoase forme omenești.

La rândul său, văzând forma ca a lui, ce se afla în ea, în apa ei, el a iubit-o și a vrut să trăiască în ea; și, pe dată,

¹ Sau Frumusețe (*μορφῆς*).

² Cf. *Evanghelia lui Maria* din Codexul Akhmîm: „El a dat din cap și când El a dat astfel din cap a încuviințat . . .” (F. F. F., 586).

³ A opta sferă ce le cuprinde pe cele şapte.

⁴ Pentru nota la *ἐξουσία*, vezi Reitzenstein *in loc.* și 48, n. 3.

⁵ Adică cele şapte sfere create de Fratele său.

⁶ *τάξις*, rang sau ordin.

⁷ Puterea cea mare din § 9.

⁸ Παρέκυψεν. Cf. Chiril, C. J., I. 33 (Frag. XIII); R. 50: „beugt sich . . . nieder”. Însă cf. mai ales cu Platon, *Phaidros*, 249 c, unde vorbește despre suflul „ridicându-și chipul (*ἀνακύψασα*) către realitatea cea adevărată”. Cf. de asemenea Apion în *Clement. Hom.*, VI. 4, în H. T., comentariu la C. H., XI (XII).

⁹ Adică interacțiunea, acordul sau sistemul armonios al sferelor conduse de Guvernatori; cu alte cuvinte, cosmosul Sorții.

hotărârii i-a urmat fapta¹, însuflareind [astfel] forma lipsită de rațiune.

Natura, luând ceea ce iubea atât de mult, s-a înfășurat pe de-a-neregul în jurul lui și s-au contopit, căci se iubeau unul pe altul.

15. Și, de aceea, dintre toate cele care trăiesc pe pământ, mai ales Omul este de două feluri: muritor, din pricina trupului, și nemuritor, datorită Omului esențial. Căci, deși este nemuritor și are putere tuturor lucrurilor, el suferă asemenea muritorilor, fiind supus Sorții.

Și astfel, deși este mai presus de Armonie, el a ajuns rob Armoniei. Deși fiind bărbat-și-femeie², ca dintr-un Tată bărbat-și-femeie, și fără de somn de la un [Tată] lipsit de somn, totuși el este înfrânt [de somn].

16. După toate acestea, [am spus: Continuă să mă înveți]³, o, Minte a mea, căci și eu⁴ sunt îndrăgostit de Cuvânt (*Logos*).

Apoi Poimandrēs a spus: Acesta este misterul care până acum a fost ascuns și păstrat în taină. Natura, contopindu-se cu omul, a dat naștere unei minuni cu adevărat minunate; căci Omul, având natura Armoniei celor şapte [guvernatori], care, aşa cum ți-am mai vorbit, [erau făcuți] din Foc și Spirit⁵ – Natura nu a întârziat și de îndată a zămislit şapte „oameni”, potrivit naturii celor şapte guvernatori, toți bărbăți-și-femei și mișcându-se în aer⁶.

Iar după acestea, am zis: O, Poimandrēs, . . . ; căci acum am devenit foarte dornic să ascult; să nu te abăți cu nimic și să nu lași nimic deoparte.

Însă el a spus: Păstrează tăcerea, căci nu am terminat încă primul discurs (*logos*).

¹ ἐνέργεια, energie și realizare.

² Adică „a-sexual”, însă având potențial ambele sexe.

³ Pentru diferitele sugestii de umplere a acestei lacune, vezi R. *in loc.*; iar pentru cea a lui Keil, vezi R. 367.

⁴ Ca și Natura.

⁵ Vezi § 9.

⁶ μεταρσίους. Un termen care trebuie să aibă un sens mult mai determinat decât vagul „sublim” prin care este tradus în general.

Trismegistos: Iată, am tăcut, am răspuns eu.

17. *Poimandrēs*: Nașterea Celor Șapte s-a petrecut astfel: Pământul era ca femeia, iar Apa fiind dornică de împreunare, a luat coacerea de la Foc și spiritul din Eter, și astfel natura a creat trupuri după forma omului.

Iar omul a fost făcut suflet și minte din Viață și Lumina; din Viață - sufletul, iar din Lumină - mintea.

Și astfel au fost făcute toate părțile¹ lumii sensibile, până în perioada sfârșitului lor și a noilor începuturi.

18. Ascultă acum urmarea acestui discurs (*logos*) pe care dorești atât de mult să-l auzi.

Când perioada s-a încheiat, legăturile tuturor lucrurilor au fost desfăcute din Voința Zeului; cum toate viețuitoarele erau bărbat-și-femeie, au fost desprinse și desfăcute deodată cu omul; și astfel cele de parte bărbătească au fost despărțite de cele de parte femeiască. Și de îndată Zeul a grăit prin Cuvântul sfânt:

„Creșteți în creștere și înmulțiți-vă în mulțime², voi, făpturile și toate cele născute. Și fă ca acela care e înzestrat cu Minte să afle că e nemuritor; și că pricina morții este iubirea³; și fă-l să cunoască toate lucrurile aşa cum sunt.

19. Când el a grăit acestea, Providența⁴, prin mijloca rea Sorții și a Armoniei, a făcut amestecurile și a hotărât nașterile și toate lucrurile s-au înmulțit după cum le era felul. Iar cel care s-a cunoscut pe sine a ajuns în cele din urmă la acel Bine mai presus de prisosință. Însă cel care, printr-o iubire înșelătoare, își irosește iubirea asupra tru-

¹ Adică părțile „omului cosmic”, aşa cum îi zice Hermes în altă parte.

² αὐξάνεσθε ἐν αὐξήσει καὶ πληθύνεσθε ἐν πλήθει. Este adevărat că aceasta este o rămășiță a des repetatei formule din Targum-ul grecesc sau Geneză – αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε (cf. Gen. 1:22 și 28, 8:17, 9:7 și 35:11, la singular) – însă nu este decât o rămășiță într-o măsură foarte mică, porunca principală fiind întăritura, iar restul formulării fiind diferit de ceea ce se găsește în Geneză. Având în vedere că nimic din această scriere nu poate fi atribuit unei influențe ebraice, trebuie să conchidem că această formulă circula liber, strecându-se astfel și în scrierea hermetică.

³ Cf. C. H., XVI. 16.

⁴ πρόνοια, adică Natura ca Sophia sau Voință.

pului, se află rătăcind prin întuneric, și îndurând prin simțurile sale lucrările mortii.

20. *Trismegistos*: Dar de ce aceia care sunt neștiutori păcătuiesc atât de mult, încât trebuie să fie lipsiți de nemurire?

Poimandrēs: Se pare că nu ai luat aminte la ceea ce ai auzit. Nu ţi-am poruncit să *cugeți*?

Trismegistos: Da, cuget și iau aminte la tot, și pentru asta îți mulțumesc.

Poimandrēs: Dacă le gândești pe acestea, spune-mi, de ce li se cuvine moartea celor care sunt muritori?

Poimandrēs: Pentru că întunericul mohorât este rădăcina și temelia corpului material; din care întuneric este alcătuită natura umedă; din care natură umedă este alcătuit trupul din lumea sensibilă; iar din acest [trup] se adapă moartea.

21. *Trismegistos*: Cu dreptate ai vorbit. Însă în ce fel „cel ce se cunoaște pe sine merge spre El”, după cum a spus Cuvântul (*Logos*) Zeului?

Iar eu am răspuns: Tatăl tuturor lucrurilor este Viață și Lumină, iar din el s-a născut Omul.

Trismegistos: Că bine grăiești. Zeul-Tată este Lumina și Viața, din care s-a născut Omul. Așadar, dacă afli că tu însuți ești Viață și Lumină, vei trece din nou în Viață. Astfel mi-a vorbit Poimandrēs.

Trismegistos: Spune-mi mai multe, o, Minte a mea, despre cum să mă îndrept iarăși către Viață . . . căci Zeul spune: „Omul, înzestrat cu Minte, să afle că el însuși [este nemuritor].

22. Dar nu au toți oamenii Minte?

Poimandrēs: Ia seama la ce spui, căci eu, Mintea, vin la oamenii care sunt sfinți și buni, puri și milostivi, la oamenii care duc o viață credincioasă; iar prezența mea înseamnă un ajutor pentru ei și de îndată dobândesc cunoașterea tuturor lucrurilor, și câștigă de partea lor iubirea Tatălui prin vietile lor curate, și îi aduc mulțumiri, îl binecuvântează, îi înaltă imnuri și sunt mânați de iubire filială pentru el. Și, înainte de a-și încredința

trupurile morții, ei își disprețuiesc simțurile, cunoscând lucrările acestora¹.

Eu, care sunt Mintea însăși, nu voi îngădui ca lucrările din trup să fie săvârșite până la capătul lor [firesc]; ci, fiind păzitorul porții, voi închide [toate] intrările și voi reteza lucrările minții care produc fapte josnice și rele.

23. Față de cei lipsiți de minte, de ticăloși, de desfrânați, de lacomi, de zgârciți, de ucigași, de necredincioși, mă țin departe, lăsând în locul meu Daimonul pedepsitor, care, folosindu-se de strășnicia focului, chinuiește un astfel de om nevolnic și îl împinge și mai mult la toate ticăloșiiile, ca să-i obțină o pedeapsă și mai grea. Și unul ca acesta nu se oprește niciodată, având dorințe neîmplinite și poftă trupești de nepotolit și luptându-se mereu în întuneric; iar chinul ațâtă focul care îl arde din ce în ce mai tare.

24. *Trismegistos*: O, Minte, m-ai învățat bine toate aceste lucruri, aşa cum am dorit; însă mai spune-mi despre felul înăltării, care acum este [pentru mine]².

Poimandrēs: Întâi de toate, prin descompunerea corpului material, trupul însuși este supus prefacerii, iar forma pe care a avut-o dispare, iar tu lași modul tău de viață³, lipsit de putere, în seama Daimonului⁴, iar simțurile trupului se întorc la izvoarele lor și se separă, și apoi revin din nou ca lucrări. Iar patima și pofta trupească⁵ merg în natura lipsită de rațiune.

25. Primei regiuni îi dă puterea de creștere și descreștere; celei de-a doua regiuni îndeletnicirea în cele rele, acum lipsită de putere⁶; celei de-a treia, înșelăciunea

¹ εἰδότες αὐτῶν τὰ ἐνεργήματα.

² περὶ τῆς ἀνόδου τῆς γινομένης.

³ τὸ οἶθος, partea „habituală”, ce ține de deprindere, din om, probabil un mod de viață intipărit asupra trupului din obișnuință; sau ar putea fi o „clasă” sau un „tip” de viață ca în Viziunea lui Er.

⁴ Cf. C. H., X (XI). 16.

⁵ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία – masculinul și femininul ca aspectele pozitiv și respectiv negativ ale „sufletului animal”.

⁶ ἀνενέργητον.

dorințelor lipsită de putere; celei de-a patra, aroganța sa poruncitoare și ea lipsită de putere; celei de-a cincea, îndrăzneala ticăloasă și nechibzuința curajului lipsite de putere; celei de-a șasea, dorința de îmbogățire pe căi rele lipsită de propria întărire; iar celei de-a șaptea regiuni, minciuna ce întinde capcane lipsită de putere¹.

26. După aceea, dezgolit fiind de toate lucrările Armoniei, ajunge la cea de-a Opta Natură², îmbrăcat în propria sa Putere, și îl preamărește pe Tatăl împreună cu lucrurile care sunt.

Și toți cei ce se află de față se bucură și îi sărbătoresc sosirea; și el, fiind alcătuit asemenea celor care locuiesc acolo, poate să audă și Puterile aflate mai presus de cea de-a Opta Natură³, cum îl preamăresc pe Zeu cu glasul lor neasemuit.

Și apoi, aceștia, în grup,⁴ se duc la Tatăl, se încredințează Puterilor și, devenind Puteri, sălășluiesc în Zeu.

Acesta este țelul cel bun al celor care au dobândit cunoșterea – a fi una cu Zeul.

De ce mai zăbovești? Nu s-ar cuveni, din moment ce ai primit totul, ca tu să arăți calea celor vrednici, pentru ca, prin tine, neamul omenesc să poată fi izbăvit de către Zeu?

27. Când Poimandrēs a grăit astfel către mine, s-a contopit cu Puterile⁵.

Iar eu, aducând mulțumiri și binecuvântând pe Tatăl tuturor lucrurilor, m-am ridicat, fiind umplut de puterea ce a vărsat-o în mine și plin de ceea ce m-a învățat despre natura Totului și de Vedenia cea mai înaltă.

¹ Cf. C. H., XIII (XIV) 7. Pentru o mai bună înțelegere a caracteristicilor atribuite celor „șapte sfere”, vezi cap. V, numit „Despre cele Șapte Regiuni și caracteristicile lor”, din H.T.

² Cf. C. H., XIII (XIV) 15.

³ O stare de „identitate” ce transcende zonele de „diferențiere”. Este Ogoada gnosticilor, Ierusalimul de sus, tărâmul Sinelui în propria sa formă, starea naturală a „celor ce sunt”.

⁴ τάξει, ordin, grup, al celor Nouă – Tatăl fiind al Zecelea sau desăvârșirea.

⁵ Cf. K. K., 25: „Astfel vorbind, Zeul deveni Minte Nepieritoare”.

Și am început să predic oamenilor frumusețea Evlaviei și a Cunoașterii:

O, voi oameni, născuți din pământ, care v-ați dedat la beție și la somn și l-ați ignorat pe Zeu, deșteptați-vă și punеti capăt necumpătării voastre, spre care vă îmbie și vă împinge somnul irațional¹.

28. Iar, când m-au auzit, au venit bucuroși și plini de hotărâre; iar apoi am spus:

De ce, o, oameni, rod al pământului, de ce v-ați dat pe voi înșivă morții, când aveați puterea de a fi părtași la nemurire? Căiți-vă, voi care ați căzut cu toții în greșeală și ați fost orbiți de neștiință. Îndepărtați-vă de acea lumină întunecată, fiți părtași la nemurire și părăsiți nimicirea.

29. Iar unii dintre ei, făcând haz de spusele mele și disprețuindu-le, au plecat [de lângă mine], îndreptându-se pe calea morții. Însă alții s-au aruncat la picioarele mele implorându-mă să-i învăț.

Iar eu, făcându-i să se ridice, am ajuns călăuza neamului², învățându-i cuvintele (*logoi*) și în ce fel pot fi mântuiti. Și am semănat în ei cuvintele (*logoi*) înțelepciunii³, și le-am dat să bea din apa ambroziacă a nemuririi⁴.

Iar când a venit seara și strălucirea soarelui a început să pălească, le-am poruncit să îngenuncheze, le-am poruncit să aducă mulțumiri Zeului; și când au isprăvit pri-nosul de laude, fiecare s-a întors la casa sa.

30. Iar eu am întipărit în mine mărinimia și bunăvoie-ța lui Poimandrēs; și, fiind plin de ceea ce am dorit mai mult, am fost cu desăvârșire fericit. Căci somnul trupului

¹ Cf. cuvintele: „Iisus a zis: Am stat în mijlocul lumii și de ei am fost văzut în carne, și i-am găsit pe toți amețiti, și pe niciunul dintre ei nu l-am găsit însetat, iar sufletul meu este mâhnit din pricina fiilor oamenilor, fiindcă ei au inimile oarbe”, *Sayings of Our Lord from an Early Greek Papyrus*, Qrenfell și Hunt (Londra, 1897).

² Neamul Logosului, al tuturor celor care erau conștienți de Logosul din inimile lor, care s-au căit și astfel au devenit *logoi*.

³ Cf. Marc. 4:14: „Semănătorul seamănă Cuvântul (*Logos*)”.

⁴ Cf. K. K., 1 – băutura dată de Isis lui Horus.

a ajuns veghe cumpătată¹ a sufletului; și închiderea ochilor – vedere adevărată, tăcerea a ajuns să-mi fie deosebit de rodnică și plină de bine; iar rostirea cuvântului (*logos*) meu – născătoare de lucruri bune.

Acestea mi s-au întâmplat de la Mintea mea, adică de la Poimandrēs, Cuvântul (*Logos*) supremei stăpâniri², prin care fiind inspirat de Zeu am ajuns în Câmpia Adevărului³. Pentru aceasta, cu tot sufletul și cu toată puterea mea, îi aduc mulțumiri⁴ Zeului Tată.

31. Sfânt este Zeul, Tatăl tuturor lucrurilor.

Sfânt este Zeul, a cărui Voință este împlinită prin propriile sale puteri.

Sfânt este Zeul, care se face cunoscut și este cunoscut prin cele ce sunt ale sale.

Sfânt ești tu, care prin Cuvântul tău ai rânduit toate lucrurile.

Sfânt ești tu, al cărui Chip este întreaga Natură.

Sfânt ești tu, căruia nu Natura i-a dat forma.

Sfânt ești tu, care ești mai puternic decât întreaga putere.

Sfânt ești tu, care ești mai presus de întreaga preamarire.

Sfânt ești tu, care ești mai bun decât întreaga laudă.

Primește aceste ofrande ale rațiunii⁵ din partea unui suflet curat și a unei inimi ce se întinde spre tine, o, tu Cel de nespus, Cel de nerostit, al cărui nume nu-l poate rosti decât tăcerea!

32. Dă ascultare mie, care mă rog ca niciodată să nu mă îndepărtez de la Cunoaștere; [Cunoaștere] care este natura comună a ființei noastre⁶; umple-mă cu Puterea ta și cu Slava [ta], pentru ca eu să-i luminez pe toți cei ce se află în neștiință, frați de același neam cu mine și fii ai tăi.

¹ νῆμας, lit. trezie, vigilență, luciditate.

² Vezi § 2, mai sus.

³ Cf. K. K., (Stob., Ec., I. 49; p. 459, 20, W.), și Damascios, în Phot., Bibl., p. 337b, 23.

⁴ εὐλογίαν – un joc de cuvinte cu λόγος.

⁵ λογικάς.

⁶ τῆς γνώσεως τῆς κατ' οὐσίαν ἡμῶν, „ființa noastră”, probabil „ființa” omului și a Zeului, „ființa” pe care omul o are în comun cu Zeul.

Pentru aceasta eu cred în tine și te mărturisesc și merg în Viață și în Lumină.

Binecuvântat ești, o, Tată, Omul tău¹ va fi sfînțit așa cum ești tu sfînțit, căci tu i-ai dat întreaga autoritate².

---

¹ Cf. C. H., XIII (XIV) 20.

² ἐξουσίαν. Adică autoritatea de a învăța, de a propovădui.

II. *Predica universală*¹

(Numai titlul acestei scrieri s-a păstrat în Corpusul scrierilor hermetice, textul dispărând odată cu pierderea unei file sau a mai multor file înainte ca principala copie să ajungă în mâinile lui Psellos.)

---

¹ *Corpus Hermeticum* (II).

III. [Hermes] către Asclepios¹

*1. Hermes*²: Oare tot ceea ce se mișcă, Asclepios, nu este mișcat în ceva și de către ceva?

Asclepios: Da, într-adevăr.

Hermes: Nu trebuie oare ca acel ceva în care se mișcă un lucru să fie neapărat mai mare decât lucrul care este mișcat?

Asclepios: Negreșit.

Hermes: Iar ceea ce face cu puțință mișcarea, nu este oare mai puternic decât ceea ce este mișcat?

Asclepios: Este mai puternic.

Hermes: Acel ceva în care un lucru se mișcă nu trebuie oare să aibă neapărat o natură diferită celei a lucrului care este mișcat?

Asclepios: Cu siguranță.

2. Hermes: Această lume măreată nu este oare un corp, față de care nimic nu este mai mare?

Asclepios: Mărturisesc că da.

Hermes: Și nu este ea solidă, ca și cum ar fi umplută cu multe corpuri mari, și într-adevăr [nu e umplută] cu toate corporurile care există?

Asclepios: Așa este.

Hermes: Și nu e lumea un corp, și încă un corp care este mișcat?

3. Asclepios: Cum de nu.

Hermes: Atunci ce fel de loc trebuie să fie cel în care este mișcată, și care este natura sa? Nu trebuie oare să fie mult mai mare, ca să poată permite continuitatea mișcă-

---

¹ *Corpus Hermeticum* II (III). Text: p. 19-30; Pat. 18b-20.

² De aici până la sfârșitul § 4 este citat de Stobaeus, *Phys.*, XVIII. 2; G. pp. 147-149; W. 157, 6 sqq.

rii? Și ca nu cumva ceea ce este mișcat, din lipsă de spațiu, să fie opriți și împiedicați în mișcare?

Asclepios: Trebuie neapărat să fie un lucru imens, o, Trismegistos.

Hermes: Însă de ce natură? De o natură contrară, nu-i aşa, Asclepios. Or, nu este necorporalul contrar corporalului?

Asclepios: Negreșit.

Hermes: Așadar, locul este necorporal; însă ceea ce este necorporal este fie un lucru divin, fie Zeul însuși; iar prin „un lucru divin”, eu nu înțeleg ceva ce a fost făcut ori creat.

5. Așadar, dacă este ceva divin, este substanțial; dar dacă este Zeul însuși, este mai presus de substanță; însă, trebuie gândit altfel [decât Zeul], și în felul acesta.

Căci, înainte de toate, Zeul este inteligibil nu pentru sine însuși, ci pentru noi, căci ceea ce este inteligibil poate fi înțeles prin perceptie. De aceea, Zeul nu este inteligibil pentru sine însuși, căci nefiind diferit cu nimic de obiectul gândirii, nu se poate înțelege pe sine. Însă el este „altceva” pentru noi, și de aceea el este gândit de noi.

6. Dacă locul poate fi gândit, nu [ar trebui astfel să fie gândit ca] Zeu, ci ca loc; dar dacă Zeul poate fi gândit, el nu ar trebui să fie [concepție] ca loc, ci ca putere ce poate conține [întregul loc].

Acum², tot ceea ce este mișcat, nu este mișcat în sau de către ceva care mișcă, ci în ceea ce stă. Iar ceea ce mișcă [un altul] stă fiindcă ar fi cu neputință să fie mișcat laolaltă cu celălalt³.

---

¹ οὐσιωδές.

² De aici până la sfârșitul § 9 (cu excepția ultimei propoziții) este citat de Stobaeus, *Phys.*, XIX. 2; G. pp. 154-157; W. 163, 14 sqq.

³ Asclepios trebuie să se păzească de confuzia dintre Spațiu și Zeu; căci Zeul nu este Spațiu, ci Cauza acestuia – adevărata transcendență a celui ce poate conține toate lucrurile. În El ne mișcăm. „Tot ceea ce este mișcat în ceea ce este stabil” sau „în Cel ce stă” (*ἐν ἑστῶτι*); de observat că termenul „cel ce stă” se găsește la Philon și în tradiția gnostică, mai ales în aşa-numita gnoză simoniană, căci în *Marea vestire*, din care Hippolit ne-a păstrat unele pasaje, Logosul este numit „Cel ce stă” sau

Asclepios: Atunci cum sunt, o, Trismegistos, lucrurile care, în lume, se mișcă laolaltă cu lucrurile care sunt mișcate? Căci tu ai spus¹ că sferele care se deplasează sunt mișcate de sfera care nu se deplasează.

Hermes: Aceea, o, Asclepios, nu este o mișcare *împreună*, ci o mișcare *contrară*, căci ele nu sunt mișcate în același fel, ci în sensuri contrare. Această împotrivire la mișcare este cea care face să înceteze rezistența mișcării lor. Căci împotrivirea este repausul mișcării.

7. Prin urmare, sferele care se deplasează, fiind mișcate în sens contrar acelei sfere care nu se deplasează, vor avea una față de alta o poziție contrară. Ceea ce nu poate fi altfel.

Ursele² de acolo, care nu apun și nici nu răsar, crezi oare că se mișcă sau că stau pe loc?

Asclepios: Cred că se mișcă, Trismegistos.

Hermes: Ce fel de mișcare au, o, Asclepios?

Asclepios: O mișcare permanentă în jurul lor.

Hermes: Însă rotația, mișcarea în jurul aceluiasi, este fixată de nemișcare; căci ceea ce este „în jurul aceluiasi” oprește ceea ce este „deasupra aceluiasi”. „Deasupra aceluiasi” fiind astfel oprit dacă ar fi fixat în „jurul aceluiasi”. Și astfel mișcarea contrară se menține veșnic, fiind bazată pe opoziție.

8. În această privință îți voi da o pildă de pe pământ, care poate fi văzută cu ochii. Privește la oricare dintre făpturile vii de pe pământ, ca de pildă omul, și vezi cum înoată, căci, pe când apa este purtată într-o direcție, rezistența picioarelor și mâinilor sale îi dau omului stabilitate, încât să nu fie purtat de apă, nici să se scufunde în ea.

Asclepios: Mi-ai dat o pildă foarte bună, o, Trismegistos.

Hermes: Așadar, orice mișcare este pricinuită în repaus și de repaus.

„Cel ce a stat, stă și va sta”. Acesta este aspectul Rațiunii lucrurilor care ține și strânge laolaltă toate lucrurile, Stâlpul sau Coloana Nemîșcată, aspectul opus fiind cel al Separatorului sau al Celui ce divizează.

¹ În vreo predică anterioară.

² Ursă Mare și Ursa Mică.

Așadar, mișcarea lumii și a oricărui lucru viu material¹ nu este făptuită de lucruri care se află în afara lumii, ci de lucruri aflate în lăuntrul ei – suflet, sau spirit, sau vreun alt lucru necorporal.

Nu corpul este cel care mișcă lucrul viu din el, și nici chiar întregul [corp al universului nu mișcă un] corp [mai mic], deși acesta ar fi cu totul neînsuflețit².

9. Asclepios: Ce voiești a spune prin aceasta, Trismegistos? Lemnele și stâncile și toate celelalte lucruri neînsuflețite nu mișcă și ele alte corpuși?

Hermes: Nicidicum, o, Asclepios, căci ceea ce, într-un corp, mișcă lucrul neînsuflețit, nu este corpul, ci ceva care mișcă atât corpul celui care poartă, cât și corpul purtat; căci un lucru mort ori neînsuflețit nu poate mișca un altul neînsuflețit; ceea ce mișcă trebuie negreșit să fie viu, dacă mișcă.

Vezi, așadar, cât de împovărat este sufletul atunci când mișcă două corpuși. Iar acum este vădit că lucrurile care sunt mișcate sunt mișcate în ceea și de către ceea³.

10. Asclepios: Lucrurile care sunt mișcate, o, Trismegistos, trebuie neapărat să fie mișcate în ceea ce este vid⁴.

Hermes: Ia aminte, o, Asclepios⁵, că dintre toate lucrurile care există nici unul nu este vid; numai ceea ce nu există este vid și străin de existență. Căci ceea ce există nu poate fi niciodată golit⁶.

Asclepios: Așadar, nu există și lucruri care sunt vide, o, Trismegistos, de pildă un vas gol, un butoi gol, un ulcior gol, un teasc gol și altele asemenea?

---

¹ Adică organism material viu.

² Corpul mai mic.

³ Toate corpurile sunt în esență inerte; sufletul este cel care le mișcă, nemijlocit sau mijlocit.

⁴ Cf. P. S. A., XXXIII. 1.

⁵ De aici până la sfârșitul § 12 este citat de Stobaeus, *Phys.*, XVIII. 3; G. pp. 149-150; W. 158, 13 sqq.

⁶ Varianta din Stobeaus spune: „Niciun lucru dintre lucrurile care sunt nu este golit din pricina [însăși naturii] existenței. «Este» nu ar putea fi «este» dacă nu ar fi plin de existență [în sine]”.

Hermes: Mare greșală faci, o, Asclepios. Acele lucruri care sunt întru totul pline și umplete tu le socotești vide?

11. Asclepios: Ce trebuie să înțeleg din spusele tale, o, Trismegistos?

Hermes: Oare nu este și aerul un corp?

Asclepios: Este un corp.

Hermes: Iar acest corp, nu trece oare prin toate lucrurile care există? Și, trecând prin ele, nu le umple? Iar acel corp, nu constă el dintr-un amestec al celor „patru” [elemente]? Așadar, toate acele lucruri pe care tu le numești goale sunt pline de aer, iar dacă sunt pline de aer, sunt pline de cele „patru”¹.

Mai departe, din aceasta rezultă contrariul că toate cele despre care spui tu că sunt pline, sunt [de fapt] goale de aer, fiindcă își au spațiul umplut cu alte corpuri și astfel nu pot să primească aerul înăuntru. Prin urmare, acele lucruri pe care tu le numești goale ar trebui să le numești preapline, nu goale; căci ele există și sunt pline de aer și de suflu.

12. Asclepios: Acest argument nu lasă loc de contrazicere; aerul este un corp. Corpul acesta este cel care pătrunde în toate lucrurile, și astfel pătrunzându-le, le umple. Așadar, cum să-i zicem locului în care se mișcă întregul univers?

Hermes: Numește-l necorporal, o, Asclepios.

Asclepios: Ce înseamnă necorporal?

Hermes: Mintea și Rațiunea (*Logos*), întregul din întreg, cuprinzând prin sine totul, liberă de orice corp, de orice greșală, total desprinsă de orice corp, neclintit în sine însăși, conținând toate lucrurile, păstrându-le pe toate cele câte sunt, ale cărei raze, pentru a folosi o asemuire, sunt Binele, Adevărul, Lumina mai presus de lumină și sufletul arhetipal.

---

¹ Se presupunea că elementele fizice – pământul, aerul, apa și focul – sunt combinațiile diferite ale elementelor primordiale: Pământul, Aerul, Apa și Focul, în fiecare dominând câte un element. Astfel, aerul ar fi alcătuit dintr-o proporție a tuturor celor patru elemente, dar care ar avea aerul predominant; lucru valabil și în cazul celorlalte.

Asclepios: Dar atunci, ce este Zeul?

13. *Hermes*: Ceea ce nu este nici unul dintre aceste lucruri, și [care] totuși este cauza ființării tuturor și a fiecărui lucru care este, căci el nu a lăsat nimic lipsit de Ființă. Și toate lucrurile sunt făcute din lucrurile care sunt, și nu din lucrurile care nu sunt, căci lucrurile care nu sunt nu au natura de a fi apte să fie făcute; și, invers, lucrurile care sunt nu sunt de felul celor care, la un moment dat, nu vor mai fi.

14. *Asclepios*: În cele din urmă, ce spui că este Zeul?

Hermes: Zeul nu este o Minte, ci cauza pentru care Mintea există; Zeul nu este Spirit¹, ci cauza pentru care Spiritul există; nu este Lumină, ci cauza pentru care Lumina există. Prin urmare, trebuie să-l venerăm pe Zeu prin aceste două nume [Binele și Tatăl], care i se cuvin numai lui și nimănuí altcuiva.

Căci nici unul dintre ceilalți aşa-numiți zei, nici unul dintre oameni sau daimoni, nu poate fi câtuși de puțin Bun, decât numai Zeul. Iar el este numai Bine și nimic altceva. Toate celelalte lucruri sunt separabile de natura Binelui; căci [toate celelalte] sunt trup și suflet, ce nu au un loc în care Binele să poată fi conținut².

15. Căci măreția Binelui este la fel de mare ca Ființa tuturor lucrurilor care sunt, atât corporale cât și necorporale, atât sensibile cât și intelibile. Aceasta este Binele, adică Zeul. Vezi, aşadar, că nu se cuvine să numești nimic altceva Bine, căci vei fi necuvioios, ori să numești altceva Zeu, în afara Binelui, căci din nou vei fi lipsit de cuviință.

16. Prin vorbe oamenii rostesc adesea Binele, însă oamenii nu înțeleg ce este el; și din ignoranță ei îi numesc „buni” atât pe zei cât și pe unii oameni, care nicicând nu pot să fie astfel sau să devină astfel.

Toți ceilalți zei sunt cinstiți cu titlul ori numele de zeu, însă Zeul este Binele, nu pentru că este cinstit astfel,

---

¹ Și cu atât mai puțin „un spirit” sau „duh” (cf. Ioan 4:24: πνεῦμα ὁ Θεός).

² În original avem un joc de cuvinte - χωριστά (separabil) și χωρῆσαι (conțin) - imposibil de reprodus în traducere.

ci din pricina naturii sale. De aceea, natura Zeului și Binele sunt una; amândoi au același fel din care [pornesc] toate celelalte feluri.

Binele este cel care dă toate lucrurile și nu primește nimic¹; și, prin urmare, Zeul dă toate lucrurile fără să primească nimic. Astfel Zeul este Binele, iar Binele este Zeul².

17. Celălalt nume al Zeului este Tatăl, căci el face toate lucrurile.

Prin urmare, cea mai mare și mai sfântă grijă în această viață este, pentru cei care sunt înțelepți și cu mintea bună, aceea de a zămisli copii, iar cea mai mare nenorocire și lipsă de pietate este aceea de a părăsi viața fără a avea copii; iar cel care nu are copii este pedepsit după moarte de către daimoni.

Iar pedeapsa este aceasta: sufletul acelui om care n-a avut copii este judecat și condamnat să intre într-un trup care nu are natură nici de bărbat, nici de femeie, ceea ce este un lucru blestemat sub soare.

Așadar, Asclepios, niciodată să nu-l fericești pe vreun om care nu are copii; dimpotrivă, să-l deplângi pentru nenorocirea lui, știind pedeapsa care i se pregătește și care îl aşteaptă.

Tot ce s-a spus, Asclepios, să fie pentru tine o introducere în cunoaștere naturii tuturor lucrurilor.

---

¹ Cf. C. H., X (XI) 3.

² Cf. Mat. 19:17, Marc. 10:18, Luc. 18:19 – asemănări explicate mult mai satisfăcător de faptul că ambele literaturi folosesc în principal formulele elenistice teologice ale vremii (cum este și cazul contradicției dintre expresia „Zeul nu este Spirit” din scrierea noastră și Ioan 4:24, vezi mai sus).

IV. *Predica Sfântă a lui Hermes*¹

1. Slava tuturor lucrurilor este Zeul, Divinul și Natura Divină². Principiul lucrurilor care sunt este Zeul, care este Minte, Natură și Materie, pentru că el este Înțelepciunea care ne dezvăluie toate lucrurile. Principiu este [și] Divinul care se arată în Natură ca Putere, Necesitate, Tel și Reînnoire³.

Întunericul nesfârșit era în Abis, ca [și] Apa și un Sufu subtil intelligent; acestea erau prin Puterea Zeului în Haos⁴.

Și a țâșnit Lumina Sfântă, iar elementele s-au adunat din Substanța umedă sub Locul Uscat⁵. Și toți Zeii au separat lucrurile din natura fecundă.

---

¹ *Corpus Hermeticum* III (IV). Text: P. 31-33; Pat. 8b-9.

² Aici pare a se regăsi o idee trinitară (nu în sens tehnic creștin) distincță, care este alcătuită din Zeu ($\ddot{\alpha} \theta\dot{\epsilon}\ddot{\alpha}\dot{\zeta}$), Divin ($\tau\ddot{o} \theta\dot{\epsilon}\dot{\iota}\dot{\omega}$) și Natură ($\eta \phi\dot{\nu}\dot{\sigma}\dot{\iota}\dot{\varsigma}$). Slava și puterea tuturor lucrurilor este această trinitate. Sursa (sau începutul), Sfârșitul și Reînnoirea veșnică a tuturor lucrurilor se dătoarează acestei trinități. Toți trei par a fi termeni aproape interschimbabili. Divinul este Mintea Zeului, Natura Divină este Înțelepciunea Zeului. Și din nou, la sfârșitul predicii (§ 4) ni se spune că Divinul sau lucrul Divin este „ca întreaga alcătuire cosmică să fie reînnoită de Natură”. Divinul în lucrarea sa este Natura, în timp ce Natura, la rândul ei, sălăsluieste în Divin, și ambii sunt una în Zeu, Izvorul tuturor lucrurilor.

³ Cf. P. S. A., XXVI. 2.

⁴ Vorbind despre secta gnostică a nicolaiților, Epifaniu scrie: „Alții dintre aceștia aduc laolaltă nume deșarte, spunând: Era Întuneric și Abis ($\beta\dot{u}\theta\dot{\alpha}\dot{\zeta}$) și Apă; și Duhul din mijlocul lor le-a despărțit”.

⁵ Lit. „nisip”; probabil face referire la Lumină, și astfel ar însemna „în zona sau sfera Luminii” – adică în manifestare. „Esența Umedă” este se pare Apa Hoasului sau substanța primară.

2. Și pe când toate lucrurile erau încă nedeterminate și nealcătuite¹, lucrurile ușoare au fost separate în înalt, iar lucrurile grele au fost așezate pe partea umedă a Locului Uscat², toate lucrurile fiind separate de Foc și atârnate în Spirit pentru a le ține în sus.

Iar Cerul a fost văzut ca șapte cercuri; zeii acestuia au fost văzuți în forme de stele, cu toate semnele lor, iar astrele au fost numărate cu zeii din ele. Iar marginea [Cerului] se învârtea mânată în cerc de către Suflul Zeului.

3. Și fiecare zeu, prin puterea sa proprie, a făcut ceea ce i-a fost încredințat; și astfel au fost făcute făpturile cu patru picioare, și cele târâtoare, și cele care trăiesc în apă, și cele care zboară, și toate semințele roditoare, și iarba și florile din toate poienile, și toate câte primiseră într-însele semințele renașterii³.

Și aceștia au selectat⁴ nașterile⁵ oamenilor spre cunoașterea lucrărilor divine și destăinuirea lucrărilor Naturii; multimea de oameni pentru stăpânirea asupra tuturor lucrurilor de sub Cer, și cunoașterea lucrurilor bune, pentru ca ei să crească în creștere și să se înmulțească în multime. Și fiecare suflet întrupat, prin rotirea zeilor din cercuri, să poată vedea Cerul și lucrările divine și lucrările Naturii, pentru a ști sortile ce urmează [faptelor] bune și celor rele și spre cunoașterea lucrării meșteșugite a tuturor artelor bune.

4. Astfel au început ei să trăiască și să fie înțelepți, potrivit sortii hotărâte de rotirea zeilor din cercuri, și să moară în acest scop.

Și pe pământ vor fi amintiri mărete ale meșteșugului lor, lăsând o urmă slabă atunci când ciclurile vor fi reînnoite.

---

¹ ἀκατασκευάστων, nealcătuite; cf. versiunea LXX a Gen. 1:2: „Și pământul era netocmit (ἀκατασκεύαστος) și gol”.

² ὑψ' ὑγρῷ ἄννῳ; probabil „Apa” spațiului. Lucrurile grele sunt se pare „Pământul” primordial sau cosmic.

³ Sau „reîncarnării” (*πθλιγγενεσίας*).

⁴ ἐσπερμολόγουν.

⁵ τὰς γενέσεις.

Căci fiecare naștere de trup însuflare și de fruct de sămânță, și fiecare meșteșug, chiar de s-ar pierde, se va reînnoi neapărat, atât prin reînnoirea Zeilor, cât și prin întoarcerea ritmată a roții Naturii, de număr hotărâtă.

Căci în timp ce un lucrul divin este ca întreaga alcătuire cosmică să fie reînnoită de Natură, Natura însăși sălășluiește de asemenea în ceea ce este divin.

V. Craterul sau Monada¹

A lui Hermes către fiul său Tat

1. Ziditorul² nu a făurit această Lume universală³ cu mâinile sale, ci prin Cuvântul (*logos*) său. De aceea gândește-te la el ca fiind prezent pretutindeni și dintotdeauna, făurind toate lucrurile; ca fiind Unul și Singurul, care prin Voință⁴ sa a plămădit toate viețuitoarele.

Căci acesta este Trupul său, intangibil, invizibil, nemăsurabil, nemodificabil, cum nu mai este nici un alt trup. Căci el nu este nici Foc, nici Apă, nici Aer, nici Suflu⁵, ci toate aceste lucruri sunt de la el⁶, căci el, fiind Bun, nu a voit să creeze lumea ca ofrandă doar pentru el și nici să rânduiască și să împodobească⁷ pământul acesteia numai pentru el.

2. Și astfel [pe Pământ] el a trimis Cosmosul⁸ acestui Trup divin⁹ – omul, ființă nemuritoare și totodată muri-toare. Iar omul era mai înzestrat decât toate viețuitoarele și decât Lumea, datorită Rațiunii (*Logos*) și Minții sale. Căci omul a ajuns să contemple lucrările Zeului și s-a minunat și l-a cunoscut pe Creator.

¹: *Corpus Hermeticum IV (V)*. Text: P. 34-40; Pat. 26b-27.

² ὁ δημιουργός.

³ τὸν πάντα κόσμον.

⁴ θέλησις.

⁵ Probabil însemnând Eter.

⁶ Cf. C. H., XIII (XIV) 6.

⁷ κοσμῆσαι – totul este un joc de cuvinte legat de κόσμος (*kosmos*), care înseamnă „ordine”, „ornament” și „lume”.

⁸ Adică „Rânduiala”.

⁹ Adică Trupul Zeului; Elementul Unic.

3. Căci Zeul a împărțit Rațiune (*Logos*) tuturor oamenilor, însă nu și Minte; nu fiindcă a pizmuit pe cineva, căci pizma nu vine de la el¹, ci aceasta sălășluiește aici, pe pământ, în sufletele oamenilor care nu au Minte.

Tat: Dar pentru ce, tată, Zeul nu a dat Minte tuturor oamenilor?

Hermes: Fiindcă a voit, fiule, să o așeze la mijloc între toate sufletele, ca o răsplată pentru care trebuie luptat.

4. *Tat:* Și unde a aşezat-o?

Hermes: El a umplut un Vas² mare cu ea, și a făcut să fie purtat pe pământ, alăturând [acestuia] un Trimis, căruia i-a poruncit să glăsuiască spre inimile oamenilor: Botează-te³ cu botezul acestui Vas, tu, cel care crezi că te vei înălța la cel ce a trimis acest Vas; tu, cel care știi pentru ce te-ai născut.

Cei ce au înțeles vestirea Trimisului și au fost botezați în Minte, aceștia au fost făcuți părtași la Cunoaștere și când au primit Mintea au devenit oameni desăvârșiți.

Însă cei ce nu au înțeles vestirea, din moment ce se ajută [doar] de Rațiune și de Minte, nu știu pentru ce și prin cine s-au născut.

5. Simțurile lor sunt asemenea cu cele ale făpturilor lipsite de rațiune și, cum [întreaga] lor alcătuire este din simțăminte și pornirile lor⁴, ei nu contemplă lucrurile vrednice de atenție. Ci, dedându-se cu totul plăcerilor și dorințelor trupului, ei cred că omul a fost făcut pentru acestea.

Cât despre cei ce sunt părtași la darul Zeului⁵, aceștia, o, Tat, dacă judecăm potrivit faptelor lor, sunt mai degrabă oameni nemuritori, decât muritori; căci ei cuprind în Mintea lor toate lucrurile – cele care sunt pe pământ, cele

---

¹ Cf. C. H., V (VI) 2.

² *κρατῆρα*, lit. crater sau vas de amestec, vezi capitolul cu același titlu din H. T.

³ Sensul acestui termen nu este cel de a „stropi” cu apă, ci de a „cufunda întregul trup” în apă.

⁴ *καὶ ἐν θυμῷ καὶ ἐν ὀργῇ τὴν κρᾶσιν ἔχοντες.*

⁵ Care este Mintea.

care sunt în Cer și dacă este ceva mai presus de Cer¹. Și înăltându-se atât de sus, văd Binele și, văzându-l, socotesc că este o adevărată nenorocire ca ei să-și aibă sălașul aici, pe pământ. Și disprețuind toate lucrurile materiale și nemateriale, zoresc către acela care este Unul și Singurul.

6. Așa este, o, Tat, Cunoașterea Mintii, Contemplarea lucrurilor divine și Înțelegerea Zeului, Vasul însuși fiind al Zeului.

Tat: Și eu, Tată, voiesc nespus să fiu botezat.

Hermes: Fără ca mai întâi să-ți urăști trupul, fiule, nu te poți iubi pe tine însuți, iar iubindu-te pe tine însuți vei dobândi Mintea și, dobândind Mintea, vei fi părtaș la cunoaștere.

Tat: Ce voiești a spune, o, tată?

Hermes: Că este cu neputință, fiule, să fii în același timp cu lucrurile muritoare și cu cele divine. Căci văzând că lucrurile existente sunt de două feluri: corpuri și lucruri necorporale – în care se află ceea ce este muritor și ceea ce este divin, omului care are voința de a alege îi este lăsat să aleagă între ele; că nici un om nu poate să le aleagă pe amândouă. Și indiferent asupra căruia se îndreaptă alegerea, celălalt va fi micșorat ori covârșit, făcând să sporească lucrarea celuilalt.

7. Alegerea celui mai bun nu înseamnă, aşadar, doar cea mai bună soartă pentru cel care îl alege, văzând că acesta îl face pe om divin, ci arată de asemenea credință față de Zeu. Pe când alegerea celui mai rău, deși distrug „omul”, nu face decât să răscolească armonia Zeului doar în această măsură, căci aşa cum procesiunile trec prin mijlocul drumului, fără a putea face altceva decât să ia drumul altora, tot aşa, și acești oameni se mișcă în procesiune prin lume purtați de plăcerile trupului².

8. Astfel stând lucrurile, Tat, ceea ce vine de la Zeu a fost și va fi al nostru; însă ceea ce vine de la noi să plece

---

¹ Cf. C. H., XI (XII) 19.

² Textul critic al acestei pilde este oferit și de R. 102, n. 2. Citat de Zosimos în cap. „Despre doctrina Anthropos-ului”, H. T..

neîntârziat. Căci nu Zeul, ci noi suntem pricina lucrurilor rele, preferându-le în locul celor bune.

Vezi, tu, fiule, prin câte trupuri trebuie să trecem și cete de daimoni și alcătuiri ale drumurilor stelelor¹ ca să ne putem apropiua de Unul și Singurul Zeu?

Căci spre Bine nu este un alt țărm², el este nemărginit și infinit; căci în sine este fără început, însă pentru noi el pare să aibă un început – chiar cunoașterea noastră despre el.

9. Însă cunoașterea noastră nu este începutul lui, ci ne arată începutul faptului de a fi cunoscut de către noi³. Să lăsăm, aşadar, începutul și să ne îndreptăm degrabă spre alte lucruri.

Este cu adevărat un lucru anevoie să părăsim lucrurile cu care ne-am obișnuit, de care dăm în orice parte, și să ne întoarcem către acele lucruri străvechi aflate în acord cu ceea ce se află la obârșie.

Căci lucrurile ce se arată vederii ne încântă, însă lucrurile ce nu se arată sunt greu de crezut.

Lucrurile rele sunt și cele mai vădite, în timp ce Binele nu se poate arăta niciodată ochilor, căci el nu are nici formă și nici înfățișare.

De aceea, Binele este numai asemenea lui însuși, deosebindu-se de orice altceva, întrucât este cu neputință ca ceva necorporal să se arate corporalului.

10. Superioritatea „asemănătorului” față de „neasemănător” și inferioritatea „neasemănătorului”⁴ față de „asemănător” constă în aceasta:

Unitatea⁵ fiind Prințipiu¹ și Rădăcina tuturor lucrurilor, se află în toate lucrurile ca Rădăcină și Prințipiu.

¹ καὶ συνέχειαν καὶ δρόμους ἀστέρων – Sferele septenare sau „zeii cercuriilor”; συνέχεια (lit. continuitate) este în mod evident același cu ἀρμονία, Armonie, Acord, Sistem.

² ἀδιάβατον – lit. ce nu este de trecut.

³ Cf. cu scrierea naaseeană (§ 25, H. T.): „Începutul desăvârșirii este cunoașterea omului, însă cunoașterea lui Dumnezeu este desăvârșirea desăvârșită”.

⁴ Citind împreună cu B., τοῦ ἀνομοίου.

⁵ μονάς – Monada, adică Binele.

Nimic nu poate exista fără [acest] Prințipiu, în timp ce Prințipiu [în sine] nu este din nimic decât din sine însuși, căci este Prințipiu tuturor celorlalte lucruri. El este Prințipiu lui însuși, întrucât nu poate avea nici un alt Prințipiu.

Așadar, Unitatea fiind Prințipiu conține toate numerele, însă ea nu este conținută de nici unul; și generează toate numerele, însă ea nu este generată de nici un alt număr.

11. Tot ceea ce este generat este imperfect și poate fi divizat, mărit și micșorat. Însă celui perfect nu i se întâmplă nimic din toate acestea. Și ceea ce este mărit, este mărit prin Unitate, însă se consumă și dispare prin propria slăbiciune, nefiind în stare să cuprindă Unitatea.

Acest Chip² al Zeului și l-am descris, Tat, cât de bine s-a putut, iar de îl vei cerceta cu atenție și îl vei vedea cu ochii Minții tale, și îl vei asculta, crede-mă, fiule, vei găsi calea către cele din înalț; ba, mai mult, Chipul însuși te va călăuzi³. Căci vederea [divină] are această însușire: pe cei care reușesc să-și deschidă ochii îi prinde de îndată și îi atrage la sine aşa cum magnetul atrage fierul⁴.

---

¹ Sau Începutul.

² Lumea universală sau Monada.

³ Cf. C. H., VII (VIII) 2; IX (X) 10; X (XI) 21; R. 23, n. 5.

⁴ Această metaforă este folosită și în scrierea naaseeană și de Plutarh. Vezi în acest sens Plutarh, *Despre Isis și Osiris*, trad. Maria Genescu, Ed. Herald, București, 2007, pag.118.

VI. *Hermes către fiul său Tat*¹

Că Zeul nu este manifestat,
și totuși pe deplin manifestat

1. Acet discurs ţi-l voi dedica tot ţie, o, Tat, ca nu cumva să rămâi neştiutor în privința tainelor Zeului ce se află dincolo de orice nume. Şi cugetă în mintea ta [la aceasta]: cum cel ce multora le pare ascuns și nemanifestat poate fi pe de-a-ntregul manifestat pentru tine.

Dacă El ar fi fost aparent, nu ar fi; căci tot ceea ce este manifestat este supus *devenirii*; însă ceea ce nu este manifestat este veșnic. Căci nu are nevoie să fie manifestat, întrucât este perpetuu și face ca toate celelalte lucruri să se manifeste.

Fiind nemanifestat, căci este veșnic și face celelalte lucruri să se manifeste, el însuși nu se face totuși manifestat. Zeul însuși nu este făcut, deși în închipuire el închipuie toate lucrurile, ori, ca înfățișare, el le face să apară; căci înfățișarea este doar a acelor lucruri care sunt făcute, și înfățișarea nu înseamnă nimic altceva decât facere.

2. Dar el, care este singurul nefăcut, este totodată neînfățișat și nemanifestat.

Însă făcând toate lucrurile să apară, El se vădește pe sine în toate și prin toate, dar se manifestă în chip deosebit prin sau în acele lucruri în care El voiește.

De aceea, tu, Tat, fiule, roagă-te mai ales Domnului și Tatălui nostru, Singurul și Unul, să fie milostiv cu tine, ca să poți cunoaște și înțelege un Zeu atât de mare; și să-și îndrepte una dintre razele sale asupra Minții tale. Căci

---

¹ *Corpus Hermeticum* V (VI). Text: P. 41-48; Pat. 12b-13b.

numai Mintea vede ceea ce nu este manifestat, întrucât ea însăși este nevăzută.

Iar de vei fi priceput, o, Tat, El îți va apărea în fața ochilor Mintii. Căci Domnul, lipsit de părtinire, se înfățișează în lumea întreagă.

Tu ai puterea să gândești, să vezi, să prinzi în „mâini” și să contempli Chipul¹ Zeului. Însă dacă ceea ce este în tine nu îți se vădește, cum ar putea să se arate ochilor tăi [exteriori] Cel care se află înăuntru tău?

3. Însă de voiești să îl „vezi”, cugetă la soare, cugetă la cursul lunii, cugetă la rânduiala stelelor. Cine este cel care păstrează acea rânduială? Căci fiecare rânduială este limitată de număr și de loc.

Soarele este cel mai mare dintre zeii din cer, din fața căruia toți zeii cerești se dau în lături ca din fața unui rege și stăpân; și totuși, chiar dacă este astfel, mai mare decât pământul și marea, el îngăduie unor stele neînsemnate să treacă pe deasupra sa. Din respect pentru cine sau de frica cui, fiule, [face el asta]?

Oricare dintre stelele care se află în cer urmează un drum diferit de al celoralte; cine este acela care a hotărât fiecareia durata și întinderea drumului ei?

4. Ursa aceasta, care se rotește în jurul său, și rotește întreaga lume odată cu ea – cine stăpânește și folosește un asemenea instrument? Cine a desenat țărmurile mării? Cine a așezat pământul?

Există cineva, Tat, care este Făuritorul și Stăpânul acestor lucruri. Căci este cu neputință, fiule, ca locul, numărul și măsura să existe fără să fie cineva care să le făurească. Nici o rânduială nu poate să fie făcută fără ceea ce este lipsit de loc și de măsură, ba chiar și aceasta² nu este fără stăpân, fiule. Căci neorânduiala a fost cât timp stăpânul nu a hotărât să fie rânduială, când nu era loc și ordine.

5. Aș fi vrut, fiule, să ai aripi și să zbori în văzduh și, aflându-te la mijloc, între cer și pământ, să vezi trăinicia

---

¹ Lumea inteligibilă.

² Adică ceea ce este lipsit de loc, număr și ordine: dezordinea, haosul.

pământului, fluiditatea mării, cursurile râurilor, întinderea nesfârșită a văzduhului, ascuțimea și iuteala focului, rotirea stelelor și mișcarea cerului care le învârtă pe toate.

Fiule, ce priveliște minunată ar fi să zărești toate acestea măcar pentru o clipă; ceea ce este neclintit, mișcându-se, iar ceea ce este ascuns, apărând și manifestându-se; prin care este făcută această rânduială a lumii și lumea rânduită pe care o vedem.

6. Iar dacă, fiule, voiești să-l vezi pe Zeu prin lucrurile pieritoare¹ care se află pe pământ și în adânc², gândește-te cum este ființa omului plămădită în pântece și observă cu băgare de seamă îndemânarea și priceperea Celui care îl plămădește și află cine a făcut și a modelat minunatul și divinul chip al Omului³.

Cine este [astfel] cel ce i-a desenat ochii? Cine i-a sfredelit nările și urechile? Cine i-a deschis gura? Cine i-a întins și i-a îngemănat mușchii? Cine a croit drum venelor? Cine a întărit oasele? Cine i-a îmbrăcat carneea în piele? Cine i-a despărțit degetele și i-a întărit înceieturile? Cine i-a lărgit și i-a lățit tălpile picioarelor? Cine i-a săpat porii? Cine i-a alungit splina? Cine i-a făcut inima ca o piramidă? Cine i-a lățit ficatul? Cine i-a făcut plămânii precum un burete? Cine i-a făcut pântecele mari și încăpător? Cine a aşezat la vedere părțile alese și le-a ascuns pe cele rușinoase?

7. Vezi câte meșteșuguri [sunt folosite] într-o singură materie și câte lucrări la o singură întruchipare; și toate neînchipuit de frumoase și toate făcute cu chibzuială și totuși toate deosebite. Cine a făcut toate acestea? Care mamă? Care tată? Numai Zeul, care nu este manifestat, care face toate lucrurile după propria sa voință.

8. Și dacă nimeni nu spune că o statuie sau o imagine (*eidolon*) poate fi făcută fără un sculptor ori un pictor, cum

¹ În opoziție cu lumea nemuritoare.

² Cf. § 9, mai jos, unde aproape pare să însemne „apă”.

³ Omul Ceresc din „Poimandrēs”; omul este imaginea Omului, Logosul sau Imaginea lui Dumnezeu. Acest pasaj și următorul sunt pomenite de Lactanțiu, *D. Instit.*, II. 10.

oare a putut fi făcută această lucrare fără un Lucrător? O, câtă orbire, câtă necredință, câtă ignoranță! Niciodată, o, Tat, fiule, nu poți lipsi lucrarea de Lucrător!

El este mai mare decât toate numele - atât de mare este El, Tatăl tuturor¹, căci numai el este astfel; iar îndeletnicirea sa este să fie părinte.

9. Iar de mă stârnești să spun ceva și mai îndrăzneț, esența lui este zămislirea și facerea tuturor lucrurilor².

Și cum fără cineva care face este cu neputință ca ceva să fie făcut, tot la fel ar fi și dacă el nu ar exista veșnic și nu ar face neîncetat toate lucrurile din cer, din văzduh, de pe pământ, din adâncuri, din lumea întreagă și din fiecare parte care există sau care nu există.

Căci nu există nimic din lumea întreagă care să nu fie el însuși.

El este atât lucrurile care sunt³, cât și lucrurile care nu sunt. Lucrurile care sunt el le-a vădit, iar lucrurile care nu sunt le-a ascuns în sine însuși.

10. Aceasta este Zeul, care este mai presus de orice nume; acesta este el, care este tainic; acesta este el, care este pe deplin manifestat; acesta este el, care poate fi văzut de către Minte; acesta este el, care este văzut de către ochi; acesta este el, care nu are trup; și acesta este el, care are multe trupuri - sau, mai bine spus, el se află în orice trup.

Nu există nimic în care el să nu fie, căci toate sunt el și el este totul. Și din acest motiv el are toate numele, căci toate sunt ale aceluiași Părinte; și de aceea el nu are nici un nume, căci este Tatăl tuturor⁴.

Cine să te preamăreasă vorbind despre Tine?

Încotro să privesc când mă rog Ție?

În sus? În jos? În afară? Înăuntru?

---

¹ Traducerea acestei propoziții este ipotecă, fiindcă textul nu este doar corrupt, dar pare a exista și o lacună în el.

² Energiile masculină și feminină ale Părintelui divin.

³ τερπὶ τῶν ὄντων.

⁴ Adică al tuturor numelor.

Căci nu e cale spre Tine, nici loc în jurul Tău, nici altceva din toate lucrurile care sunt.

Toate lucrurile sunt în Tine, toate lucrurile sunt de la Tine; Tu care le dăruiești pe toate și nu ceri nimic; căci Tu le ai pe toate și nu există nimic pe care să nu-l ai.

11. Când să te slăvesc, o, Tată, căci eu nu pot să aflu nici ceasul, nici timpul tău?

Pentru ce să te slăvesc – pentru ce ai făcut, ori pentru ce n-ai făcut? Pentru acele lucruri pe care le-ai vădit, ori pentru acele lucruri pe care le-ai ascuns?

În ce chip să te slăvesc – ca fiind din mine însumi, ori având ceva din mine însumi, ori ca fiind altceva?

Căci tu ești ceea ce sunt eu, tu ești ceea ce fac eu, tu ești ceea ce spun eu.

Tu ești toate lucrurile și nu există nimic care să nu fie tu. Tu ești tot ceea ce este făcut și tot ceea ce nu este făcut. Minte când cugeti, Tată când făurești, Zeu când lucrezi și Bine și Făuritor al tuturor lucrurilor. (Din materie, cel mai subtil și mai fin element este aerul; din aer – sufletul; din suflet – mintea; din minte – Zeul.)

VII. *Numai în Zeul însuși este Binele și nicăieri în altă parte*¹

1. Binele, o, Asclepios, nu se află în nimic altceva decât în Zeul însuși, ori, mai degrabă, Binele este însuși Zeul pururea.

Și dacă este astfel, atunci [Binele] trebuie să fie o esență de la care pleacă orice mișcare și naștere (și de care se lipsește nimic), ce are în sine o putere statornică și temeinică, care își este suficientă sieși, plină de sine însăși și dăruiind cu dărnicie. [Deși] una, ea este principiul tuturor lucrurilor, căci dăruiește toate lucrurile; iar când numesc Binele, mă gândesc la ceea ce este întru totul și întotdeauna Binele. Acesta nu se află nicăieri altundeva, decât numai în Zeul

Căci el nu duce lipsă de nimic din ceea ce ar putea dori să aibă, nici nu i se poate lua nimic; pierderea aceasta nu îl poate mâhni; căci supărarea este parte a răului.

Nimic nu este mai puternic decât el, care să i se împotrivească; nimic nu este egal cu el, încât să fie iubit de el; nimic neauzit, pentru a-l mânia, nimic mai înțelept, pentru a-l face invidios.

2. Și cum nimic din toate acestea nu se află în esența sa, ce mai rămâne, decât numai Binele?

Căci, având o asemenea esență, în el nu se află nici un fel de rău; tot astfel, în nici unul din celealte lucruri nu se găsește Binele.

Căci în toate celealte lucruri se află toate celealte lucruri¹, atât în cele mici cât și în cele mari, atât în cele

---

¹ *Corpus Hermeticum VI (VII). Text: P. 48-53; Pat. 14a-15a.*

neînsemnate cât și în acest vietuitor², cea mai mare și mai puternică dintre toate.

Întrucât toate lucrurile care sunt supuse nașterii³ sunt pline de patimi, nașterea însăși fiind rodul pasiunii; iar unde este patimă, acolo nu este Binele; unde este Binele, acolo nu este patimă. Căci acolo unde este zi, nu este noapte; unde este noapte, nu este zi.

De aceea, este cu neputință ca în cele ce ajung la ființă să fie Binele, ci numai în ceea ce este nenăscut.

Însă, văzând că materia este parte a tuturor lucrurilor, tot astfel, ea este și parte a Binelui.

În felul acesta este Lumea bună, căci făurește toate lucrurile; faptul că numai în ceea ce privește făurirea tuturor lucrurilor este bună, însă nu și în toate celelalte lucruri. Căci ea este trecătoare și în mișcare și făuritoare de lucruri trecătoare,

3. În timp ce în om binele este determinat prin răul mai mare sau mai mic; căci ceea ce aici nu este foarte rău este bine; iar ceea ce aici este numit bine este cel mai mic rău.

Prin urmare, este cu neputință ca binele să fie aici pur, lipsit de rău; căci aici binele ajunge rău și, ajungând rău, nu mai este bine; și, nemaifiind bine, devine rău.

De aceea, numai în Zeul însuși se află Binele sau, mai degrabă, Binele este Zeul însuși.

De aceea, o, Asclepios, în oameni nu se află decât *numele* Binelui, lucrul în sine nu este nicăieri [în el], pentru că este cu neputință.

Căci nici un trup material nu îl conține – [fiind] un lucru⁴ încercuit din toate părțile de răutate, chinuri, necazuri, patimă, mânie, greșeală și de gânduri prostești.

Și cel mai mare rău, Asclepios, este că fiecare dintre lucrurile pe care le-am pomenit mai înainte, se crede că ar fi cel mai mare bine.

---

¹ Adică lucrurile care nu sunt Bine.

² Sau animal; adică cosmosul ca vietuitor sau făptură vie.

³ Sau genezei.

⁴ Trupul.

Iar ceea ce este un rău și mai mare, este lăcomia burții, greșeala care este căpenia tuturor celoralte rele – lucrul care ne face să ne întoarcem aici, jos, de la Bine.

4. Iar eu îi mulțumesc Zeului că, în ceea ce privește cunoașterea Binelui, mi-a întipărît în minte [gândul] că este cu neputință ca el¹ să se afle în lume. Căci lumea este deplinătatea² răului; însă Zeul este deplinătatea Binelui, iar Binele este deplinătatea Zeului.

Căci cele mai înalte culmi al Frumuseții se află în jurul esenței [Binelui]; într-adevăr, acestea par atât de pure și de neamestecate și poate că ele însese sunt esențele sale.

Căci am îndrăzni să spunem, o, Asclepios, că esența Zeului, dacă are esențialitate, este Frumosul; iar Frumosul este de asemenea Bine;

Însă nimic bun nu este conținut în această lume. Căci toate lucrurile care sunt accesibile ochiului sunt închipuirile și umbre; însă acele lucruri care nu sunt accesibile ochiului sunt realitățile, cu precădere esența Frumosului și a Binelui.

Așa cum ochiul nu-l poate vedea pe Zeu, tot așa, el nu poate zări Frumosul și Binele. Căci acestea fac parte din Zeu, unite numai cu el, inseparabile de el, nespus de încântătoare, de care Zeul însuși este fermecat sau ele însese sunt fermecate de Zeu.

5. Dacă ești în stare să-l înțelegi pe Zeu, vei înțelege Frumosul și Binele, care este cel mai strălucitor și cel mai luminos și cel mai iluminat de către Zeu. Căci acea Frumusețe este mai presus de orice comparație, iar acel Bine nu are seamăn, precum Zeul însuși.

Așadar, dacă îl înțelegi pe Zeu, vei înțelege Frumosul și Binele; căci acestea nu pot fi transmise nici unui alt lucru viu, fiind inseparabile de Zeul.

Dacă îl cercetezi pe Zeu, cercetezi totodată și Frumosul, căci singură este calea ce duce la acesta – Credința și Cunoașterea.

---

¹ Binele.

² Sau plérōma. „Lumea” e plérōma răului, iar „Binele”, plérōma binelui.

6. Astfel, cei ce sunt neștiitori și nu merg pe calea Credinței, îndrăznesc să spună că oamenii sunt frumoși și buni, fără ca măcar să viseze ce înseamnă Binele; ci fiind cuprinși și învăluți de toate relele și crezând că răul este bine, ei se folosesc de el pe cât le stă în putință și se tem să nu-l piardă; și de aceea se luptă, prin toate mijloacele, nu numai să-l păstreze, ci să-l și sporească.

Astfel sunt, o, Asclepios, lucrurile pe care oamenii le consideră bune și frumoase – lucruri pe care nu putem nici să le ocolim, nici să le urâm; căci acesta este lucrul cel mai greu dintre toate, că avem nevoie de ele și că nu putem trăi fără ele¹.

---

¹ Acest ultim paragraf indică în mod clar o învățătură în care cosmosul nu era privit ca fiind plérōma răului, în ciuda afirmației categorice din § 4: ὁ γὰρ κόσμος πλήρωμά ἐστι τῆς κακίας. În plus, dacă ne îndreptăm atenția spre C. H., IX (X) 4 – o altă scriere a lui Hermes către Tat – citim: χωρίον γὰρ αὐτῆς [κακίας] η̄ γῆ, οὐχ ὁ κόσμος, ὡς ἔνιοι ποτε ἐρῶσι βλασφημοῦντες, „tărâmul răului se află pe pământ, nu în Lume, aşa cum ar spune unii blasfemiind”. Aici avem o negare formală într-o scriere Asclepios a propoziției formale dintr-o predică Asclepios. Cosmosul nu este rău; lumea este frumoasă; nu există o πλήρωμα a răului; răul are cel mult doar un χωρίον. Acest lucru ne face să spunem că în tradiția trismegistă existau mai multe școli având dispute teologice una cu cealaltă.

VIII. Cel mai mare rău pentru om este necunoașterea Zeului¹

1. Încotro vă potici niți, o, oameni, care ați băut vinul neamestecat al necunoașterii și pe care, văzând deja că nu-l puteți căra, îl vărsați?

Ridicați-vă, treziți-vă și priviți în sus cu [adevărații] ochi ai inimii! Iar de nu puteți face aceasta cu toții, s-o facă totuși cei ce pot!

Căci răutatea ignoranței învăluie pământul întreg și copleșește sufletul ferecat în trup, și nu-l lasă să se intre în portul măntuirii.

2. Nu vă lăsați duși de curentul aprig, ci mergând împotriva curentului, voi care puteți, intrați în portul măntuirii și, ancorând acolo, căutați-l pe acela care vă poate conduce și călăuzi² spre poarta Cunoașterii. Unde strălucesc Lumina pură, neîntinată de întuneric, unde nimeni nu este cuprins de beție, ci toți sunt treji și privesc cu ochii inimilor lor către Cel ce vrea să fie văzut.

Căci el nu poate fi auzit cu urechile, nici văzut cu ochii, nici exprimat în cuvinte, ci numai în minte și în inimă.

Însă mai întâi trebuie să sfâșii de pe tine veșmântul pe care îl porți – țesătura ignoranței, temeiul oricărui rău, lanțul stricăciunii, vălul întunecat, mortul viu, stârvul supus simțurilor, mormântul ce-l târăști după tine, hoțul din casa ta, care, prin ceea ce iubește, te urăște, iar prin ceea ce urăște, te pizmuiește.

---

¹ *Corpus Hermeticum VII (VIII). Text: P. 54, 55; Pat. 18a.*

² Cf. C. H., IV (V) 11; IX (X) 10; X (XI) 2; R. 23, n. 5.

3. Acesta este veșmântul dureros cu care ești îmbrăcat, care te apasă și te trage în jos către sine, pentru ca tu să nu privești în sus și, văzând frumusețea Adevărului și Binele ce sălășluiesc acolo, să urăști ticăloșia acestui veșmânt și să înțelegi capcanele pe care îți le întinde, fiind fără simțire la cele simțitoare.

De aceea, lucrurile care sunt adevărate acesta le ascunde și le învăluie în materie, umplând ceea ce el îți arată și cu plăcere dușmănoasă, ca tu să nu poți nici să auzi ceea ce ar trebui să auzi, nici să vezi ceea ce ar trebui să vezi.

IX. Nici unul dintre lucrurile care sunt nu pierde, însă cei ce se înșală numesc schimbările lor moarte și pieire¹

1. *Hermes*: Se cuvine să vorbim acum despre suflet și trup, o, fiule, [să deslușim] în ce chip este sufletul nemuritor și ce fel de lucrare (*ἐνέργεια*) este aceea care alcătuiește și distrugе trupul.

Căci nu există *moarte* în lucrurile [care sunt], iar concepția pe care [acest] cuvânt o exprimă, fie că este lipsită de realitate, fie că, în loc de nemurire (*athanatos*), este în mod greșit numită *moarte* (*thanatos*), prin înlăturarea primei litere.

Căci moartea este pieire, însă nu există nimic în întreaga Lume care să fie distrus. Iar dacă Lumea este al doilea Zeu² și un viețuitor³ nemuritor, este cu neputință ca vreo parte a unui viețuitor nemuritor să piară. Toate lucrurile care sunt în Lume fac parte din Lume, mai cu seamă omul, animalul rațional.

2. Cel întâi de toate este Zeul, cel Veșnic, cel Nefăcut, Făuritorul tuturor lucrurilor. A doua este Lumea, creată de el după propriul său chip, ținută și hrănитă de el și care, asemenea Tatălui său, trăiește în veci fiindcă este nemuritoare.

---

¹ *Corpus Hermeticum* VIII (IX). Text: P. 56-59; Pat. 48a, 48b.

² Cf. Philon, *Leg. Alleg.*, § 21; M. I. 82; P. 1103 (Ri. I. 113); *Quaest. Sol.* I. (citat de Euseb., *Praep. Evang.*, VII. 13); vezi cap. „Philon despre Logos”, H. T.

³ Ființă vie, „animal”.

Ceea ce trăiește în veci se deosebește de etern; căci acesta¹ nu a fost născut *de un altul*, și chiar dacă a fost născut, el a fost născut tot de el însuși și se naște pe vecie.

Căci eternul, fiind etern, este totul. Tatăl însuși este etern în sine, iar Lumea este și ea eternă și nemuritoare, fiind ieșită din Tatăl.

3. Și din materia aflată sub aceasta², Tatăl a plămădit un trup universal și, strângându-l laolaltă, l-a făcut rotund ca o sferă – înfășurându-l în jurul viețuitorului³ – [o sferă] nemuritoare în sine, făcând și materialitatea să fie eternă.

Tatăl, fiind plin de idei, a însămânțat viețuitoarele⁴ în sferă și le-a ferecat ca într-o peșteră, voind să împodobască⁵ viețuitorul făcut de el cu tot felul de minunătii.

Astfel, el a îmbrăcat trupul universal în nemurire, ca nu cumva materia, desfăcându-se din alcătuirea trupului, să se destrame în propria ei dezordine [initială].

Căci, pe vremea când materia încă era necorporală, o, fiule, se afla în neorânduială – aceeași stare ce încă o reține aici, jos, în viețuitoarele mărunte⁶: acea creștere și micșorare pe care oamenii o numesc moarte.

4. Această neorânduială există la viețuitorii pământeni. Căci corpurile celor cerești au o ordine pe care au primit-o de la începuturi de la Tatăl și care, prin restabilitatea⁷ fiecăruia dintre ele, le împiedică să se destrame.

---

¹ Eternul.

² Lumea sau cosmosul sau universul.

³ Textul pare a fi eronat; în loc de *ποιόν*, *ποιά*, citesc ζῷον, ζῶα. În fraze atât de ininteligibile precum *αὐτῷ τὸ ποιόν* și *τὸ μετ' αὐτοῦ ποιόν*, autorul face în mod evident referire la Cosmos ca viețuitor, *αὐτόζῷον*-ul, din care provin toate celealte viețuitoare; iar dacă acesta nu a scris *αὐτόζῷον*, cu siguranță a scris ζῷον. El a scris cu sens, nu fără sens, textul de față.

⁴ Marile viețuitoare sau aşa-numitele „corpuri” cerești.

⁵ Sau să înfrumusețeze.

⁶ Ce se deosebesc de marile viețuitoare sau animale, aşa-numitele „corpuri” cerești.

⁷ ἀποκατάστασις, termen folosit cu referire la întoarcerea ciclică a stelelor la poziția lor originară.

Însă „restabilirea” trupurilor pământești este legată de alcătuirea lor, iar descompunerea lor le întoarce la acele trupuri ce nu pot fi niciodată descompuse, care sunt nemuritoare. și astfel are loc o pierdere de simțire, dar nu o distrugere de trupuri.

5. Cel de-al treilea viețuitor este Omul, făcut după chipul Lumii, și având, prin Voința Tatălui, o gândire superioară celorlalte viețuitoare pământești. Iar el nu are numai o afinitate cu cel de-al doilea Zeu, ci și o înțelegere a celui dintâi. Căci dacă pe cel de-al doilea Zeu îl percepă ca pe un trup, pe cel dintâi îl înțelege ca pe ceva necorporal și ca Minte Bună¹.

Tat: Și acest viețuitor nu piere?

Hermes: Taci, fiule! și înțelege ce este Zeul, ce este Lumea, ce este viețuitorul nemuritor și ce este cel muritor.

Și înțelege Lumea ca fiind din Zeu și în Zeu, iar pe Om ca fiind din Lume și în Lume. Zeul este începutul și sfârșitul și alcătuirea a toate câte sunt.

---

¹ Ordinea eternă și viața universului este păstrată prin legea *apocatastazei* sau a restabilitării, legea devenirii veșnice și a reînnoirii ciclice, acea *reînnoire* (*ἀνανέωσις*) din C. H., III (IV). 1. Nu se pune problema pierderii trupului – aceasta este o iluzie; are loc o pierdere a simțirii, o intrare în stare latentă a unei faze particulare de conștiință. Există astfel Viețuitorii Mari – Zeul, Lumea, Omul. Lumea este făcută după chipul Zeului, Omul după chipul Lumii. De aceea Omul are simțire și minte; prin prima acesta are o „afinitate” cu Lumea, ca Trup, prin ultima el este conștient de Zeu ca Minte – adică de Necorporal. Sau, am putea spune, prin simțire Omul cunoaște Lumea sensibilă, prin minte Lumea inteligibilă, Minea Bună; căci Zeul este Sursa și Limita și Alcătuirea tuturor lucrurilor – inclusiv Lumea inteligibilă și cea sensibilă.

X. Despre gândire și simțire¹

Că Frumosul și Binele se află în Zeu și nicăieri în altă parte

1. Ieri, Asclepios, am ținut un *Discurs desăvârșit*, însă acum găsesc de cuviință ca, în urma aceluia, să vorbesc și despre simțire.

Simțirea și gândirea par să se deosebească, întrucât una are de-a face cu materia, iar cealaltă cu esența. Însă mie îmi pare că amândouă sunt una singură, fiind unite și nedeosebite, în oameni voiesc a spune. În celealte viețuitoare² simțirea este unită cu natura, pe când în oameni cu gândirea.

Însă mintea se deosebește de gândire, așa cum Zeul se deosebește de divinitate. Căci divinitatea este de la Zeu, iar gândirea de la minte, fiind sora cuvântului (*logos*)³, și ele sunt instrumente una pentru cealaltă. Căci nici cuvântul (*logos*) nu este rostit fără gândire, nici gândirea [nu este] exprimată fără cuvânt.

2. Așadar, simțirea și gândirea se revarsă împreună în om, de parcă ar fi învăluite una în cealaltă. Căci nu este cu puțință să gândești fără simțire, nici să ai simțire fără gândire.

Și totuși nu este cu puțință [spun aceștia] să gândești un lucru fără de simțire, asemeni celor care au viziuni în visele lor. Mie îmi pare că amândouă lucrările sunt prezente în vederea din vis și că simțirea continuă din somn în starea de veghe.

¹ *Corpus Hermeticum* IX (X). Text: P. 60-67; Pat. 14, 15.

² Sau animale.

³ Avem aici un jocul obișnuit de cuvinte în privința sensurilor: rațiune, cuvânt, predică sau discurs sfânt.

Căci omul este împărțit între trup și suflet, și numai când cele două părți ale simțirii sale se armonizează, este rostită gândirea concepută de el în minte.

3. Căci mintea este cea care concepe toate gândurile, pe cele bune când primește sămânță de la Zeu, sau pe cele rele când le primește de la daimoni. Căci nici o parte a Lumii nu este lipsită de daimon, care se furișează în daimonul iluminat de Lumina Zeului¹ și sădește în el sămânța propriei sale lucrări.

Iar mintea concepe sămânța astfel semănătă: adultere, crime, ucidere de părinți, sacrilegii, impietăți, strangulări și toate celelalte lucruri, care sunt lucrările daimonilor răi.

4. Iar semințele Zeului sunt, într-adevăr, puține, însă mari și frumoase și bune: virtutea, cumpătarea și credința. Credința este cunoașterea Zeului, și oricine îl cunoaște, fiind plin de toate lucrurile bune, are gânduri divine, spre deosebire de cei mulți.

Și de aceea celor care sunt cunoscători² nu le este pe plac mulțimea, nici ei nu sunt pe placul mulțimii, ci sunt priviți ca nebuni și stârnesc râsul³, sunt urâți și disprețuiți, și, de multe ori, chiar omorâți.

Căci am spus deja⁴ că răul trebuie să sălășluiască aici, pe pământ, unde îi este locul. Tărâmul său se află pe pământ, nu în Lume, aşa cum ar spune unii, blasfemiind.

Însă, cel care are credință în Zeu, va îndura totul – odată ce va avea cunoașterea. Căci pentru unul ca el toate lucrurile, chiar de ar fi rele pentru alții, pentru el sunt bune. Cu adâncă chibzuință, el măsoară toate lucrurile cu Cunoașterea, și, ceea ce este cel mai vrednic de laudă, numai el face bune lucrurile rele.

5. Să mă întorc, însă, la Discursul meu despre simțire. Prin urmare, omului îi este proprie îmbinarea dintre simțire și gândire. Însă nu orice om, după cum am mai spus,

¹ Adică omul sau mai degrabă ego-ul din om. Traducătorii par a nu înțelege sensul acestui pasaj respingând sensul original.

² οἱ ἐν γνώσει ὄντες, lit. „cei care se află în cunoaștere”.

³ Cf. Platon, *Phaidros*, 249 d.

⁴ Într-o altă predică.

se bucură de gândire, căci un om este material, iar altul este substanțial.

Iar cel care este material, [întovărășindu-se] cu răutatea, după cum am spus, a primit de la daimoni sămânța gândirii; însă omul esențial [întovărășindu-se] cu Binele, este mântuit de către Zeu.

Căci Zeul este Făuritorul tuturor lucrurilor, iar atunci când făurește, el le face pe toate asemenea lui însuși; însă acestea, în timp ce devin¹ bune prin activitatea lor, sunt lucruri neproductive.

Căci mișcarea lumii² face ca fiecare generație să fie aşa cum este, întinându-le pe unele cu rău și purificându-le pe altele cu bine. Căci și lumea, Asclepios, are o simțire și o gândire particulare, nu cum sunt cele ale omului; nu atât de felurite, ci mai bune și mai simple.

6. Căci singura simțire și gândire a lumii este aceea de a face toate lucrurile și de a le desface la loc în ea însăși, căci ea este unealta voinței Zeului. Si astfel este rânduită încât, primind de la Zeu toate semințele în ea însăși și păstrându-le în ea însăși, zămislește toate lucrurile și [apoi], descompunându-le, le reînnoiește pe toate. Si astfel, ca un bun semănător al vieții, lucrurile care au fost descompuse, le ia la sine și le reînnoiește.

Nu există nimic căruia [lumea] să nu-i dea viață; iar prin mișcarea sa, ea făurește toate viețuitoarele fiind, în același timp, atât locul cât și făuritorul Vieții.

7. Trupurile [făurate] din materie sunt de diferite feuri, căci unele sunt alcătuite din pământ, altele din apă, din aer sau din foc.

---

¹ Sau sunt făcute.

² Este dificil de reprodus prin traducere întreaga delicatețe a formulării originalului. Întâi, intenția de bază a Zeului este afirmată ca fiind aceea de a face toate lucrurile asemenea (*ὅμοια*) lui însuși; aceasta este marea identitate de unire cu el. Dar în timp ce această făurire, creare sau devenire se petrece, aceste imperfecțiuni nu pot produce – adică nu pot deveni creatoare la rândul lor; ele sunt neproductive (*ἄφορα*). Instrumentul făuririi Zeului este mișcarea (*φορά*) cosmică. În cele din urmă (§ 7) aflăm că trupurile sunt cauza diferenței sau diversității (*ἐν διαφορᾷ*), polul opus, ca să spunem aşa, al asemănării (*ὅμοια*) cu Zeul.

Însă toate sunt amestecate; unele sunt mai [compuse], iar altele sunt mai simple. Cele care sunt mai compuse sunt mai grele, iar cele care sunt mai puțin compuse sunt mai ușoare.

Iar iuțeala mișcării lumii produce diferitele tipuri de nașteri. Căci, fiind o Suflare foarte iute, dă trupurilor calitatele acestora împreună cu unica plenitudine care este Viața.

8. Așadar, Zeul este Tatăl lumii, iar lumea este Tatăl [tuturor] lucrurilor din lume. Iar lumea este Fiul Zeului, însă lucrurile din lume sunt odraslele lumii.

Așadar, pe bună dreptate lumea se numește *Cosmos* [Ordine], pentru că rânduiește¹ toate lucrurile prin feluimea nașterilor lor, fără a lăsa ca vreun lucru să fie lipsit de viață, prin neosteneala lucrării și iuțeala necesității, prin amestecul elementelor și ordinea lucrurilor făcute.

Prin urmare, în mod necesar și în chip potrivit Lumea este numită *Cosmos*.

Căci în toate viețuitoarele atât simțirea cât și gândirea intră în ele din afară, inspirate de ceea ce le conține [pe ele toate]; însă lumea le-a primit o dată pentru totdeauna de îndată ce a ajuns la existență și le păstrează ca pe un dar de la Zeu.

9. Zeul nu este – aşa cum li se pare unora care hulesc, din superstiție – fără simțire și fără gândire.

Căci toate lucrurile care sunt, o, Asclepios, sunt în Zeu și făurite de el, și depind de el – atât lucrurile ce înfăptuiesc prin trupuri, cât și lucrurile care, prin substanță sufletului, fac [alte lucruri] să se miște, și lucruri care dau viață prin suflu, iar altele care primesc lucrurile care au murit, toate fiind foarte potrivite pentru rostul lor.

Or, zic mai degrabă că el nu *are* aceste lucruri, ci, adevară grăiesc, el *este* toate lucrurile, nu primindu-le din afară, ci dându-le afară [din el].

Aceasta este simțirea și gândirea Zeului: să miște vesnic toate lucrurile. Si nu va fi nici o vreme în care cele ce

---

¹ Sau împodobește.

sunt să înceteze să mai fie. Când spun „cele ce sunt”, vorbesc de Zeu, căci Zeul conține în el lucrurile care sunt; căci nimic nu este în afara lui și nici el [nu este] în afara vreunui lucru.

10. Aceste lucruri, o, Asclepios, de le înțelegi, îți vor părea adevărate, însă de nu le înțelegi, îți vor părea de necrezut.

A înțelege înseamnă a crede, în vreme ce a nu crede înseamnă a nu înțelege.

Căci vorbirea nu ajunge până la adevăr, însă mintea este mare și, fiind călăuzită pentru un timp de către vorbire, este în stare să ajungă la adevăr.

Și înțelegând toate aceste lucruri, și găsindu-le în armonie și în acord cu acele lucruri care au fost date, ea¹ crede și rămâne în credința cea bună.

Prin urmare, pentru cei ce înțeleg lucrurile spuse de către Zeu, ele sunt demne de rezare, însă, pentru aceia care nu le înțeleg, ele sunt de necrezut.

Dar ajunge câte s-au spus despre gândire și simțire.

---

¹ Mintea.

XI. *Chei*¹

A lui Hermes Trismegistos

1. Discursul de ieri, o, Asclepios, și l-am dedicat ţie; astăzi se cuvine să i-l dedic lui Tat, căci este un rezumat al acelor *Discursuri generale* pe care le-a primit.

Așadar, o, Tat, „Zeul, Tatăl și Binele”² au aceeași natură, sau, mai curând, aceeași lucrare.

Căci cuvântul *natură* se referă la creștere și este folosit cu privire la lucrurile schimbătoare, atât cele care se mișcă cât și cele care nu se mișcă, adică pentru lucrurile divine și cele omenești.

Însă *lucrarea* constă în altceva, aşa cum am arătat când am vorbit despre aceste lucruri divine și omenești³; lucru ce trebuie ținut minte când ne ocupăm de Bine⁴.

2. Lucrarea este voința sa, iar esența sa este de a voi ca toate lucrurile să fie. Căci ce altceva este „Zeul și Tatăl și Binele”, decât ființa tuturor lucrurilor care nu sunt încă și existență⁵ însăși a lucrurilor care sunt? Aceasta este Zeul, acesta este Tatăl, acesta este Binele, căruia nu i se adaugă nimic din toate cele.

Căci, dacă Lumea, ca și Soarele, este de asemenea un tată pentru acestea prin participare, în măsura în care nu este cauza binelui viețuitoarelor, aceasta nu este nici chiar a vieții lor.

¹ *Corpus Hermeticum X (XI). Text : P. 67-84; Pat. 9b-12.*

² Toți trei nu sunt decât nume ce exprimă aceeași idee; verbul este la singular în greacă. Cf. C. H., II (III). 16 și 17: „Astfel, Zeul este Binele, iar Binele este Zeul”; și „celălalt nume al Zeului este Tatăl”.

³ Probabil în Discursurile universale.

⁴ Lit. „de acesta”.

⁵ ὕπαρξις. Cf. C. H., XVI. 4.

Și dacă se întâmplă să fie un tată, este numai din Buvădină Binelui, fără de care nu poate exista nimic și nu se poate face sau zămisli nimic.

3. Tatăl este cauza copiilor săi, el fiind cel care însă mânțează și hrănește, prin îndemnul Binelui [ce se revarsă] prin Soare. Căci Binele este cel care zămislește.

Și aceasta nu este cu puțină decât pentru el, care nu cere nimic și totuși voiește ca toate lucrurile să fie; nu spun, o, Tat, că el face.

Căci *făuritorul* este insuficient multă vreme (răstimp în care uneori făurește și uneori nu făurește) atât în ceea ce privește cantitatea cât și calitatea [a ceea ce face], căci uneori el face atâtea de un fel, iar alteori, din contră.

Însă „Zeul și Tatăl și Binele” este [cauza] existenței tuturor lucrurilor. Astfel, aşa sunt cel puțin aceste lucruri pentru cei ce pot vedea¹.

4. Căci el vrea să fie și este el însuși și mai ales din pricina lui însuși. Într-adevăr, toate lucrurile sunt din pricina lui, căci însușirea particulară a Binelui este aceea de a fi cunoscut. Acesta este Binele, o, Tat.

Tat: Ne-ai umplut², o, tată, cu o viziune bună și frumoasă, iar ochiul minții mele aproape că a devenit mai sfânt prin această viziune.

Trismegistos: Nu mă mir, căci vederea Binelui nu este precum raza soarelui, care, fiind de o strălucire orbitoare, arde ochiul cu lumina sa copleșitoare atunci când este privită; din contră, ea luminează și sporește într-atât lumina ochiului, încât orice om poate să perceapă influența acestei străluciri pe care numai mintea o poate vedea.

Căci ea este mult prea iute și pătrunzătoare ca să lase urme, fiind inofensivă și plină de nemurire.

---

¹ În § 3 avem o distincție clară între ideea transcendentă de Zeu ca Creator sau Voitor și concepția obișnuită de Zeu ca Făuritor sau Ziditor sau Demiurg – o distincție ce o întâlnim în aproape orice sistem gnostic. Totuși, aici cele două idei nu se află în opozиie. Se afirmă doar că lucrarea Divinității transcende toate concepțiile limitate cum este cea a unui Făuritor sau Ziditor.

² ἐπλήρωσας – ce ne amintește de πλήρωμα.

5. Iar cei ce sunt în stare să privească toată această viziune adorm adeseori ieșind din trup în această nespus de frumoasă viziune pe care au atins-o Uranos și Cronos, străbunii¹ noștri.

Tat: Aș vrea ca și noi, o, tată, să putem face acest lucru.

Trismegistos: Aș vrea să putem, o, fiule; însă pentru moment noi nu ne concentrăm îndeajuns asupra viziunii și încă nu putem deschide ochii mintii pentru a contempla frumusețea trainică și de necuprins a acelui Bine.

Însă o vom vedea atunci când nu vom mai avea absolut nimic de spus despre ea. Căci cunoașterea ei este tacerea sfântă și pacea tuturor simțurilor.

6. Căci nici cel care o înțelege nu poate să înțeleagă nimic altceva, nici cel care o vede nu poate să vadă nimic altceva, nici să audă nimic altceva, prin urmare, nici să-și mai clintească trupul. Oprind fiecare simt și fiecare mișcare a trupului său, el rămâne neclintit.

Și, strălucind fără întrerupere asupra întregii minti, ea strălucește prin tot sufletul său și, despărțindu-l de simțurile și mișcările trupești, îl scoate din trup și îl preschimbă într-o esență.

Căci este cu puțință, o, fiule, ca sufletul, pe când mai sălășluiește încă într-un trup, să fie făcut asemenea Zeului, dacă ajunge să contemple Frumusețea Binelui.

7. *Tat:* Ce înțelegi prin „a fi făcut asemenea Zeului”, Tată?

Trismegistos: Orice suflet separat, fiule, trece prin pre-faceri.

Tat: Dar ce vrei să spui prin „separat”?

Trismegistos: N-ai aflat, din *Discursurile universale*, că dintr-un singur Suflet al universului vin toate aceste suflete, care sunt aruncate de colo-colo în lume și sunt împărțite în mai multe categorii?

Aceste suflete suferă multe schimbări, unele atingând stări mai fericite, altele dimpotrivă, căci cele care aparțin tărâtoarelor sunt preschimbate în cele ale viețuitoarelor

---

¹ Vezi Lact., *D. Instit.*, I. 11; *P. S. A.*, XI. 4, XXXVII. 3; și Ex. I. 4.

acvatice; iar cele ale vietuitoarelor acvatice, în cele ale vietuitoarelor de pe pământ; iar cele din aer sunt transformate în oameni, iar sufletele omenești, care dobândesc nemurirea, sunt preschimbate în daimoni¹.

Și astfel ele trec în cetele zeilor nemîșcători; căci există două cete de zei – cei ce rătăcesc și cei care sunt mișcători. Si astfel este slava desăvărșită a sufletului.

8. Dar dacă un suflet, intrând în trupul unui om continuă în cele rele², nu va mai gusta nemurirea, nici nu va fi părtaș la Bine, ci, fiind tras înapoi, se întoarce pe aceeași cale spre târâtoare; iar aceasta este pedeapsa pentru sufletul păcătos.

Or, viciul sufletului este necunoașterea. De aceea, sufletul care nu are o cunoaștere a lucrurilor care sunt sau nu știe nimic despre natura lor sau despre cea a Binelui, este orbit de poftele trupești și sfâșiat de acestea.

Acest suflet nenorocit, neștiind ce este cu adevărat, devine robul trupurilor cu înfățișare neobișnuită și stare jalnică, purtând trupul ca pe o povară; nu asemenea celui ce conduce, ci precum cel condus. Iar această [necunoaștere] este viciul sufletului³.

9. Dimpotrivă, virtutea sufletului este cunoașterea; căci [sufletul] care cunoaște este bun, credincios și este divin încă pe pământ⁴.

¹ Cf. scrierea naaseeană (§ 3 S.) citată de Hippolit, H. T.

² ἐὰν κακὴ μείνῃ.

³ În § 8 ne confruntăm cu ceea ce pare a fi o mare dificultate. Hermes pare să arate aici că sufletul vicios (adică ignorant), cel care nu a ajuns la Cunoaștere, se întoarce pentru a fi atașat de un trup de animal, în timp ce, în §§ 19 sqq., el neagă deslușit că sufletul omului ar putea suferi aşa ceva. Există vreo contradicție aici? Nu. În primul rând, în § 8, Hermes vorbește despre sufletul vicios sau ignorant, în timp ce în § 19 el vorbește nu numai despre sufletul „omului”, ci și despre sufletul omenesc care are Mintea cea Bună (§ 23); în timp ce sufletul ignorant „nu are Minte și, de aceea, nici nu trebuie numit *om*” (§ 24). Si astfel avem o distincție fundamentală între sufletele întrupate în „trupul unui om” (§ 8); acestea sunt de două clase. Doctrina din § 8 se aplică unei clase, doctrina din § 19 celeilalte. Legat de metempsihoză, vezi cap. „Platon despre metempsihoză”, H. T.

⁴ Cf. C. H., XII (XIII). 3.

Tat: Dar cine este astfel, o, tată al meu?

Trismegistos: Cel care nici nu vorbește, nici nu ascultă multe lucruri; căci cel care își petrece timpul argumentând și ascultând argumente se zbate în umbră. Căci „Zeul, Tatăl și Binele”, nu este cunoscut nici prin vorbire și nici prin ascultare.

Deși este aşa, în toate *fintele* sunt simțuri, prin faptul că fără simțuri acestea nu pot fi.

Însă cunoașterea se deosebește mult de simțire, căci simțirea este a lucrurilor care impresionează simțurile, însă cunoașterea este sfârșitul științei (*ἐπιστήμης*), iar știința este darul Zeului.

10. Orice știință este necorporală, însă folosește mintea ca pe o unealtă, aşa cum mintea folosește trupul.

Prin urmare, atât lucrurile conceptuale cât și cele materiale sunt conținute în trupuri; pentru că toate lucrurile trebuie să consiste din contrarietate și din opoziție. Si ar fi cu neputință să fie altfel.

Tat: Cine este, aşadar, acest Zeu material despre care vorbești?

Trismegistos: Lumea, care este frumoasă dar nu este bună; căci ea este materială și repede trecătoare; mai mult, este cea dintâi dintre toate lucrurile trecătoare și a doua dintre lucrurile care sunt și nu au suficientă în sine.

Și deși nu s-a născut niciodată în timp (*kronos*), ci este veșnică, totuși își are ființă în devenire, devenind neîncetat geneza lucrurilor ce posedă cantitate și calitate; căci este mișcătoare și orice mișcare materială înseamnă naștere¹;

11. Nemișcarea inteligeabilă² induce mișcarea materială în felul acesta³, deoarece Lumea este o sferă, adică un cap, iar deasupra capului nu este nimic material, după cum sub picioare nu este nimic inteligeabil⁴, ci totul este material.

---

¹ Nașterea sau geneza și devenirea sunt exprimate amândouă prin γένεσις în greacă.

² Noetică, ce se opune celei hilice – contrarietatea și opoziția pomenite mai sus.

³ Adică devenirea neîncetată a genezei.

⁴ Sau mental, în sensul de a fi de aceeași natură cu mintea.

Mintea este capul și are o mișcare sferică, cu alte cu-vînți, [se mișcă] asemenea unui cap.

De aceea, toate cele care sunt în atingere sau unite cu „pielea” acestui cap (în care este sufletul) sunt de natura celor nemuritoare; cum trupul a fost făcut mai cu seamă din suflet, acestea țin mai mult de suflet decât de trup.

Însă cele care sunt mai departe de acea „piele”, au parte mai mult de trup decât de suflet și sunt muritoare.

Întregul este un viețuitor și de aceea universul este alcătuit dintr-o parte materială și dintr-o parte inteligibilă.

12. Iar Lumea este cea dintâi, iar omul este al doilea viețuitor, după Lume, însă cel dintâi dintre lucrurile care sunt muritoare;

Omul are aceeași putere însuflețitoare în el precum restul viețuitoarelor¹. Cu toate acestea, el nu numai că nu este bun, ci [este] cu totul rău², fiind muritor³.

Căci, deși Lumea nu este bună, fiind schimbătoare, nu este nici rea, fiind nemuritoare. Însă omul este rău, fiind schimbător și muritor.

13. Principiile⁴ omului sunt purtate în felul următor: mintea este în rațiune, rațiunea în suflet, sufletul în spirit⁵ [și] spiritul în trup⁶.

Spiritul străbătând [trupul] prin vene, artere și sânge, pune în mișcare viețuitorul și deopotrivă îl și poartă într-un anume fel.

De aceea, unii au crezut că sufletul ar fi sânge, înșelându-se asupra naturii sale, neștiind că [la moarte] mai

¹ Adică întregul sistem al lumii și toate sferele acesteia.

² Cf. Ex. I. 11 și 15.

³ În timp ce sistemul sferelor este privit ca fiind practic nemuritor.

⁴ Lit. „sufletul unui om”, unde *ψυχή* este folosit în sens general, iar nu în sensul particular ce pe care îl are în clasificarea imediat următoare.

⁵ πνεύματι.

⁶ Aici sunt clasificate vehiculele „Sufletului” omului (*ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὄχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον*), Sufletul fiind folosit aici cu sensul de Sine, fiind diferențiat de „sufletul” din clasificare. Acestea sunt, după cum urmează, unul în celălalt, în sensul că sunt mult mai apropiate de adevărată natură a omului: Mintea (*νοῦς*); rațiunea (*λόγος*); sufletul (*ψυχῆς*); spiritul (*πνεῦμα*); trupul (*σῶμα*).

întâi spiritul trebuie să se întoarcă în suflet, și apoi sâangele îngheată venele și arterele se golesc, după care vițitorul moare. Iar aceasta este moartea trupului.

14. Toate lucrurile depind de un singur Principiu¹, care la rândul lui [deinde] de Unul și Singurul. Principiul este mișcat pentru a deveni Principiu din nou, iar Unul rămâne în loc perpetuu și este nemîșcat.

Există prin urmare aceştia trei: „Zeul, Tatăl și Binele”, Lumea și omul. Zeul conține Lumea, Lumea [conține] omul, Lumea este odrasla Zeului, iar omul este pruncul Lumii.

15. Căci Zeul nu este neștiitor în privința omului, ci îl cunoaște perfect și vrea să fie cunoscut de el.

Aceasta este singura cale de izbăvire pentru om – cunoașterea Zeului. Aceasta înseamnă calea de înălțare spre Olimp.

Numai prin el sufletul devine bun, iar nu uneori bun și alteleori rău, ci bun în chip necesar.

Tat: Ce voiești a spune, Trismegistos?

Trismegistos: Gândește-te, fiule, la sufletul unui copil, care încă nu este separat², fiindcă trupul nu i-a crescut încă, ci este foarte mic. Este frumos la vedere [un astfel de suflet], nefiind încă pătat de patimile trupului, ce încă mai stă legat de sufletul lumii!

Dar când trupul a crescut și trage în jos sufletul prin povara sa, atunci sufletul se separă și își aduce asupra sa uitarea și nu mai este părtaş la Frumusețe și la Bine. Iar această uitare devine viciu.

16. La fel se întâmplă cu cei care se separă de trup: căci atunci când sufletul se întoarce la sine însuși, spiritul se adună în sânge, iar sufletul în spirit³. Însă mintea, fiind

---

¹ ἀρχή.

² De sufletul lumii.

³ Această propoziție este în general tradusă „spiritul este adunat în sânge, iar sufletul în spirit”, însă o astfel de traducere contrazice § 13, unde ni se spune că „spiritul trebuie să se întoarcă în suflet”. Pare să însemne că spiritul trece înăuntru, din sânge, iar sufletul este astfel im-

făcută pură și lipsită de aceste veșminte și fiind divină prin natura sa, preia un trup arzător și călătorește liberă pretutindeni, lăsând sufletul judecății și pedepsei pe care acesta o merită.

Tat: De ce zici, o, tată, că mintea este separată de suflet, iar sufletul de spirit? Căci înainte ai spus că sufletul este veșmântul minții, iar trupul – al sufletului?

17. *Trismegistos*: O, fiule, cel care ascultă trebuie să gândească ca vorbitorul și să respire odată cu el; da, el trebuie să aibă auzul mai iute și mai ascuțit decât glasul vorbitorului.

Așezarea acestor veșminte este realizată într-un trup pământesc; căci este cu neputință ca mintea să se opreasă sau să se aşeze goală și de una singură într-un trup pământesc.

Nici trupul pământesc nu este în stare să poarte în el o asemenea nemurire; și, de aceea, ca să poată suporta o virtute atât de măreață, mintea se strânge și acceptă trupul trecător al sufletului ca pe un înveliș.

Iar sufletul fiind și el într-un anume fel divin, folosește spiritul ca pe un slujitor; iar spiritul pătrunde viețuitorul.

18. De aceea, când mintea se desprinde și pleacă din trupul pământesc, îmbracă de îndată veșmântul arzător, cu care nu ar putea să sălășuiască într-un trup pământesc.

Căci pământul nu poate îndura focul, întrucât se aprinde cu totul de la o scânteie mică; de aceea în jurul pământului se toarnă apă, ca un zid de apărare, ca să țină piept flăcării focului.

Însă mintea, fiind cea mai pătrunzătoare dintre toate cugetările divine și mai pătrunzătoare chiar decât toate elementele, are ca trup focul.

Căci mintea, fiind ziditor (*δημιουργός*), folosește focul ca unealtă pentru făurirea tuturor lucrurilor – Mintea

---

brăcat într-un veșmânt de spirit sau este purtat într-un vehicul de spirit. Vezi și „vehiculul sufletului” din Proclo, *Elemente de teologie*, prop. 205-210, tr. Alexandru Anghel, Ed. Herald, București, 2007.

universului [pentru făurirea] tuturor lucrurilor, însă cea a omului numai pentru cele pământești.

Căci mintea care se află pe pământ, lipsită de focul său, nu poate face lucruri divine, fiindcă este supusă condiției umane.

19. Însă sufletul din om – dar nu orice suflet, ci numai acela care este credincios – este un ceva daimonic și divin.

Iar un asemenea suflet, când pleacă din trup, după ce se va fi luptat pentru credință – care este aceea de a-l cunoaște pe Zeu și de a nu face rău oamenilor – devine minte întru totul.

Însă sufletul necredincios rămâne în propria lui esență, pedepsit de el însuși și căutând un trup pământesc și omenesc în care să intre.

Căci nici un alt trup nu poate primi un suflet omenesc, și nici nu este legiuitor ca sufletul unui om să decadă în trupul unei vietăți lipsite de rațiune. Căci există legea Zeului ca sufletul omenesc să fie ferit de o înjosire atât de mare.

20. *Tat:* Atunci, cum este pedepsit sufletul omului, o tată?

Hermes: Ce altă pedeapsă mai mare pentru sufletul omului ar putea fi, o, fiule, decât necredință? Ce foc are o flacără atât de mare ca ea? Sau ce fieră sălbatică cu colți sfâșie trupul aşa cum face ea cu sufletul?

Nu vezi tu oare câte rele suferă sufletul ticălos?

Acesta tipă și urlă: Ard, mă mistui, nu știu ce să strig sau să fac, sunt chinuit, nenorocit, nefericit, de realele care vin și pun stăpânire pe mine; sărmanul de mine, nu mai aud și nu mai văd nimic!

Acstea sunt vorbele unui suflet pedepsit; și nu, aşa cum cred mulți și tu, fiule, îți închipui, că sufletul [unui om], cândiese din trup, se schimbă în animal. Aceasta este o mare greșală, căci sufletul este pedepsit astfel:

21. Când mintea ajunge să fie un daimon, legea cere ca ea să dobândească un trup arzător pentru a îndeplini slujirea Zeului; și, coborând în sufletul necredincios, îl bate cu biciul făcut din păcatele sale.

Și apoi sufletul necredincios, fiind biciuit cu păcatele sale, este împins [să săvârșească] omoruri, insulte și bles-temății și felurite nelegiuiri și alte fapte prin care sunt vă-tămați oamenii.

Dar când mintea intră într-un suflet credincios, îl conduce¹ spre Lumina Cunoașterii.

Iar un asemenea suflet nu obosește nicicând să-l preamărească pe Zeu și să vorbească de bine pe toată lumea, și să facă întotdeauna bine cu vorba și cu fapta, după pilda Tatălui său.

22. De aceea, fiule, trebuie să-l preamărești pe Zeu și să te rogi să dobândim o minte bună. Prin urmare, sufletul trece într-o stare mai bună, căci spre una mai rea îi este cu nepuțință.

Însă există o comuniune a sufletelor; cele ale zeilor comunică cu cele ale oamenilor, iar cele ale oamenilor cu cele ale făpturilor lipsite de rațiune.

Cele superioare poartă de grijă celor inferioare; zeii poartă de grijă oamenilor, oamenii fiarelor sălbatrice, însă Zeul poartă de grijă pentru toate: căci el este cel mai bun dintre toate și toate lucrurile sunt mai prejos decât el.

De aceea, Lumea este supusă Zeului, omul Lumii, iar lucrurile lipsite de rațiune [sunt supuse] omului.

Însă Zeul este mai presus de toate acestea și le cuprinde pe toate.

Razele Zeului sunt lucrările sale; iar razele Lumii sunt naturile; iar razele omului sunt artele și științele.

Și lucrările acționează prin intermediul Lumii și asupra omului, prin razele naturale ale Lumii, însă naturile lucrează prin intermediul elementelor, iar omul prin arte și științe.

23. Și astfel este guvernarea universului, depinzând de natura Unului și pătrunzând [toate lucrurile] prin Minte, față de care nimic nu este mai divin sau are vreo lucrare mai mare; și nimic care să fie o cale de a uni oamenii cu zeii și zeii cu oamenii.

---

¹ Cf. C. H., IV (V) 11; VII (VIII) 11; IX (X) 10; R. 23, n. 5.

Mintea este Daimonul cel Bun: binecuvântat să fie sufletul care este plin de ea! Si nenorocit¹ sufletul care este lipsit de ea.

Tat: Dar ce vrei să spui prin asta, tată?

Trismegistos: Află, fiule, că fiecare suflet are Mintea cea Bună; căci despre aceasta vorbim acum, și nu despre acea minte slujitoare² despre care am vorbit mai înainte, cea care a fost trimisă jos pentru pedepsirea [sufletului].

24. Căci sufletul fără minte „nu poate nici vorbi, nici face”³; căci de multe ori mintea părăsește sufletul, iar în ceasul acela sufletul nu poate nici să vadă, nici să înțeleagă, ci este asemenea unui lucru lipsit de rațiune; atât de mare este puterea minții.

Însă Mintea însăși nu suportă un suflet leneș⁴, ci îl lasă legat de trup, care îl trage în jos. Un asemenea suflet, o, fiule, nu are Minte și de aceea nici nu trebuie numit *om*⁵. Căci omul este o făptură divină și nu se compară cu nici un viețuitor de pe pământ, ci cu cei care sunt în cer și care se numesc zei.

Mai degrabă, dacă vom avea îndrăzneala să spunem adevărul, cel care este cu adevărat „om”, se află chiar deasupra lor sau, cel puțin, le este egal în putere.

25. Căci nici unul din zeii din cer nu va coborî pe pământ, trecând de hotarele cerului, însă omul se înaltă la cer și îl străbate în lung și-n lat. Si el află ce lucruri sunt în înalt și ce dedesubt și cunoaște totul cu de-amănuntul. Iar ceea ce le întrece pe toate, este că el nu părăsește pământ-

¹ κακοδαιμων, opus lui ὁ ἀγαθὸς δαιμων.

² τοῦ ὑπηρετικοῦ, cf. § 21, „slujirea Zeului” (*τὰς τοῦ θεοῦ ὑπηρεσίας*); adică Hermes vorbește despre Mintea universală, nu despre mintea din om.

³ Un citat din vechiul poet gnomic Theognis (V. 177), care a trăit între 570-490 î.Hr.

⁴ νωτρᾶς - ? νωθρᾶς. Everard traduce „un suflet încet sau lent”; Parthey traduce „inertem animam”; Ménard, „l’âme vicieuse”; Chambers, „inert”. Mai mulți editori vechi omit întreaga propoziție.

⁵ Cf. Philon, *De Som.*, § 20; M. I. 639; P. 584 (Ri. III. 241): „nu pentru cei care sunt numiți oameni, ci pentru aceia care sunt cu adevărat astfel”; vezi. H. T.

tul, și cu toate acestea el urcă deasupra, atât de mare este puterea lui!

Prin urmare, trebuie să avem cutezanță să spunem: omul de pe pământ este zeu muritor și zeul din cer este om nemuritor¹.

Așadar, toate lucrurile provin din această pereche - Lumea și Omul; iar toate acestea din Unul.

---

¹ Celebra zicală a lui Heraclit.

XII. Mintea către Hermes¹

1. *Mintea*: Stăpânește acest discurs (*logos*)², o, Hermes Trismegistos, și ține minte cuvintele rostite; căci eu voi spune neîntârziat despre ceea ce până acum am ținut în minte.

Hermes: Multă oameni au vorbit tot felul de lucruri despre Univers și despre Bine, însă eu nu am aflat adeverul. De aceea, Domnul meu, [rogu-te] lămurește-mi aceste lucruri! Căci eu voi crede numai în cele spuse de tine în privința acestora.

2. *Mintea*: [Așadar,] ia aminte, fiul meu, ce înseamnă Zeul și Totul.

Zeul, Veșnicia³, Lumea, Timpul, Nașterea.

Zeul a făcut Veșnicia, Veșnicia – Lumea, Lumea – Timpul, iar Timpul – Nașterea.

Substanța Zeului, ca să spunem aşa⁴, este Binele, Fru-mosul, Binecuvântarea, Înțelepciunea.

[Substanța] Veșniciei [este] Identitatea; a Lumii – Ordinea; a Timpului – Schimbarea; iar a Nașterii – Viața și Moartea.

Lucrarea Zeului este Mintea și Sufletul; a Veșniciei – dăinuirea⁵ și nemurirea; a Lumii – refacerea și opusul acesteia⁶; a Timpului – creșterea și micșorarea; a Nașterii – calitățile.

---

¹ *Corpus Hermeticum XI (XII)*. Text: P. 85-99; Pat. 20b-23.

² Sau rățiunea ta.

³ Eternitatea; lumea ideală, aflată dincolo de timp. Cf. P. S. A., XXX, XXXI.

⁴ Adică termenul „esență” nu poate fi folosit în realitate în privința Zeului, căci acesta se află dincolo de „ființă”.

⁵ Sau durata.

⁶ ανταποκατάστασις.

Așadar, Veșnicia este în Zeu; Lumea – în Veșnicie; Timpul – în Lume; Nașterea – în Timp.

Veșnicia stă nemîscată în jurul Zeului; Lumea este mișcată în Veșnicie¹; Timpul își are limitele în Lume; Nașterea se petrece în Timp.

3. Așadar, Izvorul² tuturor lucrurilor este Zeul; substanța lor [este] Veșnicia; materia lor este Lumea.

Puterea Zeului este Veșnicia; lucrarea Veșniciei este Lumea – deși niciodată născută, totuși făurită mereu de către Veșnicie.

Așadar, Lumea nu va fi distrusă niciodată, căci Veșnicia este indestructibilă. Nimic în Lume nu poate să piară, nici să fie distrus, căci Lumea este conținută și cuprinsă de Veșnicie.

Hermes: Dar ce este Înțelepciunea Zeului?

Mintea: Binele și Frumosul și Fericirea și fiecare Virtute în parte și Veșnicia.

Prin urmare, Veșnicia a rânduit³ [Lumea], punând în Materie nemurire și dăinuire.

4. Căci nașterea acesteia⁴ depinde de Veșnicie, așa cum Veșnicia depinde de Zeu.

Căci Nașterea⁵ și Timpul, în Cer și pe Pământ, au o natură dublă.

În Cer sunt neschimbătoare și indestructibile; însă pe Pământ sunt schimbătoare și destructibile.

Iar Sufletul Veșniciei este Zeul; Sufletul Lumii – Veșnicia; al Pământului – Cerul.

Și Zeul este în Minte, Mintea în Suflet, Sufletul în Materie; și toate lucrurile în Veșnicie.

Tot acest Trup⁶, în care se găsesc toate trupurile, este plin de Suflet, Sufletul este plin de Minte, Mintea este plină de Zeu.

---

¹ Sau este desăvârșită.

² Τρόπη.

³ Sau a împodobit.

⁴ A Materiei.

⁵ Sau Devenirea.

⁶ Cosmosul.

Căci el¹ îl² umple pe dinăuntru, iar pe dinafară îl conține, însuflând Universul.

Pe dinafară, acest mare și desăvârșit Viețuitor³ [cuprinde] Lumea, iar pe dinăuntru [îl umple] cu toate viețuitoarele⁴; deasupra, în Cer, rămâne în identitate; dedesubt, pe Pământ, înnocioște nașterea.

5. Veșnicia păstrează această Lume, fie prin Necesitate, fie prin Providență, fie prin Natură, fie prin orice altceva ne gândim sau ne vom gândi. Si toate acestea sunt Zeul lucrând.

Lucrarea Zeului este Putere de neegalat, cu care nimic nu se poate asemui, fie că este dintre cele omenești, fie dintre cele divine.

Așadar, o, Hermes, nu cugeta că vreunul dintre lucrurile de dedesubt sau dintre lucrurile de deasupra ar putea fi Zeul; de o faci, te îndepărtezi de adevăr. Căci nimic nu se poate asemui cu Neasemuitul, cu Unul și Singurul.

Și nici nu poți gândi că vreun alt lucru ar putea avea puterea lui; căci cine, în afară de el, ar putea făuri ceva precum viața și nemurirea; sau precum schimbarea și calitatea? Iar el însuși, ce alte lucruri ar trebui să facă⁵?

Căci Zeul nu este inactiv, altfel toate lucrurile ar fi lipsite de activitate; căci toate lucrurile sunt pline de Zeu.

Însă nu există nicăieri în Lume un asemenea lucru precum nefăptuirea; căci „nefăptuirea” este un nume care implică un lucru golit sau lipsit de cel ce face cât și de cea ce este făcut.

6. Căci toate lucrurile, în mod necesar, trebuie să fie făcute neîncetat și în acord deplin cu influența fiecărui loc⁶.

---

¹ Sufletul.

² Trupul Universului sau Cosmosul.

³ Sau Animal; adică Suflet.

⁴ Sau animalele.

⁵ Decât pe cele care sunt el însuși.

⁶ Acest lucru pare să însemne că toate lucrurile din lumea generării (făuririi, creației sau devenirii) își capătă activitatea de bază, întâi de la identitatea devenirii unei sfere sau loc, iar apoi activitatea lor diferen-

Căci Cel ce face este în toate lucrurile – nefiind aşezat în vreunul dintre ele, nefăcând un singur lucru, ci făcând toate lucrurile.

Fiind Putere, el lucrează în lucrurile pe care le face și nu este independent de ele, deși lucrurile pe care le face se află sub el.

Privește acum prin mine¹ Lumea ce se înfățișează ve-derii tale, și privește cu băgare de seamă Frumusețea cu-prinsă în ea – un Trup cu desăvârșire neîntinat, față de care nimic nu este mai vechi, și cu toate acestea mereu viguros și Tânăr.

7. Privește și cele șapte lumi² [cu] rânduiala lor nepie-ritoare și [care] umplu Veșnicia cu mersul lor diferit.

Căci toate lucrurile sunt pline de lumină, iar focul nu este nicăieri; căci tovărășia și amestecul contrariilor și a celor ce nu sunt asemenea devine lumină strălucitoare prin lucrarea Zeului, Tatăl a tot ce este bun, Domnul în-tregii ordini și Stăpânul celor șapte lumi.

Privește și Luna, premergătoarea tuturor, unealta na-turii care preschimbă materia de aici, de dedesubt!

Contemplă pământul, în mijlocul Totului, temelia lumii frumoase, hrănitorul și purtătorul de grijă aș lu-crurilor pământești!

Mai mult, ia aminte cât de mare este mulțimea viețui-toarelor nemuritoare, ca și a celor muritoare; și privește Luna mișcându-se în mijlocul lor, adică între lucrurile nemuritoare și cele muritoare.

8. Și toate lucrurile sunt pline de suflet și toate sunt mișcate așa cum se cuvine de către acesta; unele lucruri în Cer și alte lucruri pe Pământ; [vezi] cum cele de la dreapta nu [se mișcă] către stânga; nici cele de la stânga [nu se mișcă] spre dreapta; nici cele de deasupra în jos; nici cele de dedesubt în sus.

țiată de la cele șapte sfere, locuri sau planuri, care sunt instrumentele Zeului în diferențierea Cosmosului.

¹ Mintea – adică cu ochiul mintii sau vederea spirituală, sau cu ajutorul puterii iluminatoare a Maestrului. Cf. C. H., I. 7 și XIII (XIV). 11.

² κόσμους.

Și că toate aceste lucruri sunt născute, o, preaiubite Hermes, nu e nevoie să afli de la mine. Căci [aceste lucruri] sunt trupuri, au suflete și sunt mișcate.

Iar ca toate acestea să se strângă laolaltă într-unul singură, ar fi cu neputință fără ceva care să le adune laolaltă. Prin urmare, trebuie ca unul ca acesta să fie cineva care este întru totul unu.

9. Căci văzând că mișările [tuturor acestora] sunt fețe numeroase și că trupurile lor nu sunt asemenea, cu toate că se mișcă la fel de repede, este cu neputință să ţie doi sau mai mulți făuritori ai lor.

Căci o singură rânduială nu este păstrată de mai mulți. Întrucât cel slab l-ar pizmui pe cel tare, iar apoi ar veni discordia.

Iar dacă făuritorul viețuitoarelor muritoare și schimbătoare ar fi un altul¹, el ar dori să le făurească și pe cele nemuritoare, tot aşa cum făuritorul celor nemuritoare ar dori să le facă și pe cele muritoare.

Mai mult, dacă ar fi doi² – dacă unul este al Materiei, iar altul al Sufletului în mâinile cui ar sta împărțirea³ făuririi? Or, dacă ar făuri amândoi, care dintre ei ar avea partea cea mai însemnată?

10. Mai mult, ia aminte că fiecare trup viu este alcătuit din materie și suflet, chiar dacă [acel trup ar fi] al unui [viețuitor] muritor sau lipsit de rațiune.

Căci toate trupurile vii au un suflet; iar acele lucruri care nu sunt vii sunt numai materie în sine.

Într-un fel asemănător, Sufletul în sine este, după propriul său făuritor, cauza vieții; fiind cauza întregii vieți este Cel care făurește lucrurile nemuritoare.

Hermes: Cum atunci viețuitoarele muritoare sunt altfel decât cele nemuritoare? Sau cum să nu poată acea Viață lipsită de moarte, care este cauza lucrurilor nemuritoare, să făurească viețuitoare nemuritoare?

---

¹ Decât făuritorul nemuritoarelor.

² Făuritori.

³ Materiei și vieții.

11. Mintea: Că este cineva care făurește aceste lucruri și că acela este unul, e un lucru limpede. Căci și Sufletul este unu și Viața este una și Materia este una.

Hermes: Cine este acesta?

Mintea: Cine poate fi altul decât Unicul Zeu? Cine altcineva este în stare să aşeze Suflet în viețuitoare, decât numai Zeul? Prin urmare, unul este Zeul.

Căci ar fi într-adevăr vrednic de râs să admitti că Lumea este una, unul Soarele, una Luna, una Divinitatea, și cu toate acestea să ai nu știu câți zei!

12. Așadar, el singur făurește toate lucrurile. Si ce mare lucru este pentru Zeu să făurească viață, suflet și nemurire și schimbare, când tu însuți faci atât de multe lucruri?

Căci și tu vezi, vorbești și auzi, miroși, guști și atingi, umbli, înțelegi și respiți. Si nu este unul care vede și altul care aude, și altul care vorbește, și altul care atinge, și altul care miroase, și altul care umblă, și altul care înțelege, și altul care respiră; ci unul singur face toate aceste lucruri.

Si totuși aceste lucruri nu pot exista fără Zeu. Căci aşa cum tu, dacă ai înceta să faci aceste lucruri, n-ai mai fi un viețuitor, tot aşa, dacă Zeul ar înceta să le facă, nu ar mai fi Zeu (ceea ce nu este îngăduit să spunem).

13. Dacă s-a arătat deja că nimic nu poate fi inactiv, cu atât mai puțin se poate spune astfel despre Zeu. Căci dacă ar fi ceva ce nu ar face, atunci el nu ar fi desăvârșit (dacă ar fi îngăduit să spunem astfel). Dar câtă vreme vedem că el nu numai că este inactiv, dar și desăvârșit, înseamnă, cu siguranță, că el este cel ce făurește toate lucrurile.

Încredințează-mi-te, o, Hermes, câteva clipe, și vei înțelege mai ușor cum făurirea Zeului este una, pentru că toate lucrurile să fie – care sunt făcute sau au fost cândva făcute sau vor fi făcute. Si aceasta¹, o, preaiubite, este Viața; acesta este Frumosul; acesta este Binele; acesta este Zeul.

14. Iar de voiești să înțelegi cu adevărat această [făurire], ia aminte la ce și se va întâmpla atunci când vei pro-

---

¹ Făurirea, facerea, lucrarea sau creația.

crea. Și totuși aceasta nu este la fel pentru el, căci el nu simte plăcerea.

Căci pentru aceasta nu are pe altcineva cu care să împărtășească ceea ce lucrează, căci lucrând de unul singur, el făurește totdeauna, el însuși fiind ceea ce făurește. Căci dacă s-ar separa de aceasta¹, toate lucrurile s-ar prăbuși și ar trebui să moară, viața încetând.

Însă, dacă toate lucrurile sunt viețuitoare, și de asemenea Viața este una, atunci Zeul este unul. Și, în plus, dacă toate sunt viețuitoare, atât cele care se află în Cer, cât și cele de pe Pământ, și unica Viață din ele toate este făuriată de Zeu, și Zeul este aceasta², atunci cu siguranță toate lucrurile sunt făcute de către Zeu.

Viața înseamnă unirea Minții cu Sufletul; și astfel, moartea nu înseamnă distrugerea lucrurilor care au fost unite³, ci desfacerea unirii acestora.

15. În plus, Veșnicia este chipul Zeului; al Veșniciei – Lumea; al Lumii – Soarele; al Soarelui – Omul.

Oamenii numesc schimbarea moarte, deoarece trupul se descompune, iar viața trece în ceea ce este nemanișat. Prin acest discurs, mult îndrăgitul meu Hermes, susțin, aşa cum ai auzit, că Lumea se schimbă și ea, întrucât zilnic o parte din ea devine nevăzută, însă ea nu pierde nicicând.

Acestea sunt patimile Lumii, revoluțiile și ascunderile; revoluția este o întoarcere, câtă vreme ascunderea este reînnoire.

107. Iar Lumea, fiind alcătuită din toate formele, nu are forme în afara ei, ci ea însăși schimbă formele în ea însăși. Văzând că Lumea este alcătuită din toate formele, cum ar trebui să fie cel ce făurit-o? Căci, pe de o parte, nu ar trebui să fie lipsit de toate formele; iar, pe de altă parte, dacă acesta este alcătuit din toate formele, ar fi asemenea

---

¹ De creația sa.

² Adică această Viață.

³ Adică a Minții și a Sufletului, adică a Logosului și Sufletului Lumii sau a ego-ului și sufletului animal.

Lumii; iar dacă n-ar avea decât o singură formă, el ar fi, prin aceasta, mai mic decât Lumea.

Ce putem, aşadar, să spunem că este el? – fără să aducem nici o îndoială vorbelor noastre, căci nimic din ceea ce concepe mintea cu privire la Zeu nu poate fi supus îndoielii.

Prin urmare, el are o *idee*¹, care este doar a lui, care, fiind necorporală, nu este accesibilă vederii, și totuși arată toate formele prin trupuri. Și nu te miră că este o idee necorporală.

17. Căci aceasta este asemenea formei rațiunii (*logos*)² și vârfurilor munților din picturi. Căci par a se evidenția mai mult decât ceilalți, însă aceștia sunt netezi și drepti.

Și acum ia aminte la ceea ce îți spun cu mai multă îndrăzneală, însă mai adevărat!

Așa cum omul nu poate trăi fără viață, nici Zeul nu poate trăi fără a face bine³. Căci aceasta este, ca să spunem așa, viața și mișcarea Zeului – să miște toate lucrurile și să le facă să trăiască.

18. Însă unele dintre lucrurile pe care le-am spus trebuie explicate mai în amănunt; înțelege aşadar ceea ce-ți spun.

Toate lucrurile se află în Zeu, dar nu ca și cum ar sta într-un loc, căci locul este deopotrivă un trup cât și ceva nemîscat, iar acele lucruri care stau pe loc sunt nemîscate.

Lucrurile stau într-un fel în ceea ce este necorporal și în alt fel în ceea ce este manifestat.

Cugetă la cel ce cuprinde toate lucrurile, și înțelege că nimic nu este mai cuprinzător decât ceea ce este necorporal; nimic mai iute, nimic mai puternic, ci el este cel mai cuprinzător, cel mai iute și cel mai puternic.

19. Și judecă aceasta tu însuți, poruncește sufletului tău să meargă în India și va fi acolo mai repede decât poți

¹ Rădăcina formei; folosită de asemenea în greacă pentru a desemna forma.

² Sau ideii discursului.

³ Sau a face Binele; adică Veșnicia sau Eonul.

rosti porunca. Tot aşa, porunceşte-i să treacă peste ocean, și îndată va fi acolo, dar nu ca și cum ar trece dintr-un loc într-altul, ci numai decât va fi acolo.

Porunceşte-i să se înalțe până la cer, și el nu va avea nevoie de aripi, și nimic nu îl va putea împiedica, nici focul soarelui, nici eterul, nici rotirea cerului, nici corpurile altor astri, ci, croindu-și drum printre toate, el se va înalța până la ultimul Corp [dintre toate]¹. Iar de voiești să-l străpungi chiar și pe acesta și să vezi ce se află dincolo dacă există ceva în afara lumii²), o poți face.

20. Iată ce mare putere, ce mare iuțegală ai! Poți face tu toate aceste lucruri și nu poate Zeul?

În felul acesta, aşadar, gândește-l pe Zeu ca având toate lucrurile în sine ca gânduri, întreaga Lume.

Așadar, de nu ești asemenea cu Zeul, nu îl poți cunoaște pe Zeu. Căci ceea ce este asemenea poate fi cunoscut [numai] de ceea ce este asemenea.

Mărește-te pentru a fi de aceeași talie cu Măreția ce se află dincolo de orice măsură; ridică-te deasupra tuturor trupurilor și depășește orice Timp; devino Veșnicie și astfel îl vei cunoaște pe Zeu.

Socotind că nimic nu îți este cu neputință, considerăte nemuritor și că poți cunoaște toate lucrurile, orice artă, orice știință și felul de a fi și obiceiul fiecărui viețuitor.

Fă-te mai înalt decât orice înăltime, mai adânc decât orice adâncime. Adună în tine însuți simțămintele tuturor făpturilor – ale focului, ale apei, ale uscatului și ale umedului. Gândește-te astfel că poți să fii peste tot în același timp, în mare, pe pământ, în cer; încă nezămislit, în pantece, Tânăr, bătrân, mort, dincolo de moarte³.

Iar dacă le știi pe toate acestea laolaltă⁴ – timpuri, locuri, fapte, calități, cantități – atunci îl poți înțelege pe Zeu.

21. Dar de-ți închizi sufletul în trup și îl batjocorești, spunând: „Nu știu nimic; nu pot face nimic; mă tem de

---

Corful sau limita întregului cosmos.

² Cf. C. H., IV (V). 5.

³ Cf. C. H., XIII (XIV). 11.

⁴ Sau ești conștient în mod simultan.

mare; nu mă pot cățăra la cer; nu știu cine sunt, nu pot spune ce voi fi" – ce legătură ai atunci cu Zeul?

Căci tu nu poți înțelege nimic din acele lucruri frumoase și bune, ci ești un iubitor al trupului și al răului.

Cel mai mare rău este de a nu cunoaște Binele Zeului¹; însă a putea să cunoști [Binele], să voiești și să nădăjduiești este Calea cea Dreaptă, Calea proprie Binelui, amândouă ducând cu ușurință într-acolo².

Dacă apuci [pe Calea aceea], ea te va întâmpina pretutindeni și pretutindeni și te va arăta, unde și când nu te aştepți: de vei fi treaz sau adormit, de vei naviga pe mare, de vei călători pe uscat, noaptea sau ziua, atunci când vorbești sau când păstrezi tăcerea. Căci nu există nimic care să nu fie chip al Binelui.

22. *Hermes: Este Zeul nevăzut?*

Mintea: Nu mai vorbi astfel! Cine este mai manifestat decât El? Căci de aceea a făcut el toate lucrurile, ca prin toate lucrurile să îl poți vedea pe el.

Acesta este Binele Zeului, aceasta este Virtutea lui: ca el să se arate prin toate câte sunt³.

Căci nimic nu este nevăzut, chiar și dintre acele lucruri care sunt necorporale. Mintea este văzută în cugetare, iar Zeul este văzut în făurire⁴.

Până aici și-au fost și arătate aceste lucruri, o, Trismegistos! Cugetă în același fel la ce a mai rămas în tine însuți, și nu te vei însela.

---

¹ τὸ θεῖον – lit. Divinul.

² Cf. Ex. I. 4.

³ Întrebarea și răspunsul de mai înainte sunt citate cu ușoare diferențe de formulare de către Chiril, *Contra Julianum*, II. 52.

⁴ Sau creație.

XIII. Despre Mintea comună¹

Hermes către Tat

1. O, Tat, Mintea este însăși esenței Zeului (dacă totuși există o esență a Zeului) – și ce este această esență, numai el însuși poate ști fără de greș.

Prin urmare, Mintea nu este separată de esențialitatea Zeului, ci unită ca lumina de soare.

În oameni, această Minte este Zeul și de aceea unii oameni sunt zei, iar umanitatea lor este apropiată de divinitate.

Căci Daimonul cel Bun a zis: „Zeii sunt oameni nemuritori, iar oamenii zei muritori”².

2. Însă în viețuitoarele lipsite de rațiune, Mintea este *natura* lor. Căci acolo unde este Suflet este și Minte; tot așa cum acolo unde este Viață este și Suflet.

Însă, în viețuitoarele lipsite de rațiune, sufletul lor este viață lipsită de minte³; căci Mintea este binefăcătoarea sufletelor oamenilor și lucrează asupra lor pentru propriul lor bine.

În viețuitoarele lipsite de rațiune aceasta conlucrează cu natura fiecareia din ele, însă în sufletele oamenilor ea lucrează contrar naturii lor.

Căci fiecare suflet, atunci când se întrupează, este de îndată întinat de placere și de durere.

---

¹ *Corpus Hermeticum XII (XIII). Text: P. 99-113; Pat. 23b-25b.*

² Unul dintre cele mai citate enunțuri ale lui Heraclit. Totuși, Hermes nu vrea să spună că Heraclit era Agathodaimon, ci că Heraclit era vehiculul prin care Mintea cea Bună a rostit acest „cuvânt” (*logos*).

³ Adică de mintea manifestată în om, ce se deosebește de Mintea universală.

Căci durerea și plăcerea se scurg ca niște sucuri din tot trupul compus, și astfel, când sufletul intră, este cufundat¹ în ele.

3. De aceea, Mintea arată sufletelor pe care le guvernează propria sa lumină, stăvilind predispozițiile lor, aşa cum un medic îndemânicat aduce durere trupului pre-dispus spre boală, arzându-l ori tăindu-l pentru a-l face sănătos.

În același fel, Mintea provoacă durere asupra sufletului, pentru a-l scăpa de plăcerea de la care îi vin toate bolile.

Marea boală a sufletului este tăgăduirea Zeului², apoi urmează gustul³ pentru toate lucrurile rele și nimic care să fie bun.

De aceea, Mintea, împotrivindu-se, face bine sufletului, aşa cum medicul [face bine] trupului.

4. Cum însă multe suflete ale oamenilor nu sunt călăuzite de Minte și îndură același lucru ca și sufletele viețuitoarelor lipsite de rațiune.

Căci [Mintea] conlucrează cu ele, ajutându-le în dorințele lor pentru care [astfel de suflete] sunt născute - [dorința] care din vâltoarea poftelor se îndreaptă spre lipsa de rațiune; [astfel încât, aceste suflete lipsite de rațiune], asemenea animalelor lipsite de rațiune, se mânie fără motiv și doresc fără motiv și niciodată nu încetează și nici nu se satură de rău.

Căci patimile și dorințele nesocotite sunt retelele cele mai cumplite; și de aceea Zeul a așezat Mintea acolo, ca să aibă cine să le condamne și să le pedepsească.

5. Tat: În această privință, o, tată, acel discurs despre Soartă⁴, pe care mi l-ai ținut, se află în primejdie de a fi contrazis.

---

¹ βαντίζεται.

² ἀθεότης. Cf. C. H., X (XI). 8, 9: „Viciul sufletului este necunoașterea”; și § 20. Singura cale de scăpare de sub povara Sorții este aşadar „credința” sau „evlavia”.

³ δόξα.

⁴ Heimarmenē.

Căci, dacă este inevitabil ca un om să săvârșească un adulter sau un sacrilegiu sau să facă vreun rău, de ce mai este pedepsit, din moment ce el a făcut lucrul acela din necesitatea Sorții?

Hermes: Toate lucrările, o, fiule, sunt ale Sorții, și fără ea nici un lucru material, bun sau rău, nu poate fi făcut.

Căci este de asemenea sortit ca cel ce săvârșește un rău să sufere. Și de aceea îl săvârșește, ca să poată suferi ceea ce suferă din cauză că l-a săvârșit.

6. Însă acum, [Tat,] să lăsăm deoparte acel discurs despre rău și despre Soartă, căci am mai vorbit despre ele; ci acum, discursul nostru este despre Minte, și la ce poate ea să facă, și cum se deosebește, fiind într-un fel la oameni și altfel în viețuitoarele lipsite de rațiune.

În viețuitoarele lipsite de rațiune [Mintea] nu este de trebuință, însă oamenilor ea este de folos, înfrângându-le atât mânia cât și destrăbălarea.

Iar despre oameni trebuie să înțelegi că unii sunt călăuziți de rațiune, iar alții lipsiți de rațiune.

7. Însă toți oamenii sunt supuși Sorții și nașterii și schimbării, căci acestea două¹ sunt deopotrivă începutul și sfârșitul Sorții.

Și cu toate că toți oamenii îndură ce le-a fost sortit, cei călăuziți de rațiune (cei despre care am spus că sunt călăuziți de Minte) nu suferă ca ceilalți oameni; ci, fiind liberi de viciu și nefiind răi, ei nu îndură răul.

Tat: Cum vine asta, tată? Cel ce săvârșește un adulter, nu este rău? Un ucigaș nu este rău? Și la fel ceilalți.

Hermes: [Nu asta am vrut să spun]; ci că omul călăuzit de Minte, fiule, deși nu a săvârșit adulter, va suferi ca și cum ar fi săvârșit adulter, și chiar dacă nu este ucigaș, va suferi ca și cum a săvârșit o crimă.

Este cu neputință să scapi de condiția schimbării, ca și de cea a generării.

Însă cel ce are Minte poate să scape de viciu.

---

¹ Nașterea și schimbarea.

8. Iar acest lucru, fiule, l-am auzit fără încetare rostit de Daimonul cel Bun; iar de l-ar fi scris, ar fi făcut un mare bine întregii omeniri. Căci numai el, fiule, ca cel dintâi născut Zeu, atoatevăzător, a rostit cu adevărat cuvintele divine. Într-adevăr, l-am auzit odată spunând: „Toate lucrurile sunt una, mai ales corporile pe care numai mintea le poate percepe. Viața noastră se datorează Lucrării și Puterii și Veșniciei [Zeului]. Mintea Lui este Bună, ca și Sufletul Lui. Și dacă aşa este, atunci lucrurile inteligibile nu cunosc separare. De aceea, Mintea, fiind Stăpâna tuturor lucrurilor și fiind Sufletul Zeului, poate face orice dorește”.

9. Însă înțelege cum se cuvine acest discurs ce l-am ținut în urma întrebării pe care mi-ai pus-o mai înainte, cea cu privire la Soartă și Minte.

Căci dacă tu, fiule, te vei feri cu grija de orice dispută, vei afla, într-adevăr, că Mintea, Sufletul Zeului, stăpânește peste toate lucrurile – peste Soartă, pentru a așeza sufletul omului¹, și sub povara Sorții pentru a așeza [un suflet] lipsit de grija pentru ce urmează. Iar acestea au fost vorbele strălucite ale Daimonului cel Bun.

Tat: Este atât de divin ce spui, o, tată, și adevărat și cu folos. Însă mai lămurește-mi încă un lucru.

10. Spui că în viețuitoarele lipsite de rațiune Mintea lucrează ca natură [a lor], lucrând împreună cu pornirile lor.

Or, eu socotesc că pornirile viețuitoarelor lipsite de rațiune sunt pasiuni.

Așadar, dacă Mintea lucrează împreună cu aceste porniri, care în viețuitoarele lipsite de rațiune sunt pasiuni, atunci cu siguranță că, făcându-se pe potriva acestor pasiuni, Mintea este și ea o pasiune.

Hermes: Drept ai vorbit, fiule, și de aceea trebuie să-ți răspund pe măsură.

11. Toate lucrurile necorporale care se găsesc în trup sunt simțitoare și, în sens propriu, ele sunt chiar pasiuni.

---

¹ Cf. Lact., D. I., II. 15.

Căci tot ceea ce pune în mișcare [pe un altul] este necorporal; tot ceea ce este mișcat este corp.

Necorporalele sunt mișcate de către Minte, iar mișcarea este pasiune.

Și astfel sunt supuși pasiunii atât mișcătorul, cât și cel mișcat, primul fiind cel ce conduce, iar al doilea cel condus.

Însă omul eliberat de trup este eliberat și de pasiune.

Dar, mai bine zis, fiule, nu există nimic impasibil, ci toate lucrurile sunt pasibile.

Însă pasiunea se deosebește de pasibilitate; căci una este activă, pe când cealaltă este pasivă.

Necorporalele¹ acționează asupra lor însele, căci, fie sunt nemișcate, fie sunt mișcate; oricum ai lăsa-o, este vorba tot despre pasiune.

Însă asupra trupurilor se acționează întotdeauna și, în consecință, ele sunt pasibile.

Prin urmare, nu lăsa ca denumirile să te înșele, căci acțiunea și pasiunea reprezintă același lucru, ceea ce nu inseamnă însă că este condamnat să folosești numele cel mai potrivit.

12. *Tat*: Tată al meu, ai prezentat aceste lucruri cât se poate de deslușit.

Hermes: Gândește-te, fiul meu, și la aceea că Zeul, cu mărinimie, i-a dăruit omului, mai degrabă decât oricărora altor viețuitoare muritoare, mintea și vorbirea, care sunt comparabile cu nemurirea. Mintea pentru a-l cunoaște pe Zeu și vorbirea pentru a-l preamări pe Zeu².

Dacă pe acestea două omul le folosește în tot ceea ce săvârșește, el nu se va deosebi cu nimic de cei nemuritori. Ci, mai degrabă, ieșind din trup, el va fi călăuzit de acestea două în cetele zeilor și celor preafericiți.

13. *Tat*: De ce, tată al meu? Nu sunt și alte viețuitoare care folosesc vorbirea?

Hermes: Nu, fiule, ci numai glasul. Or, vorbirea și glasul se deosebesc nespus de mult, căci vorbirea este

¹: Citind ἀσώματα în loc de σώματα.

²: Urmând corectarea lui Reitzenstein.

proprie oamenilor, pe când glasul este propriu oricărui viețuitor.

Tat: Desigur, însă vorbirea oamenilor este felurită, tată; la fiecare om după neamul său.

Hermes: Într-adevăr, fiule, dar aşa cum omul este unu, tot aşa și vorbirea este una și este tălmăcită și găsită la fel atât în Egipt, cât și în Persia și Elada.

Însă îmi pari, Fiule, neștiutor în privința măreției Rațiunii (*Logos*)¹. Căci binecuvântatul Zeu, Daimonul cel Bun, a spus:

„Sufletul este în Trup, Mintea în Suflet; însă Rațiunea este în Minte și Mintea în Zeu și Zeul este Tatăl tuturor acestora”.

14. Prin urmare, Rațiunea este imaginea (*eidolon*) Mintii, iar Mintea a Zeului; Trupul – a Formei, iar Forma – a Sufletului.

Așadar, partea cea mai subtilă din Materie este Aerul, din Aer – Sufletul, din Suflet – Mintea, din Minte – Zeul.

Iar Zeul este în toate lucrurile și cuprinde toate lucrurile², în vreme ce Mintea cuprinde Sufletul, Sufletul [cuprinde] Aerul, iar Aerul [cuprinde] Materia.

Necesitatea³, Providența și Natura sunt uneltele Lumii și ale rânduielii Materiei; în timp ce fiecare dintre lucrurile inteligeibile este Esență, iar Identitatea este Esența lor.

Însă dintre Corpurile⁴ Lumii, fiecare este mai multe lucruri. Căci, având Identitate, [aceste] Corpuri compuse, deși se schimbă dintr-unul în altul, păstrează de-a pururi indestructibilitatea Identității.

15. Pe când, în restul corpurilor compuse, există un anumit număr din fiecare; căci, fără număr ar fi cu nepuțință să existe structură, ori compoziție, ori descompunere.

Însă unitățile sunt cele care produc și măresc numeroasele, și apoi, fiind descompuse, revin la ele însese.

¹ Este imposibil de a traduce jocul de cuvinte din original, astfel sensul dublu (de „rațiune” sau „cuvânt”) fiind pierdut.

² Cf. § 20, mai jos.

³ Citind ἀνάγκη în loc de ἀνάγκη; vezi § 20, mai jos.

⁴ Elementele.

Materia este una; iar Lumea aceasta întreagă – marele Zeu și chip al Celui mai mare, unită cu el și legată de Ordinea și de Voința Tatălui – este plenitudinea Vieții¹.

Și nu există nimic în ea, de-a lungul întregii Veșnicii, Restabilirea² [perpetuă] a Tatălui – nici în întreg și nici în părți – care să nu fie viu.

Căci nimic nu este mort în ce a fost, în ce este și în ce a fi în Lume.

Căci Tatăl a voit ca aceasta să aibă Viață atât timp cât ar trebui să fie. Și din această pricina trebuie neapărat să fie și Zeu.

16. Așadar, o, fiule, cum poate exista în Zeu, chipul Tatălui³, în plenitudinea⁴ Vieții, vreun lucru mort?

Căci moartea este descompunere iar descompunerea este distrugere.

Atunci, cum poate vreo parte a indestructibilului să fie descompusă, ori Zeul să fie nimicit?

Tat: Prin urmare, tată al meu, viețuitoarele din Lume nu mor, încrucișat sunt părți ale ei?

Hermes: Fii cu băgare de seamă la ce spui, fiule, și nu te lăsa înselat de numele lucrurilor.

Căci ele nu mor, fiul meu, ci, fiind trupuri compuse, se descompun.

Descompunerea nu înseamnă moarte, ci descompunerea a ceva compus; acesta este descompus, nu pentru a fi distrus, ci pentru a se reînnoi. Căci, atunci, ce este lucrarea vieții? Nu este oare mișcare? Și ce anume este neclintit în lume? Absolut nimic, fiule!

17. Tat: Cum, ție nu îți pare că pământul este imobil, tată?

Hermes: Nicidcum; ci mai curând că acesta este singurul lucru care, deși aflat într-o mișcare rapidă, este de asemenea statoric.

---

¹ Lit. Plérōma Vieții.

² ἀποκατάστασις.

³ Citind πατρὸς în loc de παντός.

⁴ Plérōma.

Căci nu ar fi un lucru nelalocul lui ca doica tuturor lucrurilor să fie nemîșcată, ea, care poartă în sine și dă naștere tuturor lucrurilor?

Căci este cu neputință ca ceva care dă naștere, să dea naștere fără mișcare.

Și cât de lipsit de sens este să te întrebi dacă a patra parte¹ a întregului este inertă; căci corpul ce nu are mișcare, nu dă semn decât de inactivitate.

18. Află, fiul meu, că tot ce se află pe Lume este mișcat atât pentru mărire, cât și pentru micșorare.

Iar ceea ce este mișcat, înseamnă că trăiește, deci nu este necesar ca ceea ce este viu să rămână același.

100. Căci, fiind concomitentă, Lumea ca întreg este neschimbătoare, fiul meu; însă toate părțile ei sunt schimbătoare; cu toate că nimic [din aceasta] nu este descompus sau distrus.

Denumirile sunt cele care îi înșeală pe oameni. Căci nu nașterea este cea care este viață, ci simțirea; nici schimbarea nu este moarte, ci uitarea.

Astfel stând lucrurile, toate sunt nemuritoare – Materia, Viața, Spiritul, Sufletul, Mintea, din care sunt alcătuite toate viețuitoarele.

19. Prin urmare, orice viețuitor își datorează nemurirea Minții, și mai ales omul, care deopotrivă îl primește pe Zeu și este co-esențial cu el.

Căci, dintre toate viețuitoarele, Zeul este apropiat doar omului – noaptea prin vise, ziua prin semne, și el îi prevestește viitorul prin toate lucrurile – prin păsări, prin măruntaiele viețuitoarelor, prin vânt sau prin stejari. De aceea, omul poate ajunge să cunoască trecutul, prezentul și viitorul.

20. Gândește-te și la aceasta, fiul meu, că fiecare dintre celealte viețuitoare locuiesc într-o anumită parte a Lumii: vietătile care înnoată – în apă; viețuitoarele uscatului – pe pământ, iar păsările înaripate – în aer; însă omul

---

¹ Sau element.

folosește toate acestea, pământul, apa, aerul și focul, ba chiar vede și atinge cerul prin simțurile sale.

Însă Zeul se află deopotrivă în jurul lucrurilor și în toate lucrurile, căci el este atât lucrare, cât și putere; și nu este un lucru greu, fiule, a-l înțelege pe Zeu.

21. Iar dacă, în plus, voiești a-l *contempla*, privește la rânduiala Lumii și [observă] ordinea rânduielii sale; observă Necesitatea lucrurilor învederate și Providența lucrurilor care au fost și sunt făurite; privește cum Materia este plină de Viață; [privește] acest Zeu atât de mare aflat în mișcare, împreună cu toate [cele] bune și alese – zeii, daimonii și oamenii!

Tat: Însă acestea, tată al meu, nu sunt decât lucrări (*energeias*)!

Hermes: Așadar, dacă acestea sunt lucrări, fiule, de cine sunt săvârșite, dacă nu de Zeu?

Oare nu știi că aşa cum părțile Lumii sunt Cerul, Pământul, Apa și Aerul, tot aşa părțile Zeului sunt Viața, Nemurirea, Veșnicia, Spiritul, Necesitatea, Providența, Natura, Sufletul, Mintea, Dăinuirea¹ a tot ceea ce este numit Bine?

Și nu există nimic din tot ceea ce a fost și din tot ceea ce este în care Zeul să nu fie.

22. *Tat:* [Zeul] se găsește și în Materie, tată?

Hermes: Oare Materia, fiul meu, este separată de Zeu ca să-i atribui calitatea de spațiu? Or, dacă nu este lucrată, ce altceva socotești tu că este în afara de o masă²? Dar dacă este lucrată, de cine este făcută astfel? Căci am spus că lucrările sunt părți ale Zeului.

Cine oare însuflarește toate viețuitoarele? Iar [lucrurile] nemuritoare, de cine sunt făcute nemuritoare? Lucrurile schimbătoare, de cine sunt schimbate?

Fie că vorbești de Materie sau de Trup, sau de Esență, află că toate acestea sunt lucrări ale Zeului; și că lucrarea

---

¹ Veșnicia.

² Probabil în sens de „cantitate”.

Materiei este materialitatea, a Trupurilor corporalitatea, al esenței esențialitatea, și acesta este Zeul - Totul.

23. Iar în acest Tot nu există nimic care să nu fie Zeul. De aceea, în privința Zeului nu poate fi vorba nici de mărime, nici de loc, nici de calitate, nici de formă, nici de timp, căci el este Totul, iar Totul le cuprinde și le pătrunde pe toate.

Fiul meu, cinstește acest Cuvânt (*Logos*) și încchină-te lui. Nu există decât o singură cale de a te închina Zeului - ~~aceea de a nu fi rău~~ ~~.....~~.

„propoziții în latină, cu dreptate”.

¹ Lactanțiu, *D. I.*, VI. 25, traduce ultimele două observația ciudată că Hermes vorbea aici „despre

XIV. Discursul tainic de pe munte¹

Hermes Trismegistos către fiul său, Tat:
Despre nașterea din nou și despre legământul tăcerii

1. *Tat.* Tată, în *Discursurile universale*², când amintești de Divinitate, vorbești enigmatic și nu te exprimi cu limpezime, spunând că nici un om nu poate fi izbăvit înainte de a se naște din nou.

Și când te-am rugat, înainte de urcarea pe Munte³, după ce îmi vorbiseși, având marea dorință de a învăța acest Discurs (*Logos*) despre Nașterea din nou căci, dintre toate, sunt neștiitor numai în privința acestui lucru, mi-ai spus că mi-l vei împărtăși – „atunci când vei fi străin de această lume”.

Drept pentru care m-am pregătit și am ferit înțelegerea care este în mine de prefăcătoria lumii.

Așadar, împlinește-mi acum această lipsă și, aşa cum mi-ai făgăduit, învață-mă despre Nașterea din nou, fie cu glas tare, fie în taină.

Căci nu știu, o, Trismegistos, din ce pântece se naște Omul, sau din ce sămânță.

2. *Hermes:* O, fiule, Înțelepciunea ce înțelege⁴ în tăcere¹ [aceasta este materia și pântecele din care Omul este născut], iar sămânța este Binele Adevărat.

¹ *Corpus Hermeticum* XIII (XIV). Text: R. 339-348; P. 114-128; Pat. 15b-17b.

² ἐν τοῖς γενικοῖς. Cf. C. H., X (XI). 1 și 7.

³ Citind ἐπὶ τῆς ὄρους μεταβάσεως împreună cu P., iar nu καταβάσεως cu R. Cf. C. H., X (XI). 15; Iamb., D. M., VIII. 6.

⁴ σοφία νοερά.

Tat: Cine o seamănă, tată? Căci sunt cu totul nedumerit.

Hermes: Voința Zeului, fiule.

Tat: Dar de ce fel va fi cel născut în acest chip? Căci, nu poate fi nimic din cele ce le simt în mine.

Hermes: Cel născut astfel va fi diferit, va fi Zeul și Fiul Zeului. [Va fi] Totul în tot, și în el se vor aduna toate puterile.

Tat: Îmi spui o enigmă, tată, nu-mi vorbești ca de la tată la fiu.

Hermes: Fiule, lucrurile de felul acesta nu se învață, ci sunt aduse în amintire de Zeu, atunci când el voiește.

3. *Tat:* Spui lucruri cu neputință de înțeles, tată, lucruri forțate. Or, eu voiesc răspunsuri directe la aceste întrebări. Sunt oare atât de străin de firea tatălui meu?

Nu ascunde aceasta de mine, tată. Eu sunt îți sunt fiu legiuit; lămurește-mi felul Nașterii din nou.

Hermes: Ce să mai spun, fiul meu? Nu am a spune decât aceasta: când văd în mine o Viziune Neamestecată² născută din îndurarea Zeului, ies din mine trecând într-un trup nemuritor și nu mai sunt ce am fost înainte; ci sunt zămislit în Minte.

Acest lucru nu se învață, nici nu se vede prin element alcătuit (*πλαστόν*) prin care tu vezi.

Forma alcătuită de dinainte mi-a fost dezmembrată și sunt acum separat de ea. Nu mai sunt atins, și totuși am atingere; am și întindere, și [totuși] m-am instrăinat de acestea.

Tu mă poți vedea, fiul meu, cu ochii tăi; dar, deși mă privești cu toată încordarea trupului și vederii, tu nu poți înțelege ce sunt eu acum³.

4. *Tat:* M-ai împins, tată, către cumplită tulburare și mânie încât acum nu mă mai văd nici pe mine însuși.

---

¹ Cf. C. H., X (XI). 5.

² *ἀπλαστόν*, adică nealcătuită, nefictivă, necompusă; adică neamestecată – opusul amestecului sau compusului.

³ Cf. *Faptele lui Ioan*: „Cine sunt eu, tu vei ști când voi pleca. Ceea ce sunt văzut a fi, aceea nu sunt; dar ceea ce sunt, vei vedea când vei veni” (*Texts and Studies*, V. 1. 4.).

Hermes: Aș fi dorit, fiul meu, să fi ieșit din tine însuți, precum cei care visează în somn și totuși sunt fără de somn.

Tat: Atunci, spune-mi cine este făuritorul Nașterii din nou¹.

Hermes: Fiul Zeului, Unicul Om, prin Voința Zeului.

5. *Tat:* Acum, o, tată, sunt pur și simplu buimăcit. Toate gândurile dinainte au plecat și m-au părăsit. . .²; căci [acum] văd Măreția identică forma ta particulară.

Hermes: Chiar și în această privință nu ai dreptate; forma muritoare se schimbă în fiecare zi și este mărită sau micșorată de timp, fiind un lucru neadevărat.

6. *Tat:* Atunci ce este adevărat, Trismegistos?

Hermes: Acela, fiule, care este netulburat, care nu poate fi determinat; acela lipsit de culoare (*chroma*), fără de formă, neschimbător, care este gol, care dă lumină; care este înțeles numai în sine însuși, nesupus schimbării, și pe care nici un trup nu îl poate conține.

Tat: Simt că sunt pe cale să-mi pierd mințile, tată, căci atunci când credeam că mi-ai dat înțelepciune, îmi aflu blocate gândurile minții.

Hermes: Și totuși, este aşa cum spun, fiule. Cel care este purtat în sus ca focul, totuși este purtat în jos ca pământul, cel care este umed ca apa, totuși suflă ca aerul – cum ai putea pricepe tu prin simțuri ceea ce nu este nici solid nici umed, pe care nimic nu-l poate lega saudezlega, despre care oamenii pot avea vreo idee numai în putere și lucrare, chiar și atunci lipsind omul ce poate pricepe Calea Nașterii în Zeu?

7. *Tat:* Atunci, tată, sunt cu totul neputincios să-o fac.

Hermes: Ferească Zeul, fiule! Cheamă la tine și va veni, dorește, și se va împlini; leapădă lucrarea simțurilor trupului, iar Divinitatea ta se va naște; curăță-te de chinurile animalice, de lucrurile materiei.

Tat: Am eu vreun lucru chinuitor în mine, tată?

---

¹ γενεσιούργος.

² Lacună.

Hermes: Da, și nu puține, ci multe, și încă de temut.

Tat: Eu nu le cunosc, tată.

Hermes: Primul chin, fiule, este Neștiința; al doilea, Mâhnirea; al treilea, Lipsa de măsură; al patrulea, Desfrânnarea; al cincilea, Nedreptatea; al șaselea, Lăcomia; al șaptelea, Greșeala; al optulea, Invidia; al nouălea, Înșelătoria; al zecelea, Mânia; al unsprezecelea, Pripeala; al doisprezecelea, Răutatea.

Acestea sunt douăsprezece la număr și, supuse acestora, încă multe altele; strecurându-se prin închisoarea trupului¹, ele îl silesc pe omul dinlăuntru să sufere în simțurile sale. Dar ele pleacă (deși nu toate dintr-o dată) de la cel ce a dobândit îndurarea Zeului²; și aici se află felul și cauza Nașterii din nou³.

8. Și acum, fiul meu, rămâi tăcut, păstrează tăcere sfântă! Astfel îndurarea Zeului ce se revarsă asupra noastră nu va înceta.

Bucură-te, aşadar, fiule, căci de acum înainte ești purificat prin puterile Zeului, și prin lucrarea Rațiunii (*Logos*).

Cunoașterea Zeului a venit la noi și, când aceasta a venit, Necunoașterea a fost alungată.

Cunoașterea Bucuriei a venit la noi și, la venirea ei, fiule, Supărarea va fi alungată la cei ce o primesc. Chem asupra Bucuriei puterea Cumpătării. O, putere nespus de plăcută! Să o primim, fiule, cu bucurie, căci la venirea ei Necumpătarea este alungată!

9. Acum, Înfrânarea o chem, puterea care biruiește Dorința.

---

¹ Cf. C. H., XVI. 15.

² Cf. mai sus, § 3: „născută din îndurarea Zeului”; și de asemenea § 10.

³ Modul acestei Nașteri din nou este descrisă ca o lepădare de lucrarea simțurilor trupului, cu o potențare a Simțului Unic, Conștiința Veșnică; sau ca o eliminare a pornirilor naturii inferioare și o înlocuire a lor prin lucrările Puterilor divine.

Aceasta este Taina Căinței (*μετανοία*), nu doar o schimbare a mintii, ci o schimbare ce cuprinde întreaga natură; toate lucrurile din om se îndreaptă către Zeu. Forțele și energiile sau lucrările sufletului nu au o direcție în ele însese; voința omului este cea care le poate îndrepta „în jos” sau „în sus”, astfel încât pot deveni vicii sau virtuți.

....¹ Aceasta este, fiule, aşezarea statornică a Dreptăii. Căci iată cum, fără judecată², ea a alungat Nedreptatea; iar noi devenim drepti, fiule, prin plecarea Nedreptății.

A șasea Putere o chem către noi, care este opusă Lăcomiei, împărtășind tuturor³.

Iar când Lăcomia s-a dus, chem Adevărul, iar când el sosește, Greșeala dispare, iar Adevărul este cu noi.

Vezi, fiule, cum [măsura] Binelui este împlinită prin venirea Adevărului? Căci astfel Invidia s-a depărtat de noi; iar Adevărul este însoțit de Bine, ca și de Viață și de Lumină.

Și nu a mai venit nici unul din chinurile Întunericului, ci, învinse fiind, și-au luat într-o clipă zborul care încotro.

10. Ai înțeles, fiule, felul în care se petrece nașterea din nou?. Căci prin venirea Decadei, ce alungă Dodecada, se împlinește Nașterea în înțelegere⁴, iar prin această Naștere suntem făcuți zei.

Așadar, cel ce a dobândit, prin îndurarea Lui, această Naștere în Zeu, părăsind orice simț trupesc, știe despre sine că este [din Lumină și din Viață⁵] și că este alcătuit din acestea, și astfel este umplut de bucurie.

11. Tat: Statornicit prin Zeu, tată, văd lucrurile, nu prin vederea ochilor mei, ci prin lucrarea Mintii, care este dată prin Puteri.

Eu sunt în cer, pe pământ, în apă, în aer; eu sunt în viețuitoare, în plante; sunt în pântece, înaintea pântecelui, după pântece; sunt pretutindeni!

¹ Ceva s-a pierdut aici în mod evident din text.

² χωρὶς κρίσεως. Dacă totuși trebuie să citim κτίσεως împreună cu majoritatea editorilor, sunt greu de înțeles diferențele traducerii. Everard traduce „fără trudă”; Taftrey, „nulă cotitură” ; Menarù, „sans combat” ; Chambers, „fără luptă”. S-ar mai putea traduce: „Iată cum a alungat Nedreptatea fără cămin”; căci în χωρὶς κτίσεως se pare că avem antiteza exactă a lui ἔδρασμα. Dreptatea își are aici aşezarea sau sălașul ei statornic, iar Nedreptatea este astfel în mod firesc fără cămin.

³ κοινωνιαν.

⁴ νοερὰ γένεσις, lit. „naștere intelectuală”.

⁵ Completat din C. H., I. 22.

Mai spune-mi, însă, un lucru: Cum de pot fi alungate chinurile Întunericului, care sunt în număr de douăsprezece, de către cele zece Puteri? Cum de este cu puțință acest lucru, Trismegistos?

12. Acest sălaş¹, fiul meu, prin care am trecut, constă în cercul Zodiacului, iar acesta este alcătuit din douăsprezece semne, dar de o singură natură, o idee cu o multime de forme. În ele se găsesc dezbinări pentru amăgirea omului, fiule, pe când în lucrare ele sunt una. Nu numai că nu putem niciodată despărți Nechibzuița de Mânie, dar ele nu pot fi nici deosebite.

De aceea, potrivit dreptei judecăți, acestea² pleacă în mod firesc pentru totdeauna, fiind alungate de nu mai puțin de zece puteri, adică Decada.

Căci Decada, fiule, este cea care dă naștere sufletului. Iar Viața și Lumina sunt unite acolo unde Unitatea se naște din Spirit. De aceea, potrivit rațiunii (*logos*), Unitatea conține Decada, iar Decada Unitatea.

13. *Tat*: Tată, acum văd Totul și pe mine însuși în Minte.

Hermes: Aceasta este nașterea din nou, fiule, când nu privim lucrurile din perspectiva trupului, supus celor trei dimensiuni, . . .³ prin acest Discurs despre Nașterea din nou, asupra căreia nu am făcut observații⁴, pentru ca noi să nu fim defăimători⁵ ai Totului în fața multimii, față de care Zeul nu voiește într-adevăr s-o facem.

14. *Tat*: Spune-mi, o, tată: Acest trup, alcătuit din Puteri, va suferi vreodată descompunerea?

Hermes: Tăcere, fiule! Nu grăbi despre lucruri care sunt cu neputință; căci astfel vei păcătui și ochiul mintii tale se va stingă.

Trupul fizic perceptuat de simțuri este departe de cel dobândit prin nașterea esențială.

¹ σκῆνος – cort sau tabernacol al sufletului uman. Cf. mai jos, § 15.

² Cele Douăsprezece, Dodecada.

³ Paragraf lipsă.

⁴ Vezi § 1.

⁵ διάβολοι, cf. § 22. Lacuna facea probabil referire la păstrarea tăcerii.

Primul trebuie să se descompună, în vreme ce ultimul nu poate fi niciodată descompus; primul trebuie să moară, în vreme ce ultimul este nepieritor.

Nu știi că te-ai născut Zeu, și Fiul al Unului, aşa cum sunt și eu?

15. *Tat*: Aș vrea, tată, să pot auzi și eu imnul acela pe care spui că l-ai auzit de la Puteri, în vreme ce te aflai în Ogdoadă.

Hermes: Aşa cum a prezis Poimandrēs [o voi face], fiule, [când voi ajunge] la Ogdoadă¹.

Faci bine că doreşti să „loveşti cortul tău”², căci acum ești pur.

Poimandrēs, Mintea supremei stăpâniri³, nu mi-a transmis mai mult decât ceea ce este scris, știind preabine că pot înțelege de unul singur toate lucrurile și auzi și vedea ceea ce voiesc.

Și el mi-a lăsat mie să fac numai lucruri frumoase⁴; și de aceea toate Puterile aflate în mine, precum în toți ceilalți [profetii], încep să cânte.

16. *Tat*: Doresc să te ascult, tată, și să înțeleg bine aceste lucruri.

Hermes: Rămâi tăcut, fiule, și ascultă acum această proslăvire ce ține [sufletul] în armonie, Imnul Nașterii din nou, despre care nu socoteam că e potrivit să vorbesc, dacă tu nu ai fi atins sfârșitul tuturor lucrurilor.

Din această pricină, Imnul acesta nu poate fi învățat, ci este păstrat în tăcere. Așadar, fiule, așează-te într-un loc sub cerul liber și roagă-te privind către vântul dinspre miazăzi, pe la apusul soarelui; și către vântul dinspre răsărit, când soarele răsare.

Acum păstrează tăcerea, fiule.

¹ Cf. C. H., I. 26.

² ἀνσαι τὸ σκῆνος. Cf. mai sus, § 12. Sensul este în general acela de a te elibera de obstacolele trupului. Cf. oracolul phytian despre Plotin: „Acum, din moment ce ți-ai lovit cortul și ai părăsit mormântul sufletului tău daimonic”, Porfir, V. P., XXII; cf. Ex. VII. 3.

³ Cf. C. H., I. 2.

⁴ Laude și proslăviri.

CÂNTUL TAINIC

17. Fie ca întreaga natură a Lumii să primească rostirea acestui Imn.

Deschide-te, Pământ! Fă ca fiecare trăsnet al abisului să vină spre mine. Voi copaci, nu vă clintiți!

Eu îl voi cânta și îl voi preamări pe Stăpânul creației, pe Cel care este Totul și Unul.

Deschideți-vă, voi ceruri; voi vânturi, oprîți-vă în loc și lăsați sfera nemuritoare a Zeului să primească aceste vorbe!

Căci îl voi cânta și îl voi preamări pe Cel ce a întemeiat toate lucrurile, care a așezat Pământul și a atârnat Cerul și a poruncit Oceanului să dea apă dulce [Pământului], atât în lumea locuită, cât și în cea nelocuită, spre susținerea și hrana tuturor oamenilor; care a poruncit Focului să fie spre folosul zeilor și oamenilor.

Să-l binecuvântăm cu toții pe cel mai presus de Ceruri, Stăpânul fiecărei naturi!

El este Ochiul Minții; fie ca El să primească lauda acestor Puteri ale mele!

18. O, voi Puteri ce vă aflați în mine, slăviți-l pe cel care este Unul și Totul. Cântați laolaltă cu Voința mea, voi Puteri care vă aflați în mine!

O, Cunoaștere sfântă, luminat fiind de tine, lăudând prin tine Lumina ce numai mintea o poate înțelege¹, mă veselesc în bucuria Minții.

O, Puteri ale mele, preamăriți împreună cu mine!

Iar tu, Înfrâncare a mea, înaltă laude; cântă prin mine, Dreptate a mea, laudele Celui drept; cântă, Atotimpărtășire a mea, laudele Totului; prin mine cântă, Adevărul, laudele Adevărului!

Tu, Bine, cântă Binele! O, Viață și Lumină, de la noi spre voi se îndreaptă a noastră proslăvire!

Îți mulțumesc ţie, o, Tată, tu, Lucrare a Puterilor mele; îți mulțumesc ţie, o, Zeu, tu, Putere a Lucrărilor mele!

---

¹ τὸ νοητὸν φῶς.

19. Prin mine, Cuvântul înaltă laude către tine; primește înapoi, prin mine, Totul în al [tău] Cuvânt - ofranda [mea] de cuget!

Astfel strigă Puterile din mine. Te preamăresc pe tine, care ești Totul; îți împlinesc Voința.

Voința și îndemnul tău sunt de la tine către tine, care ești Totul. Primește ofranda minții din partea tuturor lucrurilor. O, Viață, salvează Totul aflat în noi; o, Lumină, luminează-l, o, Zeu, dă-i spirit¹.

Mintea ta păstorește² Cuvântul³ tău; O, tu, Făuritor [al toate câte sunt], o, tu, dătătorule de Spirit.

20. [Căci] tu ești Zeul; Omul tău⁴ strigă către tine aceste lucruri, prin Foc, prin Aer, prin Pământ, prin Apă, prin Spirit, prin făpturile tale.

În Veșnicia ta am găsit preamărirea; și, în Voia ta, țelul căutării mele, am găsit odihna.

Tat: O, tată, din vrerea ta am văzut acest imn de slavă cântat⁵, și de aceea îl voi lua în lumea mea.

Hermes: Spune mai bine în lumea ce numai mintea ta o poate vedea, fiul meu.

Tat: Da, tată, în lumea ce numai mintea o poate vedea; căci prin Imnul și cântul tău de slavă mintea mea s-a luminat, și bucuros aş trimite, din mintea mea, o proslăvire către Zeu.

21. Hermes: Nu te pripici, fiul meu.

Tat: Ce văd în minte mea, aceea spun.

Tie, Părinte al Nașterii mele, precum Zeului, eu, Tat, îți aduc ofrandele cugetului⁶. O, Zeule și Tată, tu ești Stăpânul, tu ești Mintea. Primește aceste sacrificii ale cu-

¹ Spiritul fiind Lumina și Viața.

² ποιμαίνει; Poimandrēs este astfel păstorul oamenilor sau cel ce îi hrănește, cel ce le dă mâncarea cerească.

³ Cuvântul sau Rațiunea sau Omul adevărat din om.

⁴ Cf. C. H., I. 32.

⁵ Cf., de pildă, Înălțarea lui Isaia, I. 6: „În al douăsprezecelea an al domniei lui Iezechia, Iasaia a văzut cuvintele proorocirii acesteia” – trad. Charles (Londra, 1900), p. 5.

⁶ Cf. mai sus, § 18.

getului ce tu le voiești; căci prin Voia ta toate lucrurile au fost împlinite.

Hermes: Tu, Fiule, încchină după cuviință această ofrandă Zeului, Tatăl tuturor lucrurilor; însă adaugă, fiul meu, și „prin Cuvânt”¹.

Tat: Îți mulțumesc, tată, că m-ai sfătuit și m-ai învățat să cânt imnurile acestea.

22. *Hermes:* Mă bucur, fiule, să văd că ai adunat roadele bune ale Adevărului, roade nemuritoare.

Acum, după ce ai învățat aceasta de la mine, făgăduiește că vei păstra tăcerea despre virtutea ta, fiul meu, și nu împărtăși nimănui felul Nașterii din nou, altminteri vom fi socotiți drept defăimători².

Ne-am ocupat de aceasta amândoi îndeajuns, eu vorbind, tu ascultând.

Cu Mintea ai ajuns tu să te cunoști pe tine însuți și pe Tatăl nostru³.

---

¹ Cea mai interesantă paralelă cu formularea din această scriere este I Petr.2:5: „Jertfe duhovnicești, plăcute lui Dumnezeu prin Iisus Hristos”.

² διάβολοι, calomniator, trădător al tainelor; cf. § 13; de asemenea, Ex. I. 16.

³ Tat a trecut acum de la rangul de Ascultător la cel de Cunoscător; el este acum un *gnostic* adevărat. Cf. cu cuvintele lui Iisus: „(? Căutați) să vă cunoașteți și veți afla că sunteți Fii ai Tatălui (? Atotputernic); (? și) veți afla că sunteți în (? Cetatea lui Dumnezeu) și că sunteți (? Cetatea)”, *Sayings of Our Lord from an Early Greek Papyrus*, 2, Qrenfell și Hunt, Londra, 1897.

XV. *Despre dreapta înțelegere*¹

[Scrisoare] a lui Hermes Trismegistos
către Asclepios

1. Întrucât fiul meu, Tat, în absența ta, a voit neapărat să cunoască natura lucrurilor care sunt, nu mi-a dat pace, aşa cum [este firesc] pentru un fiu mai Tânăr și proaspăt ajuns la cunoașterea [învățăturilor] despre fiecare lucru în parte – am fost nevoit să-i vorbesc pe larg despre mai multe lucruri, pentru ca contemplarea [acestora] să poată fi mai ușor pentru el de urmat.

Însă pentru tine am socotit că este mai nimerit să-ți scriu câteva cuvinte, alegând ideile principale cu privire la lucrurile despre care am vorbit atunci, și să le interpretez mai mistic², deoarece tu ești mai copt ca vârstă și ai o cunoaștere mai adâncă a Naturii.

2. Dacă toate lucrurile manifestate au fost făcute și sunt făcute, iar lucrurile care sunt făcute nu sunt făcute de ele însese, ci de altcineva; [dacă] lucrurile făcute sunt cele multe, ba mai mult, *toate* lucrurile sunt manifestate și sunt diferite și nu sunt asemenea; și lucrurile care sunt făcute sunt făcute de un altul [decât ele] – [înseamnă că] există cineva care face lucrurile acestea. Însă El (Zeul) nu poate fi făcut, ci este mai vechi decât lucrurile care sunt făcute.

Căci eu susțin că lucrurile care sunt făcute, sunt făcute de un altul [decât ele], și este cu neputință ca dintre lucrurile care sunt făcute să fie vreunul mai vechi decât celelalte, ci doar acela care nu este făcut.

---

¹ *Corpus Hermeticum XIV (XV). Text: P. 128-134; Pat. 49, 50.*

² Cf. C. H., XVI. 18.

3. El este Cel mai puternic, Unul și Singurul care cunoaște cu adevărat toate lucrurile, căci nimic nu este mai vechi decât el.

Căci El stăpânește atât peste numărul, mărimea și desebirea lucrurilor care sunt făcute, cât și peste continuitatea facerii lor.

Mai mult, lucrurile care sunt făcute se văd, însă el este nevăzut.

Și din această cauză, el le făurește – pentru a nu putea fi văzut.

Astfel, el făurește neîncetat; și de aceea nu poate fi văzut niciodată.

Iată cum trebuie El înțeles, iar înțelegând, [trebuie] să te minunezi; iar minunându-te, să te socotești fericit că ai învățat să-l cunoști pe Tatăl.

4. Căci ce este oare mai plăcut decât un Tată adevărat? Prin urmare, cine este El, și cum îl putem cunoaște?

Nu este oare nimerit să-i atribuim numai lui numele de Zeu sau cel de Făuritor sau cel de Tată, ori toate cele trei nume laolaltă – cel de Zeu datorită Puterii sale; cel de Făuritor, datorită Lucrării sale; iar cel de Tată datorită Binelui său.

Puterea este diferită de lucrurile care sunt făurite, însă Lucrarea se regăsește în toate acele lucruri.

De aceea, lăsând la o parte vorbele de prisos, trebuie să înțelegem aceste două lucruri: Făuritorul și ceea ce este făurit; căci între aceștia nu există nici un [termen] intermediar; nu există un al treilea.

5. Așadar, în tot ceea ce concepi, în tot ceea ce auzi, amintește-ți de acești doi termeni și gândește-te că toate lucrurile sunt aceștia, fără să te îndoiești de nimic, nici de lucrurile din cer, nici de lucrurile de pe pământ, nici de lucrurile divine, nici de lucrurile schimbătoare, nici de lucrurile ce sunt adumbrite¹.

---

¹ τῶν ἐν μυχῷ. Nu cunosc sensul exact al acestei expresii. Everard traduce „lucrurile ce se află în întuneric sau în taină”; Parthey, „quae sunt in abdito”; Ménard „dans les profondeurs”; Chambers, „cele din taină”. Sugerez faptul că termenul tehnic *μυχός*, ce înseamnă în general loc

Căci toate lucrurile se reduc la cei doi: Făuritorul și ceea ce e făurit; și unul nu poate fi fără celălalt; căci nu este cu puțință ca „Făuritorul” să existe fără „ceea ce e făurit”, căci fiecare dintre ei este identic cu celălalt.

De aceea, unul nu poate fi despărțit de celălalt, tot așa cum un lucru nu poate fi despărțit de sine însuși.

20. Căci dacă cel ce făurește nu este nimic altceva decât cel care făurește singur, *simplu*, *necompus*, în mod necesar el făurește același lucru și pentru sine, căci Generarea sa îl face de asemenea să fie Tot ceea ce este făurit.

6. Acum, dacă Făuritorul nu este altceva decât Cel ce făurește, Singur, Simplu, Nealcătuit, trebuie ca acesta să înfăptuiască această [făurire] față de sine însuși – pentru care făurirea Făuritorului său este „făurirea lui însuși”¹.

Iar cât privește tot ceea ce este făurit, nici un lucru făurit nu este făcut prin el însuși, ci trebuie să fie făcut de un altul. Fără „Făuritor”, „ceea ce este făurit” nu este nici făurit și nici nu există; căci unul fără celălalt își pierde natura sa proprie prin lipsirea de celălalt.

Astfel², recunoscând că toate lucrurile sunt acești doi termeni: „cel care face” și „ceea ce este făcut”, atunci [toate] sunt una în unirea acestora, unul mergând înainte, iar celălalt după el.

Inchis sau zăvorât (*conclav*, așa cum îl traduce Damascios), trebuie să fie pus în legătură, pe linia tradiției platonice și pitagoreice, cu Pherekydes. Porfir (*De antro nymph.*, 31) ne spune că sinonimele „μυχοί” (cămări), adâncuri (sau puțuri), peșteri, uși, porți erau folosite de Pherekydes ca expresii simbolice ce semnifică „geneses și apogeneses ale sufletelor”. „Nașterea” și „moartea” unui suflet, în acest caz, ar putea să însemne venirea acestuia în lumea devenirii din pântecele Sufletului Lumii și primirea acestuia înapoi în sânul marii Mame. Dacă este așa, textul nostru pare să arate că lucrurile se află în două stări: într-o stare supusă schimbării (adică condiția activă) și într-o condiție pasivă. Vezi pentru *μυχοί* lui Pherekydes, *Pherecydis Fragmenta*, pp. 43 sqq. (Leipzig, 1824).

Sau geneza.

¹ Începând de aici până la sfârșitul predicii, cu excepția propozițiilor finale din § 7 și § 10, și a treia propoziție din § 9, împreună cu câteva mici diferențe de expresie, textul este citat de Chiril, *Contra Julianum*, II. 64 (Migne, col. 598 D).

Iar cel ce merge înainte este Zeul făuritor; iar cel ce-l urmează este ceea ce este făcut, orice ar fi acesta.

7. Și să nu te îngrijorezi de felurimea lucrurilor făurate, de teamă de a nu atribui o condiție inferioară și lipsă de măreție Zeului.

Căci singură Măreția lui este una singură: aceea de a făuri toate lucrurile; iar această făurire este, într-un fel, Trupul Zeului¹.

Iar Făuritorul nu înfăptuiește nimic rău sau urât.

Acestea sunt patimi ce însotesc făurirea, aşa cum coeleala însoteste fierul și murdăria trupul; nici fierarul nu face rugina, nici părinții murdăria trupului și nici Zeul nu [face] răul.

Continuarea stării de a fi făurate² le fac să își piardă parcă, înflorirea; tocmai de aceea Zeul a făcut schimbarea pentru curățirea celor făcute.

8. Este oare cu puțință ca același zugrav să facă și cerul, și zeii, și pământul, și marea, și oamenii și toate animalele, și lucrurile neînsuflețite, și copacii, iar Zeului să fie cu neputință să facă toate lucrurile?

Ce cumplită lipsă de înțelegere; ce neștiință față de Zeu!

Căci oamenii care gândesc astfel admit cel mai ridicol lucru dintre toate; căci, binecuvântându-l și preamarindu-pe Zeu, fără însă a-i pune în seamă făurirea tuturor lucrurilor, ei [arată că] nu îl cunosc; și nu numai că nu îl cunosc, dar ei se fac vinovați de lipsă de evlavie față de el punându-i în seamă patimi sau mândrie sau neputință.

Căci dacă El nu făurește toate lucrurile, înseamnă că este fie mândru, fie neputincios – ceea ce este o mare impietate [să gândești astfel].

9. Căci Zeul are o singură patimă, și anume Binele; iaz ce e bun nu este nici mândru, nici neputincios.

Căci acesta este Zeul – Binele, care are întreaga putere de a făuri toate lucrurile.

---

¹ Cf. C. H., XVI. 18.

² Sau geneza.

Iar tot ceea ce este făcut este făcut de către Zeu, adică de către [El care este] Binele și care poate face toate lucrurile¹.

Dacă vrei să afli cum făurește El și cum sunt făurite lucrurile făurite, ascultă o pildă foarte frumoasă și foarte potrivită.

10. Iată, țăranul aruncând semințele în pământ; aici grâu, colo orz, dincolo alte semințe!

Iată-l pe același om sădind o vie, un măr, un smochin și [toti] ceilalți copaci!

Tot aşa și Zeul sădește Nemurire în Cer, Schimbare pe Pământ, Viață și Mișcare în univers.

Iar aceste lucruri nu sunt multe, ci puține și lesne de socotit; căci patru sunt în total – și însuși Zeul și Creația, în care se află toate cele care sunt.

---

¹ Această propoziție, ce pare a fi tautologică, este omisă de Chiril.

XVI. *Asclepios către Ammon*¹

Definițiile lui Asclepios către rege

1. Îți adresez, o, rege, un discurs foarte însemnat care este, ca să zic aşa, sinteza și concluzia tuturor celorlalte.

Căci nu este alcătuit pentru a se potrivi părerii oamenilor de rând, deoarece conține multe lucruri ce li se împotrivesc.

Chiar și ție îți va părea inconsecvent față de unele din discursurile mele.

Stăpânul meu, Hermes, care adeseori stă de vorbă cu mine, fie între patru ochi, fie în prezența lui Tat, obișnuia să spună că cei care îmi vor citi scrierile vor spune că doctrina cuprinsă în ele este foarte simplă și clară, pe când, dimpotrivă, ea este de fapt neclară și conține un înțeles ascuns. Si a devenit încă și mai obscură de când grecii s-au apucat să o traducă din limba noastră într-a lor. De aici au apărut dificultăți de înțelegere și deformări de sens.

2. În limba ei de origine, predica păstrează limpede sensul cuvintelor.

Deoarece numai calitatea sunetului și puterea numerelor egiptene, numai acestea au în ele însele actualizarea a ceea ce este spus.

Prin urmare, atât cât îți stă în putință, o, rege – și tu le poți face pe toate – împiedică traducerea acestei predici a

---

¹ *Corpus Hermeticum XVI*. S-a păstrat această numerotare deși Cartea XIV (XV) nu există, ea fiind creată artificial, doar în ediția Flupps (și păstrată de atunci) prin cuprinderea unor fragmente din scrierile hermetice.

noastre, pentru ca aceste mistere să nu ajungă la greci, al căror fel disprețitor de a vorbi, cu toată imprecizia și frumusețea sa de suprafață¹, ca să spunem aşa, slăbește vigoarea și micșorează gravitatea solemnă și forța acestor cuvinte². Grecii, o, rege, au forme noi de limbaj pentru a dezvolta [doar] argumentația, iar filozofia lor face risipă de vorbe.

Însă noi folosim nu atât cuvinte, cât mai ales sunete împlinite cu fapte.

3. Astfel, voi începe această predică invocându-l pe Zeu, Stăpânul universului, Făuritorul și Tatăl, care le cuprinde pe toate, care, deși este Totul, este Unul, și deși este Unul, este Totul. Căci Plenitudinea tuturor lucrurilor este Unu și [este] în Unu; fără ca acest ultim Unu să vină ca un al doilea [Unu], căci amândoi sunt Unu.

Păstrează în minte acest gând, o, rege, pe tot parcursul predicii mele!

În zadar vei căuta să distingi ceea ce *pare* a fi atât Totul cât și Unul și Același, înțelegând prin cuvântul „Tot” [ideea de] pluralitate, iar nu de plenitudine³ – ceea ce este cu neputință; căci dacă desparti Totul de Unu, vei distrugă Totul⁴.

Căci toate lucrurile *trebuie* să fie Unu – dacă acestea într-adevăr sunt Unu. Într-adevăr, ele sunt Unu; și nu vor înceta niciodată să fie Unu, pentru ca Plenitudinea să nu fie distrusă.

*

*

*

*

4. În măruntaiele Pământului se află izvoare năvalnice de Apă și de Foc; acestea sunt cele trei naturi vizibile – Focul, Apa și Pământul – ivindu-se din aceeași rădăcină⁵.

¹ Sau poate iștejime.

² Adică „cuvinte de putere”, cuvinte care fac lucruri.

³ Adică desăvârșire, perfecțiune – πληρώματος.

⁴ Cf. Platon, *Soph.*, 259 d, e.

⁵ Cf. P. S. A., IV. 1.

De aici, se crede că acesta¹ este depozitarul întregii materii, producând abundență să și căpătând existență² din înalt.

Căci astfel sunt guvernate cerul și pământul de Demiurgul lor, adică de soare, care face ca Esența să coboare și Materia să se înalte și care atrage spre sine și în jurul său toate lucrurile, dând totul tuturor.

El este cel care împarte puterile binefăcătoare nu numai în cer și peste tot în aer, ci și pe pământ și chiar în adâncurile abisului.

6. Dacă există o esență inteligibilă, aceasta trebuie să fie Substanță³ cuprinsă de el, al cărei receptacul este lumina Lui. Însă numai el poate să știe din ce este alcătuită [această Substanță] și de unde vine.

*

*

*

*

Sau mai curând, își este mai aproape prin loc și natură . . . deși El nu este văzut de noi, . . . [il] înțelegem prin ipoteză⁴.

7. Vederea Lui nu este lăsată în voia ipotezei; [căci] chiar razele sale⁵, în cea mai mare splendoare, strălucesc

---

¹ Pământul.

² τὴν ἄνωθεν ὑπαρξίν - *hyparxis*, existență, un cuvânt des folosit într-un sens tehnic de ultimii neoplatonicieni, mai ales de Proclus. Cf. C. H., X (XI). 2.

³ ὄγκος = *moles*, masă, grămadă, volum; în filozofia de mai târziu înseamnă „atom”, și ar putea să însemne și aici, desigur în sens filozofic și mistic, nu fizic.

⁴ Textul este foarte corrupt. Patrizzi traduce: „Vel quia ipso loco, et natura prope se ipsum existens, non a nobis conspicitur cogit nos per conjecturas intelligere” – care cu siguranță nu concordă cu ce este în greacă. Ménard face o conjectură strălucită dar foarte departe de text: „Pour comprendre par induction ce qui se dérobe à notre vue, il faudrait être près de lui et analogue à sa nature”. Reitzenstein descorează două lacune în text, însă nu încearcă se le umple.

⁵ Lit. „însăși vederea lui” - αὐτὴν η ὄψις, adică razele sale, ὄψις fiind folosit pentru razele vizibile care se credea în știința vremii că pornesc din ochi. Cf. Ex. VII. 4.

de jur împrejur în întreaga Lume, ce se află deasupra și dedesubt.

Căci El este aşezat în mijloc, având Lumea drept cunună¹, iar asemenea unui conducător icsusit, mâna carul lumii și îl ține la El însuși, să nu o ia pe delături.

Frâiele sunt Viața, Sufletul, Spiritul, Nemurirea și Nașterea.

El îl lasă să meargă nu prea departe de el însuși sau, ca să spunem adevărul, împreună cu el însuși.

8. Și în felul acesta făurește toate lucrurile.

Nemuritorilor El le împărtășește durată veșnică; iar cu partea superioară a propriei lui Lumini – tot ceea ce trimită deasupra din cealaltă latură², [latură] ce privește către Cer – hrănește spațiile nemuritoare ale universului.

Însă, cu acea latură ce trimită în jos [Lumina sa] și strălucește împrejurul emisferei³ Apei și a Pământului și a Aerului, El dă viață, iar prin nașteri și prefaceri pune în mișcare viețuitoarele din aceste părți [inferioare] ale Lumii. . . .

9. El le schimbă printr-o mișcare în spirală, făcându-le să se preschimbe din una în cealaltă, dintr-un gen în alt gen și dintr-o specie într-alta, menținând totodată echilibrul schimbărilor lor reciproce – tot așa cum face când se ocupă de creația corpurilor mari.

Căci în cazul fiecărui corp, durata [sa] constă în transformare.

În cazul celui nemuritor, nu există descompunere; însă atunci când este unul muritor, e însoțit de descompunere.

Aceasta este deosebirea dintre corpul nemuritor și cel muritor.

10. În plus, așa cum Lumina sa este neîntreruptă, tot astfel este și Puterea sa de a da Viață – nimic nu o oprește, nimic nu o limitează.

¹ Purtând Lumea ca pe o cunună sau coroană; soarele fizic fiind considerat „capul”. Vezi „Predica desăvârșită”.

² Lit. parte.

³ κύτος = scobitură, vas.

În jurul său există o mulțime de cohorte de daimoni, asemenea oștirilor de diferite feluri, care, deși locuiesc cu muritorii, totuși nu sunt depărtate de nemuritori; avându-și tărâmul de aici până în regiunile zeilor, aceștia veghează asupra oamenilor și înfăptuiesc lucrurile hotărâte de zei – prin intermediul furtunilor, vijeliilor, uraganelor, pârjolurilor și cutremurelor¹, prin foamete și războaie – pentru pedepsirea necredinței. Căci cea mai mare crimă a oamenilor este lipsa de credință în zei.

11. De aceea, datoria zeilor este să facă bine; datoria oamenilor este să fie credincioși²; datoria daimonilor este să pedepsească.

Zeii nu-i fac pe oameni răspunzători pentru ceea ce fac din greșală sau că vor să facă bine sau din necesitatea pe care ei o numesc Soartă sau din neștiință; numai necredința îndură povara judecății lor.

12. Soarele este cel care ocrotește și hrănește toate viețuitoarele.

Și aşa cum Lumea Inteligibilă, care învăluie Lumea Sensibilă, o umple pe aceasta cu forme de orice fel și chip, tot astfel Soarele cuprinde totul în Lume, prilejuind nașterea tuturor și întărindu-le.

Iar când acestea se prăbușesc ostenite le adună din nou la sânul său.

13. Sub porunca sa se află ceata daimonilor sau mai degrabă cetele, căci ele sunt multe și felurite, fiind așezate sub grupările astrelor și într-un număr egal cu fiecare dintre acestea.

Fiecare astru are daimonii săi, buni sau răi, după natura lor, sau mai degrabă după faptele lor, căci esența daimonilor este fapta. Într-unele există atât faptă bună, cât și faptă rea.

14. Toti acești daimoni guvernează asupra lucrurilor lumești, zdruncină și răstoarnă rânduiala popoarelor și a indivizilor.

---

¹ Cf. Ex. IX. 5.

² Sau să fie evlavioși. Cf. P. S. A., IX. 1.

Căci aceştia modelează sufletele noastre pe potriva lor însile şi le pun în mişcare împreună cu ei – pătrunzând nervii, măduva, venele, arterele şi chiar creierul, până în adâncul măruntaielor noastre.

15. Căci atunci când fiecare dintre aceştia se naşte, este luat în primire de către daimoni – acei [daimoni] care slujesc în acel moment [al roţii] Naşterii şi care sunt subordonati fiecărui astru¹.

Aceştia se schimbă necontenit, nefiind mereu aceiaşi, ci având o mişcare ciclică. Astfel, pătrunzând prin trup² în cele două părţi³ ale sufletului, ei îl răsucesc⁴, fiecare către propria sa lucrare.

Însă partea raţională a sufletului nu este supusă daimonilor, ci este făcută să-l primească pe Zeu.

16. Care astfel are o Rază ce străluceşte asupra omului prin Soare în partea sa raţională. Cei care sunt iluminaţi astfel sunt puţini la număr, iar daimonii nu acţionează asupra acestora; căci nici daimonii, nici zeii nu au vreo putere asupra Razei Zeului.

Însă toţi ceilalţi oameni, atât în suflet cât şi în trup, sunt conduşi de către daimoni – iubind şi urând faptele acestora.

Raţiunea [însă] nu este iubirea care înşeala şi care este înşelătoare⁵.

Prin urmare, daimonii exercită toată această chivernisire (*dioikēsin*) lumească folosind trupurile noastre ca unelte ale lor. Iar această chivernisire Hermes a numit-o Heimarmenē⁶.

17. Lumea Inteligibilă ţine de Zeu, Lumea Sensibilă [ține] de Lumea Inteligibilă.

---

¹ Cf. P. S. A., XXXV. 2.

² Cf. C. H., XIII (XIV). 7.

³ Cele două părţi iraţionale, „înflăcărarea” şi „dorinţa” (*θυμὸς* şi *ἐπιθυμία*)

⁴ Pe suflet.

⁵ Acest *erōs* este iubirea inferioară (cf. C. H., I. 18: „iubirea, pricina morţii”), nu Iubirea Divină care îl inspiră pe Hermes în „Predica desăvârstă” şi care este pomenită în C. H., XVIII. 14.

⁶ Sau Soartă; cf. C. H., I. 9; şi P. S. A., XIX.

Soarele, prin aceste două lumi, revarsă efluviile Bine-lui din Zeu, adică lucrarea creatoare.

În jurul Soarelui sunt cele opt Sfere care țin de el - Sfera stelelor fixe, cele șase sfere ale planetelor și cea care înconjoară pământul.

Daimonii sunt legați de aceste sfere, iar oamenii - de daimoni. Și astfel toate lucrurile și toate [acestea] depind de Zeu¹.

18. De aceea, Zeul este Tatăl tuturor lucrurilor. Soarele, Demiurgul [lor]; Lumea este unealta lucrării demiurgice.

Esența Inteligibilă conduce Cerul, Cerul pe zei, sub aceștia se află daimonii, care conduc oamenii.

Aceasta este ierarhia² zeilor și a daimonilor³.

Prin aceștia Zeul face toate lucrurile pentru sine.

Și toți [aceștia] sunt părți ale Zeului, iar dacă toți sunt părți ale Zeului, atunci Zeul este totul.

Făurind totul, El se făurește pe sine; și niciodată nu ar putea să înceteze [făurirea sa], căci El nu încetează niciodată să fie⁴.

Așa cum Zeul nu are nici sfârșit și nici început, tot astfel, nici făurirea lui nu are nici sfârșit și nici început.

---

¹ Cf. P. S. A., IV. 1 n.; și XIX.

² Sau ceata sau oastea. Cf. gradul de „Oștean” din tradiția mithraică.

³ Cf. C. H., X (XI). 22; și P. S. A., V. 1.

⁴ Cf. C. H., XIV (xv). 7 și 5.

XVII. [Asclepios către rege]¹

*

*

*

*

Asclepios: De cugeti mai adânc, o, rege, vei afla că și unele corpuri sunt necorporale².

Regele: Ce sunt acestea? [întrebă regele].

Asclepios: Corpurile ce apar în oglinzi; nu par ele a nu avea corp?

Regele: Este adevărat, Asclepios³ (spuse Regele); gândeați precum un zeu⁴!

Asclepios: Există și alte necorporale: de pildă formele⁵ – nu îți par a fi necorporale, cu toate că se manifestă în corpuri însuflețite și neînsuflețite?

Regele: Și asta e adevărat, Asclepios.

Asclepios: Există, aşadar, o reflectare a lucrurilor necorporale în corpuri și a corpurilor în lucrurile necorporale. Cu alte cuvinte, Lumea Sensibilă și Lumea Ideală se reflectă una în celalătă.

Așadar, încchină-te imaginilor, o, rege, căci ele sunt de asemenea forme reflectate ale Lumii Inteligibile.

[Atunci, regele se ridică și spuse:]

Regele: Este timpul⁶, profetule, să ne îngrijim de oaspetii noștri; mâine vom putea să continuăm această dispută teologică (*θεολογήσομεν*).

¹ *Corpus Hermeticum* XVII. Text : R. 354; Pat. La sfârșitul ultimei părți.

² Cf. Platon, *Soph.*, 229 d, 240 a, 246 b.

³ Scribul care a corectat varianta B a schimbat numele Asclepios în Tat, tot așa cum a făcut peste tot în C. H., II (III); R. 193, 1.

⁴ θεῖως.

⁵ Dau ideile.

⁶ Cf. Platon, *Soph.*, 241 b.

XVIII. *Despre piedicile ce i se pun sufletului de către patimile trupului*¹

[Elogiul regilor]

1. Când un muzicant, dorind să interpreteze o melodie, este împiedicat de la aceasta de faptul că instrumentele pe care le folosește sunt dezacordate, eforturile sale sfârșesc în ridicol.

Căci atunci când instrumentele sale sunt destul de neputincioase pentru ceea ce se cere de la ele, muzicantul ajunge de râsul spectatorilor.

Deși el, cu toată bunăvoița, își dă arta sa fără osteneală, aceștia dau vina pe slăbiciunea [artistului].

Astfel, cel care este Muzicianul-Zeu din fire, nu numai în făurirea armoniei cântecelor sale [cerești], dar și în emiterea ritmului melodiei propriilor cântece până la fiecare instrument în parte, este, ca Zeu, neobosit. Căci Zeul nu se istovește niciodată.

2. Astfel, dacă vreodată un artist voiește să participe la cea mai înaltă întrecere în arta sa la care poate – acum când trâmbițașii suflă cu iscusință, flautiștii dau glas delicatelor modulații ale melodiei lor, iar lira și fluierul acompaniază cântecul – [dacă ceva nu merge bine] nu se va da vina pe inspirația compozitorului.

Nu, [deloc] – acestuia i se va da prețuirea ce i se cuvine; învinovătit este instrumentul dezacordat, prin faptul că a devenit o piedică pentru acelea care sunt cele mai

¹ *Corpus Hermeticum XVIII. Text: R. 355-360; Pat. La final.*

strune – stânjenind pe interpretul muzicii și lăsându-i pe cei ce ascultă fără dulceața cântecului.

3. Tot așa, în cazul nostru, fie ca nici unul dintre ascultătorii noștri să învinovățească cu rea-credință neamul¹ nostru din pricina neputinței trupești.

Să fie știut că Zeul este Spirit neobosit², mereu stăpân pe știința sa, neoprit în darurile sale îmbucurătoare și împărțind pretutindeni binefaceri egale.

4. Dacă Fidias, sculptorul, ar găsi că materialul cu care trebuie să lucreze este refractar la îndemâna lui, să nu dăm vina pe el, care a lucrat cât i-a stat în putere de bine; nici să nu-l învinuim pe muzicant pentru greșelile instrumentului, ci mai degrabă să ne plângem de struna defectă, care, coborând sau urcând o notă, a distrus armonia.

5. Astfel, când se întâmplă nenorocul din pricina instrumentului, nimeni nu îl învinuiește pe artist.

Ba [mai mult], cu cât se întâmplă ca instrumentul să fie mai rău, cu atât mai mult merită sălăvit artistul ce reușește să scoată dintr-o asemenea strună un ton precis. De parte de a-i aduce reproșuri, ascultătorii vor fi nespus de încântări.

Tot așa și noi, preacinstiți ascultători, ne vom acorda lira noastră interioară cu cea a Muzicantului divin!

6. Am văzut că un muzicant, lipsit fiind de ajutorul lirei sale și cerându-i-se să producă un mare efect muzical, ar putea, prin mijloace neștiute, să suplimească instrumentul și să stârnească prin aceasta entuziasmul ascultătorilor.

Despre un cântăreț la liră față de care Zeul muzicii s-a arătat milostiv, se povestesc următoarele:

[Într-o zi], în timp ce cânta la o întrecere împreună cu alții și fiind întrerupt din execuția unei melodii de ruperea unei strune, bunăvoița Zeului i-a dat o altă strună și i-a aşezat la îndemână darul renumelui.

---

¹ Neamul profetilor sau cunoșătorilor – Neamul Logosului.

² Cu referire la „inspirația” sau „suflarea” de deasupra: ὡς ἀκάματον μέν ἔστι πνεῦμα ὁ Θεός. Cf. Ioan 4:24: πνεῦμα ὁ Θεός – Dumnezeu este duh.

Prin providența Zeului, un greiere s-a aşezat pe lăuta sa și a executat notele lipsă pe care ar fi trebuit să le cânte struna ruptă¹.

Muzicantul, calm și fără să fie tulburat de accident, a ieșit învingător.

7. Și în ceea ce mă privește, preacinstiți ascultători, s-a întâmplat ceva asemănător!

Căci, până mai adineauri, îmi părea că mă simt neputincios și slăbit; dar acum, prin puterea [acelei] Ființe Supreme, ca și cum cântecul de laudă pentru rege a fost desăvârșit [de aceasta, îmi pare că] sunt trezit de un îndemn neașteptat.

Căci țelul [acestei] strădanii a noastre este de a preamări strălucirea regilor, iar bunăvoița discursului nostru [se va ocupa] de biruințele ce le-au dobândit.

Înainte, aşadar! Căci muzicantul o dorește, iar lira sa este acordată²! Cu atât mai dulce va fi interpretarea acestuia, cu atât mai potrivit va cânta el, cu cât însăși măreția subiectului o cere.

8. Și, de vreme ce și-a acordat lira cu precădere pentru regi și are tonul imnurilor de laudă, iar ca țel cinstirea regilor, să se ridice mai întâi spre cel mai înalt Rege - Zeul universului.

Începându-și [astfel] cântecul din cer, el coboară apoi, în al doilea rând, către cei asemănători cu el ce țin sceptrul puterii³. Căci regilor le place când cântecul coboară treptat din cer, iar de acolo de unde vin [darurile] victoriei, de acolo ar trebui să le vină pe rând și nădejdile.

9. Așadar, cântărețul să înceapă întâi cu Zeul, cel mai mare Rege al universului, veșnic nemuritor, a cărui putere este veșnică, Slăvitul Învingător, întâiul, de la care coboară toate izbânzile acelora care urmează în izbândă.

---

¹ Cântecul greierului era atât de plăcut urechii anticilor, încât îl găsim des folosit în poezie ca metaforă pentru sunetele plăcute. Platon numește greierii „profetii Muzelor”.

² Pentru ideea de profet ca liră a Zeului, cf. Montan (ap. Epiph., Haer., XLVIII. 4).

³ Cf. K. K., 39 sqq.

10. Ne grăbim să ne încheiem discursul, ca să-i putem slăvi pe regi, mai ales pe cei ce sunt păzitorii păcii și bine-lui obștesc; care dețin de la Stăpânul suprem puterea străveche și primesc izbânda din mâna Lui; cei ale căror sceptre strălucesc orbitor, pentru a vesti vitregiile războiului, ale căror triumfuri vestesc înfruntările viitoare; și cărora le este dat nu numai să domnească, ci și să biruiască; a căror înaintare în bătălie umple de spaimă pe vrăjmașii barbari.

* * * *

[Despre binecuvântarea Ființei supreme și lauda regelui]

11. Acet discurs se sfârșește aşa cum a început, lăudând Ființa Supremă¹, iar apoi pe preașfinții regi prin care dobândim pacea.

Căci, dacă am început [ocupându-ne] de Ființa Supremă și de Puterea de Deasupra, atunci să ne întoarcem iarăși la Ființa Însăși.

Întocmai cum soarele hrănește toate semințele și primește făgăduința fructelor pe care razele sale, ca niște mâini uriașe, le adună, luând pentru sine suavele miresme ale plantelor, tot astfel și noi - care ne tragem din Ființa Supremă și care am primit [astfel] revărsarea înțelepciunii sale și am strâns în sufletele noastre mireasca acestor plante cerești - se cuvine acum să [îndreptăm] aceste [revărsări] de binecuvântare înapoi la obârșia lor, [binecuvântare] a cărei întreagă putere de creștere [din noi] el însuși a vărsat-o în noi.

12. Dar chiar de-am avea zece mii de guri și zece mii de glasuri cu care să-l slăvим pe Zeul desăvârșitei purități, pe Tatăl sufletelor noastre, încă nu am putea să-L preamărim cum se cuvine; căci, într-adevăr, pruncii nu pot

---

¹ τοῦ κρείττονος – adică Zeul, sau zeul lăuntric, cum este în ultima secțiune.

să-și slăvească cum se cuvine tatăl, dar dacă își dau silință cât le stă lor în putință își obțin iertarea.

Or, mai degrabă, slava Zeului se vede în aceea că El este mai presus de orice făptură. El este preludiul, începutul, mijlocul și sfârșitul binecuvântărilor noastre; căci preamăririle îl mărturisesc pe Tatăl atotputernic și nemărginit.

13. La fel este și cu Regele.

Căci noi, oamenii, ca și cum am fi copiii Regelui, simțim că este datoria noastră firească să-l preamărim. Și îi cerem bunăvoiețea Tatălui nostru, chiar atunci când, înainte de a o cere, aceasta ne-a fost acordată.

Un tată, departe de a întoarce spatele copiilor și pruncilor săi nou-născuți datorită slăbiciunii lor, se bucură să se vadă recunoscut de ei - la fel ca și Cunoașterea Totului, care transmite viață tuturor și ne îngăduie să-l binecuvântăm pe Zeu, și pe care El ne-a dăruit-o.

14. Căci Zeul, fiind bun, și având în sine mărginirea propriei sale nemărginiri veșnice, și fiind nemuritor, conține în sine acea moștenire ce niciodată nu se sfârșește, revârsând în această lume prin bunăvoiețea puterii sale cerești îndemnul preamăririi ce ne întoarce acasă.

La El nu există nici deosebiri, nici variații. Toți sunt una în Gândire, în toți este aceeași Providență. Toți au o singură Minte - Tatăl lor.

Ei simt același lucru - patima avută de unul pentru celălalt¹. Este Iubirea² însăși cea care produce armonia tuturor lucrurilor.

15. Așadar, să-l preamărim pe Zeu.

Mai bine, să coborâm [întâi] la cei ce au primit scep-trul de la El.

Căci trebuie să începem cu regii noștri și astfel, încercându-ne puterile asupra lor, să ne obișnuim cu cântecele de laudă și să ne pregătim pentru slujirea evlavioasă față de Ființa Supremă.

¹ τὸ εἰς ἀλλήλους φίλτρον.

² ὁ ἔρως - Iubirea superioară.

[Trebue] să ne pregătim mai întâi în lauda lui¹, și prin el să ne pregătim în [lauda noastră], astfel încât în noi să fie atât lucrarea evlaviei față de Zeu, cât și cea a laudei față de regi.

16. Căci lor le datorăm recunoștința noastră pentru pacea rodnică de care ne bucurăm prin mijlocirea lor. Numai virtutea Regelui și numele său aduc pacea; El este numit Rege căci el este cel dintâi ca regalitate și putere, și pentru că domnește prin rațiune și pace. El este mai presus de toate stăpânirile barbare; însuși numele său este un semn al păcii.

Numele Regelui este adesea de ajuns pentru a alunga vrăjmașul.

Statuile Regelui sunt ca niște porturi ale păcii pentru cei loviți de furtună.

Căci este nevoie doar de imaginea Regelui pentru a avea izbândă și a fi ferit de vătămare și înfricoșare.

---

¹ A Regelui.

II.
PREDICA DESĂVÂRŞITĂ
SAU
ASCLEPIOS

Predica desăvârșită sau Asclepios¹

I

1. [Trismegistos] Zeul este cel care te-a adus la noi, Asclepios, ca să poți asculta predica divină², cea care va fi cu adevărat cea mai divină dintre toate câte le-am ținut până acum, dintre toate câte ne-au fost inspirate din înalt.

Înțelegând-o, vei intra în posesia tuturor binecuvântărilor, căci există într-adevăr mai multe, sau mai drept ar fi să spunem că există doar o singură binecuvântare care le cuprinde pe toate celelalte. Căci fiecare dintre acestea este legată de o alta; „Totul” este din „Unu”³ sau „Unul” este din „Totul”. Atât de legați sunt unul de celălalt încât separarea lor este cu nepuțință.

Vei înțelege aceasta, fiind cu luare aminte la ceea ce voi spune în continuare. Dar mai întâi, Asclepios, du-te și caută încă un alt ascultător pentru discursul nostru⁴.

[Asclepios propune să îl cheme pe Ammon.]

Nu mă împotrivesc prezenței lui Ammon printre noi, spuse Trismegistos. Eu n-am uitat că i-am adresat lui, ca

---

¹ Originalul grec este pierdut, rămânând doar o versiune latină. Textul folosit: Hildebrand (G. F.), *L. Apuleii Opera Omnia ex Fide Optimorum Codicum* (Leipzig, 1842), Pars II., pp. 279-334; precum și versiunea lui Patrizzi, *Nova de Universis Philosophia* (Venetia, 1593), sau ediția Bipontine a lui Appuleius, *Lucii Apuleji Madaurensis Platonici Philosophi Opera* (Biponti, 1788), pp. 285-325.

² Sau discursul despre zei.

³ Însă II.1, făcând din nou referire la această idee, are: „«Totul» este «Unu»”. Cf. C. H., XVI. 3; și de asemenea XX. 2, mai jos.

⁴ Aceasta este Tat, aşa cum vom vedea mai târziu. Vezi XXXII, mai jos.

unui fiu drag, mai multe scrieri despre știința naturii și alte subiecte legate de învățătura exoterică.

Însă, numele tău, Asclepios, este cel care-l voi înscrie în fruntea prezentului tratat. Și nu mai chema pe nimeni altcineva decât pe Ammon. Căci un discurs despre cele mai sfinte probleme ale religiei ar fi profanat de o audiență prea numeroasă.

Este o impietate să încredințezi un tratat plin de măreție divină cunoașterii unui mare număr de oameni.

(Când Ammon a intrat în sanctuar și a completat grupul sfânt de patru¹ cu credință și cu prezența Zeului – acestora, cufundați în tăcere plină de respect, sufletele și mințile lor fiind agățate de buzele lui Hermes, Iubirea² divină le grăi astfel):

II

1. [Trismegistos:] Fiecare suflet omenesc, o, Asclepios, este nemuritor; însă această nemurire nu este aceeași pentru toată lumea. Diferă atât în modalitate, cât și în durată.

Asclepios: Nu sunt oare sufletele, o, Trismegistos, de aceeași calitate?

Hermes: Cât de repede te-ai îndepărtat de adevărata trezire a rațiunii, Asclepios! Nu am spus eu că „Totul” este „Unu” și „Unul” este „Totul”³, căci toate lucrurile erau în Creator înainte de a fi create și noi putem să-l numim „Totul” întrucât mădularele Lui sunt „Totul”. De aceea, în tot acest discurs, păstrează-l în minte pe cel care este Unul și Totul, Creatorul tuturor lucrurilor.

¹ Al patrulea fiind Tat, fiul lui Trismegistos. Astfel de discursuri necesitau - din rațiuni oculte - prezența unui număr de minim patru persoane. Cei patru de mai sus simbolizau cele patru diviziuni ale existenței, constituind o reprezentare în mic a universului

² Cupido; fără îndoială Erōs în originalul pierdut; cf. 1 de mai jos; și Frag. XVIII.

³ Aceasta, aşa cum am mai observat, este o variantă a lecțiunii din I, unde avem „omnia unius esse” („totul” este din „unu”), iar nu „omnia unum esse” („totul” este „unu”).

2. Tot ceea ce există coboară din Cer pe Pământ, în Apă și în Aer.

Numai Focul este dătător de viață, căci el tinde către înalt; ceea ce tinde în jos i se subordonează lui.

Ce coboară din înalt este dătător de viață; ce emană de jos și se ridică este hrănitor.

Pământul este singurul care se întemeiază pe sine, este primitorul tuturor lucrurilor și refac toate genurile pe care le primește.

Totul¹, aşa cum îți amintești², conține tot și este totul. Sufletul și lumea se află într-o mișcare [perpetuă], îmbrățișate de natură, dând naștere la o mulțime de specii deosebite prin calitățile lor, dar care sunt totuși unite într-un asemenea mod încât Totul se aseamănă cu Unu și Totul decurge din Unu.

III

1. Așadar, Lumea este alcătuită din patru Elemente: Foc, Apă, Pământ și Aer; Lume [însăși este] una, Sufletul [ei este] unu, iar Zeul este unul.

Acordă-mi acum toate puterile și toată ascuțimea gândului tău. Căci Divinitatea, pentru a fi înțeleasă, cere o minte ascuțită ce vine tot cu ajutor divin; se aseamănă cu un torrent năvalnic ce se aruncă vijelios înainte și de aceea scapă adesea atenției ascultătorilor, ba chiar și atenției celor care îi învață³.

2. [II. M.] Cerul – Zeul manifestat – cârmuiește toate trupurile. Creșterea și declinul lor sunt hotărâte de Soare și de Lună.

---

¹ Lumea.

² Probabil dintr-o predică anterioară.

³ „Quo efficitur ut intentionem nostram . . . celeri velocitate praeteat”. A se compara cu aceasta descrierea instruirii terapeuților din renumitul tratat al lui Philon, *De vita contemplativa*, 901 P., 483 M.: „Căci atunci când spune o tâlcuire, continuă să vorbească fără să-și tragă sufletul, iar mintea auditorilor rămâne în urmă, fără a putea să țină pasul” - ὁ τῶν ἀκροαμένων νοῦς συνομαρτεῖν ἀδυντῶν ὑστερίζει.

Însă Cel care stăpânește Cerul, sufletul însuși și tot ceea ce există în lume este tocmai Zeul, Făuritorul tuturor lucrurilor.

Căci din toate cele care au fost pomenite mai sus¹, peste care stăpânește același Zeu, se revarsă nenumărate influențe, care se răspândesc în toată Lumea, în toate sufletele, atât în cele generale, cât și în cele particulare și în Natura [tuturor] lucrurilor.

Zeul a pregătit Lumea pentru ca ea să primească forme de toate felurile².

Înfăptuind aceste forme prin mijlocirea Naturii, El a întins Lumea în sus, către Cer, prin cele patru Elemente - toate plăcute vederii Zeului.

IV

1. Însă tot ceea ce depinde de Înalt³ a fost separat în specii în chipul următor:

Genurile tuturor lucrurilor întovărășesc propriile lor specii, astfel încât genul este o clasă în întregime, iar specia o parte a genului.

Astfel, genul zeilor va produce din el însuși speciile zeilor.

În chip asemănător, genul daimonilor și al oamenilor și al păsărilor și al tuturor făpturilor din această Lume naște specii ce li se aseamănă.

Mai există însă și un gen diferit de cel al viețuitoarelor - un gen într-adevăr fără suflet, având doar unele facultăți senzoriale, datorită cărui lucru își găsește fericirea în condiții potrivite și se usucă și piere în condiții nepotrivite. Este genul tuturor lucrurilor de pe pământ ce își primesc viață prin intermediul rădăcinilor fixate în pământ, ai căror indivizi de acest tip se găsesc pretutindeni.

---

¹ Probabil cu referire la Elemente.

² „Omniformium specierum”.

³ „Omnia autem desuper pendentia”. Cf. Psalmul lui Valentin, Toate lucrurile de Duhul le văd ținându-se” - πάντα κρεμάμενα πνεύματι βλέπω - Hippolit, *Philos.*, VI. 37.

2. Cerul este plin de Zeu. Așadar, genurile de care am amintit ocupă lăcașuri ce se întind până acolo unde se află lucrurile ale căror specii sunt nemuritoare.

Căci specia este o parte a genului, după cum, de pildă, omul este o parte a omenirii; iar partea respectă caracterul clasei sale.

De unde rezultă că, în vreme ce toate genurile sunt nepieritoare, speciile nu sunt toate de aşa natură.

Genul Divinității este în sine și în speciile¹ sale [la fel de] nemuritor.

Cât privește genurile celorlalte lucruri - veșnicia aparține numai genului; [căci] deși [genul] piere în speciile sale, totuși persistă prin faptul că este reprodus. Există, prin urmare, și unele specii muritoare. Astfel, omul murtor este omenirea nemuritoare.

V

1. Cu toate acestea, speciile de toate genurile se asociază cu toate genurile; unele² care au fost făurite mai înainte și altele care au fost făurite din acestea.

Astfel, ultimele care sunt făurite - fie de zei, fie de daimoni, fie de oameni - sunt specii aproape asemănătoare cu genurile respective.

Căci trupurile pot fi create numai din voința divină; speciile nu pot fi alcătuite fără ajutorul daimonilor; sau animalele îmblânzite și dresate fără ajutorul omului³.

2. Acei daimoni care și-au depășit propriul gen și s-au alăturat din întâmplare unei specii⁴, din pricina învecinării cu oricare dintre speciile de tip divin, sunt considerați asemănători zeilor⁵.

Pe când speciile daimonilor care își păstrează caracterul genului lor - aceștia iubesc natura ratională a omului

---

¹ Adică zeii.

² Unele specii.

³ Cf. C. H., XVI. 18, pentru ierarhia zeilor și daimonilor.

⁴ Adică una dintre speciile nemuritoare sau unul dintre zei.

⁵ Adică aceștia devin zei.

[și se preocupă de oameni] și sunt numiți daimoni pe drept cuvânt.

Tot aşa și în cazul oamenilor sau chiar mai mult; căci specia omenirii este multiplă și variată. Și, rezultând din asocierea pomenită mai sus, aceasta produce în mod necesar o mulțime de legături cu toate celelalte specii și aproape cu toate lucrurile.

3. De aceea omul se apropie de zei, dacă li s-a alăturat zeilor prin credință divină și mintea prin care este unit cu zeii; și [se apropii] de daimoni prin aceea că este [de asemenea] unit cu ei.

Pe când acei oameni care se mulțumesc cu mediocritatea propriului lor gen și restul speciilor omenirii vor fi asemenea speciilor acelor genuri cărora li s-au alăturat¹.

VI

1. [III. M.] De aceea, Asclepios, omul este o mare minune, o făptură demnă de respect și adorație.

Fiindcă el trece ca având natură divină, ca și cum el însuși ar fi Zeul. El cunoaște daimonii și, conștient că are aceeași origine cu ei, ignoră partea omenească a ființei sale pentru a se alătura exclusiv elementului divin.

Cât de fericit este amestecul naturii omenești [față de toate celelalte]! Unit cu zeii prin divinitatea sa înrudită, omul se dezice de acea parte din el prin care este legat de pământ.

Restul lucrurilor cu care știe că este înrudit, din [pricina] rânduielii cerești [din el] le leagă de el cu legături de iubire; și astfel contemplă Cerul.

2. Așadar, [omul] își are locul în această fericită sferă din mijloc; astfel încât el iubește tot ce se află mai prejos de el și este iubit de tot ce este mai presus de el.

El cultivă pământul și cercetează alcătuirea elementelor prin iuțeala minții sale. Pătrunde în adâncurile mării

---

¹ O sugestie a atracției omului pentru diferențele specii ale naturii animale.

prin intermediul adâncimii acesteia¹. Totul îi este clar. Cerul nu îi pare prea înalt, căci cunoașterea îl ridică până acolo. Strălucirea mintii sale nu este întunecată de ceturile groase din văzduh; puterea de atracție a pământului nu îi împiedică eforturile. Își pune valorile asupra tuturor lucrurilor.

Cerul nu i se pare atât de înalt, căci este măsurat prin înțelepciunea mintii lui ca și cum ar fi foarte aproape.

Nici o întunecime a aerului nu îi împiedică pătrunderea mintii sale. Nici o densitate a pământului nu stă în calea muncii sale. Nici o adâncime a apei nu îi tulbură vederea².

[Deși încă] același, [totuși] el este totul și pretutindeni este același.

3. Dintre toate aceste genuri, acele [specii] care sunt viețuitoare au [multe] rădăcini ce se întind de sus în jos³; pe când cele care sunt fără viață, dimpotrivă, au o singură rădăcină din care țâșnește o întreagă pădure de ramuri ce pornește de jos în sus.

Unele viețuitoare se hrănesc cu două feluri de alimente, altele numai cu unul.

Există două feluri de hrană pentru cele două părți ale viețuitoarelor – una pentru suflet și alta pentru trup. Sufletul lor este hrănit de mișcare neconitenită a Lumii; trupurile lor se dezvoltă cu ajutorul apei și al pământului, hrana lumii inferioare.

Spiritul, cu care sunt umplute toate⁴, fiind amestecat cu toate celealte⁵, le dă viață; fiind adăugată simțire, ca și rațiune – care i-a fost dată numai omului ca al cincilea element ce provine din eter.

---

¹ A mintii.

² Cf. C. H., XI (XII). 19.

³ Cf. cu simbolismul „copacului de foc” și al „rădăcinilor” eonilor din sistemul „simonian” al gnozei, preluat de Hippolit din scrierea numită *Marea vestire* (Hipp., *Philos.*, VI. 9 și 18). De asemenea imaginea comună a copacului Ashvattha din mitologia indo-ariană.

⁴ Trupurile viețuitoarelor.

⁵ Probabil restul elementelor pământului.

Dintre toate viețuitoarele, numai omul se poate înălța până la înțelegerea divinului.

De vreme ce am vorbit despre inteligență, vă voi expune de îndată discursul legat de aceasta, care este mareș și sfânt ca cel al divinității însăși.

VII

1. Dar mai întâi să sfârșim ceea ce am început. Vorbeam despre unirea cu zeii - un dar pe care ei îl îngăduie numai oamenilor¹. Dar numai puțini oameni au fericirea de a se înălța la acea înțelegere a Divinului, care poate fi aflată doar în Zeu și în rațiunea omenească.

Asclepios: Prin urmare, Trismegistos, înseamnă că nu toți oamenii sunt la fel de conștienți?

Trismegistos: Nu toți au o rațiune adevărată², Asclepios. Ei se înșeală amarnic atunci când se iau după simulacrul³ [rațiunii], fără a vedea lucrul însuși. Astfel se ivește răul în mintile lor; și cea dintâi dintre toate făpturile se înjosește aproape până la nivelul fiarelor.

2. Însă despre inteligență și despre tot ce ține de ea vă voi vorbi atunci când voi ajunge la cuvântarea despre Spirit.

Căci omul este singurul viețuitor dublu. O parte a sa este simplă: [omul] „esențial”⁴, aşa cum spun grecii, dar pe care noi o numim „formă după asemănarea divină”.

Partea pe care grecii o numesc „hylică”⁵ și căreia noi îi spunem „lumească” este împărtită și alcătuiește trupul, care, la om, servește drept înveliș pentru partea divină. Această parte divină, alături de Mintea pură, se retrage în sine și se ascunde în spatele zidurilor trupului.

3. [IV. M] *Asclepios:* Din ce motiv, atunci, Trismegistos, a trebuit ca omul să fie sădit în lume și să nu trăiască

¹ Dintre toate viețuitoarele.

² Cf. C. H., X (XI). 23, 24; IV (V). 3; și IX. 3, mai jos.

³ Lit. imagine.

⁴ Termenul grecesc *οὐσιώδης* este aici păstrat. Cf. VIII. 2, mai jos.

⁵ Termenul grecesc *ὑλικὸν* fiind păstrat în latină.

în deplină fericire în acea parte [a universului] unde se află Zeul?

Trismegistos: Întrebarea ta este firească, o, Asclepios, și mă rog Zeului să mă ajute să-ți răspund la ea, căci totul atârnă de Voința Lui, mai ales acel Tot Suprem pe care îl cercetăm acum; ascultă-mă, aşadar, Asclepios!

VIII

1. Stăpânul și Făuritorul tuturor lucrurilor, pe care îl numim pe bună dreptate Zeu, a zămislit un al doilea Zeu, vizibil și sensibil; îl numesc astfel nu fiindcă el însuși ar simți, căci nu este aici locul potrivit să tratăm un asemenea subiect, ci fiindcă este perceput prin simțuri. Făurindu-l aşadar pe acesta primul, însă al doilea după El Însuși, Zeul a găsit că văstarul Său este frumos și plin de tot ce este bun și l-a iubit ca pe copilul divinității sale¹.

2. A voit, apoi, ca și un altul să existe, care să contemple această Ființă atât de mareată și atât de perfectă pe care o zămislise din Sine Însuși, și pentru aceasta a creat omul – ce i se aseamănă prin rațiune și grija pentru lucrurile făcute.

Voința Zeului este împlinire absolută; a voi și a face sunt pentru el lucrarea aceleiași clipe.

Și, știind că [omul] „esențial”² nu poate avea grijă de toate lucrurile decât dacă are un înveliș lumesc, El i-a dat omului trupul drept sălaș. El a voit ca omul să aibă două naturi; le-a unit într-un fel aparte și le-a îmbinat în măsură potrivită.

3. Astfel, El a făurit omul din suflet și din trup; dintr-o natură veșnică și dintr-o natură muritoare, încât făptura

¹ Acest „al doilea Zeu” este universul vizibil, despre care în majoritatea scrierilor hermetice se vorbește ca despre „Fiul Zeului”. Originalul grecesc al acestui pasaj este citat de Lactanțiu, *Div. Instit.*, IV. 6. cu ultimele cuvinte, cf. Platon, *Timaios*, 37 d.

² Grecescul *οὐσιώδης* fiind din nou, ca și în VII. 2, păstrat în latină. Cf. C. H., I. 15 și IX (X). 5.

alcătuită astfel să poată, datorită dublei sale origini, să lăude și să adore ceea ce este ceresc și veșnic; să cultive și să stăpânească lucrurile de pe pământ¹.

Prin lucruri muritoare² nu mă refer la pământul sau apa [în sine], căci acestea sunt două dintre elementele [nemuritoare] pe care natura le-a supus omului – ci la lucrurile care vin de la om sau care se află în el sau de la ele³, cum ar fi: cultivarea pământului, păsunatul, construirea de clădiri, de porturi, navigația, comerțul și acele schimburi care înseamnă cea mai puternică legătură ce o au oamenii între ei însăși și acea parte a Lumii care este alcătuită [într-adevăr] din apă și din pământ. [Însă] partea terestră a lumii este susținută de arte și științe, fără de care lumea ar fi imperfectă în ochii Zeului.

Căci ceea ce Zeul voiește, este necesar, iar efectul îi însوșește voința.

Nu este de crezut că ceva ce Lui i s-a părut drept bun poate înceta să îl mai pară bun, căci El a știut de la începuturi ce va fi și ce îl va plăcea.

IX

1. [V. M] Însă îmi dau seama, o, Asclepios, că ești nerăbdător să afli în ce fel Cerul și cei care îl locuiesc pot fi obiectul aspirației și venerației omenești. Ascultă, aşadar, Asclepios!

Iubirea pentru Zeu și pentru Cer și pentru toate cele de acolo este un act necontenit de cinstire⁴.

Căci dintre toate făpturile însuflățite, divine și omenești, numai omul poate face acest lucru⁵. Admirația, adorația, ruga și cinstirea omului bucură Cerul și pe locuitorii acestuia.

¹ Această frază este citată și de Lactanțiu (*Div. Instit.*, VII. 13) din originalul grecesc.

² Adică „lucrurile de pe pământ”.

³ Adică cele două elemente deja pomenite.

⁴ „Una est obsequiorum frequentatio”. Cf. Ex. I. 3.

⁵ Cf. C. H., XVI. 11.

2. Iar corul Muzelor a fost trimis oamenilor de către Divinitatea Supremă pentru ca lumea pământească să nu fie lipsită de dulcea știință a imnurilor; ori mai degrabă pentru ca vocea omenească să îl poată slăvi pe El, singurul care este Totul, căci El este Tatăl tuturor lucrurilor, și pentru ca armoniile blânde ale pământului și corurile cerești să se unească pe veci.

3. Numai câtorva oameni, puținilor înzestrați cu o Mînte Pură¹, li se încredințează această slujbă sfântă de a contempla Cerul.

Aceia la care confuzia pricinuită de cele două naturi îne inteligența prizonieră sub povara trupului sunt sortiți cercetării elementelor și a [tot] ce se află sub acestea.

4. Așadar, omul este un viețuitor; și totuși nu are o putere mai mică fiindcă este în parte muritor, dimpotrivă, acest caracter muritor îi sporește capacitatele și puterea; funcțiile sale duble sunt posibile numai datorită naturii sale duble; el este alcătuit în așa fel încât are puterea de a cultiva lucrurile pământești și de a iubi divinul.

X

1. Se cuvine, o, Asclepios, să acorzi acestei explicații toată atenția și toată ardoarea minții tale.

Căci multora le lipsește credința cu privire la aceste lucruri. Iar acum voi purcede la dezvăluirea adevăratelor principii care să instruiască cele mai sfinte minți².

2. [VI. M] Stăpânul Veșniciei³ este primul Zeu; al doilea este Lumea, iar al treilea este omul. Zeul este Făuritorul Lumii și a toate căte se află în ea; totodată, El, împreună cu omul, este stăpânitorul Lumii. Iar omul face din ea grijă cuvenită iubirii sale, astfel încât lumea și el însuși să își devină podoabă unul pentru celălalt, și acesta este ra-

¹ Cf. VII. 1 și 2 de mai sus.

² Cf. C. H., IX (X). 10.

³ Adică Eonul. Cf. XXX. 1, mai jos.

țiuinea pentru care Lumea se numește „Kosmos”¹ în limba greacă.

3. Omul se cunoaște pe sine și cunoaște lumea²; el trebuie, aşadar, să deosebească ceea ce este în concordanță cu sine însuși, ceea ce este pentru folosul lui și ceea ce are dreptul la venerația sa. În vreme ce îi adresează Zeului rugămintile și laudele sale, el trebuie să venereze și lumea, care este imaginea (*eidolon*) Zeului. Căci Zeul are doi semeni: lumea și omul.

4. Natura omului fiind complexă, acea parte a lui care este alcătuită din suflet, simțire, spirit și rațiune este divină și, prin elementele superioare [pe care le are] pare să fie în stare să se înalte până la Cer.

Însă partea sa lumească, alcătuită din foc, apă, pământ și aer, este muritoare și rămâne pe pământ; astfel că ceea ce este împrumutat de la lume trebuie să-i fie restituit ei.

Astfel, omenirea este alcătuită dintr-o parte nemuritoare și dintr-o parte muritoare, adică trupul.

XI

1. Legea acestei ființe duble, omul, este religia, al cărei efect este bunătatea. Desăvârșirea este atinsă atunci când virtutea omului îl ferește de dorință și îl face să disprețuiască tot ceea ce îi e străin.

Căci lucrurile pământești, a căror posesie o jinduiește trupul, sunt străine cu totul de cugetarea divină. Asemenea lucruri pot fi numite pe drept cuvânt „posesiuni” fiindcă ele nu se nasc odată cu noi ci sunt dobândite după aceea.

2. Așadar, ele sunt străine omului și chiar trupul însuși este străin omului, astfel încât omul trebuie să dispre-

¹ Originalul grecesc *κόσμος* este aici păstrat în latină; înseamnă „rânduială, podoabă, ornament”, precum și „lume”.

² Ideea este că omul este un microcosmos; el este, cât privește corpuri sale, „cosmic” (*mundanus homo*), căci vehiculele sale sunt alcătuite din elemente; el este în acestea o imagine sau sămânță (microcosmos) a universului, macrocosmosul.

nuiască atât obiectul dorinței, cât și ceea ce îl face să fie accesibil dorinței.

Datoria omului este să își lase sufletul călăuzit de rațiune, astfel încât prin contemplarea divinului să nu mai acorde decât o mică importanță acelei părți muritoare care i-a fost alăturată doar pentru ocrotirea lumii inferioare.

3. Pentru ca omul să fie desăvârșit în ambele sale părți, luăți aminte că fiecare dintre acestea are patru subdiviziuni grupate câte două – adică două mâini și două picioare, care, împreună cu celelalte organe ale trupului, îl pun în legătură cu lumea inferioară și pământească.

Iar, pe de altă parte, are patru facultăți: simțirea, sufletul, memoria și prevederea, care îi îngăduie să cunoască și să percepă lucrurile divine.

El este în stare, aşadar, să cuprindă în cercetările sale diferențe și calități, efecte și cantități ale lucrurilor. Însă dacă el este prea împovărat de greutatea trupului, nu va mai fi în stare să pătrundă cauzele naturii [tuturor] lucrurilor care [chiar] sunt cele adevărate.

4. Atunci când omul, format și alcătuit astfel, primind ca slujire de la Zeul Suprem guvernarea lumii și venerarea Divinității, își îndeplinește bine această îndoită îndatorire și se supune Voinței sfinte a Zeului, care ar trebui să-i fie răsplata?

Căci, dacă lumea este lucrarea Zeului, el, care prin grija sa îi păstrează și îi sporește frumusețea, este ajutorul Voinței divine, folosindu-și trupul și truda zilnică în slujba lucrării făurite de mâinile Zeului. Care să-i fie răsplata, dacă nu cea pe care au primit-o și străbunii¹ noștri?

5. Fie ca bunătatea divină să ne acorde și nouă această răsplată; toate aspirațiile noastre și toate rugăciunile noastre sunt îndreptate spre dobândirea ei; fie ca, eliberați din temnița trupului și de legăturile noastre muritoare, să ne întoarcem, sfintiți și puri, la moștenirea divină a naturii noastre!

---

¹ Cf. C. H., X (XI). 5; Lact., D. I., I. 11; și XXXVII. 3, mai jos.

XII

1. *Asclepios*: Ceea ce spui este drept și adevărat, o, Trismegistos! Într-adevăr, acesta este prețul credinței în Zeu și al grijii acordate păstrării lumii.

Trismegistos: Întoarcerea la ceruri e refuzată celor ce au trăit în necredință; lor le este impusă o pedeapsă de care sufletele sfinte sunt scutite, anume trecerea în alte trupuri. Însă, aşa cum această cuvântare va arăta, sufletele în viață lor pe pământ riscă în a-și pierde nădejdea în nemurirea viitoare.

2. Însă acest viitor este pentru unii [un lucru] greu de crezut; pentru alții este doar o poveste; pentru alții, poate, subiect de batjocură¹.

Căci este plăcut să te bucuri de ceea ce posezi în viață corporală. Această plăcere, aşa cum se spune, întemnițează sufletul și îl leagă de partea sa muritoare, îl împiedică să-și cunoască partea divină și îi pizmuiește [speranța sa de] nemurire.

3. Căci, prin darul profetiei mele, îți spun că nici un om, după noi², nu va alege calea simplă a filozofiei, care constă în întregime în cercetarea lucrurilor divine și în sfânta religie. Cei mai mulți dintre oameni confundă filozofia cu raționamentul felurit³.

Asclepios: Cum se întâmplă atunci că cei mulți fac filozofia să fie de neînțeles, și în ce chip o confundă cu raționamentul felurit?

XIII

1. *Trismegistos*: În felul acesta, o, *Asclepios*: amestecând-o, prin expuneri pline de finețe, cu o mulțime de științe care nu țin de ea – aritmetică, muzica, geometria.

Însă filozofia pură, al cărei obiect este religia sfântă, ar trebui să se ocupe de alte științe numai pentru a admiră

¹ Cf. C. H., I. 29; de asemenea, XXV. 3, mai jos.

² Cf. Ex. IX. 8 și XIV. 1, mai jos.

³ Cf. C. H., XVI. 2.

fazele regulate ale stelelor, pozițiile și drumul lor, aflate prin calcule; dimensiunile pământului, calitățile și cantitățile sale; adâncimea mării; puterea focului; și pentru a cunoaște efectele și natura tuturor acestor lucruri; pentru a adora Arta și Mintea Zeului.

2. Cât despre muzica [cea adevărată] – a o cunoaște înseamnă a înțelege ordinea tuturor lucrurilor și ce a hotărât Rațiunea Zeului.

Căci această ordine, prin care fiecare lucru ocupă locul său cuvenit în unitatea întregului, este cu adevărat o armonie minunată și o melodie divină.

XIV

1. Asclepios: Ce se va întâmpla aşadar cu oamenii care vor veni după noi?

Trismegistos: Înșelați de subtilitățile sofisților, se vor îndepărta de adevărata, pură și sfânta filozofie.

A-l adora pe Zeu în simplitatea gândirii și a sufletului, a-i veneră lucrările, a-i binecuvântă voința – căci numai ea este deplinătatea binelui – aceasta este singura filozofie care nu e profanată de curiozitatea rea a mintii. Însă am vorbit destul despre acestea.

2. [VII. M] Iar acum vom vorbi despre Spirit și despre alte asemenea lucruri.

La început au fost Zeul și Materia¹ – astfel numesc grecii Universul. Spiritul era *cu* Universul sau Spiritul era *în* Univers, însă nu în același fel în care era *în* Zeu²; nu erau [încă] lucrurile din care Universul [se naște] *în* Zeu.

Acestea nu *erau*; tocmai pentru motivul că nu erau, ci încă erau *în* acea [condiție] din care și-au avut nașterea³.

Căci nenăscute nu sunt numai cele care încă nu s-au născut, ci și acelea care nu au putere generatoare și care nu pot zămisli nimic.

¹ Termenul grecesc *ὕλη* este păstrat aici de către traducătorul latin.

² Traducerea latină este confuză. Originalul pare să fi spus că Spiritul și Cosmosul (sau Materia) erau *una* sau Spirit-Materie.

³ Adică, probabil, erau *în* potență.

Toate lucrurile ce au puterea de a genera, vor genera deși se nasc din ele însese. Căci este limpede că din cele născute din ele nașterea se poate petrece cu ușurință, din moment ce toate sunt născute din *ele*.

3. Însă Zeul veșnic nu poate și nu ar putea niciodată să se nască; El este, a fost, va fi de-a pururi. Natura Zeului este de a fi propriul Său Principiu.

Însă Materia¹ (sau Natura Lumii²) și Spiritul, deși par să fi fost născute din vreun principiu, posedă în sine puterea nașterii și a procreării – natura fecundității.

Căci începutul este o calitate a naturii care are în sine puterea și materia concepției și a nașterii. Prin urmare, ea³ este fără nici o intervenție din afară, și naște din ea însăși.

XV

1. Însă, pe de altă parte, [în timp ce] lucrurile care au doar puterea de a naște prin cuplarea cu o altă natură, trebuie deosebite în acest fel, acest Spațiu al Lumii⁴, împreună cu cele care se află în el, pare să nu fi fost născut, prin faptul că [Lumea] conține în ea toată potența Naturii⁵.

Numesc „spațiu” ceea ce conține toate lucrurile, căci acestea nu ar fi putut exista fără spațiul care să le cuprindă în sine. Tot ceea ce există trebuie să existe într-un Spațiu.

Căci nici calitățile, nici cantitățile, nici pozițiile, nici activitățile nu pot fi deosebite de acele lucruri care nu se găsesc *nicăieri*.

2. Astfel Lumea, cu toate că nu a fost născută, poartă în ea principiul tuturor nașterilor; căci ea este pentru toate lucrurile o matrice potrivită pentru concepție.

Așadar, ea este suma totală a calităților Materiei ce are putere de creație, deși aceasta nu a fost creată. Materia, fiind fecundă în toate privințele, poate zămisli și răul.

¹ Din nou *ὕλη* în traducerea latină.

² Cf. „Materie sau Cosmos” din XVII. 2.

³ Adică Natura Primară sau Spiritul-Materie.

⁴ Cf. XXX. 1 și XXXIV. 1, mai jos.

⁵ Construcția latină este foarte defectuoasă.

XVI

1. Las la o parte, de aceea, o, Asclepios și Ammon, întrebarea celor mulți: „Nu ar putea Zeul să stăvilească răul din natura lucrurilor?”. Acestora n-am nimic a le spune; însă pentru voi o să-mi urmez expunerea începută și vă voi lămuri.

Ei spun că Zeul ar fi trebuit să izbăvească Lumea de rău; căci acesta¹ se găsește în lume ca o parte integrantă a acesteia.

Răul a fost prevăzut de Zeu și, atât cât a fost cu putință, a luat măsuri de preîntâmpinare a lui, înzestrând mintile oamenilor cu simțire și cunoaștere și inteligență.

2. Numai prin aceste facultăți, care ne situează deasupra altor animale, putem scăpa de capcanele răului și ale viciului.

Omul înțelept, asupra căruia veghează inteligența divină, știe cum să se ferească de aceste capcane și le învinge mai înainte de a fi prins de ele.

Temelia cunoașterii este bunătatea supremă.

3. Spiritul guvernează și dă viață la tot ceea ce se află în Lume; el este un instrument folosit de voința Zeului Suprem.

Astfel ar trebui să-l înțelegem, numai prin inteligență, Inteligibilul suprem numit Zeu.

El este cel care îl conduce pe cel de-al doilea Zeu sensibil (Lumea), care cuprinde întregul Spațiul, întreaga Substanță și întreaga Materie a lucrurilor născătoare și producătoare, și tot ceea ce este, oricât cât de mare ar fi.

XVII

1. Cât despre Spirit, el pune în mișcare și guvernează toate speciile din lume potrivit naturii proprii pe care Zeul le-a dat-o.

---

¹ Adică, răul.

Materia¹ (sau Cosmosul) este cea care ține toate lucrurile – câmpul de mișcare² și ceea ce strânge totul laolaltă³; și pe toate le stăpânește Zeul, dându-i fiecărui lucru din lume atât cât îi este necesar.

Toate lucrurile el le umple cu Spirit, potrivit calității naturii fiecăruia.

2. Datorită rotunjimii sale goale⁴, Lumea este purtată împrejur după modul unei sfere; din pricina calității sau formei [pe care o are], ea nu poate fi văzută niciodată în întregime.

Dacă, alegând orice punct de pe suprafața sa, cineva ar căuta să-i privească adâncimile, nu ar reuși să vadă nimic.

Ea devine vizibilă numai prin mijlocirea acelor forme deosebite ale căror imagini apar gravate în ea, se arată pe sine numai în reprezentare; însă, în realitate, ea rămâne întotdeauna nevăzută în sine.

3. Din acest motiv, centrul, adâncurile acestei sfere – dacă poate fi numit într-adevăr loc – se numește, în greacă *a-eidēs*⁵, de la *eidein*⁶, „a vedea”, fiindcă fundul sferei nu poate fi văzut.

Tot de aceea, speciile sunt numite *eideai*⁷, fiindcă au c formă ce nu o putem vedea.

Așadar, pentru că nu pot fi văzute, grecii le numesc *Hades*; pentru că se află la fundul sferei, latinii le numesc *Infern*.

Acstea sunt principiile primordiale, cauzele primordiale ale tuturor lucrurilor care sunt în ele⁸, prin ele sau din ele.

---

¹ Din nou ὕλη.

² „Agitatio”.

³ „Frequentatio”.

⁴ „Cava rotunditas” –adică probabil concavitate.

⁵ 'Α-ειδῆς, „Nevăzut”;adică Hades ('Αιδῆς sau "Αδης").

⁶ εἰδεῖν - ? ιδεῖν.

⁷ εἰδέαι - ? ιδέαι –adică forme, specii, folosit de asemenea și pentru specii: cele mai înalte, văzute ca „idei”.

⁸ Adică „ideile”.

XVIII

1. *Asclepios*: Așadar, toate lucrurile sunt în ele însese [aşa cum spui tu, Trismegistos, principii] cosmice ale tuturor speciilor care se află în ele, sau, ca să spun aşa, suma și substanța fiecăreia dintre ele¹.

Trismegistos: Astfel, Lumea hrănește trupurile, Spiritul hrănește sufletele; Simțirea [înaltă], darul ceresc care este privilegiul fericit al omenirii, hrănește mintea.

Însă numai puțini oameni au o minte în stare de a primi un asemenea folos.

2. Căci aşa cum Lumea este luminată de Soare, tot aşa și mintea omului este luminată de acea Lumină; ba chiar mai mult.

Fiindcă lumina soarelui poate fi oprită de către lună, sau de către pământ atunci când vine noaptea.

Însă o dată ce Simțirea [înaltă] a pătruns în sufletul omenesc, se amestecă intim cu sufletul său, iar inteligența nu mai poate fi niciodată întunecată de vreun nor.

De aceea, pe bună dreptate s-a spus că Simțările [înalte] sunt sufletele zeilor. Eu însă nu spun aceasta despre *toți* zeii, ci numai despre cei mari.

XIX

1. [VIII. M.] *Asclepios*: Care sunt, Trismegistos, principiile începuturilor?

Trismegistos: Îți voi dezvăluji mistere mari și divine, și [de aceea] la începutul acestei inițieri implor favoarea Cerului.

Există multe feluri de zei; iar dintre aceștia, unii sunt inteligibili², alții sensibili³.

Primii sunt numiți intelligibili, nu fiindcă se consideră că se află dincolo de simțurile *noastre*¹; fiindcă aceștia sunt

¹ Textul latin este irecuperabil.

² „Intelligibilis” (*οἰ νοητοὶ*); lit. ceea ce poate fi cunoscut (doar) prin intelect.

³ „Sensibilis” (*οἱ αἰσθητοὶ*); lit. ceea ce poate fi cunoscut prin simțuri.

zeii pe care îi simțim mai bine chiar decât pe cei numiți vizibili, după cum vei afla din această discuție. Vei înțelege acest lucru numai dacă vei fi cu mare luare aminte la discursul meu.

Căci, fiind o învățătură atât de înaltă și care depășește înțelegerea mintală a omului [obișnuit], dacă cuvintele vorbitorului nu sunt primite cu urechile deschise, vor zbura departe; sau, mai degrabă, se vor întoarce la izvorul lor și se vor pierde în el.

2. Așadar, există zei care sunt peste toate speciile.

După ei vin zeii a căror esență² este subordonată celor dintâi. Aceștia sunt cei sensibili, asemănători originii lor duble³, care prin caracterul lor sensibil⁴ influențează toate lucrurile – o parte prin cealaltă parte [din fiecare] făcând să strălucească lucrarea cuvenită a fiecărui.

Esența primă⁵ a Cerului, sau a tot ceea ce se înțelege sub acest nume, este Zeus, căci din Cer dă viață Zeus tuturor lucrurilor.

Esența primă a soarelui este lumina, căci de la discul solar primim noi binefacerea luminii.

3. Cei „Treizeci și Șase”, care se numesc Horoscoape⁶, se află în același spațiu cu stelele fixe și au ca esență primă sau principiu pe cel al cărui nume este Pantomorfos sau Cel ce posedă toate formele⁷, căci el dă forme divine diferitelor specii.

Cele Sapte Sfere, aşa cum sunt numite, au drept esență primă Norocul și Heimarmenē⁸, de unde toate lucrurile

---

¹ Adică „Simțul” celor ce au atins gradul „trismegist”, și care depășește simțurile obișnuite.

² Termenul grecesc original *οὐσία* fiind păstrat.

³ Adică probabil esența și sensibilitatea.

⁴ Probabil puterea acestora de a afecta simțurile.

⁵ Termenul grecesc *οὐσιάρχης* fiind păstrat în latină.

⁶ „Horoscopi” (*ώροσκόποι*); numiți în general Decani; cf. Ex. IX, unde se explică ce înseamnă Decanii.

⁷ „Παντόμορφον vel omniformem”; vezi XXXV, mai jos.

⁸ Adică Soarta, *είμαρμένη*.

sunt schimbată prin legea naturii; statornicia perpetuă variind într-o neîncetată mișcare¹.

În plus, Aerul este unealta prin care toate lucrurile sunt făcute – (există totuși o esență primă a acestuia, un al doilea [Aer]) – lucrurile muritoare din cele muritoare și cele asemenea².

4. Așadar, aceste ierarhii de zei, fiind astfel și [în felul acesta] înrudite³, de jos până sus, sunt [de asemenea] legate una de alta și tind către ele însese; la fel și ceea ce este muritor este legat de ceea ce este muritor, ceea ce este sensibil de ceea ce e sensibil.

Cârmuirea supremă aparține Stăpânului suprem, în aşa fel încât diversitatea este rezolvată în unitate.

Căci toate lucrurile depind de Unu și, revărsându-se în jos din el, din pricina că ele par depărtate unele de altele, se crede că sunt multe, pe când, în ansamblul lor ele nu formează decât unul, ori mai degrabă două Principii⁴. Aceste două Principii, din care se trag toate lucrurile și prin care totul există, sunt Materia din care sunt alcătuite lucrurile și Voința Celui care le-a făcut să fie.

XX

Asclepios: Dar care este rațiunea acestui fapt, o, Trismegistos?

Trismegistos: Iată care, Asclepios. Zeul este Tatăl, Stăpânitorul universal – sau orice alt nume încă mai sfânt și religios i s-ar putea da – și care, datorită inteligenței noastre, trebuie păstrat cu sfîrșenie între noi; însă, având în vedere divinitatea Lui, noi nu îl putem defini prin nici un astfel de nume.

---

¹ Citat în greaca originală de Ioan. Laurentius Lydus, *De Mensibus*, IV. 7, Wünsch (Leipzig, 1898), p. 70, 22.

² Adică regiunea lucrurilor supuse morții. Textul este defectuos.

³ „Ab imo ad summum se admoventibus”; pentru „admoventibus” compară „genus admotum superis”, Silius Italicus, VIII. 295.

⁴ ἀρχή.

Căci glasul este un sunet care rezultă din vibrația aerului și care exprimă voința omului, sau impresia pe care mintea sa a primit-o prin simțuri. Acest nume, alcătuit dintr-un număr stabilit de silabe, slujind drept simbol între glas și ureche și, în plus, senzația, răsuflarea, aerul, și tot ceea ce privește și ține de expresia sa – toate acestea transmit numele Zeului.

2. Eu nu cred că un singur nume, oricât de complex ar fi, poate să desemneze Principiul întregii măreții, care este Tatăl și Stăpânul tuturor lucrurilor. Totuși, trebuie să-i dăm un nume, ori mai degrabă toate numele.

Căci El este Unul și Totul¹; de aceea trebuie să spunem fie că Totul este numele său, fie se cuvine să-l chemăm cu numele tuturor lucrurilor.

3. Prin urmare, El care este Unul și Totul, având întreaga și deplina fecunditate a ambelor sexe, pătruns veșnic de propria Lui Voință, dă viață la tot ceea ce Elvoiește să zămislească.

Voința Lui este bunătatea universală, aceeași bunătate care există în toate lucrurile. Natura s-a născut din divinitatea Lui, în aşa fel încât toate lucrurile să fie cum sunt și cum au fost și ca Natura să poată zămisli singură tot ceea ce se va naște în viitor. Aceasta explică, o, Asclepios, de ce și cum toate lucrurile sunt de două sexe.

XXI

1. *Asclepios*: Spui asta și despre Zeu, o, Trismegistos?

Trismegistos: Nu numai despre Zeu, ci despre toate ființele, fie ele însuflăți sau neînsuflăți. Căci este ceea ce nu putință ca ceva care există să fie sterp. Dacă am să te deoparte fecunditatea lucrurilor care există, ar fi cu neputință ca ele să rămână ceea ce sunt. Din acest motiv spun că această lege a generării este conținută în Natură în intelect, în univers, și menține tot ceea ce a fost zămislit. Cele două sexe sunt pline de forța procreației, iar unirea lor, sau mai degrabă felul în care ele se contopesc, poate fi

¹ Cf. I. 1, mai sus.

cunoscut ca Eros, ori ca Aphrodita, sau sub ambele nume deopotrivă.

2. Dacă mintea poate percepe vreun adevăr mai sigur și mai clar decât toate celealte, acest [adevăr] este datoria procreării, pe care Zeul Naturii universale a impus-o de-a pururi tuturor ființelor și căreia i-a alăturat mila, bucuria, plăcerea, dorul suprem și dragostea cea mai divină.

Ar fi fost necesar să dovedim puterea și necesitatea acestei legi, dacă ea nu ar fi putut fi recunoscută și perceptă prin simțul interior.

3. Privește, într-adevăr, cum, în clipa când din creier coboară currentul vieții, cele două naturi se contopesc și una cuprinde plină de dorință și ascunde în sine sămânța celeilalte! În acea clipă, datorită acestei înlănțuiri reciproce, natura feminină primește virtutea bărbatului, iar bărbatul se odihnește la sânul perechii sale. Acest mister, atât de frumos și atât de necesar, este înfăptuit în taină, ca nu cumva divinitatea celor două naturi să fie constrânsă să roșească în fața zeflemeilor celui ignorant, în cazul când unirea sexelor ar fi expusă privirilor celor lipsiți de credință.

XXII

1. Căci oamenii credincioși nu sunt numeroși în lume; ei sunt, mai degrabă, rari și pot fi numărați pe degete. În cei mai mulți sălăsluiiește răutatea, din cauza lipsei de prudență și de cunoaștere a lucrurilor din univers.

Înțelegerea rațiunii divine, fundamentul tuturor lucrurilor, duce la înfruntarea tuturor viciilor lumești și nedăruiește leacul împotriva lor.

Însă când domnește ignoranța, viciile sporesc și rănesc incurabil sufletul. Molipsit de vicii, sufletul este, parcă, plin de otravă și poate fi tămașuit doar prin cunoaștere și înțelegere.

2. Să continuăm totuși această lecție, chiar dacă numai puțini vor trage folos din ea; și află, o, Asclepios, de ce

numai omului i-a dat Zeul o parte din inteligență și din cunoașterea Sa. Așadar, ascultă.

Zeul Tatăl și Stăpânul a făurit, după zei, pe oameni prin unirea în proporții egale a părții pieritoare a universului cu partea sa divină și astfel se face că imperfecțiunile universului au rămas amestecate în trup. Nevoia de hrană pe care o împărtăşim cu toate viețuitoarele ne subjugă dorinței și tuturor celorlalte vicii ale sufletului.

3. Zeii, alcătuși din cea mai pură parte a Naturii, nu au nevoie de ajutorul judecății sau al disciplinei¹; nemurirea și tinerețea veșnică sunt pentru ei înțelepciune și cunoaștere. Totuși, având în vedere unitatea ordinii și faptul că ei nu pot fi străini de aceste lucruri, Zeul le-a dat, drept rațiune și inteligență, legea veșnică a necesității.

Numai omul, dintre toate făpturile, are ca ajutor rațuna, inteligență și speranță în nemurire, pentru a ocoli sau pentru a învinge relele cărnii.

4. Omul, creat bun și în stare să trăiască viață veșnică, a fost făurit din două nături: una divină, cealaltă muritoare; și, alcătuindu-l astfel, Voința Divină l-a făcut superior atât zeilor, care au numai o natură nemuritoare, cât și tuturor ființelor muritoare.

De aceea, omul, înrudit îndeaproape cu zeii, îi cînstește, iar zeii, la rîndul lor, veghează plini de afecțiune asupra treburilor omenești.

XXIII

1. Însă aici e vorba numai despre oamenii credincioși: cât despre cei răi, nu voi spune nimic în ceea ce-i privește ca nu cumva, întrerupându-mă pentru a vorbi despre ei să întinez sfîrșenia acestei cuvântări.

[IX. M.] Și, fiindcă am ajuns să vorbim despre relația și asemănarea dintre oameni și zei, privește, o, Asclepios puterea și priceperea omului!

---

¹ „Vitia”; lit. vicia.

² Sau științei.

Întocmai cum Stăpânul și Tatăl, ori, ca să-i dăm numele cel mai nobil - Zeul - este creatorul zeilor cerești, tot aşa omul este creatorul zeilor din temple, mulțumiți să stea în preajma omului și care nu numai că sunt ei însiși iluminați, ci iluminează și pe alții. Iar aceasta folosește deopotrivă omului și îi întărește pe zei. Nu-ți vine a crede, Asclepios? Ești oare lipsit de credință, ca cei mulți?

2. *Asclepios*: Sunt uimit, o, Trismegistos; dar lăsându-mă bucuros în seama cuvintelor tale, socotesc că omul este fericit că a dobândit o asemenea stare.

Trismegistos: Firește, el este demn de admiratie, fiind cel mai mare dintre toți zeii! Căci stirpea zeilor este alcătuită din cea mai pură parte a naturii, fără adăugarea altor elemente, iar semnele lor vizibile sunt numai capetele lor¹.

3. Însă zeii făuriți de oameni au două naturi - una divină, care este cea dintâi și de departe cea mai pură, și cea care ține de umanitate, care este materia din care sunt alcătuiri acești zei; astfel că ei au nu numai capete, ci și trupuri întregi, cu toate mădularele lor.

Astfel² omenirea, amintindu-și de natura și de originea ei, stăruie în această lucrare imitându-l pe Zeu, căci precum Tatăl și Domnul a făcut zeii veșnici după asemănarea Sa, tot astfel omenirea și-a făurit zei după propriul său chip.

XXIV

1. *Asclepios*: Vorbești despre statui, o, Trismegistos?

Trismegistos: Da, despre statuile [lor], Asclepios. Vezi cât de necredincios ești! Despre ce altceva să vorbesc decât despre statuile care sunt atât de pline de viață, de simțire și de aspirație și care fac atâtea minuni; statuile profetice care dăruiesc vise și prezic viitorul prin tot felul de mij-

¹ Cf. C. H., X (XI). 10, 11.

² Această propoziție, împreună cu următoarele cinci propoziții din capitolul următor, până la cuvintele „cu atâta credință”, sunt citate în latină cu doar câteva diferențe verbale de către Augustin, *De Civitate Dei*, XXIII.

loace; care ne lovesc cu boli sau ne lecuiesc durerile după vrednicia fiecăruia.

Oare nu știi, o, Asclepios, că Egiptul este imaginea cerului, ori, mai degrabă, că este proiecția de dedesubt a ordinii lucrurilor de deasupra? Dacă e să spunem adevarul, această țară este de fapt templul lumii întregi.

2. Cu toate acestea - căci se cuvine ca înțeleptii să prevadă totul - există un lucru pe care trebuie să-l află; va veni o vreme când va părea că egiptenii și-au adorat zădarnic zeii cu atâta credință¹ și că toate sfintele lor invocații au fost în van, nefiind luate în seamă.

Divinitatea va părăsi pământul și se va întoarce în cer, părăsind Egiptul, vechiul său cămin, și lăsând țara lipsită de credință și văduvită de prezența zeilor.

Veneticii vor umple pământul și nu numai că lucrurile sfinte vor fi lăsate în părăsire, ci - încă mai îngrozitor - religia, credința și adorarea zeilor vor fi oprite și pedepsite de legi.

3. Atunci, acest pământ sfântit, loc al altarelor și templelor [noastre], se va umple de morminte și de morți².

O, Egipt! Egipt! Din religiile tale vor rămâne doar legende nedeslușite, în care cei ce vor veni vor refuza să creadă; numai cuvintele înscrise în piatră vor sta mărturie credinței tale! Scitul³, indianul, ori vreun alt barbar de prin împrejurimi va stăpâni Egiptul!

Divinitatea se va întoarce în cer; omenirea, abandonată astfel, va pieri pe de-a-ntregul, iar Egiptul va rămâne pustiu, părăsit de oameni și de zei!

4. Pe tine te plâng, o, cel mai sacru fluviu, ţie îți vestesc nenorocirea ce va să vină! Valuri de sânge, murdăriindu-ți apele divine, se vor revârsa peste malurile tale.

---

¹ Aici se încheie citatul lui Augustin.

² „Sepulchorum erit mortuorumque plenissima”. Această propoziție este citată *ad litteram* de Augustin în *De Civitate Dei*, XXVI.

³ Cf. Coloseni 3:11: „Aici nu mai este nici grec, nici iudeu, nici circumcizie, nici necircumcizie, nici *barbar*, nici *scit*, nici *rob*, nici *liber*, ci Hristos este totul și în toți”.

Numărul celor morți îl va depăși pe cel al viilor; iar dacă totuși vor mai rămâne câțiva locuitori ai țării, egipteni prin limbă, ei vor fi străini prin obiceiuri!

XXV

1. De ce plângi, o, Asclepios? Se vor întâmpla lucruri încă și mai triste decât acestea.

Egiptul va cădea în apostazie, cel mai mare dintre toate reale.

Egiptul, odinioară țara sfântă și preaiubită de zei și plină de devoțiuie și venerație față de ei, va deveni instrumentul fărădelegii, școala necredinței, modelul tuturor violențelor.

Atunci, scârbit de toate, omul nu va mai simți nici admirăție, nici dragoste față de lume. El își va întoarce față de la această frumoasă lucrare, cea mai desăvârșită din prezent, din trecut și din viitor.

2. Lâncezeala și plictiseala sufletelor va face ca nimic să nu rămână ferit de dispreț în întregul univers, această lucrare imuabilă a Zeului, acest edificiu glorioz și desăvârșit, această sinteză multiplă de forme și imagini, în care voința Domnului, plină de minuni, a unit toate lucrurile într-un întreg armonios și unic, demn de venerație veșnică, de slavă și iubire!

Atunci întunericul va trece înaintea luminii și moartea va fi socotită mai bună decât viața, și nici un om nu își va ridica ochii la cer.

În acele zile omul credincios va fi socotit nebun; omul necredincios va fi lăudat ca un înțelept; oamenii sălbatici vor fi considerați viteji; cel rău la inimă va fi aplaudat ca cel mai bun dintre oameni.

3. Sufletul și tot ce ține de el - fie născut muritor, fie hărăzit să atingă viața veșnică - toate aceste lucruri pe care îi le-am explicat nu vor fi decât subiect de batjocură și vor fi socotite prostii.

Va fi chiar primejdie de moarte, crede-mă, pentru cei care vor rămâne credincioși religiei și inteligenței.

Vor fi instituite drepturi noi, legi noi și nu va rămâne nici un cuvânt sfânt, nici o credință sacră, religioasă și demnă de Cer și de lucrurile cerești.

4. O, nefericită despărțire a zeilor de oameni! Atunci vor mai rămâne doar îngeri răi¹, care vor purcede să se amestece cu josnicul neam omenesc, vor pune mâna pe el indemnându-l la tot felul de fapte ticăloase; la război, la jaf, la minciună, la tot ce este contrar naturii sufletului².

Pământul nu va mai fi în echilibru, marea nu va mai fi navigabilă, în ceruri, drumul regulat al stelelor va fi tulburat.

Orice voce divină va fi condamnată la tăcere; fructele se vor strica, iar pământul nu va mai fi fertil; aerul însuși se va cufunda într-o toropeală sumbră.

XXVI

1. Astfel va fi vechea eră a lumii; lipsă de credință și dezordine, fărădelege și lipsă de rânduială în toate lucrurile bune.

Când se vor petrece toate acestea, o, Asclepios, atunci Domnul și Tatăl, Zeul suveran care cârmuiește lumea largă, văzând purtările și faptele rele ale oamenilor, va stăvili aceste nenorociri prin voința și bunătatea Lui divine. Și pentru a pune capăt greșelii și degradării generale, el va îneca lumea într-un potop, sau o va mistui prin foc, sau o va nimici prin războaie și molime, după care îi va reda frumusețea de la început. Astfel, o dată mai mult, [lumea] va apărea demnă de admirare și venerație, și din nou un cor de slavă și de binecuvântare îl va preamări pe Cel Care a creat și a răscumpărat o lucrare atât de frumoasă.

2. Această naștere din nou a lumii, această restaurare a tuturor lucrurilor bune, această reabilitare sfântă și sacră

¹ „Nocentes angeli” – de obicei daimoni în scierile hermetice; totuși, ținând cont că Lactanțiu (D. I., II. 15) spune că Hermes numește daimonii „îngeri răi” (*ἄγγέλους πονηροὺς*), cel mai probabil acesta a luat această informație din originalul grecesc al predicii trismegiste.

² Cf. C. H., X (XI). 21.

a Naturii va avea loc atunci când va veni timpul hotărât de voință divină și pururi veșnică a Zeului fără de început și mereu același.

Asclepios: Fiindcă natura Zeului este Determinarea¹ Voinței. Determinarea este Binele suprem; nu este aşa, Trismegistos?

3. *Trismegistos:* O, Asclepios, Voința este rodul Determinării, iar a voi este în sine un act de voință. Căci El, Care este plenitudinea tuturor lucrurilor și care posedă tot ceea ce voiește, nu voiește nimic la întâmplare.

Dar tot ceea ce El voiește este bun, și El are tot ceea ce voiește; El gândește și voiește tot ceea ce este bun.

Astfel este Zeul, iar chipul Lumii este imaginea bunătății Sale.

XXVII

1. *Asclepios:* Atunci Lumea este bună, Trismegistos?

Trismegistos: Da, Lumea este bună, Asclepios, după cum îți voi spune.

Așa cum Zeul dă tuturor ființelor și tuturor ierarhiilor din lume daruri de tot felul, cum ar fi gândire, suflet și viață, tot astfel lumea însăși împarte și dăruiește lucruri bune pentru muritori - schimbarea anotimpurilor, fructele pământului, nașterea, creșterea, maturitatea și alte asemenea daruri.

De aceea, Zeul este mai presus de vârful cerului și totuși prezent peste tot și privește toate lucrurile.

2. Dincolo de ceruri se află un loc fără de stele, care transcende toate lucrurile materiale. Între cer și pământ domnește cel care este dătătorul de viață și pe care îl numim Zeus (Jupiter).

Asupra pământului și a mării domnește cel care hrănește toate făpturile muritoare, plantele și pomii purtători de fructe și al cărui nume este Zeus Sarapis (Jupiter Plutonius).

---

¹ Consilium = *βουλή*.

3. Iar cei cărora le va fi dat să stăpânească pământul vor fi trimiși și așezați la marginea Egiptului, într-o cetate clădită înspre apus, spre care se vor îndrepta, pe mare și pe uscat, toate semințile de muritori.

Asclepios: Dar unde se află ei acum, Trismegistos?

Trismegistos: Sunt statorniciți într-un mare oraș, pe muntele Libiei. Însă ajunge cu asta¹.

4. [X. M.] Să vorbim acum despre ceea ce este nemuritor și despre ceea ce este muritor. Multimea, necunoscând rațiunea lucrurilor, este tulburată de apropierea morții și se teme de ea.

Moartea înseamnă descompunerea trupului obosit de atâtă trudă. Când numărul care menține unitatea este împlinit – căci puterea ce asigură coeziunea trupului este un număr – trupul moare. Iar asta se întâmplă când el nu mai poate îndura poverile vieții.

Astfel este, aşadar, moartea; descompunerea trupului și sfârșitul senzațiilor corporale².

E de prisos să ne neliniștim pentru o asemenea pricină. Dar mai rămâne o altă lege necesară pe care neștiința și necredința omenească o disprețuiesc.

5. *Asclepios:* Ce lege este aceasta, Trismegistos, care e astfel ignorată ori neluată în seamă?

Trismegistos: Ascultă, o, Asclepios!

XXVIII

1. Când sufletul se desparte de trup, el trece sub puterea supremă a zeității, pentru a fi judecat după meritele sale.

Dacă este găsit credincios și drept, i se îngăduie să rămână în locurile divine.

¹ Prin „Egipt” este desemnată nu numai țara cu acest nume, ci și sistemul fizic al lumii în general și mai ales - ca în Scripturile ebraice - trupul omenesc.

² Acest pasaj este citat în limba originală de Stobeaus, *Florilegium*, CXX. 27 (G. III. 464; M. IV. 105, 106; Pat. 45, sub titlul „Moartea”), cu numele „Al lui Hermes din [Predicile] către Asclepios”.

Însă dacă se arată întinat de viciu, este aruncat în adânc și lăsat în seama dușmănoaselor furtuni și uragane ale aerului, focului și apei.

2. Aruncat fără încetare între cer și pământ de talazurile universului, el este dus dintr-o parte în alta în chinuri veșnice, natura să nemuritoare dând o durată nesfârșită judecății pronunțate împotriva sa¹. Cât de mult trebuie să ne temem de o soartă atât de însăjumătoare!

Cei care refuză acum să credă în asemenea lucruri se vor convinge mai târziu chiar împotriva voinței lor, nu prin cuvinte, ci prin robie; nu prin amenințări, ci prin chinurile pe care le vor îndura.

3. Asclepios: Așadar, greșelile oamenilor, o, Trismegistos, nu sunt pedepsite doar prin legile omenești?

Trismegistos: O, Asclepios, tot ceea ce este pământesc este muritor. Cei care trăiesc în trup și care nu respectă în timpul vieții lor legile impuse pentru această condiție, sunt supuși după moarte unei pedepse cu atât mai aspră cu cât greșelile săvârșite de ei au rămas mai ascunse²; căci preștiința universală a Zeului va face ca pedeapsa să fie pe măsura încălcării³.

XXIX

1. Asclepios: Cine sunt cei care merită cea mai grea osândă, o, Trismegistos?

Trismegistos: Aceia care, osândiți de legile omenești, mor de o moarte violentă, în aşa fel încât să nu și-au plătit datoria pe care o au față de natură, ci au primit doar răs-

¹ Ménard citează aici câteva rânduri din Empedocle (c. 494-434 î.Hr.), citat de Plutarh, însă fără a face vreo trimitere. Acestea sunt din renuntul pasaj care începe cu ἔστιν ἀνάγκης χρῆμα κ.τ.λ. (369-382)

² Cf. Viziunea lui Thespios (Arideos) din Plutarh, *De Sera Numinis Vindicta - H. T.*, p. 250 sqq.

³ Durata stării purgatoriale nu trebuie să fie considerată eternă, ci proporțională cu greșelile comise. Pe deasupra, ea oferă o explicație pentru obiceiul de a-l spovedi pe cel care este pe moarte, având în vedere că păcatul nemărturisit determină o pedeapsă mai grea decât păcatul mărturisit, care astfel nu mai este „ascuns”.

plata pentru faptele lor. Dimpotrivă, omul înțelept găsește un mare ajutor în credință și în religie, iar Zeul îl păzește de toate reale.

2. Tatăl și Domnul tuturor lucrurilor, singurul care este Totul, se manifestă cu bunăvoiță în toate.

Nu că îi arată vreunui om locul său, slava sau măreția sa, ci îl luminează pe om numai prin inteligență, risipind astfel întunericul greșelii și dezvăluind strălucirile adevărului.

Pe această cale, omul se unește cu Inteligența Divină; aspirând la ea, el este izbăvit de partea muritoare a naturii sale și nutrește nădejdea vieții veșnice.

3. În aceasta stă deosebirea dintre omul bun și cel rău. Cel care este luminat prin credință, religie, înțelepciune, prin slujirea și venerarea Zeului vede – de parcă ar avea-o în fața ochilor – adevărata rațiune a lucrurilor; și, prin încrederea dată de credință sa, îi întrece pe ceilalți oameni tot aşa cum soarele întrece celealte astre ale cerului.

Căci dacă soarele luminează celealte stele, nu o face atât prin măreția și puterea sa, cât mai ales prin divinitatea și sfîrșenia sa.

Tu trebuie să vezi în el, o, Asclepios, pe al doilea Zeu, care cârmuiește toate lucrurile și îl luminează pe toti locuitorii, însufleți și neînsufleți.

Dacă Lumea este un viețuitor care a trăit și va trăi veșnic, nimic din ea nu este muritor.

Fiecare parte a sa este vie, căci într-o făptură unică, veșnic trăitoare, nu este loc pentru moarte.

5. Astfel Zeul este desăvârșirea vieții și a veșniciei, căci în mod necesar El trăiește de-a pururi.

Soarele dăinuiește tot atât cât universul și cârmuiește veșnic toate făpturile vii, fiind izvorul și dăruitorul întregii vieți.

Prin urmare, Zeul este Cârmuatorul veșnic al tuturor lucrurilor care primesc viață și al tuturor celor care o dăruiesc, veșnicul dătător de ființă al universului. El a dăruit viață o dată pentru totdeauna tuturor viețuitoarelor, printr-o lege imuabilă pe care îi-o voi desluși.

1. Căci Lumea se mișcă în Veșnicia¹ vieții ei; iar locul acestei mișcări este Veșnicia² vieții. Universul nu va înceta niciodată să se miște, și nici nu se va descompune vreodată; permanența vieții veșnice îl înconjoară și îl ocrotește ca un meterez³.

El împarte viață la tot ceea ce se află la sănul său; este legătura tuturor lucrurilor orânduite sub soare. Efectul mișcării sale este dublu; el este însuflețit de veșnicia care îl cuprinde și, la rândul său, însuflăște tot ceea ce conține, diversificând totul după anumite numere și anotimpuri fixe și determinate. Toate lucrurile sunt orânduite în timp prin lucrarea soarelui și a stelelor, după legea Divină.

2. Timpul pământean se deosebește prin starea atmosferei, prin alternanța căldurii și a frigului; perioadele cerești prin mișările de revoluție ale constelațiilor, care se reîntorc, la intervale fixe de timp, în aceleași locuri din ceruri.

Lumea este scena timpului, a cărui curgere și mișcare mențin viața. Ordinea și timpul produc reînnoirea tuturor lucrurilor din lume prin alternarea anotimpurilor.

3. [XI. M.] Dacă aceasta este starea Universului, nu există nimic imuabil, nimic neclintit, nimic care să nu-și schimbe natura, atât în ceruri, cât și pe pământ.

Doar Zeul, și numai El, este pe de-a-neregul desăvârșit și perfect în sine, de la Sine, și împrejurul Său.

El este propria Lui statornicie, El nu poate fi clinit de nici un impuls.

4. Căci toate lucrurile sunt în El și El singur este totul. Doar dacă, într-adevăr, am îndrăzni să spunem că mișca-

¹ „Aeternitatis”, fără îndoială *αἰώνος* în originalul grecesc – adică Eonul; cf. X. 2, mai sus. Legat de doctrina Eonului, vezi cap IX din H. T. și XXXII. 1, mai jos.

² „Aeternitate”, din nou Eonul.

³ „Circumvallatus et quasi constrictus”. Cf. cu aceasta ideea referitoare la Horos sau Mărginire din eonologia „celor ai lui Valentin”, aşa cum este infățișată de Hippolit (*Philosophumena*, VI. 31).

rea Sa este în veşnicie, însă veşnicia însăşi este nemîşcată, căci întreaga mişcare a timpului are loc în veşnicie și capătă forma ei.

XXXI

1. Prin urmare, Zeul a fost întotdeauna și este pentru totdeauna statornic; asemenea Lui, veşnicia este nemîşcată, purtând în ea, ca imagine (*eidolon*) a Zeului, universul necreat încă și nemanifest.

Așadar, Lumea a fost creată după Chipul acestei Divinități [transcendente], ea fiind o imitare a Veşniciei.

Timpul, în ciuda mișcării sale perpetue, posedă, datorită revoluțiilor făptuite în mod necesar în jurul lui însuși, forță și natura stabilității.

2. Astfel, deși Veşnicia este fixă și stabilă, totuși, întrucât mișcarea timpului se învăluie în veşnicie – și această mobilitate este condiția însăși a timpului – rezultă că Veşnicia, neclintită în sine, se învârtește totuși, prin mijlocirea timpului care se află în ea și care conține întreaga mișcare.

De aici rezultă că statornicia Veşniciei pare a fi mobilă, iar mobilitatea timpului, statornică, prin legea fixă a curgerii lor. Si astfel, ar putea să pară că Zeul Însuși se mișcă în propria Lui imuabilitate. Căci în imensitatea echilibrului există o mișcare neschimbătoare; legea imensității Lui este neschimbătoare.

3. Prin urmare, ceea ce nu este accesibil simțurilor – Infinitul, Incomprehensibilul, Nemăsuratul – nu poate fi susținut, nici purtat, nici cunoscut¹.

Nici nu putem ști de unde vine, încotro se duce, unde se află, cum este, nici ce este. Este conținut în propria sa stabilitate supremă, iar stabilitatea sa este conținută în el; fie că Zeul este în Veşnicie, fie că veşnicia este în Zeu, sau una sau alta în cele două.

4. De aceea, aşa cum Veşnicia este mai presus de limitele timpului, tot aşa, timpul, chiar dacă îl definim prin

---

¹ Cf. C. H., XIII (XIV). 6; de asemenea XXXIV. 3, mai jos.

număr, prin alternare, ori prin revoluții periodice, tot este veșnic.

Astfel, ambele apar deopotrivă ca fiind infinite și veșnice. Statornicia fiind punctul fix care servește drept bază mișcării, trebuie, datorită acestei stabilități, să ocupe locul principal.

XXXII

1. Așadar, Zeul și Veșnicia sunt principiul tuturor lucrurilor.

Însă Lumea, care este schimbătoare, nu poate avea înțâietate.

Caracterul schimbător al Lumii este preponderent față de statornicia sa, din cauza legii mișcării eterne în echilibru.

Prin urmare, întreaga gândire a Divinității este imuabilă și se mișcă numai în echilibru. Este sfântă, nepieritoare, veșnică; ori, pentru a o defini mai bine, este Veșnicia, constând în adevărul însuși al Zeului Suprem, deplinătate a întregii simțiri și cunoașteri sau, într-adevăr, ca să spunem aşa, chiar Zeul însuși.

2. Gândirea universului natural cuprinde toate lucrurile sensibile și speciile.

Gândirea omului constă în capacitatea de a memora, prin care omul își amintește tot ceea ce a făcut.

Gândirea Divinității coboară chiar și în făptura omenească. Zeul nu a găsit de cuviință să extindă la toate ființele gândirea supremă și divină, căci, devenind comună tuturor animalelor, strălucirea ei ar scădea.

Inteligenta mintii omenești – oricare ar fi calitatea și cantitatea ei – se bzuie în întregime pe memorie și, prin intermediul acestei tenacități a memoriei, omul a devenit stăpânul pământului.

3. Inteligența Naturii¹, calitatea și conștiința universului pot fi înțelese prin intermediul lucrurilor sensibile pe care le cuprinde.

---

¹ Adică a Lumii.

Veșnicia, la rândul său, este înțeleasă prin gândire și calitatea ei, în funcție de lumea sensibilă¹.

Însă inteligența Ființei Divine, gândirea Zeului Suprem, este singurul adevăr, iar acest adevăr nu poate fi descoperit – nu, nici măcar umbra sa – în această lume plină de iluzie, de aparențe schimbătoare și de greșală, unde lucrurile sunt cunoscute numai în dimensiunea timpului.

4. Vezi, Asclepios, ce subiecte înălțătoare îndrăznim să discutăm! Îți mulțumesc ţie, o, cel mai mare Zeu, care m-ai luminat cu lumina grației Tale! Cât despre voi, o, Tat, Asclepios și Ammon, păstrați aceste mistere divine în lăcașul tainic al inimilor voastre și ascundeți-le în tăcere.

5. Intelectul se deosebește de perceptie prin aceasta – intelectul, datorită învățăturii, este în stare să înțeleagă și să cunoască natura universului.

Intelectul universului pătrunde până la Veșnicie și la Cunoașterea zeilor [care sunt] mai presus de lume.

Cât despre noi, care suntem oameni, noi percepem lucrurile cerești ca printr-o ceață întunecată, căci numai astfel ne îngăduie condiția simțurilor noastre omenești să le zărim.

Firavă, într-adevăr, este puterea noastră de a pătrunde lucruri atât de divine; dar, când în cele din urmă ajungem la ele, suntem cu adevărat binecuvântați cu bucuria conștiinței noastre de sine [adevărate].

XXXIII

1. [XII M.] În ceea ce privește „Vidul”, căruia i se dă atâta însemnatate, părerea mea este că el nu există, că nu a existat niciodată și că nu va exista vreodată.

Căci toate părțile atât de diferite ale universului sunt pline, după cum și pământul este plin de corpuri, felurite ca formă și însușiri, având categoriile și mărimea lor, unul mai mare, altul mai mic, unul solid, altul fin.

---

¹ τὸν αἰσθητὸν κόσμον.

Cele mai mari și mai solide sunt percepute cu ușurință; cele mai mici și mai fine sunt greu de sesizat, ori de-a dreptul invizibile. Le cunoaștem existența numai prin senzație tactilă, motiv pentru care mulți oameni neagă faptul că asemenea entități ar fi trupuri și le privesc ca pe niște simple spații, dar este cu neputință să existe asemenea spații.

2. Căci dacă ar exista într-adevăr ceva în afara universului, ceea ce nu cred, atunci ar fi un spațiu ocupat de ființe inteligeibile asemenea cu propria Lui divinitate, astfel că lumea, pe care o numim lume sensibilă, ar fi plină de corpuși și făpturi potrivite cu natura și caracterul său. Noi nu putem să privim toate aspectele lumii; într-adevăr, unele dintre acestea sunt foarte mari,altele neînsemnate, ori ne par nouă neînsemnate din pricina depărtării lor sau a imperfecțiunii vederii noastre; subțirimea lor extremă ne poate face chiar să ignorăm cu totul existența lor.

Vorbesc despre daimoni, fiindcă socotesc că aceștia trăiesc alături de noi, și despre eroii care trăiesc deasupra noastră, între pământ și straturile de sus ale firmamentului; acolo nu sunt nori, nici furtuni.

3. Căci, într-adevăr, Asclepios, nu se poate spune că există undeva vreun vid, decât dacă avem grija să definim ce se înțelege prin vid; ca, de exemplu, vid de foc, sau de apă, sau de vreun alt asemenea lucru.

Și chiar dacă un spațiu sau altul, mic sau mare, ar fi vid de aceste elemente, nimic nu poate fi vid de spirit și de fluidul aerian.

XXXIV

1. Același lucru se poate spune și despre „Loc”; acest cuvânt nu poate fi înțeles de unul singur, ci numai dacă este raportat la ceva.

Prin omiterea termenului principal, sensul avut în vedere se pierde; astfel, este corect să spunem „locul apei”, „locul focului” sau al oricărora altor lucruri.

Căci aşa cum este cu neputință să existe spațiu lipsit de orice, tot astfel este cu neputință să existe loc în sine.

Dacă se presupune că un loc nu conține nimic, atunci ar fi un spațiu vid și, după judecata mea, un asemenea loc nu există în univers.

2. Însă dacă nimic nu este vid, atunci nu poate exista un asemenea lucru ca un loc *în sine*, decât dacă este caracterizat prin lungime, lățime și înălțime, după cum și trupurile omenești au semne care le deosebesc.

Dacă, prin urmare, aşa stau lucrurile, Asclepios, și voi ceilalți care sunteti de față, aflați că Lumea Inteligibilă, adică Zeul, care este percepțut numai de ochiul inteligenței, este nematerial și că nimic material nu poate fi amestecat cu natura Sa, nici nimic din ceea ce poate fi definit prin calitate, cantitate ori număr, căci în El nu există nimic de acest fel.

3. Această lume, care este numită lumea sensibilă, este receptacul ce primește la sine toate aparențele sensibile, calitățile și trupurile, iar acest univers nu poate exista fără Zeu.

4. Căci Zeul este totul și totul vine de la El și depinde de voința Lui; El cuprinde tot ceea ce este bun, ordonat, înțelept, perfect, perceptibil numai pentru El și intelligibil numai pentru El. În afara Lui nu a fost nimic, nu este nimic, nu va fi nimic; căci toate vin de la El, sunt în El și prin El; însușiri multiple, cantități uriașe, mărimi între-când orice măsură, specii de toate formele.

De pricepi aceste lucruri, Asclepios, mulțumește-i Zeului; și, observând universul, înțelege cu limpezime că această lume sensibilă cu tot ceea ce cuprinde ea este învăluită, ca într-un veșmânt, de lumea cerească.

XXXV

1. Viețuitoarele¹ de toate felurile, Asclepios, fie ele muritoare, nemuritoare, rationale, însuflețite, neînsuflețite, oricarei categorii ar apartine, poartă semnul categoriei lor, și deși fiecare are înfățișarea generală a neamului său, există totuși deosebiri între ele.

---

¹ „Animalium”.

Tot aşa, neamul omenesc este de un fel și omul poate fi definit prin tipul său; și totuși, pe lângă această asemănare generală, oamenii prezintă multe deosebiri.

2. Căci tipul ideal, care vine de la Zeu, este nematerial, aşa cum este tot ce este cuprins în inteligență. Întrucât cele două principii care determină forma sunt unul material și celălalt nematerial, este cu neputință ca ele să genereze o formă care să se asemene pe de-a-ntregul altciva, indiferent de distanța în timp și spațiu. Însă formele sunt la fel de schimbătoare ca și clipele din intervalul unei ore, în cercul mișcător în care se găsește acel Zeu *omniform* despre care am vorbit¹.

3. Așadar, arhetipul ideal se perpetuează, producând tot atâtea imagini ale sale câte momente de timp sunt cuprinse în mișcarea de revoluție a lumii. Lumea suferă schimbări în revoluția sa, însă acest tip generic nu cunoaște nici timp, nici schimbare.

Astfel, formele fiecărui gen sunt veșnice și totuși variată în cadrul aceleiași forme [generale].

XXXVI

Asclepios: Variază cumva și Lumea în specia sa, Trismegistos?

Trismegistos: Dar ce, Asclepios, ai dormit tot timpul cât am vorbit? Ce este lumea, sau din ce este ea alcătuită, dacă nu din tot ceea ce este generat în ea?

Sau vorbești despre cer, despre pământ și despre elemente, căci celealte ființe își schimbă necontenit înfățișarea?

Dar chiar și aşa, cerul, acum aducător de ploaie, acum uscat, acum fierbinte, acum rece, acum senin, acum acoperit de nori, cunoaște nenumărate schimbări succesive de aspect în spatele aparentei sale uniformități.

2. La fel și pământul își schimbă neîncetat aspectul, fiindcă acum zămislește roade, acum le ascunde în sâmul

¹ Cf. C. H., XI (XII). 16; și C. H., XVI. 15; de asemenea XIX. 3, mai sus și XXXVI. 2, mai jos.

lui, purtând produse de calități și cantități felurite; aici este repaus, dincolo este mișcare și tot felul de arbori, flori, semințe, însușiri, mirosluri, arome, forme.

Tot astfel, Focul suferă prefaceri multiple și divine, căci Soarele și Luna¹ au tot felul de înfățișări, precum multimea imaginilor zărite în oglinzi.

XXXVII

1.² [XIII. M] Dar am vorbit îndeajuns despre aceste lucruri. Să ne întoarcem la om și să cercetăm darul divin al rațiunii care îi dă dreptul să fie numit animal rațional.

Dintre toate minunile pe care le-am observat la om, cea mai presus de toate și mai vrednică de admiratie este aceasta: că omul a descoperit natura zeilor și a pus-o în lucrare după planurile sale.

2. Străbunii noștri, mergând pe căi lăturalnice în privința credinței în zei și nefiind în stare să-și înalte mintile până la cunoașterea și religia divină, au descoperit arta făuririi zeilor; și, descoperind-o, și-au investit operele cu virtuți luate din natura lumii. Și, cum nu puteau face și suflete, au invocat sufletele daimonilor și îngerilor și au înzestrat cu ele imaginile și simbolurile sfinte, permitând astfel idolilor lor să exercite puteri bune sau rele³.

---

¹ Probabil Soarele și Luna ideale.

² Primele șase paragrafe ale acestui capitol sunt citate în latină, cu câteva diferențe de expresie, de către Augustin, *De Civitate Dei*, XXIV, XXVI.

³ Astfel, imaginile zeilor sunt venerate înainte de a fi cunoscuți zeii însăși; aceste imagini nu sunt în mod necesar din lemn sau piatră. Toate personalitățile sunt *eidola* (idoli), reflectând adevăratale esențe și având o parte de Divinitate atașată lor și rezidentă în formele lor, însă ele sunt totuși imagini și, oricât de puternice și demne de adorație ar putea părea multimii care nu cunoaște religia divină, pentru hermetist ele nu reprezintă altceva decât *persona* (măști) ale esențelor care sunt etern, independente de manifestare și neafectate de ea. Adevăratale semne ale Divinului sunt trei: transcendenta formei, transcendenta timpului, transcendenta personalității. În loc de formă este Esență; în loc de timp Eternitate; în loc de persoane, Principii. Evenimentele devin Procese, iar fenomenele, *Numene*. Câtă vreme concepția despre divin rămâne asociată cu, ori dependentă de vreo circumstanță fizică sau istorică

3. Aşa se face că strămoşul tău, o, Asclepios, inventatorul medicinei, are un templu pe muntele Libiei, pe malul fluviului populat de crocodili¹, unde odihneşte la loc de cinstă acea parte a lui care a aparținut ţărânnii – adică trupul. Căci restul – partea sa cea mai bună, ori mai degrabă el însuşi, deoarece principiul conştienţei şi al vieţii reprezintă omul întreg – s-a întors la cer. Iar acum, prin divinitatea sa, el îi ajută pe oamenii bolnavi, el care, odinioară, i-a învăţat arta sănătăţii.

4. În chip asemănător, Hermes, străbunul meu, al cărui nume îl port, ţinut acum la loc de cinstă în cetatea care a primit numele lui², ajută şi îi păzeşte pe toţi [oamenii] muritori care vin acolo din toate părţile³.

Gândeşte-te, acum, ce binecuvântări dăruieşte oamenilor Isis, soaţa lui Osiris, atunci când le este favorabilă, şi ce nenorociri le trimit când este mâniată! Căci aceştii zei lumeşti şi pământeşti pot fi cuprinşi de furie, fiind făuriţi şi alcătuţi de oameni din aceste două naturi.

5. O adoraţie asemănătoare are loc în Egipt faţă de animale⁴; şi tot la fel oraşele cinstesc sufletele celor oameni care, în viaţă lor, le-au dat legi şi ale căror nume le ţin minte.

---

este sigur că planul ceresc nu a fost atins. Simbolurile, când sunt recunoscute ca simboluri, nu mai sunt nici înşelătoare, nici periculoase; nu sunt decât nişte văluri de lumină făcând vizibil „Întunericul Divin”. Chiar şi expresia cea mai rafinată, cea mai subtilă şi cea mai metafizică a Adevărului suprem este totuşi un simbol şi o metaforă, pentru că Adevărul în sine nu poate fi exprimat decât de la Zeu la Zeu. Este Esenţă, Tăcere, Întuneric

¹ „In monte Libye circa littus crocodilorum”. Este vorba oare despre un Crocodilopolis (*κροκοδεῖλων πόλις*, Ptol., IV. 5. 65)? Iar dacă este aşa, atunci la care oraş se face referire? fiindcă erau mai multe. Cel mai cunoscut dintre acestea este Arsinoe din Fayum; dar mai exista încă un altul la sud, în Thebaida, pe malul vestic al Nilului, ale căruia rămăşiite sunt încă vizibile în Embeshanda.

² Prin urmare, Hermopolis (cf. Lact. *D. I.*, I. 6); adică Hermopolis Magna (*Ἐρμοῦ πόλις μεγάλη*), Eshmun-ul modern, de pe malul stâng al Nilului.

³ Ca să capete înțelegere. Citatul lui Augustin se încheie aici.

⁴ Pentru cultul animalelor în Egipt, vezi Plutarh, *Despre Isis şi Osiris*, LXXII sqq.

Din acest motiv, Asclepios, acele zeități care sunt adorate în unele locuri nu sunt venerate în altele; de aceea se poartă multe războaie între orașele Egiptului.

XXXVIII

1. *Asclepios*: Și de ce fel este, Trismegistos, calitatea acestor zei care locuiesc pe pământ?

Trismegistos: Calitatea acestor zei constă în ierburi, în pietre și în miresme, care conțin natura [proprietății lor] divinități. De aceea, acestor zei le plac sacrificiile, imnurile și rugăciunile dese și suava muzică ce seamănă cu armonia cerească.

2. Acest rit ceresc, atrăgător pentru natura lor sfântă, îi îmbie și îi reține în sanctuarele lor, în aşa fel încât să poată îndura răbdători lunga lor sedere printre oameni.

În felul acesta oamenii făuresc zeii.

3. Însă nu trebuie să crezi, o, Asclepios, că faptele acestor zei pământești sunt supuse întâmplării.

Căci, în vreme ce zeii cerești, care locuiesc în înălțimile văzduhului, păstrează fiecare rânduiala ce ține de el, acești zei ai noștri au și ei sarcinile lor speciale. Unii prevăd, prin sorti sau divinație, evenimentele viitoare; alții domnesc, în diferite feluri, asupra lucrurilor aflate în grija lor, ori ne vin în ajutor ca niște aliați, rude sau prieteni.

XXXIX

1. [XIV. M] *Asclepios*: Ce loc ocupă, Trismegistos, Heimarmenē în planul divin? Dacă Zeii cerești cârmuiesc universul, iar zeii lumești stăpânesc evenimentele particolare, care este atunci rolul ei?

Trismegistos: Heimarmenē, Asclepios, este necesitatea ce determină toate lucrurile care se întâmplă, lanțul care leagă laolaltă toate evenimentele.

Ea este cauza lucrurilor ori, mai degrabă, al doilea Zeu, creat de Zeul, este legea tuturor lucrurilor din cer și de pe pământ, statornicită prin poruncă divină.

2. Soarta și Necesitatea sunt strâns legate laolaltă. Heimarmenē determină începutul tuturor lucrurilor, Nece-

sitatea determină efectul care urmează acestor începuturi. Și de aici apare Ordinea – adică succesiunea și dispunerea lucrurilor împlinite în timp (*kronos*); căci nimic nu se înfăptuiește fără ordine.

Și astfel este desăvârșită lumea, căci lumea se întemeiază pe ordine, iar universul constă în ordine.

XL

1. Prin urmare acestea trei, Soarta, Necesitatea și Ordinea depind în mod absolut de Voința Zeului, care guvernează lumea prin Legea și Rațiunea Sa sfântă.

Aceste trei principii nu au voință în ele însese; inflexibile și inaccesibile bunăvoiței sau mâniei, ele nu sunt decât instrumentele rațiunii veșnice, care este imuabilă, invariabilă, inalterabilă, indisolubilă.

2. Mai întâi vine Soarta, conținând, ca țărâna proaspăt însămânțată, germenii evenimentelor viitoare.

Urmează Necesitatea, grăbindu-le să se împlinească.

În cele din urmă, Ordinea menține alcătuirea lucrurilor înfăptuite de Soartă și de Necesitate¹.

Aceasta este Veșnicia fără de început și fără de sfârșit și care, statornicită de legea neschimbătoare, se menține în mișcarea neîncetată a drumului ei.

3. Apare și apoi dispare și, cum timpul se schimbă, locul unde ceva dispare este și locul unde ceva apare. Căci aceasta este caracteristica mișcării circulare; toate lucrurile sunt astfel înlănțuite încât nu poate fi deosebit nici începutul, nici sfârșitul, și ele ni se înfățișează ca precedându-se sau urmându-se unul pe altul fără încetare. Cât despre accident și întâmplare, ele pătrund toate lucrurile lumești.

4. [XV. M.] Până acum, în măsura în care îi este dat omului și în măsura în care Zeul a îngăduit, am vorbit despre toate; prin urmare, mai rămâne să-L binecuvântăm

¹ Soarta pare astfel să fie considerată ca fiind Creatorul; Ordinea, Păstratorul; iar Necesitatea, Distrugătorul sau Regeneratorul.

și să ne rugăm Zeului, și să ne întoarcem la grijile noastre de muritori, după ce ne-am îndestulat mintile tratând despre lucrurile sfinte care sunt hrana minții.

XLI

1. După acestea, ieșind din sanctuar, au înălțat rugăciuni Zeului, întorcându-se către miazăzi.

Căci, atunci când soarele începe să coboare, cel care vrea să-L preamărească pe Zeu se cuvine să-și îndrepte privirea într-acolo¹, după cum, la răsăritul acestuia, trebuie să privească spre răsărit.

Și chiar în vreme ce ei își rosteau invocațiile, Asclepios, a grăit în șoaptă astfel:

[Asclepios:] Tat, hai să-l întrebăm pe tatăl nostru dacă rugile noastre pot fi însotite de tămâie și de mirosme.

Când Trismegistos îl auzi, se tulbură și zise:

2. [Trismegistos:] Tăcere, Asclepios! spuse el. Este aproape un sacrilegiu să arzi tămâie sau alte mirosme în timpul rugăciunii.

Celui care este Totul și care conține Totul nu-i lipsește nimic.

Doar să-l preamărim și să-i aducem mulțumiri; cele mai divine mirosme sunt cuvintele de laudă pe care muritori le încchină Zeului.

3. Îți mulțumim ție, cel Preaînalt, căci prin mila Ta am primit lumina cunoașterii Tale.

Fie ca Numele Tău să fie adorat și venerat, singurul Nume prin care Zeul este slăvit în religia părintilor noștri! Căci Tu dăruiești tuturor credința străbună, evlavie, iubire și cele mai binecuvântate și mai de preț daruri: cunoaștere, rațiune și inteligență. Prin cunoaștere ca să te distingem, prin rațiune ca să te căutăm, iar inteligența ne dăruiește bucuria de a te înțelege.

4. Salvați de puterea ta divină, să ne umplem de bucurie contemplând manifestarea (*epiphaneia*) ta; să ne bucu-

---

¹ Adică spre soare-apune sau spre vest.

răm că, din clipa intrării noastre în trup, tu binevoiești să ne hărăzești Veșnicie.

Singura bucurie a omului este cunoașterea măreției Tale.

Te-am cunoscut pe tine, o, Lumină măreață, care ești înțeleasă numai de Inteligență! Te-am cunoscut pe tine, o, adevărată Cale a Vieții, nesecat Izvor (*πηγή*) al tuturor nașterilor!

5. Te-am cunoscut pe tine, o, Desăvârșire generatoare a întregii Naturi, Permanență Veșnică!

Și în această rugăciune a noastră preamărim Binele Bunătății tale și te rugăm să ne ții neabătuți de la iubirea față de cunoașterea ta, și să nu fim niciodată despărțiti de acest fel de viață.

Cuprinși fiind de această nădejde, vom merge să mâncăm, iar hrana noastră va fi una lipsită de carne¹.

---

¹ Cheia Secretului hermetic este găsită atunci când aspirantul adoptă acea viață de puritate pe care toți misticii evrei, egipteni, budiști, greci, latini sau vedici o atribuie omului în epoca de aur. Prima consecință a Căderii este vărsarea de sânge și mâncarea de carne. Îngăduința de a ucide este semnul „Paradisului pierdut”. Iar primul pas către „Paradisul regăsit” este făcut atunci când omul se întoarce voluntar la un mod de viață potrivit. Trebuie restabilită armonia între om și Natură înainte de a putea fi împlinită uniunea dintre om și Dumnezeu. Căci Natura este Dumnezeu manifest; iar dacă omul nu este în perfectă comuniune cu ceea ce e văzut, cum să iubească ceea ce e nevăzut? Doctrina hermetică susține înrudirea și solidaritatea tuturor ființelor. Căci omul nu se deosebește de celealte făpturi, nu e un înger căzut pe pământ ci un copil al pământului, produsul evoluției. El este cel care răscumpără și regenerează pământul. De acea el trebuie să se abțină de la vărsarea de sânge. Sângele revigorează zeii lumești și le permite să se manifeste, întrucât aceștia forțele elementare din ființă neregenerată. Oamenii obișnuiați se găsesc sub puterea stelelor și sunt supuși iluziei. Prin urmare, cei care caută împlinirea trebuie să facă tot posibilul să atingă viață hermetică – inclusiv prin adoptarea unui regim alimentar din care să fie evitată carnea – al cărei deziderat este de a duce o viață desăvârșită, condiția de a accede la Divin.

III.

FRAGMENTE DIN

STOBAEUS

I. Despre evlavie și [adevărata] filozofie

A lui Hermes Trismegistos,
către fiul său Tat

1. Eu, fiule, am scris această primă Carte, atât pentru omenire, cât și din evlavie¹ față de Zeu.

2. Căci nu poate fi religie mai adevărată sau mai dreaptă decât cunoașterea lucrurilor care sunt și aducerea de mulțumiri pentru toate Aceluia care le-a făcut, ceea ce eu nu voi înceta niciodată să fac.

3. Așadar, o, tată, ce ar trebui să facă un om pentru a-și cârmui viața aşa cum se cuvine, văzând că aici, pe pământ, nu este nimic adevărat?

4. Fii pios și religios², fiule, căci cel ce face astfel este cel mai bun și mai înalt filozof; iar fără filozofie³ nu vei putea atinge niciodată înălțimea și rigoarea Evlaviei și a Religiei.

5. Însă cel ce va afla și va cerceta lucrurile care sunt⁴, și felul în care sunt ele orânduite și guvernate, și de către cine, și din ce cauză, și în ce scop, îi va mulțumi *Ziditorului*⁵, ca unui bun *Părinte*, unei desăvârșite *Doici* și unui credincios *Veghetor*⁶, iar cel ce este recunoscător va fi evlavios sau religios, iar cel ce este religios va cunoaște deopotrivă unde se află adevărul, și ce este el, și aflând acestea, el va fi din ce în ce mai religios.

---

¹ Sau adorație.

² Sau adoră-l pe Zeu.

³ În sensul ei adevărat de înțelepciune-iubire.

⁴ περὶ τῶν ὄντων.

⁵ Δημιουργός.

⁶ Cf. C.H., XIII (XIV), 3.

6. Căci niciodată, o, fiule, sufletul care, odată aflat în trup, se luminează și se înalță pe sine pentru afla și a înțelege ceea ce este bun și adevărat, nu poate lucea îndărăt. Căci el este cu totul fermecat și uită de toate relele; iar când l-a aflat și l-a cunoscut pe *Părintele* și *Născătorul* său, el nu se mai poate lepăda de credință sau îndepărta de acel bine.

7. Aceasta, fiule, trebuie să fie țelul religiei și al evlaviei; odată ajuns acolo, vei trăi în bunăstare și vei muri împăcat, iar sufletul tău va ști ce cale să apuce.

8. Căci numai aceasta, o, fiule, este calea care duce la *Adevăr*, pe care au păsit strămoșii noștri; și care, săvârșindu-și călătoria, au dobândit în cele din urmă binele. Este o cale dreaptă și vrednică de laudă, însă grea și anevoie de străbătut pentru sufletul care se află în trup.

9. Căci înainte de toate el trebuie să se războiască cu sine însuși, iar după mult zbumecum și luptă trebuie să fie biruit de una din părți; căci înfruntarea este a unuia împotriva a doi¹, când el caută să-și ia zborul, celealte două se căznesc să-l prindă și să-l opreasă.

10. Dar izbânda celor două nu este la fel, căci una se zorește către ceea ce este Bine, însă cealaltă se alătură lucrurilor rele; iar ceea ce este Bun Tânjește să fie slobozit, însă lucrurile care sunt rele iubesc înlanțuirea și sclavia.

11. Și dacă cele două părți sunt înfrânte, ele se domolesc și se mulțumesc să-l primească drept *Cârmuitor*, însă dacă unul este biruit de cele două, atunci el ajunge robul lor și este pedepsit să-și continue existența aici, pe pământ.

12. Aceasta este, o, fiule, Căluza pe calea care duce într-acolo; căci trebuie să-ți lași trupul înainte de a-ți da sfârșitul și să dobândești izbânda în această viață frământată, iar când ai învins, să te întorci.

---

¹ „Unul” este elementul rațional iar „doi” reprezintă patima și respectiv dorința, ultimele două fiind elemente ale naturii iraționale.

13. Acum însă, fiule, voi merge la principiile lucrurilor care sunt. Înțelege cele ce-ți spun și ia aminte la cele ce auzi.

14. Toate lucrurile care există¹ sunt în mișcare, numai ceea ce nu există este neclintit.

15. Orice corp este schimbător.

16. Nu orice corp se descompune.

17. Unele corpuri se descompun.

18. Nici o ființă vie nu este muritoare.

19. Însă nu orice lucru viu este nemuritor.

20. Ceea ce poate fi descompus este și destructibil.

21. Ceea ce ființează veșnic este neschimbător.

22. Ceea ce este neschimbător este veșnic.

23. Ceea ce este făcut pentru veșnicie e veșnic distrus.

24. Ceea ce este făcut o dată nu este niciodată distrus și nici nu devine altceva.

25. În primul rând, Zeul; în al doilea, Lumea²; în al treilea, Omul.

26. Lumea pentru Om; Omul pentru Zeu.

27. Despre suflet; acea parte care e simțitoare este muritoare, însă partea care e rațională este nemuritoare.

28. Orice esență este nemuritoare.

29. Orice esență este neschimbătoare.

30. Tot ceea ce există este dublu.

31. Nimic din ceea ce există nu rămâne neclintit.

32. Nu toate lucrurile sunt mișcate de un suflet, însă tot ce există este mișcat de un suflet.

33. Tot ceea ce suferă este simțitor, tot ceea ce este simțitor suferă.

34. Tot ceea ce este trist se și înveselește; și este o făptură vie muritoare.

35. Nu tot ceea ce se bucură se și întristează, însă este un lucru veșnic viu.

36. Nu orice trup este bolnav; orice trup bolnav se descompune.

¹ Existența e înțeleasă ca trecerea de la ființă pură la starea de devenire.

² κόσμους.

37. Mintea [este] în Zeu.
38. Raționamentul (disputa sau pălăvrăgeala) [este] în Om.
39. Rațiunea [este] în Minte.
40. Mintea este lipsită de suferință.
41. Nimic în trup [nu este] adevărat.
42. Tot ceea ce este nematerial este lipsit de Lăcaș.
43. Tot ceea ce este făcut este hărăzit distrugerii.
44. Nimic bun pe Pământ; nimic rău în Cer.
45. Zeul este bun; Omul este rău.
46. Binele este voluntar, sau din proprie voință.
47. Răul este involuntar, sau împotriva voinței.
48. Zeii aleg lucrurile bune, ca lucruri bune.
49. Timpul (*kronos*) este un lucru divin.
50. Legea este omenească.
51. Răutatea este hrana Lumii.
52. Timpul înseamnă distrugerea Omului.
53. Totul în Cer este neschimbător.
54. Totul pe Pământ se schimbă.
55. Nimic în Cer nu este subjugat; nimic pe Pământ slobod.
56. Nimic neștiut în Cer; nimic știut pe Pământ.
57. Lucrurile de pe Pământ nu sunt în legătură cu cele din Cer.
58. Toate lucrurile din Cer sunt desăvârșite; toate lucrurile de pe Pământ sunt imperfecte.
59. Ceea ce este nemuritor nu este muritor; ceea ce este muritor nu este nemuritor.
60. Ceea ce este însămânțat nu răsare întotdeauna; însă ceea ce răsare a fost întotdeauna însămânțat.
61. Pentru un Trup pieritor există două timpuri: unul de la însămânțare până la naștere, altul de la naștere până la moarte.
62. Pentru un Trup din veșnicie, timpul este numai de la Naștere¹.

---

¹ Aici e introdusă ideea lucrurilor care au un început dar nu și un sfârșit.

63. Trupurile pieritoare cresc și se micșorează.

64. Materia pieritoare se preschimbă în contrarii, altfel spus, distrugere și naștere, însă materia veșnică se preface numai în sine însăși.

65. Nașterea omului înseamnă distrugere; distrugerea omului este începutul nașterii.

66. Ceea ce rodește sau naște pe altul este el însuși rodit sau născut de un altul.

67. Despre lucrurile care există: unele se află în trupuri, iar altele în IDEILE lor.

68. Toate lucrurile care țin de lucrare sau muncă se află în trup.

69. Ceea ce este nemuritor nu se împărtășește din ceea ce este muritor.

70. Ceea ce este muritor nu intră într-un trup nemuritor; însă ceea ce este nemuritor intră în ceea ce este muritor.

71. Acțiunile sau lucrările (*energeia*) nu se făptuiesc în sus, ci pogoară pe Pământ.

72. Lucrurile de pe Pământ nu sunt de nici un folos celor din Cer; însă toate lucrurile din Cer ajută și aduc folos tuturor lucrurilor de pe Pământ.

73. Cerul este marețul lăcaș al trupurilor veșnice; Pământul – al trupurilor pieritoare.

74. Pământul este nechibzuit; Cerul este înțelept și chibzuit.

75. Acele lucruri care sunt în Cer se află sau sunt aşezate sub el; însă lucrurile de pe pământ se află pe el.

76. Cerul este primul element.

77. Providența (*pronoia*) este ordinea divină.

78. Necesitatea este slujitoarea Providenței.

79. Norocul e manifestarea sau efectul a ceea ce este lipsit de ordine: imaginea lucrării¹, o fantezie sau o părere înselătoare.

80. Ce este Zeul? Binele imuabil și absolut.

---

¹ Sau energia.

81. Ce este omul? Răul imuabil.

82. Dacă îți vei aminti cu precizie aceste principii, nu vei uita ceea ce ți-am înfățișat mai pe îndelete; căci acestea reprezintă sinteza sau sumarul lor.

83. Ferește-te să stai la palavre despre aceste lucruri cu mulțimea sau cu oamenii de rând; căci nu voiesc ca tu să devii ținta pizmei și cu atât mai puțin să fii luat în derâdere de cei mulți¹.

84. Căci cei care se aseamănă se au întotdeauna la inimă, însă ceea ce este diferit nu îl înghite niciodată pe cel care nu-i seamănă. Vorbe ca acesta au foarte puțini ascultători și poate că foarte puțini vor avea și de acum înainte, căci ele au ceva neobișnuit în ele.

85. Ele mai degrabă îi ațâță și îi întăresc pe oamenii răi în răutatea lor; pentru acest lucru, se cade să te ferești de mulțime și să iei seama la cei răi, căci ei nu înțeleg virtutea și puterea lucrurilor care se spun.

86. *Ce voiești a spune, o, tată?*

87. Iată, fiule: întreaga natură și alcătuire a acelor făpturi numite oameni este foarte înclinată spre răutate și este obișnuită cu ea, de parcă s-ar hrăni din ea, și pentru aceasta este fermecată de ea; dacă un astfel de om va ajunge să afle că lumea a fost făcută o dată și că tot ce există este făcut după cum cere Providența ori necesitatea, destinul ori soarta, care pe toate le supun regulilor lor, oare nu va deveni el și mai rău, disprețuind totul, din pricină că a fost făcut? Iar dacă el va putea pune cauza răului pe seama sorții sau destinului, nu se va da în lături niciodată de la vreo faptă rea.

88. *Prin urmare, trebuie să fim cu mare băgare de seamă la oamenii de acest fel, căci, fiind neștiutori, ei pot să fie mai puțini răi, de teama a ceea ce este ascuns și păstrat în taină.*

---

¹ Cf. C.H. XIII (XIV).

II. [Despre neputința de a-l înțelege pe Zeu]

Hermes:

A-l înțelege pe Zeu¹ este foarte greu; a vorbi despre Zeu [e] cu neputință.

Căci ceea ce este material nu poate exprima ceea ce este nematerial, imperfectul nu poate înțelege perfectul.

Cum poate fi asociat eternul cu trecătorul? Cel dintâi dăinuie veșnic, celălalt este vremelnic; cel dintâi este Realul, celălalt este o umbră.

Pe cât se deosebește slăbiciunea de putere, ori mici-mea de măreție, pe atât ceea ce este muritorul se deosebește de divin.

Distanța care le desparte ascunde viziunea frumosului.

Trupurile sunt percepute de vedere, și ceea ce ochiul privește limba poate să exprime. Însă ceea ce nu are nici trup, nici aparență, nici formă, nici materie, nu poate fi perceptu prin simțuri.

Eu înțeleg, o, Tat, eu înțeleg că ceea ce este cu neputință de definit este Zeul.

III. Despre adevăr

1. *Hermes:* Este cu neputință, o, *Tat*, ca omul - fiind o ființă imperfectă, alcătuită din elemente imperfecte și având Tabernacul său format din multe și felurite Corpuri - să poată vorbi cu temei despre Adevăr.

2. Dar atât cât este cu puțință și chibzuit [îți spun] că Adevărul se află numai în Trupurile Veșnice, și că aceste Trupuri sunt de asemenea Adevărate².

3. Focul este în sine însuși numai foc și nimic altceva; Pământul este în sine însuși pământ și nimic altceva;

---

¹ Sau a gândi la Zeu.

² Sau reale.

Aerul este în sine însuși aer¹ și nimic altceva; Apă, apă în sine însăși și nimic altceva.

4. Pe când Trupurile noastre sunt alcătuite din toate acestea, căci au în ele ceva Foc, ceva Pământ, ceva Apă și ceva Aer, și cu toate acestea ele nu sunt nici Foc, nici Pământ, nici Apă, nici Aer, nici nimic adevărat.

5. Și dacă de la începuturi Alcătuirea noastră nu a cuprins Adevărul, cum ar putea oamenii să vadă Adevărul, ori să vorbească despre el, ori să-l înțeleagă, altfel decât prin voința Zeului?

6. Așadar, toate lucrurile de pe Pământ, o, Tat, nu sunt Adevăr, ci imitații ale Adevărului, și nici acestea nu sunt toate; căci doar puține sunt astfel.

7. Iar celelalte lucruri sunt Neadevăr și Înșelăciune, o, Tat, și amăgire; ca nălucile închipuirii ori aparenței.

8. Iar când închipuirea primește o influență de sus, atunci ea este o imitație a Adevărului; însă în lipsa acestei acțiuni de sus, ea rămâne o minciună.

9. Și aşa cum o imagine arată Trupul pe care îl înfățișează, și totuși nu Trupul este ceea ce se vede, aşa cum pare să fie, și se vede că ea are ochi, însă nu vede nimic, și urechi, însă nu aude absolut nimic, și toate celelalte lucruri pe care le are tabloul, însă ele sunt amăgiitoare, înșelând ochiul privitorului, căci în vreme ce ei își închipuie că văd Adevărul, ele nu sunt altceva decât minciuni.

10. Prin urmare, cei ce nu privesc la cele neadevărate, văd Adevărul.

11. Dacă înțelegem și vedem fiecare dintre aceste lucruri aşa cum este, atunci vedem și înțelegem lucrurile adevărate.

12. Însă dacă nu vedem, sau înțelegem altceva, sau altfel decât ceea ce este, atunci nici nu vom înțelege, nici nu vom cunoaște Adevărul.

13. Tat: Așadar, Adevărul se află pe Pământ, o, Tată?

---

¹ A se compara cu Lactanțiu, *Inst. Div.*, II, 12.

14. *Hermes*: Cu temei ai întrebat, o, Fiule; Adevărul nu se află absolut nicăieri pe Pământ, căci el nu poate fi nici născut, nici făurit.

15. Însă, în ceea ce privește Adevărul, se poate întâmpla ca unii oameni, cărora Zeul binevoiește a le dări Buna putere de a vedea, să-l poată înțelege.

16. Prin urmare, pentru Minte și Rațiune nimic nu este adevărat pe pământ.

17. Dimpotrivă, pentru adevărata Minte și Rațiune, toate lucrurile sunt închipuiri, amăgiri, sau aparențe.

18. *Tat*: Așadar, nu ar trebui să numim Adevăr înțelegerea și rostirea lucrurilor care sunt?

19. *Hermes*: Dar nu este nimic adevărat pe Pământ.

20. *Tat*: Atunci cum de este adevărat acest fapt: Că nu cunoaștem nimic adevărat? Si cum poate fi acesta înfăptuit aici?

21. *Hermes*: O, Fiule, Adevărul este cea mai desăvârșită Virtute, Binele cel mai înalt, netulburat de Materie, nesufocat de Trup, Binele gol, clar, neschimbător, imuabil, demn de venerație.

22. În vreme ce lucrurile care se află aici, o, Fiule, sunt vizibile, incapabile de Bine, destructibile, mediocre, dizolvabile, schimbătoare, în permanentă prefacere și făurite unele din altele.

23. Prin urmare, lucrurile care nu sunt adevărate în ele însese, cum pot fi oare adevărate?

24. Căci orice se preschimbă este o minciună, care nu dăinuie în sine, ci, schimbându-se, ne arată mereu alte și alte aparențe.

25. *Tat*: Oare nici omul nu e adevărat, o, Tată?

26. *Hermes*: În măsura în care este om, nu este adevărat, Fiule, căci ceea ce este adevărat este alcătuit numai din sine însuși, și rămâne și dăinuie în concordanță cu sine însuși, aşa cum este.

27. Pe când omul este alcătuit din multe lucruri și nu rămâne el însuși ci se transformă și se schimbă¹, an după

---

¹ Sau devine.

an, *Idee* după *Idee*, ori formă după formă, și aceasta în timp ce el se află încă în Tabernacol.

28. Și mulți nu își mai cunosc propriii copii după puțin timp și, tot astfel, mulți copii nu își mai cunosc propriii Părinti.

29. Este oare cu puțință, o, *Tat*, ca cel care este într-atât de schimbat încât nu mai poate fi cunoscut, să fie adevărat? Nu, din contră, el este Neadevăr, fiind un sir de Aparențe schimbătoare.

30. Înțelege, aşadar, că Adevărul e ceea ce rămâne Același și este Veșnic, pe când omul nu este veșnic; prin urmare omul nu este Adevărat ci doar o Aparență oarecare, iar Aparența este cea mai mare Minciună ori Amăgire.

31. *Tat*: Nici chiar acele Trupuri veșnice¹ nu sunt adevărate, Tată, căci și ele sunt supuse schimbării?

32. *Hermes*: Tot ceea ce este născut, sau făurit și schimbat, nu este adevărat, însă ele, fiind făcute de Părintele nostru, pot avea materie adevărată.

33. Dar ele au, de asemenea, și ceva fals, având în vedere schimbarea lor.

34. Căci nimic din ceea ce nu rămâne în sine însuși nu este Adevărat.

35. *Tat*: Atunci trebuie spus, Tată, că numai Soarele - care, spre deosebire de Natura altor lucruri, nu se schimbă ci rămâne el însuși - este Adevărul?

36. *Hermes*: El este Adevărul, și de aceea este singurul căruia i s-a încredințat Lucrarea Lumii, stăpânind și făurind toate lucrurile, cel pe care îl cinstesc și-i slăvesc Adevărul; iar după Unul și cel Dintâi, îl recunosc pe el drept Lucrător.

37. *Tat*: Așadar, o Tată, ce susții ca fiind Întâiul Adevăr?

38. *Hermes*: Pe cel ce este *Unul și Singurul*, o, *Tat*, care nu este din Materie, care nu se află într-un Trup, care este fără culoare, fără Chip sau Formă, Imuabil, Nepieritor, care dăinuie de-a pururi; însă Amăgirea, o, Fiule, este pieritoare.

---

¹ Este vorba probabil de trupurile cerești.

39. Iar distrugerea a pus stăpânire peste toate lucrurile de pe Pământ, însă Providența *Adevărului* s-a ridicat deasupra lor și se va ridica și pe mai departe.

40. Căci fără descompunere nu poate exista naștere.

41. Descompunerea urmează fiecărei nașteri, pentru ca ea să se poată naște din nou.

42. Căci acele lucruri care sunt născute trebuie să fie, neapărat, născute din acele lucruri care sunt descompuse, iar lucrurile născute trebuie, negreșit, să fie descompuse, pentru ca Nașterea lucrurilor care sunt să nu înceteze.

43. Recunoaște-l, aşadar, pe Cel dintâi Lucrător, prin Nașterea lucrurilor.

44. Prin urmare, lucrurile care sunt născute în urma Descompunerii sunt false, fiind uneori ceva, alteori altceva. Căci este cu neputință ca ele să fie din nou aceleași lucruri, iar ceea ce nu rămâne același, cum poate fi adevărat?

45. De aceea, o, Fiule, trebuie să numim aceste lucruri închipuirii ori aparențe.

46. Iar de voim să-l numim pe om aşa cum se cuvine, trebuie să-i zicem: aparență de om, iar unui copil, himera ori aparență unui copil; unui bătrân, himera ori aparență unui bătrân; unui Tânăr, aparență unui Tânăr; iar unui om matur, aparență unui om matur.

47. Căci omul nu este om, nici copilul copil, nici Tânărul Tânăr, nici bătrânul bătrân.

48. Căci lucrurile care pre-există sau care există, fiind supuse schimbării, sunt false.

49. Înțelege, o, Fiule, că aceste lucruri, ca și aceste false acțiuni, depind de ceea ce se află în înalt, adică de Adevărul însuși.

50. Astfel stând lucrurile, susțin că Neadevărul este Lucrarea Adevărului.

IV. [Ființa, Natura , Zeii]

Există, aşadar, Ceea ce transcende orice ființă, [ceea ce este] mai presus de toate ființele și de tot ce există în realitate.

Ceea ce transcende orice ființă este cauza existenței
acelei stări de ființare [care el numită „universală”], care
este comună intelibilelor care există în realitate cât și
acelor ființe care sunt gândite potrivit legii asemănării.

Natura este o esență pe care simțurile o pot percepe,
conținând în sine toate lucrurile sensibile. La mijloc se află
Zeii intelibili și cei sensibili.

Conceptele inteligenței sunt legate de zeii intelibili,
conceptele aferente impresiilor - de zeii sensibili, care
sunt reflectări ale inteligențelor, aşa cum, de pildă, soarele
este imaginea Zeului creator și ceresc. Căci, după cum
Zeul a creat universul, tot astfel soarele creează animalele,
dă naștere plantelor și guvernează suflurile¹.

V. [Despre Materie]

O, fiule, Materia devine; mai înainte materia a fost,
căci ea este vehiculul devenirii².

Devenirea este felul în care acționează Zeul necreat și
providențial.

---

¹ θέλησις. Sau poate spiritele. În unele manuscrise nu apare termenul „guvernează” și de aceea unii editori îl consideră o contrafacere; dar caracterul său neașteptat constituie un puternic argument al originalității sale.

² În limba greacă, același cuvânt semnifică și a deveni. Ideea aici este că materia lumii este în esență sa vesnică, dar că înainte de creație sau „devenire” ea se află într-o stare pasivă și lipsită de mișcare. Astfel ea „a fost” mai înainte de a fi „pusă în acțiune”; acum ea „devine”, adică este mobilă și progresivă. Creația este astfel perioada de activitate a Zeului, care, conform gândirii hermetice, are două modalități: Activitatea, sau existența - Zeul dezvăluit (*Deus explicitus*); și Pasivitatea existenței - Zeul învăluit (*Deus implicitus*). Ambele modalități sunt perfecte și complete, cum sunt stările de veghe și de somn ale omului. Fichte a făcut distincție între Ființă (*Sein*) ca una, pe care o cunoaștem numai prin existență (*Dasein*) ca multiplă. Această viziune este perfect hermetică. „Formele ideale” menționate în fragmentul de mai sus sunt ideile arhetipale sau formatoare ale neoplatonicienilor, conceptele eterne și subiective ale lucrurilor care există în Mintea Divină anterior „creației” sau „devenirii”.

Fiind înzestrată cu germenele devenirii, materia este adusă întru naștere, căci forța creatoare o modeleză după formele ideale.

Materia nenăscută încă nu are formă; ea capătă existență atunci când este pusă în acțiune.

VI. Despre Timp

Iată, prin urmare, ce se poate spune despre cele trei timpuri. Ele nu sunt de sine stătătoare și nu sunt legate între ele; și totuși ele sunt legate între ele și sunt de sine stătătoare. Poate fi închipuit prezentul fără existența trecutului?¹ Unul nu poate exista fără celălalt, fiindcă prezentul este generat de trecut, iar din prezent se naște viitorul.

Dacă dorim să mergem până la capăt în această materie, trebuie să raționăm astfel: Timpul trecut se retrage în ceea ce nu mai este; viitorul nu există câtă vreme nu a devenit prezent; prezentul, la rândul său, încetează de a mai fi el însuși în clipa în care trece. Poate oare să fie numit prezent ceea ce nu durează nici măcar o clipă și care nu are un centru fix, când nici măcar nu se poate spune că există?

Mai mult, de vreme ce trecutul nu poate fi deosebit de prezent, iar prezentul de viitor, ele devin una. Între ele există identitate, unitate, continuitate. Așadar, timpul este continuu și divizibil, chiar dacă este unul și același.

VII. Despre corpurile veșnice [și despre corpurile pieritoare]

Domnul, Creatorul formelor nemuritoare, o, Tat, după ce și-a împlinit lucrarea, nu a mai făcut nimic altceva, și nici în prezent nu mai face nimic. Odată lăsate să-și poarte

---

¹ Adică, nu putem *gândi* la prezent decât atunci când acesta s-a transformat deja în trecut.

singure de grijă și unite între ele, aceste forme veșnice se mișcă fără a mai avea nevoie de ceva; sau dacă într-adevăr ele își sunt necesare una alteia, ele nu au nevoie de nici un impuls străin, deoarece sunt nemuritoare¹.

Astfel trebuie să fie, într-adevăr, natura creațiilor Zeului suprem. Însă făuritorul nostru (imediat) are un trup; el ne-a zămislit, zămislește fără încetare și va continua să zămislească trupuri dissolubile și pieritoare, căci nu se cunosc să-l imite pe propriul său Creator și, mai mult, nici nu poate să o facă. Căci cel dintâi și-a făurit creațiile din propria Lui esență, primordială și nematerială; cel de-al doilea ne-a făurit pe noi din ceea ce este material și deja făcut. De unde rezultă în mod natural că formele cerești născute din esență nematerială sunt nepieritoare, pe când trupurile noastre, fiind constituite din materie trupească, sunt, în consecință, slabe în sine și au nevoie de ajutor din afară.

Căci cum ar putea fi susținută combinația care alcătuiește trupurile noastre, dacă nu ar fi continuu hrănire și sprijinită de elemente de aceeași natură?

Pământul, apa, focul și aerul curg în noi și ne reînnoscînd învelișul. Suntem atât de slabî că nu putem îndura mișcarea nici măcar o singură zi. Știi prea bine, fiule, că fără repausul noptii trupurile noastre nu ar rezista trudei de peste zi. Din acest motiv, bunul nostru creator, în mila sa universală, a asigurat continuitatea vieții făpturilor sale născocind somnul, cel care reface mișarea, statornicind

---

¹ Pasajul de început al acestui discurs fragmentar ar putea să-l inducă în eroare pe cel care uită caracterul panteistic al întregii învățături hermetice. Influxul de substanță divină în univers este perpetuu, însă canalele sau formele prin care curge sunt imuabile, neschimbătoare și de sine stătătoare. Metoda naturii este determinată de la început și este incapabilă de variație sau de intermitență. Însă coborârea sufletului în generare este un proces continuu, care nu va înceta până când perioada creatoare sau „Ziua Manifestării” nu se va încheia. Nu a existat nici o suspendare a energiilor divine de la începutul activității lor primordiale. Scurgerea de Ființă în Existență este fără sfârșit, altfel generarea naturală ar înceta, iar evoluția ar fi oprită. Creatorul secund menționat în acest fragment este Demiurgul, Făuritorul universului material.

pentru odihnă un timp egal sau chiar mai lung (decât pentru muncă).

Meditează, fiule, asupra acestei virtuți a somnului, opusă celei a sufletului, și nu mai puțin activă. Căci, dacă funcția sufletului este mișcarea, trupurile nu pot trăi fără somn, care slăbește și dezleagă jugul organismului, și care prin acțiunea sa de refacere îi distribuie materia de care are nevoie, dând săngelui – apă, oaselor – pământ, nervilor și vaselor – aer, ochilor – foc. De aici vine marea plăcere pe care trupul o găsește în somn.

VIII. *Despre energie și senzație*

Tat:

Mi-ai arătat deslușit aceste lucruri, tată, însă mai învață-mă ceva. Mi-ai spus despre cunoaștere și artă că sunt activități ale rațiunii, iar acum îmi spui că animalele sunt numite dobitoace pentru că nu au rațiune. De unde rezultă, neapărat, că ele nu au nici cunoaștere, nici artă.

Trismegistos:

Este precum zici, fiule.

Tat:

Atunci cum se face, tată, că anumite animale folosesc cunoștințe științifice și constructive; ca, de pildă, furnicile, care strâng provizii pentru iarnă, păsările, care alcătuiesc cuiburi, vitele, care își cunosc grajdul și se întorc acolo?

Trismegistos:

Nu este nici știință, nici artă cea care le călăuzește, fiule, ci natura. Știința și arta se dobândesc, însă aceste făpturi nu au dobândit nimic. Ceea ce se face în chip natural este produsul activității universale; știința și arta aparțin numai celor ce le-au dobândit. Funcțiile care sunt o moștenire comună sunt funcții naturale. Astfel, toți oamenii își pot folosi ochii, însă nu toți sunt muzicanți, arcași, vânători și aşa mai departe. Numai puțini dintre cei mulți învață o știință sau o artă și o exercită. Tot astfel, dacă numai anumite furnici ar face ceea ce nu fac celealte, atunci ai putea spune pe bună dreptate că ele

posedă știința ori arta străngerii proviziilor. Însă toate acționează în același fel sub impulsul Naturii și fără vreo intenție deliberată; de unde este evident că nu le călăuzește nici știința, nici arta.

Activitățile, o, Tat, sunt nemateriale, dar sunt exercitate în trup și de trup. Într-atât sunt de nemateriale, încât pe bună dreptate ai putea să le numești nemuritoare; încrucât ele nu pot fi exercitate decât cu ajutorul trupului, afirm că ele sunt întotdeauna într-un trup. Că ceea ce are sfârșit și cauză determinate de providență și de necesitate nu poate rămâne inactiv. Că ceea ce este va mai fi încă, acolo unde sunt trupul și viața sa. Din acest motiv vor exista întotdeauna trupuri; de aceea crearea trupurilor este o funcție eternă. Căci trupurile terestre sunt pieritoare; totuși, trupurile sunt necesare ca locuințe și instrumente pentru energii. Însă energiile sunt nemuritoare, iar ceea ce este nemuritor este întotdeauna activ. Crearea trupurilor este, prin urmare, o funcție eternă.

Energiile sau facultățile sufletului nu se manifestă toate deodată; unele dintre ele se manifestă din clipa nașterii omului, în partea nerățională a sufletului său; și, pe măsură ce partea rățională se dezvoltă cu vîrsta, facultățile mai nobile vin și ele în ajutor.

Facultățile sunt atașate de trupuri. Ele coboară din formele divine în formele muritoare și, prin ele, sunt create trupurile. Fiecare dintre facultăți exercită o funcție fie a trupului, fie a sufletului, însă ele există în suflet independent de trup. Căci energiile sunt veșnice, însă sufletul nu este tot timpul întemnițat într-un trup muritor. El poate să trăiască și fără acesta, totuși facultățile nu se pot manifesta decât într-un trup. Aceasta, fiule, este un discurs tainic. Trupul nu poate rămâne fără suflet, însă ființa poate.

Tat:

Ce voiești a spune, tată?

Trismegistos:

Înțelege-mă, o, Tat. Când sufletul este despărțit de trup, este adevărat că trupul rămâne, dar el este subminat de disoluția interioară și sfârșește prin a se descompune. Un asemenea efect nu se poate produce fără o cauză acti-

vă; aşadar, în trup mai rămâne ceva energie, chiar după retragerea sufletului. Între o entitate nemuritoare și o entitate muritoare există această diferență: cea dintâi e formată dintr-o substanță simplă, nu însă și cea de a doua. Una este activă, cealaltă pasivă. Orice ființă activă domină, orice ființă pasivă se supune; una este liberă și guvernează, cealaltă este înrobită și supusă impulsului.

Energiile nu se găsesc numai în trupurile însuflețite, ci și în cele neînsuflețite, cum ar fi lemnul, piatra și alte asemenea lucruri. Prin intermediul energiilor, aceste lucruri cresc, dau rod, se coc, se descompun, se dizolvă, putrezesc, se dezintegrează și suferă toate acele schimbări la care sunt supuse trupurile neînsuflețite. Căci energia este cea care produce schimbarea, ori devenirea. Iar devenirea este multiplă sau, mai degrabă, universală. Niciodată nu îi va lipsi universului [o putere capabilă] să dea naștere, căci ființele sunt continuu zămislite din el și continuu sunt distruse.

Energia este aşadar indestructibilă, indiferent de natura ei sau de trupul în care ea se manifestă. Însă, dintre energii, unele se exercită în entități divine, altele în entități muritoare; unele sunt universale, altele particulare; unele acționează asupra speciilor, altele asupra indivizilor care țin de acestea. Energiile divine se exercită în entități vesnice și sunt perfecte ca și acestea. Energiile parțiale acționează prin intermediul ființelor vii; energiile particulare acționează în tot ceea ce există.

De unde rezultă, fiule, că întregul univers este plin de energii. Întrucât energiile se manifestă neapărat în trupuri, există multe trupuri în univers. Totuși, energiile sunt mult mai numeroase decât trupurile, fiindcă adeseori există una, două, sau trei energii într-un trup, fără a le mai pune la socoteală pe cele răspândite universal. Prin energii universale înțeleg pe cele care sunt inseparabile de trupuri și care se manifestă prin senzații și mișcări, și fără de care nici un trup nu poate exista. Cu totul diferite sunt acele energii particulare care se manifestă în mințile oamenilor prin artă, știință și muncă. Senzațiile însotesc energiile sau, mai degrabă, sunt consecința acestora.

Înțelege, o, fiule, diferența care există între energii și senzații. Energia vine de sus; senzația ține de trup și își dobândește existența de la trup. El este lăcașul energiei, care se manifestă prin intermediul său și pe care îl folosește, ca să zic așa, drept vehicul. Din acest motiv spun că senzațiile sunt materiale și muritoare; existența lor este legată de cea a trupului, se nasc odată cu el și pier odată cu el.

Energiile nemuritoare nu au senzații, tocmai datorită naturii esenței lor; căci nu poate exista altă senzație decât că trupului i se întâmplă ceva bine sau ceva rău sau că ceva pleacă din el, iar entitățile nemuritoare nu suferă asemenea accidente.

Tat:

Prin urmare, senzația e cunoscută de toate trupurile?

Trismegistos:

Da, fiule, și în toate trupurile acționează energiile.

Tat:

Chiar și în trupurile neînsuflețite, tată?

Trismegistos:

Chiar și în trupurile neînsuflețite. Senzațiile sunt de diferite feluri; cele ale ființelor raționale sunt însotite de rațiune; cele ale ființelor lipsite de rațiune sunt pur trupești; cele ale ființelor neînsuflețite sunt pasive și constau doar din creștere și declin. Plecând de la același principiu și ajungând la același sfârșit, pasiunea și senzația sunt deopotrivă produsele energiilor.

În ființele însuflețite, există două alte energii, care însotesc pasiunile și senzațiile – anume, bucuria și tristețea. Fără acestea, ființa însuflețită și, mai ales, ființa rațională nu ar simți nimic; prin urmare, ele pot fi considerate ca moduri ale sentimentelor ființelor raționale sau, de fapt, ale tuturor ființelor vii. Ele sunt activități manifestate prin senzații, mișcări trupești produse de părțile iraționale ale sufletului. Bucuria și tristețea sunt deopotrivă de rele; căci bucuria – adică, senzația însotită de placere – atrage după sine mari rele; tot așa, tristețea implică pedepse și suferințe încă și mai complete. Prin urmare, atât bucuria cât și tristețea sunt rele.

Tat:

Senzația este la fel în suflet și în trup, tată?

Trismegistos:

Ce voiești a spune, copile, prin senzație a sufletului?

Tat:

Sufletul este într-adevăr nematerial. Însă senzația e asemenei unui trup, tată, căci ea există într-un trup.

Trismegistos:

Dacă o plasăm în trup, fiule, atunci într-adevăr o asimilăm fie sufletului, fie energiilor, care, deși se află în trup, sunt nemateriale. Însă senzația nu este nici energie, nici suflet, nici ceva distinct de trup; ea nu este, aşadar, nematerială. Dacă nu este nematerială, ea trebuie neapărat să fie materială, căci nu există nimic care să nu fie fie material, fie nematerial.

IX. Despre [decani și] astre

Tat: Întrucât în *Predicile generale (logoi)*, mi-ai făgăduit că mă vei lămuri în legătură cu cei Treizeci-și-șase de decani¹, rogu-te, vorbește-mi acum despre ei și despre lucrarea lor.

Hermes: Nu simt nici cel mai mic îndemn de a nu face astfel, o, Tat, și acest discurs (*logos*) al meu va fi, poate, cel mai însemnat și va sta în capul tuturor celor rostit de mine până acum. Așadar, fii cu luare aminte.

Ți-am vorbit deja despre Cercul Animalelor², sau Cel-care-dă-viață, despre cele Cinci planete, despre Soare și Lună și despre Cercul³ fiecareia dintre ele.

Tat: Mi-ai vorbit, într-adevăr, o, Trismegistos.

Hermes: Pentru ca tu să poți pricepe mai lesne cei Treizeci-și-șase de Decani, ar trebui să-ți reamintești cele pe

¹ Acești Decani sunt Horoscoapele din P.S.A., xix, 3. Cf. de asemenea Origen, *Contra Celsus*, VIII, 58.

² Adică despre Zodiac.

³ Sau orbita, sfera.

care le-ai învățat mai înainte, ca astfel să înțelegi mai bine cele ce îți voi spune.

Tat: Îmi amintesc totul, tată.

Hermes: Am spus, fiule, că există un Corp care învăluie toate lucrurile. Ar trebui să țи-l închipui ca pe o figură având o formă sferică; căci aceasta este forma Universului.

Tat: Îmi reprezint o astfel de figură în mintea mea, o tată.

Hermes: Dedesubtul acestui cerc [care cuprinde totul în el], sunt rânduți cei Treizeci-și-șase de decani, între Cercul Universului și Zodiac, statornicind hotarul dintre aceste sfere, și, într-un anume fel, susținând Cercul Universului și deosebindu-l de cel al Zodiacului.

Ei¹ sunt purtați de mișcarea Sferelor Planetare, și [toți] au puteri egale cu mișcarea [principală] a Totului², și încruțișează³ cele șapte [sfere].

[Decanii] sunt ținuți laolaltă de Corpul care pe toate le cuprinde, căci acesta este modul necesar în care se mișcă sferele planetare și [cercul] Universului.

Însă ei se mișcă pe cele Șapte sfere, căci ei se rotesc cu o viteză mai mică decât [Cercul] Universului. Așadar, să ne închipuim [decanii] ca fiind niște Veghetori care sunt așezați [și veghează] atât pe sferele celor șapte planete cât și pe cea a Universului atotcuprinzător – sau mai bine zis, [guvernează] peste toate lucrurile din Lume și păstrează buna rânduială printre toate lucrurile.

Tat: Întocmai cum le-ai descris, le văd în minte, tată.

Hermes: Nu uita, Tat, că ei⁴ sunt scuțiți de limitările la care sunt supuse celealte astre. Ei nu sunt împiedicați în mișcarea lor și nici siliți să se opreasă din cursul lor⁵ și

---

¹ Adică, decanii.

² Sau Universul.

³ Aceasta se referă la sistemul astronomic ce stă la baza tradiției pitagoreo-platonice, aşa cum este prezentat, alegoric, de către Platon în celebrul pasaj din Timaios (38 B, C). X simbolizează „încruțișat”, care în termeni de mișcare ar trebui tradus ca „invers față de”.

⁴ Decanii.

⁵ Referindu-se probabil la stelele fixe și la planete.

nici nu sunt îndepărtați de la lumina Soarelui¹ – [adică, toate acele] lucruri pe care le îndură celelalte astre.

Liberi cu desăvârsire, și mai presus de toate lucrurile, paznici și veghetori vigilenți a toate câte sunt, ei dă roată zi și noapte întregului univers.

Tat: Oare [decanii] nu au influență și asupra noastră?

Hermes: Și încă una însemnată, o, fiul [meu]. Căci dacă ei lucrează asupra celor din înalt², cum ar putea să nu lucreze și asupra noastră – atât asupra fiecărui [om] în parte cât și asupra tuturor oamenilor?

Astfel, fiul meu, ceea ce petrece în general cu toate lucrurile vine de la aceștia (decani); de pildă – și ia aminte la ceea ce spun – decăderea regatelor, răzvrătirile popoarelor, boli și foamete, mișcarea mărilor³, cutremurele de pământ. Nimic din toate acestea nu s-ar putea întâmpla fără acțiunea lor⁴.

Și mai ia seama la ceva: dacă ei guvernează peste toate, iar noi însine ne aflăm sub dominația celor Șapte, nu crezi oare că ceva din lucrarea lor ne influențează și pe noi – noi, care cu siguranță suntem fiii lor sau [veniți la existență] prin mijlocitorii lor?

Tat: Ce fel de formă ar putea avea trupul [acestor mijlocitori], o, tată?

Hermes: Mulți le spun daimoni; însă ei nu sunt o categorie specială de daimoni, căci ei nu au trupuri ca acele făcute dintr-o materie specială, nici nu sunt animați de un suflet, aşa cum suntem noi [animați], ci sunt doar lucrări⁵ ale acestor treizeci-și-șase de zei.

Ia aminte, în plus, Tat, la alte lucrări ale lor⁶: ei împărtășie pe pământ sămânța celor pe care [oamenii] îi numesc „tanes”, unele fiind mântuitoare, pe când altele distrugătoare.

---

¹ Referindu-se probabil la eclipse.

² Adică, cele șapte sfere.

³ Adică, fluxul și refluxul.

⁴ Adică, a decanilor.

⁵ Sau energii.

⁶ Adică, ale decanilor.

Și mai află că, în timp ce își urmează [cursul] din cer, ei¹ dau naștere, spre propriul lor folos, la stele noi, și care le sunt ca un fel de slujitori sau de oșteni. Și aceste [stele] sunt răspândite în eter și se rotesc odată cu [decanii] umplând tot spațiul, astfel că nu există nicăieri un spațiu fără stele.

[Aceste astre] mișcă Universul prin puterea lor particulară, care este totuși subordonată puterii celor Treizeci și-șase – care pretutindeni pricinuiesc pieirea celor lalte viețuitoare² cu suflete, sau a unor animale care nimicesc roadele.

Și sub [decani] se află ceea ce se numește Ursă [Mare]; - chiar în mijlocul Cercului Animalelor³, alcătuită din șapte stele și cu o altă Ursă, situată deasupra capului [celei dintâi]. Lucrarea ei se aseamănă cu cea a unui ax - nu se culcă nicăieri, nici nu se ridică, ci rămâne în același loc și se rotește în jurul aceluași punct, dând propria sa mișcare Cercului-producător-de-Viață⁴, și purtând tot acest Univers de la noapte la zi și de la zi la noapte.

Și după aceasta⁵ urmează o altă puzderie de stele, căreia socotim că nu merită să le dăm un nume; dar cei care vor veni după noi, pentru a ne urma pilda, le vor da nume.

Și să mai știi că sub Lună⁶ se află alte stele pieritoare, lipsite de energie, care pot să dispară degrabă, prin aceea că au fost exhalate din pământul însuși în aerul de deasupra pământului.

Acestea se descompun întotdeauna prin aceea că seamănă sub aspectul naturii cu viețuitoarele cele mai de jos ale pământului, căci vin în existență doar pentru a muri, aşa cum sunt muștele, purecii, viermii și altele de același soi. Aceste [viețuitoare], o, Tat, nu sunt de nici un folos lumii și nici nouă nu ne sunt de trebuință; din con-

---

¹ Decanii.

² Sau animalelor.

³ Adică, Zodiacul.

⁴ Adică, Zodiacului.

⁵ Adică, după Ursă Mare.

⁶ Referindu-se probabil la fenomenul „stelelor căzătoare”.

tră, ne săcâie și ne necăjesc, fiind stârpituri ale naturii care zămislește după bunul ei plac.

În chip asemănător sunt și astrele exhalate de către pământ și care nu sunt în stare să ajungă în înalturi. Și nu pot întrucât au fost zămislite din cele de jos; din pricina greutății lor foarte mari, ele se frâng și, împrăștiindu-se, cad din nou pe pământ, nefăcând decât să strice aerul de deasupra pământului.

Există și un alt fel de stele, o, Tat, cele aşa numite „[stele] cu coamă”¹, care apar la vremea lor, și după scurt timp dispar, devenind din nou nevăzute; ele nu au nici răsărit, nici apus. Ele sunt mesagerii și heraldii strălucitorii ai destinelor generale ale lucrurilor care urmează să se ivească.

Acestea ocupă spațiul de sub Cercul Soarelui. Când în lume urmează să aibă loc vreo schimbare, [cometele] apar și, după ce strălucesc câteva zile, se întorc iarăși în locul lor de sub Cercul Soarelui, rămânând nevăzute; unele dintre ele se pot arăta fie la răsărit, fie la nord, fie la apus, fie la sud. Noi le numim Profeti².

Cam acestea ar fi de spus despre natura astrelor. Astrele totuși se deosebesc de constelații. Stelele care rătăcesc prin cer se numesc astre, pe când constelațiile sunt fixate pe cadrul cerului și sunt purtate odată cu mișcarea acestuia. Douăsprezece astfel de constelații au fost numite Zodiac³.

Cel care le cunoaște poate să-și facă o părere limpede despre ce este Zeul; și, vorbind mai cu îndrăzneală, să devină un văzător, și astfel să-l contemple pe Zeu, și, contemplându-l, să fie binecuvântat.

Tat: Binecuvântat, într-adevăr, o, tată, este cel care l-a contemplat pe Zeu!

Hermes. Doar că este cu neputință, o, fiule, câtă vreme suntem în trup, să avem un asemenea noroc.

¹ Adică, cometele.

² Sau prevestitori, ghicitori.

³ Lit. „semne animalice”, sau semne de viață.

Mai mult, trebuie să ne exersăm sufletul încă de acum și aici pe pământ, ca nu cumva să rătăcim calea ce ne va duce în ceruri, acolo unde contemplarea este cu putință.

Însă oamenii care își iubesc trupurile – astfel de oameni nu vor putea niciodată să contemplate viziunea Frumosului și a Binelui.

Și ce minunătie este, o fiul meu, acest Frumos care nu are formă, nici culoare, nici trup!

Tat: Ce anume poate fi frumos dacă nu are formă, culoare și trup?

Hermes: Numai Zeul, o, fiul meu; sau, poate, Ceea ce este încă și mai mare – [adevăratul] nume al Zeului.

X. [Despre Providență, Necesitate și Soartă]

Tat: Într-adevăr, o, tată, mi-ai vorbit despre toate lucrurile; acum însă [rogu-te], ajută-mă să pricep care dintre ele sunt guvernate de Providență, și care se supun Necesi-tății și, în sfârșit, care sunt legate de Soartă.

Hermes: Ți-am spus, o, Tat, că în noi există trei specii de necorporale.

Prima dintre ele poate fi înțeleasă doar de minte, căci nu are culoare, nici chip și nici trup și purcede din Prima Esență, percepută doar de minte.

[În al doilea rând], există în noi, opusă acesteia¹, „forme” care servesc [substanței intelibile] drept receptorul². Dar ceea ce a fost pus odată în mișcare de Prima Esență pentru un oarecare scop al Rațiunii (*Logos*) și ceea ce a fost conceput [de către ea] o face să treacă într-un alt fel de mișcare – aceasta este o imagine a gândirii Demiurgului.

---

¹ Adică, substanței intelibile.

² Cu alte cuvinte, ceva mai subtil decât „figurile” sau „formele” - tipuri sau prototipuri, sau paradigme de un anumit gen.

Există apoi cea de a treia specie de necorporale, care include tot ceea ce are legătură cu corpurile: spațiul, timpul, mișcarea, figura, suprafața¹, mărimea, și speciile. Între acestea există două feluri de deosebiri: unele sunt calități prin ele însele, celelalte sunt însușiri ale corpurilor.

Calitățile particulare sunt figura, culoarea, felurile, spațiul, timpul, mișcarea.

Însușirile corpurilor sunt: figura configurață și culoarea colorată; există de asemenea forma conformată, suprafața și mărimea²; aceste însușiri participă la calitățile particulare.

Esența inteligibilă, aflată în preajma Zeului, are deplină putere asupră-și și [putere] peste alte lucruri căci, fiind Esență în sine nu este supusă Necesității; dar când Zeul se îndepărtează de ea, ea asumă o natură corporală; alegerea ei este guvernată de Providență – adică devine un lucru din lume.

Tot ce este irațional este mișcat înspre ceva rațional. În întregul lui, acționează într-o oarecare măsură rațional.

Astfel, Rațiunea (*logos*) este guvernată de Providență, iraționalul de Necesitate, iar lucrurile care se petrec în corporal de Destin.

Aceasta este învățătura despre guvernarea Providenței, a Necesității și a Sorții.

XI. [*Despre Dreptate*]

O putere mareată și divină se află, o, fiule, în mijlocul universului, privind la tot ceea ce fac oamenii pe pământ.

În ordinea divină, totul este guvernăt de Necesitatea providențială³; printre oameni, aceeași funcție revine Dreptății.

---

¹ Sau aparență.

² Distincția pare a fi între figură, culoare etc. „în sine” și figură, culoare etc. diferențiate.

³ Sau Providență.

Prima dintre aceste guvernări include lucrurile cerești, întrucât Zeii nici nu voiesc, nici nu pot să încalce ordinea; nefiind supuși greșelii, care este sursa păcatului, zeii sunt fără de păcat.

A doua, Dreptatea, este însărcinată să îndrepte, pe pământ, răul care se produce printre oameni.

Neamul omenesc, fiind muritor și format din materie pieritoare, este hărăzit să decadă atunci când vederea lucrurilor divine nu îl mai susține (în virtute). Atunci Dreptatea intră în acțiune.

Prin energiile pe care și le trage din Natură (*physis*), omul este supus Sorții (*heimarmene*); prin greșelile pe care le săvârșește în viață, el este supus Dreptății.

XII. *Despre Providență și Soartă*

Toate lucrurile sunt produse de Natură și de Soartă, și nu există nici un loc în care să nu se afle Providența.

Providența este Voința Liberă a Zeului Suprem, de la care emană cele două forțe spontane – Necesitatea și Soarta.

Soarta este supusă Providenței și Necesității, iar stelele sunt supuse Sorții.

Prin urmare, nici un om nu poate scăpa de Soartă, nici nu poate lupta împotriva acțiunii stelelor. Căci ele sunt instrumentele Sorții; prin mijlocirea lor voința Sorții este împlinită în întreaga Natură și în existența omenescă¹.

---

¹ Unii susțin că este dificil de conciliat credința în „guvernarea stelelor” cu liberul arbitru. La prima vedere, pare nedrept și arbitrar ca unele directii ale vieții să fie indicate de către „guvernatorii nașterilor” ca fiind singurele directii în care „nativul” va progresă. De aici întrebarea: se poate considera în mod rational că „accidentul” zilei și orei nașterii este, prin Providența Divină, menit să îndrume și să guverneze întreaga existență a unei ființe inteligente și responsabile? Însă această obiecție este superfluă, căci dificultățile științei astrologice, dacă sunt privite în

XIII. Despre guvernarea Universului

Ceea ce guvernează universul este Providența; ceea ce cuprinde universul și îl delimitizează este Necesitatea; Soarta împinge și învăluie toate lucrurile vieții prin forța de constrângere care îi este proprie. Soarta este cauza nașterii și a morții¹ Vieții.

Prin urmare, Universul primește mai întâi Providența, cea dintâi rânduită. Providența se întinde până la ceruri, unde se rotesc Zeii, într-o mișcare perpetuă și neobosită. Acolo există Soartă, deoarece există Necesitate.

Providența prevede, Soarta hotărăște poziția stelelor. Aceasta este legea universală.

---

lumina Predestinării (sau Sorții), nu numai că dispar, dar dezvăluie în spatele lor un admirabil sistem cauzal. Există o singură ipoteză capabilă să rezolve enigma Sorții, iar această ipoteză este o doctrină comună tuturor marilor școli de gândire - vedică, buddhistă, hermetică, kabbalistică, platonică - și anume ipoteza existențelor multiple sau doctrina metempsihoziei. În viziunea acestor filozofii, Destinul nu este arbitrar, ci dobândit. Fiecare om își făurește propria soartă, potrivit zicalei: „Cum îți aşterni, aşa vei dormi”. Fiindcă ceea ce intr-o existență este Voință, în următoarea devine Soartă.

Prin urmare, direcțiile native se află chiar în măinile oamenilor, dacă fie spre plăcere și virtute, fie spre durere și viciu. Eul este înlănțuit de aceste influențe prenatale și silit în mod irezistibil de către ele la o nouă naștere la ceasul unei conjuncții a planetelor și semnelor care să-l oblige la o anumită cale, ori să-l atragă puternic într-acolo. De aceea Hermes spune că Destinul „hotărăște poziția stelelor”. Iar dacă drumul astfel definit este rău, iar guvernarea de asemenea natură încât să favorizeze mai ales tendințele vicioase, eul chinuit, chiar dacă în mod sigur culege răsplata dreaptă pentru propria sa greșală, nu este lăsat fără scăpare. Pentru că eul poate să-și opună voința sa guvernării astrelor și să adopte un drum opus influențelor naturale. Prin aceasta, întradevar, eul se poate îndrepta pe un anumit drum pentru perioada cât acele influențe au putere, căci, după cum ne spune Hermes, „nici un om nu poate scăpa de Destin, și nici nu poate lupta împotriva acțiunii stelelor”; însă, în același timp, voința exercitată astfel va anula afinitățile planetare dobândite și va da o nouă „așezare” curențului predestinării, astfel încât semnele guvernatoare ale nașterii următoare vor fi favorabile virtuții și unei condiții mai înalte.

¹ Sau distrugerea, disoluția vieții.

XIV. Despre suflet [I]

Sufletul este, aşadar, o esență nematerială, care chiar și atunci când se află într-un trup nu își pierde cu totul felul său de a fi.

Natura sa este cea a mișcării perpetue, a mișcării spontane a gândului; și totuși el nu se mișcă în nimic altceva, nici către nimic altceva, nici pentru nimic altceva. Căci el este o forță primordială, iar ceea ce este primar nu are nevoie de ceea ce este secundar.

Expresia „în nimic altceva” este aplicabilă spațiului, timpului, naturii; „către nimic altceva” este aplicabilă armoniei, formei, imaginii; „pentru nimic altceva” este aplicabilă trupului, deoarece timpul, spațiul, natura și forma sunt legate de trup. Toți acești termeni sunt uniti prin legături reciproce.

Un trup necesită spațiu, încrucișat nu este cu puțință să concepem un trup fără spațiul ocupat de el; un trup își schimbă natura, o astfel de schimbare nefiind posibilă decât în timp și prin intermediul mișcării din natură; la rândul lor părțile componente ale unui trup nu pot fi unite decât prin armonia formei. Spațiul există pe seama corporalității, conține schimbările din aceasta și nu se lasă anihilat de aceste schimbări.

Trupul trece de la o stare la alta, însă, părăsind prima stare, el nu încetează de a fi trup - trece doar într-o altă stare. A fost trup, rămâne trup, numai starea să variază; prin urmare, ceea ce se schimbă în corporalitate este calitatea și modul de a fi.

Spațiul, timpul și mișcarea naturală, necorporale în sine, au fiecare proprietatea lor specială.

Proprietatea spațiului este de a conține; proprietatea timpului este intervalul și numărul; proprietatea naturii este mișcarea; proprietatea armoniei este afinitatea; proprietatea trupului este schimbarea; proprietatea sufletului este gândirea¹.

---

¹ Sau gândire în acord cu esență.

XV. Despre suflet [II]

Sufletul este prin urmare o esență nematerială; dacă ar avea un trup, el nu ar mai fi în stare să se mențină. Căci orice trup are nevoie de suflare și de viață, care constă în ordine.

Oriunde există naștere, există schimbare. A „deveni” presupune mărirea, adică creșterea; creșterea implică scădere, care, la rândul ei, cauzează distrugerea.

Ceea ce primește forma vieții¹ ființează² cu ajutorul sufletului. Pentru a produce existență, este necesar să exiști; de aceea eu definesc existența drept o devenire și o participare rațională la viața intelligentă.

Viața făurește făptura, inteligența o face rațională, trupul o face muritoare.

XVI. [Despre suflet, III]

Sufletul este prin urmare nematerial și posedă o forță imuabilă. Poate oare să existe o făptură intelligentă fără o esență vie? Poate ea să fie rațională dacă o esență intelligentă nu menține în ea viața rațională?

Dacă inteligența nu se manifestă în toate făpturile, este din pricina felului în care este alcătuit trupul în raport cu armonia. Dacă în constituția sa predomină căldura, făptura este nestatornică și înflăcărată; dacă predomină răceala, este greoai și înceată.

Natura distribuie elementele trupului după o lege a armoniei. Această combinație armonioasă are trei forme: caldul, recele și temperatul. Conjugunția se stabilește potrivit influenței stelare. Sufletul își însușește trupul care îi este hărăzit și îl face să trăiască prin lucrarea naturii. Natura pune în acord armonia trupurilor cu dispunerea ste-

---

¹ Adică viață sub o înfățișare oarecare.

² Sau vine în existență.

lelor și combinația elementelor lor cu armonia stelelor, astfel încât să poată exista o simpatie reciprocă.

Căci scopul armoniei stelare este acela de a genera simpatii în acord cu Soarta.

XVII. [Despre suflet, IV]

Sufletul este, prin urmare, o, Ammon, o esență suficientă sieși, primind de la început viața care îi este hărăzită și atrăgând către sine, ca ceva material, o anumită rațiune dăruită cu pasiune și dorință¹.

Pasiunea este o substanță; dacă este în acord cu partea intelligentă a sufletului, ea devine curaj și nu se dă bătută în fața fricii. Dorința este și ea o substanță; în asociere cu partea rațională a sufletului devine aspirație și nu se dă bătută în fața voluptății. Căci rațiunea luminează orbirea dorinței.

Când facultățile sufletului sunt astfel armonizate și egalizate, și se află în stăpânirea Puterii raționale a sufletului, ele dau naștere dreptății.

Guvernarea facultăților sufletului este realizată de Principiul² Intelectual care subzistă în sine, în rațiunea sa chibzuită, având drept autoritate propria sa rațiune. El guvernează ca un magistrat: rațiunea sa chibzuită îi servește drept povătuitor.

Rațiunea acestui Principiu este cunoașterea cauzelor care dau iraționalului imaginea de raționalitate – o imagine relativ obscură, când este comparată cu rațiunea însă rațională când este comparată cu iraționalul, asemenea ecoului comparat cu vocea sau lumina lunii comparat cu cea a soarelui.

Pasiunea și dorința sunt rânduite conform unei anumite rațiuni; ele se atrag reciproc, și între ele se stabilește un curent circular.

---

¹ În sens metaforic.

² ἀρχή.

XVIII. [Despre suflet, V]

Orice suflet este nemuritor și se află veșnic în mișcare. Căci am spus¹ că mișările vin fie de la energii, fie de la trupuri. Am văzut, de asemenea, că sufletul, fiind nematerial, nu vine din nici o substanță, ci dintr-o esență, ea însăși nematerială.

Tot ce se naște este produs, în mod necesar, de un alt lucru. Două mișări însotesc neapărat orice lucru a cărui generare implică și descompunerea; cea a sufletului care îl mișcă și cea a trupului care îl mărește, îl micșorează și îl descompune, descompunându-se și el însuși. Astfel definesc eu mișcarea trupurilor pieritoare.

Însă sufletul este perpetuu în mișcare, adică se mișcă fără încetare și produce mișcare. Astfel, fiecare suflet este nemuritor și veșnic în mișcare, mișcat de propria sa activitate.

Există trei feluri de suflete: divine, omenești și iraționale. Sufletul divin locuiește într-o formă divină, din ea își ia energia; în ea se mișcă și acționează. Când acest suflet se separă de făpturile muritoare, el își părăsește părțile iraționale și intră în forma divină; și, cum este veșnic în mișcare, el este purtat în mișcarea universală.

Sufletul omenesc are și el ceva divin, dar este legat de elemente iraționale – dorință și pasiunea; aceste elemente sunt nemuritoare, pentru că sunt energii; însă ele sunt energii ale trupurilor muritoare, aşadar sunt îndepărtate de partea divină a sufletului, care locuiește în forma divină. Când această parte divină intră într-un trup muritor și întâlnește acolo aceste elemente iraționale, ea devine, din pricina prezenței lor, suflet omenesc.

Sufletul animalelor este alcătuit din pasiune și dorință, de aceea animalele sunt numite brute, pentru că sufletul lor este lipsit de rațiune. Cea de-a patra specie de suflet, cea posedată de făpturile neînsuflețite, se află în afara

¹ În *Discursurile generale*, cf. C.H. X (XI), 1 și 7, XIII (XIV), 1.

trupurilor ce se mișcă. Acest suflet se mișcă în forma divină, și o impulsionează în mod pasiv.

XIX. [Despre suflet, VI]

Sufletul este, aşadar, o esență eternă și intelligentă, având drept scop propria sa rațiune.

Atunci când gândește [cu ea]¹, el atrage către sine lucrarea armoniei.

Separat de trupul fizic, el dăinuie în sine și este independent în lumea Ideală. El își controlează rațiunea și conferă entității ce pășește în viață o mișcare asemănătoare cu propriul său gând, adică ființă; căci sufletul are însușirea de a asimila celelalte lucruri propriului său caracter.

Există două feluri de mișcare vitală: una este conformă esenței sufletului, cealaltă naturii trupului. Cea dintâi este generală, cea de-a doua particulară; cea dintâi este independentă, cea de-a doua este supusă necesității. Căci tot ce se mișcă este supus legii necesare a celui care mișcă. Însă mișcarea motoare este unită, prin afinitate, cu principiul intelligent.

Trebuie ca sufletul să fie nematerial și esențial diferit de trupul fizic, căci dacă ar avea trup, n-ar mai avea nici gândire și nici rațiune. Trupurile sunt lipsite de intelligentă, însă, primind spirit, ele devin însuflățite și respiră. Răsuflarea ține de trup, însă rațiunea contemplă frumusețea esențialului.

Spiritul sensibil diserne aparențele. El este răspândit în senzațiile organismului, percepția mentală face parte din el, ca și simțurile acustic, olfactiv, gustativ și tactil.

Spiritul, atras de gândire, diserne senzațiile, alțiminteri creează numai năluciri, căci el ține de trup și recepează toate lucrurile. Rațiunea esențială este judecata. De

---

¹ Adică cu rațiunea.

rațiune depinde cunoașterea lucrurilor înalte, iar de spiritul sensibil – părerea. Aceasta din urmă își primește energia din lumea exterioară, iar cea dintâi din ea însăși.

XX. [Puterea de alegere]

Există aşadar esența, rațiunea, gândirea, perceptia.

Impresia și senzația tind către perceptie, rațiunea – către spiritul esențial; gândirea înaintează independent. Gândirea este asociată cu perceptia. Reunite, toate acestea devin o singură formă, care este cea a sufletului. Impresia și senzația tind de asemenea către perfecțiune, însă ele nu rămân în aceeași stare, ele manifestă exces, insucces sau variație. Despărțite de perceptie, ele se deteriorează; stând alături de ea și urmând-o, ele participă la rațiunea intelectuală prin știință.

Noi avem puterea de a alege; de noi depinde să alegem fie binele, fie răul, după voința noastră. Alegerea răului ne apropie de natura corporală și ne supune Sorții. Întrucât spiritul intelectual aflat în noi este liber, rațiunea intelectuală este de asemenea liberă, identică mereu cu sine însăși și independentă de Soartă.

Așadar, urmând această rațiune înaltă și intelligentă, orânduită de Zeul suprem, spiritul este mai presus de stăpânirea Naturii asupra făpturilor; dar sufletul care se alătură acestor făpturi participă la soarta lor, deși el este străin de natura lor¹.

---

¹ Aici se afirmă clar că puterea voinței umane este singurul instrument prin care destinul poate fi controlat. Luptând și tinzând continuu către puritatea spirituală și intelligentă, sufletul se eliberează de sub puterea Destinului și în cele din urmă dobândește beatitudinea. El trăscende ordinea naturală și intră în divin. Aceasta este sfîrșenia. Invers, atașându-se de lucrurile sensibile și lăsându-se condus de pasiune și de dorință spre o existență iluzorie, sufletul se prinde în roata fără sfârșit a Metamorfozei. Însă adevarata sa datorie și fericire este să aspire continuu spre înalt, îndreptându-se cu ajutorul pasiunii și dorinței purificate către Unul, și îndepărându-se de Multiplu.

XXI. *Isis [către Horus]*

Reproșul făcut pe nedrept, o mărite rege, îl împinge pe omul căruia i s-a făcut această nedreptate să poftească lucruri pe care nu le-a cunoscut înainte¹.

XXII. *[O apoftegmă]*

Fiind întrebat: „Ce este Zeul?”, Hermes a răspuns:
Demiurgul a toate câte sunt, Mintea cea mai înțeleaptă și fără sfârșit.

XXIII. *Din „Afrodita”*

[Întrebare]: Cum se face că progeniturile seamănă cu părinții lor? Sau cum se întorc ele² la propriile lor specii³?

[Afrodita]: Îți voi spune pe dată. Când [în organele genitale] există o provizie de sămânță produsă din spuma săngelui hrănitor, de undeva din masa trupului se strâng, urmând legea lucrării divine, o anumită esență, ca și cum bărbatul însuși s-ar naște pe sine; și același lucru se petrece în aparență și în cazul femeii.

Așadar, când șuvoiul tâșnește din bărbat cu tărie și rămâne neamestecat, pruncul adus la lumină va semăna cu tatăl său; în caz contrar, va semăna cu mama sa.

Dar dacă există o oarecare influență a vreunei dintre părțile [trupului], atunci asemănarea [pruncului] va înclina către acea parte.

Însă uneori, chiar și după un lung sir de generații pruncul seamănă la înfățișare cu tatăl său, deoarece decanul acestuia a avut o influență mai mare la momentul când femeia a conceput.

¹ Acest paragraf pare a fi o reminiscență a C.H. XVI sau XVII, părât după stil a fi aparținut *Discursului lui Asclepios către regele Ammon*.

² Referindu-se probabil la ideea de metempsihoză.

³ Sau familii.

XXIV. [Un imn al Zeilor]

Şapte Planete se rotesc pe căile Olimpului și prin ele este măsurată Veşnicia¹: Mene (Luna), care luminează noaptea [și] întunecatul Kronos [și] blandul Soare, Zeița din Pafos, protectoare a căsătoriei², viteazul Ares, rodnicul Hermes și Zeus - principiul nașterii și izvorul naturii.

Aceștia, deopotrivă, au primit drept moștenire neamul omenesc; și sunt, alături de noi, Mene, Zeus, Ares, Kronos, Afrodita, Phoebus, Hermes.

Mai mult, din fluidul eteric ne tragem lacrimile, râsul, mânia, vorbirea, generarea, somnul și dorința.

Lacrimile sunt de la Kronos, generarea de la Zeus, vorbirea de la Hermes, neînfriicarea de la Ares, somnul de la Artemis, dorința de la Kytherea (Aphrodita), râsul de la Apollo, căci el este acela care toarnă bucurie în gândul omenesc și în lumea infinită.

XXV. Fecioara Lumii [I]

[Notă introductivă. Titlul mistic al fragmentului hermetic *Kore Kosmou* („Fecioara lumii”) reprezintă în sine o revelație a identității care există între învățătura lumii antice și crezul creștinismului. *Kore* este numele sub care Persephona, Fiica sau Fecioara, era venerată în Misterele Eleusine; indică de asemenea pupila sau ochiul. În orice caz, îl regăsim în discursul lui Isis (zeița- Lună și Inițiatotoarea) către Horus, în care ochiul este identificat mistic cu sufletul, iar tunicele organului fizic al vederii cu învelișurile sufletului. După cum ochiul, prin intermediul pupilei sale, este organul care iluminează trupul, tot astfel și sufletul este principiul iluminator și văzător al omului; de aceea cu greu am putea considera această analogie de nume ca fiind neintenționată și nesemnificativă. *Kore* sau Persephona, Fecioara, este sufletul personificat a cărui „coborâre” din sfera cerească în

¹ Sau Eonul.

² Adică Afrodita (Venus), al cărui chip era purtat în mici altare în timpul procesiunilor

nașterea pământească este tema parabolei hermetice intitulate *Tratat despre inițiere*.

Misterele grecești se ocupau doar de două subiecte: primul era drama „răpirii” și reîntoarcerii Persephonei; al doilea, încarnarea, suferințele și reînvierea lui Dyonisos-Zagreus. Prin Persephona se înțelegea sufletul, iar prin Dyonisos, Spiritul. Doctrina hermetică propovăduiește o natură cvadruplică atât a cosmosului cât și a omului, iar din această natură cvadruplică două elemente erau considerate nemuritoare și veșnice, și două muritoare și trecătoare. Cele dintâi erau spiritul și sufletul; cele din urmă, mintea inferioară și trupul fizic. Spiritul și sufletul, masculin și respectiv feminin, rămâneau aceleași de-a lungul tuturor ciclurilor metempsihoziei, indisolubile și indestructibile, în timp ce trupul și intelectul inferior erau noi în fiecare renaștere și de aceea schimbătoare și destructibile.

Ca fiică a lui Zeus și a zeiței Demeter, Kore este imaculată și celestă prin natura sa, dar fiind captiva și consoarta lui Hades ea aparține în același timp lumii inferioare sau ținutului plângerii și disoluției. Își, într-adevăr, sufletul posedă un caracter dual, căci el este o entitate feminină nepieritoare și inviolabilă în calitatea ei interioară și adevărată – veșnic fecioară – pe când în calitatea lui aparentă și relativă este pângărit și decăzut.

În tratatul hermetic, simbolul constant al sufletului este apa, căci apa, chiar dacă aparent este murdară și contaminată, rămâne în esență ei veșnic pură. De îndată ce este supusă distilării, apa murdară va lăsa în vasul de distilare impuritățile și va apărea din nou în retortă clară și limpă. Prin urmare, pe bună dreptate sufletul este numit „veșnica fecioară”, pentru că în esență sa el este imaculat și fără urmă de păcat. Întreaga istorie a lumii de la un capăt la altul este istoria nașterii, decăderii, suferinței și înălțării finale a acestei fecioare a lumii, deoarece sufletul are două modalități sau condiții de a fi – centrifugă și centripetă. Prima este condiția trimiterii lui în afară, imersiunii lui în materie, „căderii” lui, suferinței și robiei pe care o îndură. Această fază este reprezentată în Kabbala ebraică prin Eva. A doua condiție este aceea a reîntoarcerii sale, a ieșirii la lumină din materie sau înălțării lui la „cer”. Această fază este prezentată în Evanghelie creștină și în Apocalipsă sub numele Fecioarei Maria.

În perfect acord cu doctrina Kabbalei, alegoria *Fecioara lumii* indică astfel cu claritate natura apostaziei originare a sufletului, „el se îndepărta de limitele stabilității; nevoind să rămână în același sălaș se mișca fără încetare și repausul îi părea a fi

moartea". Această frază reprezintă o paralelă perfectă la scena reprezentată în Mistere, în care Persephona, smulsă din lăcașurile cerești, cade în puterea lui Hades. Acest aspect, poate cel mai ocult din întreaga alegorie, nu este decât foarte ușor atins în discursul fragmentar al lui Isis.

Hermes era privit ca Mesagerul sau Îngerul zeilor, coborând în această calitate în adâncurile lumii infernale, ca să ridice de acolo sufletele și să le înalțe în ceruri, ca să poată împlini toate lucrurile. Căci înțelegerea trebuie să cerceteze în egală măsură adâncimile și înălțimile, nimic nu îi poate fi ascuns, nici nu poate atinge plinătatea cunoașterii cerești și tainice fără a explora mai întâi fenomenalul și pământescul. Hermes, Divinul și Destăinitorul, a fost numit în glumă de către greci Hoțul și patronul hoților. Dar în felul acesta se indicau în chip tainic puterea și arta înțelegerii de a-și însuși lucrurile din punct de vedere intelectual. De aceea, punerea pe seama lui Hermes a furtului centurii lui Venus, a cleștelui lui Hephaistos și a tunetului lui Zeus și, de asemenea, ademenirea și răpirea cirezilor lui Apollon, semnifică faptul că toate lucrurile bune și nobile – adică attributele Zeilor –, sunt accesibile înțelegerii și că nimic nu este ținut ascuns inteligenței omului, cu condiția ca omul să aibă dibăcia de a căuta cum trebuie.

Ca apropiat și însoțitor al soarelui, Hermes este deschizătorul porților celor mai înalt cer, destăinitorul luminii și al vieții spirituale, Mijlocitorul între sferele interioare și cele exterioare ale existenței, și Inițiatorul în acele mistere sacre a căror cunoaștere este viața eternă. Panoplia cu care arta greacă îl investește pe Hermes este simbolică pentru funcțiile Înțelegerii. El are patru accesorii – toagul, aripile, sabia și pălăria, denotând știința magicianului, curajul aventurierului, voința eroului și discreția adeptului. Inițiații lui Hermes nu cunosc nici o altă autoritate decât Înțelegerea; ei nu numesc nici un om de pe pământ rege sau stăpân; ei sunt cu adevărat liberi. „Pentru că unde este Spiritul Domnului, acolo este libertate” sau: „Nu urma nici un om, nimic nu există pe lume care să aibă vreo valoare decât Lumina Divină – urmează-o”. De aceea Lactanțiu spune: „Hermes afirmă că cei care-l cunosc pe Zeu sunt apărăți de atacurile demonilor și că ei nu se supun nici măcar Sorții”.

Puterile Sorții rezidă în stele, adică în sfera *astrală*, fie aceasta cosmică sau microcosmică. Iar puterea astrală era personificată de Argos, geniul cu o sută de ochi, a cărui înșelare și ucidere a făcut gloria lui Hermes. Înțelesul acestei alegorii este că cei ce dețin secretul hermetic nu sunt supuși Sorții, ei au trecut dinco-

lo de robia metempsihozei și s-au eliberat din „ciclul neîncetat al roții” destinului. A-l cunoaște pe Dumnezeu înseamnă a învinge moartea și puterea morții. Este de la sine înțeles că atât timp cât sufletul nu decade în materie, el nu are soartă. Soarta este apanajul și rezultatul timpului și al manifestării.

S-a afirmat adeseori că doctrina karmei este specifică teologiei indiene. Însă această învățătură este expusă cât se poate de limpede și în Misteriile ebraice, elene și creștine. Grecii o numeau Soartă; creștinii o numesc păcatul originar. Cu care păcat toți oamenii muritori vin pe lume și din pricina căruia toți sunt condamnați. Numai „fecioara îmaculată” este scutită de el prin fiul datorită căruia lumea va fi mântuită.

Dacă prin Persephona sau Kore – „fecioara lumii” – suntem învățați în mod deslușit să înțelegem sufletul, tot atât de limpede suntem învățați să vedem în Isis pe Cea care inițiază, pe Cea care iluminează. Dacă Demeter, Inteligența Divină, este Mama lui Kore, atunci Isis este doica ei, pentru că de îndată ce sufletul decade prin naștere, Isis devine îndrumătoarea și eliberatoarea lui din ghearele sortii. Isis este stăpânitoarea și îndrumătoarea sufletului în răstimpul cât acesta rămâne în sfera de autoritate a naturii și a timpului.

Cărțile hermetice admit trei expresii ale Divinității: în primul rând Zeul suprem, abstract și infinit, etern, de sine stătător și nemanifest; în al doilea rând Născutul, manifestarea divinității în univers; în al treilea rând, Zeul în om, Răscumpărătorul. Pe unul din pereții Templului Soarelui de la Philae sunt scrise aceste cuvinte: „El a făcut tot ce există și fără El nimic din ceea ce există nu a fost făcut”, cuvinte care, după patrusprezece secole erau folosite de Sfântul Ioan Evanghelistul cu referire la Logosul lui Dumnezeu].

&

*„Eu, Isis, sunt tot ceea ce a fost, este și va fi,
și nici un muritor nu mi-a ridicat vălul”.¹*

Vorbind astfel, Isis lăsă mai întâi să cadă pentru Horus dulcea picătură a nemuririi pe care sufletele o primesc de la Zei, și astfel începu cel mai sfânt discurs.

¹ În acest tratat Zeița este reprezentată ridicându-și singură vălul.

Cerul încununat de stele stă deasupra naturii universale, o, fiul meu, Horus, și nimic nu-i lipsește din ceea ce constituie lumea în întregul ei. Se cuvine, aşadar, ca întreaga natură să fie împodobită și desăvârșită de ceea ce este deasupra ei, căci această Ordine nu poate porni de jos în sus. Supremația celor mai mari mistere asupra celor mai mici este imperativă. Ordinea celestă domnește asupra ordinii terestre, fiind determinată în mod absolut și inaccesibilă ideii de moarte. De aceea plâng lucrurile de jos, fiind pline de teamă dinaintea frumuseții minunate, a statorniciei veșnice a lumii cerești. Căci, într-adevăr, aceste minunății ale cerului oferă un spectacol demn să fie dorit și contemplat – revelații ale unui Zeu încă necunoscut – ca și această măreție a nopții străluminată de o rază pătrunzătoare, cu nimic mai prejos decât cea a soarelui, ca și toate celealte mistere care, prin influențe tainice și într-o cadență armonioasă, pun în mișcare cârmuind și menținând lucrurile de pe pământ. Si câtă vreme Arhitectul Universal s-a abținut să pună capăt acestei temeri neînceitate, acestor căutări nerăbdătoare, ignoranța a cuprins universul. Însă El a judecat că este bine să se dezvăluie pe Sine lumii, a insuflat în Zei elanul iubirii și a turnat în mintea lor splendoarea pe care adâncul lui o conținea, astfel ca ei să poată fi însuflați mai întâi de voința de a cerceta, apoi de dorința de a găsi și în cele din urmă de puterea de a îndrepta.

Dar toate acestea, minunatul meu copil, Horus, nu s-ar fi putut întâmpla printre muritori, pentru că ei încă nu existau; însă au avut loc în Sufletul universal în acord cu misterele cerului. Aceasta a fost Hermes, Gândirea Cosmică. El a contemplat universul lucrurilor și văzând, a înțeles, și înțelegând, a avut puterea de a manifesta și de a revela. Ceea ce a gândit, a scris; ceea ce a scris, în mare parte a tăinuit, printr-o tacere înțeleaptă și vorbind pe ocolite, astfel încât, câtă vreme lumea va dăinui, aceste lucruri să nu poată fi descoperite. Si astfel poruncindu-le Zeilor, frații săi, să-l urmeze, a urcat la stele. Însă a lăsat ca urmaș pe fiul său și moștenitorul cunoștințelor sale, Tat, și puțin mai târziu pe Asclepios, Fiul lui Imouthe, la

sfatul lui Pan și al lui Hephaistos și al tuturor celor cărora Providența suverană le-a dăruit cunoașterea exactă a lucrurilor celeste.

Atunci, în prezența celor care-l înconjurau, Hermes s-a dezvinovătit, pentru că nu dezvăluise întreaga învățătură fiului său, din pricina tinereții acestuia. Însă Eu, ridicându-mă, l-am privit cu ochii mei, care văd tainele nevăzute de la începuturile lucrurilor și, în cele din urmă am înțeles limpede că simbolurile sacre ale elementelor Cosmice erau ascunse împreună cu misterele lui Osiris. Hermes s-a întors în cer, rostind o invocație.

Nu se cuvine, o, Fiule, ca această istorisire să rămână neterminată; trebuie să cunoști cuvintele rostite de Hermes după ce și-a scris cărțile. „O, cărți sacre ale Nemuritorilor”, a spus el, „voi, în ale căror pagini mâna mea a imortalizat căile prin care poate fi dobândită nemurirea, rămâneți mereu departe de orice atingere a distrugerii și a descompunerii, nevăzute și ascunse pentru cei ce locuiesc pe aceste tărâmuri, până când va veni ziua în care vechiul cer va zămisli instrumente demne de voi, pe care Creatorul le va numi suflete”.

Pronunțând această invocație asupra cărților sale, el le-a înfășurat în învelitorile lor, s-a întors în sfera în care își avea lăcașul și toate au rămas ascunse vreme îndelungată.

Iar Natura, o, Fiule, a rămas neroditoare până în clipa în care cei desemnați să supravegheze cerurile, înaintând către Zeu, Regele tuturor lucrurilor, au deplâns inertia generală și au înfățișat necesitatea de a urni universul. Nimici altcineva în afară de El Însuși nu putea împlini această lucrare.

„Te rugăm”, au spus ei, „să cugeți la ceea ce deja există și la ceea ce este necesar pentru viitor”.

La aceste cuvinte, Zeul a zâmbit binevoitor și a poruncit Naturii să existe. Și, ieșind împreună cu vocea sa, Femininul a luat naștere în frumusețea lui desăvârșită. Zeii au privit cu uimire această minune. Iar marele Străbun, vârsând un elixir peste Natură, i-a poruncit să fie fertilă; și îndată, străpungând universul cu privirea Sa, a strigat: „Fie ca cerul să fie plinătatea tuturor lucrurilor, a

aerului și a eterului". Zeul a grăit și vorba i s-a împlinit pe dată. Însă Natura, care era legată de sine-însăși, a înțeles că nu putea încălcă porunca Tatălui și, unindu-se cu Lucrarea, a scos la iveală o fiică preafrumoasă, pe care a numit-o Creație și căreia Zeul i-a dat ființă.

Și după ce a făcut ca formele create să se deosebească unele de altele, El le-a umplut cu mistere și le-a încredințat Creației.

Apoi, nedorind ca lumea superioară să fie inactivă, a găsit de cuviință să o umple cu spirite, pentru ca nici un tărâm să nu rămână în nemîșcare și inerție; iar pentru împlinirea lucrării Sale, El și-a folosit arta sacră. Căci luând din Sine atâtă esență câtă era necesară și amestecând-o cu lumina intelectului le-a combinat cu alte substanțe, în feuri necunoscute. Și dobândind prin formule misterioase unirea acestor principii, El a înzestrat cu mișcare combinația universală. Treptat, în miezul protoplasmei a strălucit o substanță mai subtilă, mai pură și mai limpede decât elementele din care era născută. Era transparentă și numai Artistul a perceput-o. Curând, ea a atins perfecțiunea, neputând fi nici topită de foc, nici înghețată de răsuflare, ci posedând statornicia unei combinații speciale și având propria ei însușire și alcătuire. El îi dăruí un nume fericit și, în acord cu asemănarea energiilor ei, El a numit-o Conștiință de Sine.

Din această substanță a făcut miliarde de Suflete, folosind partea cea mai aleasă a amestecului pentru scopul pe care-l avea în vedere, procedând cu ordine și măsură potrivit cunoașterii și rațiunii Sale. Sufletele nu erau în mod necesar diferite, însă partea cea mai aleasă, animată de mișcarea Divină, nu era identică cu restul. Primul strat, mai perfect și mai pur, era superior celui de-al doilea; cel de al doilea, inferior primului, era superior celui de-al treilea; și tot aşa până la șaizeci de niveluri. Numai că Zeul a statornicit legea că toate vor fi în mod egal veșnice având aceeași esență, ale cărei forme numai El le-a hotărât.

El a trasat hotarele locului șederii lor pe înălțimile naturii, astfel ca ele să poată învârti roata potrivit legilor

Ordinii și ale înțeleptului Plan, spre mulțumirea Tatălui lor.

Apoi, chemând sufletele de pe toate nivelurile pe aceste splendide tărâmuri ale eterului, El le-a spus: „O, suflete, frumoși copii ai răsuflării și iubirii mele, voi pe care v-am făcut cu mâinile mele pentru a vă sorti universului meu, ascultați cuvintele mele ca pe o lege: nu părăsiți locul pe care vă l-am hotărât prin voința mea. Ținutul care vă aşteaptă este cerul cu galaxia sa de stele și cu tronurile sale de virtute. Dacă veți încerca să-mi încălcăți porunca, jur pe răsuflarea mea sacră, pe acel elixir din care v-am făcut și pe mâinile mele creatoare că degrabă voi făuri lanțuri pentru voi și aspru vă voi pedepsi”.

Spunând acestea, Zeul, Stăpânul meu, a amestecat laolaltă restul elementelor congenere, pământul și apa, și pronunțând anumite cuvinte puternice și mistice – cu toate că erau diferite de cele dintâi – a insuflat mișcare și viață în protoplasma lichidă, a făcut-o mai densă și mai plastică și a alcătuit din ea ființe vii cu formă omenească. Ceea ce a rămas a dăruit sufletelor înalte, care locuiau pe tărâmul Zeilor, în vecinătatea stelelor și care se numesc Genii Sacre. „Lucrați”, a spus El, „copiii mei, odrasle ale firii mele; luați ce a rămas din lucrarea mea și fiecare dintre voi să făurească ființe după chipul său. Eu vă voi da formele”.

Apoi El a luat Zodiacul și a rânduit lumea după mișcările vitale, plasând semnele animale după cele cu formă omenească. Și, după ce a zămislit forțele creatoare și suflarea generatoare pentru întregul sir de ființe care urmau să vină, El s-a retras făgăduind să alipească fiecarei lucrări văzute o suflare nevăzută și un principiu procreativ, astfel ca orice ființă să poată da naștere la făpturi asemenea ei, fără a mai fi necesară făurirea neîncetată de noi entități¹.

---

¹ Această relatare a creației sufletelor amintește de *Timaios* al lui Platon. După ce s-au născut toți Zeii, Făuritorul universului li s-a adresat astfel: „Zei ai zeilor, al căror Ziditor și Tată sunt și care, făuriți fiind de mine, sunteți indestructibili prin voința mea, aflați ce am să vă spun acum. (...) Pentru ca naturile muritoare să poată exista și ca universul

Și ce au făcut sufletele, o, Mamă?

Iar Isis a răspuns: „Au luat materia amestecată... o... Horus, fiule, și au început să mediteze și să adore acest amestec, lucrarea Tatălui. Apoi, au căutat să descopere din ce era alcătuit, ceea ce nu era ușor de descoperit. După aceea, temându-se că această căutare ar putea stârni mânia Tatălui, au hotărât să ducă la îndeplinire poruncile Acestuia. Așadar, luând partea superioară a protoplasmelor, cea care era cea mai ușoară, au creat din ea neamul păsărilor. Compusul devenind acum mai dens și având consistență mai mare au creat din el patrupedele; pe când din partea cea mai vîrtoasă, care avea nevoie de un mediu umed ca să-să susțină, au făcut peștii. Restul, fiind rece și greu, a fost folosit de către suflete ca să creeze tărătoarele.

Și îndată, o, Fiule, mândre de lucrarea lor, ele nu s-au mai temut să încalce legea Divină și, în ciuda interdicției, au încălcă hotarele care le fuseseră rânduite. Nevrând să rămână mult timp în același lăcaș, ele se mișcău fără încecare și repausul le părea moarte¹.

---

să poată fi într-adevăr universal, aplecați-vă potrivit naturii voastre spre crearea animalelor, reproducând puterea pe care am folosit-o pentru nașterea voastră. (...) Eu însuși voi furniza germenii și începuturile; iar în rest veți țesa laolaltă natura muritoare cu cea nemuritoare, modelând și făurind animale". Spunând acestea, în aceeași cupă în care amestecase și potrivise sufletul universului, El a turnat ceea ce mai rămăsese și l-a amestecat în același fel, dar în combinații mai puțin pure din al doilea și al treilea ordin. Constituind universul, El a împărțit sufletele stelelor în număr egal, câte unul pentru fiecare; și, făcând ca fiecare să-și preia vehiculul său, le-a dezvăluit natura universului și le-a învățat legile Destinului. [Mai poate fi adăugat că această legendă, bizară în multe din detaliile sale, este în concordanță cu Kabbala care relatează istoria pre-lumească a sufletelor, crearea, transgresarea și pedepsirea lor într-un mod foarte asemănător. Crearea lumii vizibile de către „zeii lucrători”, sau Titani, ca agenți ai Zeului Suprem, este o idee profund hermetică, ușor de recunoscut în toate sistemele religioase.

¹ Trebuie observat că în aceste Fragmente, ca și în Scripturile ebraice, aceleași adevăruri sunt repetate ca simboluri diferite în diverse pasaje. De aceea creația Naturii și a „formelor diferențiate” au fost descrise în

Însă, o, Fiule – (aşa m-a înştiinţat Hermes) – purtarea lor nu putea scăpa ochiului Zeului, Domnul tuturor lucrurilor; El s-a gândit să le pedepsească şi să pregătească pentru ele lanţuri grele. Cârmuitorul şi Stăpânitorul Universului s-a gândit atunci să modeleze trupul omenesc pentru pedepsirea sufletelor şi, chemându-mă la El, a spus Hermes, a grăit astfel:

„O, suflet al sufletului meu, gând sfânt al gândului meu, câtă vreme va mai rămâne tristă Natura pământeană? Câtă vreme creaţia deja înfăptuită va mai continua să rămână neînsufleţită şi nepreamărită? Să-mi aduci dinainte pe toţi Zeii cerului”.

Aşa a grăit Zeul, spuse Hermes, şi toţi s-au supus poruncii Sale. „Uitaţi-vă la pământ”, le spuse, „şi la toate lucrurile de dedesubt”.

S-au uitat, şi pe dată au înţeles voinţa Domnului. Iar când Zeul le-a vorbit despre crearea Omului, întrebându-l pe fiecare ce ar putea dărui neamului pe cale de a se naşte, Soarele a răspuns cel dintâi: „Eu voi lumina omenirea”. La rândul său, Luna a făgăduit cunoşterea raţională, adăugând că ea făurise deja Teama, Tăcerea, Somnul şi Memoria. Kronos a spus că el zămislise Dreptatea şi Necesitatea. Zeus a spus: „Pentru a feri neamul ce va veni de războaie fără de sfârşit, Eu am născut Norocul, Speranţa şi Pacea”. Ares a spus că el este deja părintele Conflictului, Zelului impetuos şi al Întrecerii. Aphrodita n-a mai aşteptat să fie strigată: „Cât despre mine, o, Stăpâne”, a spus ea, „Eu voi dărui omenirii Dorinţa şi Bucuria voluptăţii şi Râsul, pentru ca pedeapsa la care sufletele, surorile noastre, sunt hărăzite, să nu-l apese prea greu”. Aceste cuvinte ale Aphroditei, o, Fiule, au fost întâmpinate cu

---

alt fel într-un paragraf anterior; iar întregul proces al evoluţiei Sufletelor a fost rezumat în povestea despre facerea protoplasmei. Coborârea în naştere survine de fapt în momentul când Titanii au început manipularea acestei protoplasme. Corpul omenesc, deşi ultimul în manifestare, este în realitate primul în intenţia Divină şi este cauza ultimă a tuturor seriilor de forme obiective. Hermetic vorbind, nu există nimic în tot universul în afara de Om.

mare bucurie. „Iar Eu”, a spus Hermes, „voi înzestra natura umană cu Înțelepciune, Cumpătare, Perseverență și Adevăr; și nu voi înceta să mă alătur Creației. Voi proteja întotdeauna viața muritoare a oamenilor născuți sub semnele mele, dat fiind că Tatăl și Creatorul mi-a atribuit semnele Cunoașterii și ale Inteligenței în Zodiac; mai ales atunci când mișcarea care le atrage spre stele este în armonie cu forțele fizice ale fiecăruia.

Cel care este Stăpânul lumii s-a bucurat la auzul acestor lucruri și a hotărât crearea neamului omenesc. Cât despre mine – a spus Hermes – am căutat substanțele potrivite pentru această lucrare și l-am invocat pe Domnul. El a poruncit Sufletelor să renunțe la restul de substanță protoplastică, pe care luând-o, am găsit-o cu totul uscată. De aceea am folosit foarte multă apă, cu care am reînnoit combinația substanței, astfel ca amestecul să poată fi solubil, maleabil și subțire și ca Forța să nu fie adăugată aici Inteligenței. Când mi-am împlinit lucrarea, era minunată și m-am bucurat privind-o. și l-am chemat de jos pe Domnul ca să vadă ce făcusem. El a văzut și a încuvîntat. De îndată a poruncit ca Sufletele să fie întrupate; iar ele, aflând care le va fi pedeapsa, au fost cuprinse de groază.

Aceste cuvinte, a spus Isis, m-au uimit. Ascultă, Horus, fiule, căci îți voi arăta o taină. Străbunul nostru, Kamephes, a aflat-o și el de la Hermes, care a gravat istoria tuturor lucrurilor; la rândul meu, Eu am primit-o de la bătrânu Kamephes, când am primit inițierea vălului negru; iar tu, la rându-ți, o, copil minunat și venerat, o vei afla de la mine.

Sufletele erau pe cale să fie întemnițate în trupuri; unele oftau și se tânguiau asemenea animalului sălbatic și liber, când este pus în lanț, și care se dezvață cu greu de plăcutele obiceiuri ale sălbăticiei, se zbate și se revoltă, refuzând să-și urmeze stăpânul și chiar omorându-l dacă se ivește prilejul. Altele, asemenea șerpilor alungați din gaura lor, aruncau priviri rătăcite din înalt către adânc scoțând tipete ascuțite și cuvinte de jale.

„Cerule mare”, a spus unul, „principiul nașterii noastre, eter, aer pur, mâini și suflare sacră a Zeului suveran și voi, Stele strălucitoare, ochi ai Zeilor, neobosită lumină a

Soarelui și a Lunii, frații noștri mai mari, ce durere adâncă, ce sfâșiere! Trebuie oare să părăsim aceste întinse și strălucitoare spații, această sferă sacră, toate aceste splendori ale empireului și ținutul preafericit al Zeilor, ca să fim aruncate în acele sălașuri respingătoare și mizere? Ce crime, o, bietele de noi, am făptuit? Cum de am meritat, sărmâne ce suntem, pedepsele care ne așteaptă? Iată ce trist viitor ne-a fost hărăzit – să slujim vrerile unui trup schimbător și pieritor! Ochii noștri să nu mai poată distinge sufletele divine! Cu greu vom mai zări cerul nostru ancestral prin aceste sfere umede; după o vreme vom înceta să-l mai zărim. Prin această pedeapsă înfricoșătoare nu ne mai este îngăduită viziunea directă; vom putea vedea numai cu ajutorul luminii exterioare; ceea ce avem noi acum nu sunt ochi ci doar ferestre. Durerea noastră nu va fi mai mică nici când vom auzi în aer fraterna răsuflare a vânturilor, cu care noi însine nu vom mai putea să ne amestecăm, căci aceasta nu va mai avea ca adăpost lumea sublimă și deschisă ci temnița strâmtă a pieptului! Dar Tu, Cel care ne alungi și ne ceri să coborâm din înalturi într-un loc atât de jos, hotărăște o limită pentru suferințele noastre! O, Stăpâne și Tată, atât de repede cuprins de nepăsare pentru lucrarea mâinilor Tale, hotărăște un soroc pedepsei noastre, binevoiește să rostești pentru noi ultimele cuvinte, câtă vreme mai putem să contemplăm întinderea luminoaselor sfere!"

Această rugă a Sufletelor a fost îndeplinită, o, Horus, fiule, căci Domnul se afla de față; și stând pe tronul Adevarului, li s-a adresat astfel:

„O, Suflete; veți fi guvernate de Dorință și Necesitate; după mine ele vor fi stăpânii și călăuzele voastre. Suflete supuse sceptrului meu care nu greșește niciodată, aflați că atâta vreme cât rămâneți nepătate veți locui pe tărâmurile cerești. Dacă vreunelile dintre voi vor merita pedeapsă, vor locui în sălașurile hărăzite lor, în trupuri muritoare. Dacă greșelile voastre vor fi usoare, vă veți întoarce în cer, izbăvite de legătura cărnii. Dar dacă vă veți face vinovate de crime mai grele, dacă vă veți abate de la scopul pentru care ați fost făurite, atunci într-adevăr nu veți locui în cer,

nici în trupuri omenești, ci în cele ale animalelor lipsite de rațiune”¹.

Spunând acestea, o, Horus, fiule, a suflat asupra lor și a spus: „Nu la întâmplare v-am hotărât soarta; dacă purtarea voastră nu va fi dreaptă, va fi mai rău; va fi mai bine dacă purtarea voastră va fi demnă de nașterea voastră. Eu însuși și nimeni altcineva voi fi martorul și judecătorul vostru. Înțelegeți că din pricina greșelilor voastre din trecut a fost nevoie să fiți pedepsite și închise în trupuri de carne. În trupuri diferite, după cum v-am mai spus, renașterile voastre vor fi diferite. Descompunerea trupului va fi o binefacere restaurând fericita voastră stare primordială. Dar dacă purtarea voastră va fi nedemnă de mine, înțelepciunea devenind oarbă și trăgându-vă înapoi, vă va face să luați drept noroc ceea ce, de fapt, este pedeapsă, și să vă temeți de o soartă mai fericită de parcă ar fi o nedreptate crudă. Cele mai cinstite dintre voi vor fi mai

---

¹ Ar fi greșit să se credă că aici se susține posibilitatea trecerii omului vinovat în forme inferioare. Înțelesă corect, în ortodoxia ei, doctrina hermetică nu implică nici un paradox. În *Poimandrēs* este arătat clar că dacă un suflet omenesc continuă să fie rău, „nici nu va gusta nemurirea, nici nu va fi părtaş la bine, ci va fi atrasă înapoi și se va reîntoarce în târâtoare, aceasta fiind condamnarea unui suflet rău”. Totuși Trismegistos explică și califică această afirmație adăugând că o asemenea nenorocire nu se poate întâmpla nici unui suflet omenesc adevărat - adică un suflet care posedă Mintea divină, chiar dacă a decăzut din grătie; atât timp cât sufletul păstrează acest foc viu, el este sufletul unui om, iar omul „nu se compară cu nici o fiară de pe pământ, ci numai cu cei ce trăiesc deasupra în cer, și care sunt numișii zei”. Există, însă, o condiție atât de decăzută, încât flacăra divină se stingă cu totul, iar sufletul rămâne întunecat și lipsit de Zeu, deci nu mai este un suflet omenesc. „Iar un asemenea suflet, o, Fiule”, spune Hermes, „nu are Minte; de aceea nici nu trebuie ca unul ca acesta să fie numit Om”. Așadar, dacă este adevărat că „nici un alt corp nu poate primi un suflet omenesc și că nici nu este legiuitor pentru un suflet de om să decadă în corpul unei viețuitoare lipsită de rațiune”, nu este mai puțin adevărat că un suflet lipsit de Particula Divină, singura care-l face uman, nu mai este uman și, urmând legea universală a afinității, gravitează spre nivelul potrivit lui, cufundându-se până la cei care-i seamănă. Cu toate acestea, când purgatoriul său este încheiat, un asemenea suflet poate „să vină la sine și să spună: mă voi ridica și voi merge la Tatăl meu”.

aproape de divin în prefacerile lor viitoare, devenind printre oameni regi drepti, filozofi adevărați, cârmuitori și legiuitori, clarvăzători adevărați, culegători de plante benefacătoare, muzicanți pricepuți, astronomi inteligenți, profeti înțelepți, preoți învătați: toate slujbele frumoase și bune; aşa cum printre păsări există vulturii, care nu-și urmăresc și nu-și devorează semenele și nu permit ca cele mai slabe dintre ele să fie atacate în prezența lor, fiindcă dreptatea se află în natura acvilei; printre patrupede, leul, pentru că este un animal puternic, nesupus lenei, săvârșind fapte nemuritoare într-un trup muritor și veșnic obosit, și de neînșelat; printre târâtoare, dragonul, pentru că este un puternic și nevinovat prieten al omului, neîngăduind să fie domesticit, lipsit de venin și trăind vreme îndelungată, asemănându-se firii Zeilor; printre pești, delfinul, căci această făptură are milă de cei ce cad în mare și îi aduce la mal pe cei ce mai trăiesc și nu-i devorează pe cei morți, deși este cel mai lacom dintre toate vietătile care trăiesc în apă".

Rostind aceste cuvinte, Zeul deveni o Inteligență Indestructibilă (adică a reluat starea de nemanifestare).

După aceea, Horus, fiule, a apărut din pământ un Spirit foarte puternic, neîmpovărat de nici un înveliș trupesc, plin de înțelepciune dar sălbatic și însăimântător; deși nu era neștiutor, continua totuși să caute și, văzând că trupul omenesc este frumos și mândru ca înfățișare și înțelegând că sufletele erau pe cale să intre în învelișurile lor, a întrebat:

„Ce sunt aceștia, o, Hermes, tu Secretar al Zeilor?” „Aceștia sunt oameni”, a răspuns Hermes. „Este o treabă nechibzuită” a spus Spiritul, „să faci omul cu asemenea ochi pătrunzători, cu o limbă atât de icsusită, cu un auz atât de ascuțit încât poate să audă chiar lucrurile care nu-l privesc, cu un miros atât de fin iar mâinilor sale să le dai un asemenea simț al pipăitului care poate să perceapă orice. O, Spirite creator, gândești că este bine ca acest viitor cercetător al misterelor adânci ale Naturii să fie lipsit de grija? Voiești să-l scutești de suferință – pe el, al cărui gând va căuta dincolo de hotarele pământului? Oamenii

vor săpa la rădăcinile plantelor, vor cerceta proprietățile sevelor naturale, vor observa natura pietrelor, vor diseca nu numai animale ci și pe ei înșiși dorind să afle cum au fost alcătuși. Își vor întinde mâinile îndrăznește peste mare și, tăind lemnul pădurilor sălbatic, vor trece de la un țarm la altul căutându-și semenii. Vor urmări tainele cele mai adânci ale Naturii chiar și pe înălțimi și vor cerceta mișcările cerești. Și aceasta nu le va fi de ajuns; când nu va mai rămâne nimic de cunoscut decât hotarul cel mai îndepărtat al pământului, vor căuta chiar și acolo ultimele extremități ale nopții. Dacă nu vor întâlni nici o opreliște, dacă vor trăi feriți de necazuri, în afară de orice frică sau neliniște, nici măcar cerul nu va mai putea să le stăvilească îndrăzneala; vor căuta să-și întindă puterea asupra elementelor. Învață-i, aşadar, dorința și speranța într-o asemenea măsură, încât să poată cunoaște teama de întâmplări nefericite și de greutăți, precum și împunătura dureroasă a speranțelor înșelate. Fă ca această curiozitate a sufletelor lor să fie cumpănită de dorință și frică, de grija și speranță deșartă. Fă ca sufletele lor să cadă pradă dragostei împărtășite, dorințelor și diferitelor pofte când satisfăcute, când înșelate, astfel ca însăși dulceața izbânzii să fie o momeală care să-i atragă spre ne-norocire. Fă ca povara neliniștilor să-i apese și să stingă în ei orice dorință".

Suferi, Horus, ascultând această poveste a mamei tale? Te cuprinde mirarea și uimirea în fața relelor care se abat asupra sărmânei omeniri? Ceea ce vei auzi mai departe este și mai trist. Cuvintele lui Momos i-au fost pe plac lui Hermes; el a socotit că sfatul său e bun și l-a urmat.

„O, Momos”, a spus el, „natura răsuflării divine care învăluie toate lucrurile nu va fi zadarnică! Stăpânul universului m-a însărcinat să fiu mijlocitorul și supraveghetorul Său. Zeitatea ochiului pătrunzător (Adrasteia)¹ va veghea și va dirija toate evenimentele; cât despre mine,

---

¹Adrasteia (sau Nemesis) este personificarea legii necesare (sau a instrumentului inflexibil) despre care Hermes va vorbi în continuare.

Eu voi făuri un instrument misterios, o măsură inflexibilă și inviolabilă, căreia totul i se va supune de la naștere până la distrugerea finală și care va fi legătura entităților create. Acest instrument va conduce ceea ce se află pe pământ și tot restul".

Astfel, zise Hermes, i-am vorbit lui Momos; și îndată instrumentul începu să acționeze. Numaidecât sufletele s-au întrerupt, iar Eu am fost preamărit pentru lucrarea mea.

Atunci Domnul chemă din nou pe zei. Odată strânși laolaltă, El le vorbi astfel:

„O, Zei, care ați primit o natură suverană și nepieritoare, precum și domnia necuprinsei veșnicii, voi, a căror menire este să păstrați neîncetat armonia între lucruri, câtă vreme vom mai cărmui o împărătie necunoscută? Câtă vreme va mai rămâne creația nevăzută de soare și de lună? Să preluăm fiecare din noi partea lui de univers. Prin puterea noastră să rupem legăturilor nemîșcării. Fie ca haosul să devină o legendă de necrezut pentru posteritate. Începeți mărețele voastre lucrări; Eu vă voi îndrumă".

Așa a grădit El și pe dată unitatea Cosmică, până atunci obscură, s-a deschis și în înălțimi au apărut cerurile cu toate misterele lor. Pământul, până atunci nestatornic, s-a întărit sub strălucirea soarelui și a încremenit acoperindu-se cu podoabe bogate. Toate lucrurile sunt frumoase în ochii Zeului, chiar și acelea care în ochii muritorilor par urâte, pentru că totul este făurit după legile divine. Iar Zeul s-a bucurat privindu-și operele cuprinse de mișcare, și, cu mâinile întinse, dăruia comori naturii. „Ia acestea”, spunea El, „o, glie sacră, ia acestea, o, preaslăvită, care vei fi mama tuturor lucrurilor și fie ca de acum înainte nimic să nu-ți lipsească!"

Cu aceste cuvinte, desfăcându-și palmele sale divine, și-a revărsat comorile în izvorul universal. Însă ele erau încă necunoscute, căci sufletele nou întrerupate, neputând să îndure cădere, căutau să se revolte împotriva Zeilor cerești și, mândre de originea lor aleasă, fălindu-se că au fost create asemenea zeilor, s-au răzvrătit. Oamenii au devenit astfel uneltele lor, s-au înfruntat și au stârnit războaie. Si astfel, forța a asuprit slăbiciunea, cel puternic l-a

pârjolit și l-a ucis pe cel slab, iar groaza și moartea au fost alungate departe de locurile sacre.

Atunci elementele au luat hotărârea să se plângă Domnului de condiția sălbatică a omenirii. Întrucât răul era deja cumplit, elementele au alergat la Zeul Creator și i-au vorbit în acest fel - focul fiind lăsat să grăiască primul:

„O, Stăpâne”, a spus el, „Ziditor ($\delta\etaμιουργός$) al acestei noi lumi, Tu al cărui nume, misterios printre Zei, a fost până acum venerat de toți oamenii; cât timp, o, Divinule, ai hotărât să lași viața oamenilor fără de Zeu? Arată-te lumii care Te cheamă, îndreaptă existența ei sălbatică aducând pacea. Dăruiește vieții lege, dăruiește nopții oracole. Umple toate lucrurile cu prevestiri bune; fă ca oamenii să se teamă de judecata Zeilor și ca nici un om să nu mai păcătuiască. Fă ca fărădelegile să-și primească pedeapsa cuvenită iar oamenii se vor feri să mai facă nedreptăți. Ei se vor teme să încalce jurămintele iar nebunia va lua sfârșit. Învață-i recunoștința pentru binefaceri, iar eu îmi vor consacra flacăra ofrandelor și libațiilor pure. Iar altarele Te vor răsplăti cu mireasma esențelor suave. Căci acum eu sunt pângărit, o, Stăpâne, din pricină că oamenii, în cutezanța lor lipsită de credință, mă obligă să mănânc carne. Ei nu mă lasă să-mi păstreze natura; ei îmi denaturează și îmi pângăresc puritatea!”

Aerul vorbi la rândul său: „Sunt pângărit de miasmele hoiturilor, o, Stăpâne; devin pestilential și nesănătos și, din înalt, sunt martorul unor lucruri pe care n-ar trebui să le privesc.”

Apoi luă cuvântul apa, o, slăvitul meu fiu, și vorbi după cum urmează:

„Tată și minunat Creator al tuturor lucrurilor, Divinitate întrupată, Autor al Naturii care zămislește totul prin Tine, poruncește apelor curgătoare să fie veșnic pure, căci acum atât fluviile cât și mările sunt silite să-l scalde pe cel ucigaș și să-i primească victimele!”

În cele din urmă s-a infățișat pământul, o, fiul meu slăvit, și începu astfel:

„O, Rege, Stăpân al sferelor cerești și Domn al orbitorilor lor, Stăpân și Tată al elementelor care dau tuturor lu-

crurilor creșterea și descreșterea și în care toate trebuie să se întoarcă; privește cum seminția omenească, necredincioasă și nesăbuită, mă împânzește, o, preamărite Unul, de când prin porunca Ta sunt locuința tuturor ființelor, purtându-le și primind la sânul meu tot ce este uciș; aceasta este jelania mea. Lumea Ta pământeană, care cuprinde toate făpturile, este lăsată fără de Zeu. Și pentru că ele nu respectă nimic, încalcă orice lege și mă copleșesc cu tot felul de lucruri rele. Spre rușinea mea, o, Doamne, primesc în mine stârvurile putrezite. Însă Eu, care primesc toate lucrurile, aş fi mai bucuros să îl primesc pe Zeu. Dăruiește pământului harul Tău și de nu vii Tu Însuți - căci într-adevăr eu nu Te pot cuprinde - lasă-mă să primesc măcar o sfântă emanație de la Tine. Fă ca pământul să devină cel mai slăvit dintre toate elementele; și cum numai el dăruiește toate lucrurile tuturor, fă ca el să fie venerat ca vas al harului Tău."

Astfel grăiră elementele și îndată Zeul a umplut universul cu vocea Sa divină. „Mergeti, a spus El, vlăstare sacre, demne de măreția Tatălui vostru, căutați să nu schimbați nimic, și nici nu refuzați făpturilor mele slujba voastră. Vă voi trimite o emanație din mine însumi, o Ființă pură care va cerceta toate faptele, care va fi judecătorul însăjător și incoruptibil al făpturilor; iar dreptatea suverană își va întinde stăpânirea chiar și asupra umbrelor de sub pământ. Și astfel, fiecare om își va primi răsplata meritătă.”

După care elementele au încetat să se mai plângă și fiecare s-a întors la datoria și la stăpânirea sa.

Și apoi, o, mamă, a spus Horus, în ce fel a obținut pământul acea emanație de la Zeu?

Nu-ți voi povesti această Naștere, a spus Isis; nu îndrăznesc, o, puternice Horus, să fac cunoscută originea neamului tău, ca nu cumva oamenii să afle în viitor cum s-au născut Zeii. Voi spune doar, fără să uit ceva, că Zeul Suprem, Creatorul și Arhitectul lumii, a dăruit pentru o bucată de vreme pământului pe tatăl său, Osiris, și pe mama Zeiță, Isis, ca ei să-i poată aduce salvarea așteptată. Prin ei, viața și-a atins deplinătatea; războaiele sălbaticice și

sângeroase s-au încheiat; ei au înălțat temple strămoșilor lor Zei și au hotărât aducerea de ofrande. Au dat muritorilor legi, hrană și veșminte. „Ei vor citi, a spus Hermes, scriurile mele mistice și, împărțindu-le în două părți, vor păstra unele pentru ei și vor grava pe coloane și pe obeliscuri pe acelea care pot fi folosite omului”. Întemeietori ai primelor tribunale, ei au instituit pretutindeni domnia ordinii și a dreptății. Ei au făcut ca tratatele să se bucure de respect și au introdus caracterul religios al jurămîntelor în viață omenească. Ei i-au învățat pe oameni ritualurile de înmormântare pentru cei ce s-au săvârșit din viață; au creat grozăvile morții; au arătat că spiritului îi place să se întoarcă în trupul omenesc și că, atunci când calea de intrare îi este închisă, aceasta prilejuiește o pierdere a vieții.

Instruiți de Hermes, ei au gravat pe table ascunse faptul că aerul este plin de genii. Cei ce au învățat de la Hermes legile misterioase ale Zeului, au fost învățătorii și legislatorii omenirii, inițiuind-o în arte, în științe și în binefacerile vieții civilizate. Instruiți de Hermes în privința afinităților simpatetice pe care Creatorul le-a stabilit între cer și pământ, ei au instituit reprezentățiile religioase și misterele sacre. Și, ținând seama de natura pieritoare a tuturor trupurilor, ei au rânduit inițierea profetică, astfel ca profetul care-și ridică mâinile către Zeu să fie învățat despre toate lucrurile, și, prin aceasta, filozofia și magia să poată fi hrană sufletului, iar medicina să poată vindeca suferințele cărnii.

Împlinind toate aceste lucruri, o, fiule, și văzând că lumea a ajuns la desăvârsirea ei, Osiris și cu mine am fost rechemați de către locuitorii cerului; însă nu ne-am putut întoarce acolo fără ca mai întâi să-l preamărim pe Domnul, astfel ca Viziunea cerească să umple bolta iar calea fericitei înălțări să se deschidă în fața noastră, căci Zeul se desfată în imnuri.

O, mamă, a spus Horus, învață-mă acest imn de slavă, ca să-l cunosc și eu.

Ascultă, fiule, a răspuns Isis.

XXVI. Fecioara Lumii [II]

O, Horus, fiul meu slăvit, de voiești a cunoaște și mai mult, întreabă-mă.

Iar Horus a spus: Venerată Mamă, aş fi bucuros să aflu cum se nasc sufletele regeşti.

Iar Isis a răspuns astfel: Horus, fiule, iată în ce stă caracterul distinctiv al sufletelor regeşti. Există în univers patru tărâmuri guvernate de o lege fixă și imuabilă: cerul, eterul, aerul și preasfântul pământ. Deasupra, în cer, sălășluiesc Zeii, cârmuiți, ca toți ceilalți, de Ziditorul universului; în eter se află stelele, guvernate de marele foc, soarele; în aer sunt sufletele geniilor, guvernate de lună; pe pământ sunt oamenii și alte animale, guvernate de suflet, care, pentru o vreme, este regele lor. Căci Zeii însăși îi zămisesc pe cei ce se cuvîne să fie regii neamului pământesc. Printii sunt progeniturile regilor și cel care este cel mai mare este un rege mai mare decât ceilalți. Soarele, mai apropiat de Zeu decât luna, este mai mare și mai puternic decât ea, iar ea îi este supusă atât prin rang cât și prin putere. Regele este ultimul dintre Zei și primul dintre oameni. Pe toată durata șederilor sale pe pământ, divinitatea sa rămâne tăinuită, însă el posedă ceva care-l deosebește de ceilalți oameni și-l apropie de Zeu. Sufletul din el vine dintr-o regiune mai înaltă decât cea din care coboară sufletele oamenilor obișnuiți.

Sufletele hărăzite să domnească pe pământ coboară de acolo din două cauze. Unele sunt dintre cele care în viețile anterioare au trăit fără greșală și care merită apotheoza; pentru acestea, regalitatea este o pregătire pentru starea divină. Pe de altă parte, există suflete sfinte, care, pentru vreo neînsemnată încălcare a legii interioare și divine, primesc prin regalitate o pedeapsă în care suferința și pângărirea întrupării sunt ușurate. Starea acestora la preluarea unui trup nu seamănă cu a celoralte; ele sunt tot atât de fericite ca și atunci când erau libere.

Cât despre feluritele firi ale acestor regi, deosebirea nu stă în suflete, căci toate sunt regești, ci în natura îngerii-

lor și geniilor care îi însotesc. Căci sufletele destinate unor asemenea slujbe nu sunt lipsite de slujitori și de însotitori. Dreptatea cerească, chiar și atunci când le alungă din ținuturile Binecuvântate, le tratează potrivit naturii lor. Când, prin urmare, Horus, fiule, îngerii și geniile slujitoare sunt războinice, sufletul aflat în grija lor ia această trăsătură uitând-o pe a sa proprie, ori mai degrabă punând-o deoparte până la o viitoare schimbare a stării sale. Dacă îngerii păzitori sunt dintr-un ordin bland, atunci sufletul își urmează calea în pace; dacă sunt prietenii dreptății, sufletului îi place să judece; dacă sunt muzicanți, atunci sufletul cântă; dacă iubesc adevărul, sufletul este cel al unui filozof. Astfel, sufletele urmează în mod necesar învățătura păzitorilor lor; decăzând în trupuri omenești, ele își părăsesc propria stare, și, câtă vreme sunt alungate din ea, ele se apropiu de acele inteligențe care le-au întrerupt.

Lămurirea ta este deplină, mamă, zise Horus, dar încă nu mi-ai spus în ce fel se nasc sufletele nobile.

Există pe pământ, o, fiule, felurite îndatoriri. Tot aşa este și printre suflete; ele ocupă diferite poziții, iar sufletul care purcede dintr-o sferă mai înaltă este mai nobil decât celelalte, tot aşa cum omul liber este mai nobil decât sclavul. Sufletele de rang înalt și cele regești sunt, în mod necesar, stăpâne peste oameni.

Cum se nasc sufletele masculine sau feminine?

Sufletele, Horus, fiule, sunt toate egale ca natură, căci vin din același ținut în care Creatorul le-a format. Acolo nu se află nici bărbați, nici femei; această deosebire există numai între trupuri și nu între ființe nemateriale. Însă unele sunt mai energice, iar altele mai blânde și asta deoarece de aerul din care au fost formate toate lucrurile. Fiindcă sufletul este învelit într-un trup aerian în care se află elemente de pământ, de apă, de aer și de foc. La femei, această combinație conține mai mult din rece și umed decât din uscat și cald, iar sufletul care este învelit astfel este mai fluid și mai înclinat spre slăbiciune. La bărbați, se întâmplă pe dos; învelișul lor conține mai mult din uscat și din cald, și mai puțin din rece și umed. De aceea în trup

purile formate în felul acesta, sufletele manifestă o mai mare însuflare și vioiciune.

Și cum se nasc, o, mamă, sufletele înțeleptilor?

Iar Isis a răspuns: Organul vederii este învelit în tunici. Când aceste tunici sunt groase și dense, vederea este neclară; când ele sunt fine și subțiri, vederea este pătrunzătoare. Tot aşa și sufletul își are învelișurile sale nemateriale. Aceste învelișuri sunt straturile interioare de aer; când ele sunt subtile, limpezi și transparente, atunci sufletul este pătrunzător; când, dimpotrivă, ele sunt dense, groase și umflate el nu poate privi departe, ci diserne, ca atunci când este ceată, numai ceea ce se află chiar în fața pașilor săi.

Și din nou Horus a întrebat: Pentru care motiv, mamă, mintile oamenilor care nu sunt din patria noastră sfântă sunt mai puțin deschise decât ale celor care locuiesc aici?

Și din nou Isis a răspuns: Pământul este aşezat în mijlocul universului ca un om care stă întins pe spate și se uită la cer, iar diversele regiuni ale pământului corespund diferitelor membre ale omului. Pământul își întoarce privirea către cer ca spre tatăl său, urmând, prin schimbările sale, schimbările cerului. Capul stă spre sud, umărul drept către est, cel stâng întors către vântul libian, picioarele sale se află sub constelația Ursei, dreptul sub coada, iar stângul sub capul Ursei; coapsele sale se află sub regiunile cerului cele mai apropiate de Ursă; mijlocul trupului se află sub centrul cerului. Ca o doavadă a acestor lucruri, privește cum cei ce locuiesc în sud au o înfățișare frumoasă și păr bogat, pe când orientalii au mâinile îndrăznețe în luptă și gata de a trage cu arcul, fiindcă ei sunt dreptaci; occidentalii sunt puternici și luptă cu mâna stângă, atribuind părții stângi funcțiile care aparțin la alții dreptei; cei care locuiesc sub Ursă se deosebesc prin calitatea și prin frumusețea picioarelor lor; cei care locuiesc dincolo de Ursă, în climatul Italiei și al Greciei, se remarcă prin frumusețea coapselor lor și de aici atracția pe care ei o resimt față de bărbați.

De asemenea, această parte dă naștere unor oameni cu o piele mai deschisă la culoare. Regiunea sfântă a stră-

moșilor noștri se află la mijlocul pământului, și cum mijlocul trupului omenesc este lăcașul inimii, iar inima este lăcașul sufletului, oamenii acestui ținut, fiule, pe lângă însușirile pe cale le posedă toți oamenii, au o inteligență și o înțelepciune mai înaltă, pentru că inima pământului este cea care îi hrănește.

Mai mult, fiule, sudul este lăcașul norilor; acolo se adună ei și de acolo, se spune, izvorăște fluviul nostru (Nilul), când vine vremea rece. Și acolo unde coboară norii aerul se îngroașă și se umple cu vaporii, care se răspândesc precum un văl nu numai asupra vederii ci și asupra inteligenței. Estul, Horus, fiul meu, este în continuu neliniștit și fierbinte la răsăritul soarelui, după cum vestul este la apusul lui; de aceea, cei ce locuiesc în aceste regiuni nu sunt în stare să-și păstreze o perceptie clară. Nordul, din pricina temperaturii sale înghețate, îngroașă mintea, și tot așa face și cu trupul. Numai ținutul din centru, clar și liniștit, este favorizat și tot la fel cei care îl locuiesc. El zămislește într-o liniște perpetuă, își împodobește și-și desăvârșește descendența, el singur luptă împotriva tuturor celorlalți, izbândește și, ca un vrednic cârmuitor, împarte fructele izbânzii cu cei învinși.

Mai spune-mi, Mamă slăvită, ce anume provoacă o tulburare a discernământului, a rațiunii și chiar a însuși sufletului la oamenii bolnavi?

Iar Isis a răspuns: Printre animale există unele care au afinitate pentru foc, altele pentru apă, altele pentru pământ, altele pentru aer, altele pentru două sau trei elemente ori pentru toate patru la un loc. Sau, invers, unele au o aversiune pentru două, trei sau patru elemente. Astfel, lăcusta și toate felurile de insecte fug de foc; vulturul, șoimul și alte păsări zburătoare se tem de apă; peștele se teme de aer și de pământ; șarpelui îi este frică de locurile deschise și, ca toate făpturile târâtoare, iubește pământul; toți peștii îndrăgesc adâncul, păsările aerul în care-și petrec viața; cele care zboară mai sus iubesc focul (soarelui) și rămân în vecinătatea lui. Există chiar unele făpturi, cum sunt salamandrele, care zburdă în foc și-și au acolo sălaşul. Elementele învelesc trupul și fiecare suflet care locu-

iește într-un trup este îngreunat și înlănțuit de cele patru elemente; de aceea, este firesc ca sufletul să aibă afinitate pentru anumite elemente și aversiune pentru altele, neputându-se bucura de fericire deplină. Cu toate acestea, sufletul, fiind de origine divină, se luptă și meditează chiar și sub această acoperitoare trupească; însă gândurile sale nu sunt ceea ce ar putea să fie dacă el n-ar avea trup. Dacă un trup este zdruncinat și chinuit de boală sau de frică, sufletul însuși este zguduit precum un om azvârlit în mijlocul talazurilor furioase.

XXVII. Învățătura lui Isis către Horus

[Horus a spus]: Mi-ai dat o învățătură admirabilă, o, Isis, preaputernică Mamă, în ceea ce privește minunata creație a Sufletelor de către Zeu și sunt cuprins de uimire; dar încă nu mi-ai arătat încotro pleacă sufletele când sunt eliberate din trupuri. Căci dornic sunt să pătrund această taină și să-ți mulțumesc numai ţie pentru inițiere.

Iar Isis a spus: – Ascultă, fiule, căci întrebarea ta este foarte importantă și nu poate fi trecută cu vederea. Ascultă răspunsul meu.

O, mare și minunat urmaș al ilustrului Osiris, nu gândi că sufletele după ce părăsesc trupul se amestecă în mod haotic în imensitatea vagă, și se dispersează în spiritul universal și infinit fără putință de a se întoarce în trupuri, de a-și păstra identitatea sau de a-și căuta vechiul lor sălaș. Apa vărsată dintr-un vas nu se mai întoarce la loc, nu are un lăcaș al său, ci se amestecă cu masa apelor; dar nu același lucru se întâmplă și cu sufletele, o, preainteleptule Horus. Eu sunt inițiată în tainele naturii nemuritoare; Eu pășesc pe căile adevărului și îți voi revela pe de-a-ntregul fără a uita nimic. Dar mai întâi îți voi spune că apa, fiind un lucru fără rațiune, compus din miriade de particule fluide, diferă de suflet, care, fiule, este o entitate individuală, lucrarea regească a mâinilor și mintii Zeului

statornic în inteligență. Ceea ce provine din Unitate, iar nu din multiplicitate, nu se poate reuni cu celealte lucruri; pentru ca sufletul să se poată alătura trupului, Zeul supune această uniune armonioasă Necessității.

Sufletele, prin urmare, nu se reîntorc în devălmăsie, nici la întâmplare, în unul și același loc, ci fiecare este trimis la propria lui condiție. Iar aceasta este determinată de experiențele prin care trece sufletul, cât timp se află în temnița trupului, copleșit de o povară potrivnică naturii sale. Ia aminte, aşadar, la această parabolă, o, preaiubite Horus: să ne închipuim că în aceeași temniță ar fi închiși oameni, vulturi, porumbei, lebede, șoimi, rândunici, vrăbii, muște, șerpi, lei leoparzi, lupi, câini, iepuri, vite, oi, precum și animale care viețuiesc în apă, cum ar fi hidre, foci, broaște țestoase, crocodili, și că toate aceste făpturi ar fi eliberate în același timp. Toate ar scăpa deodată; oamenii ar căuta orașele și piețele publice, vulturii eterul, unde natura îi îndeamnă să trăiască, porumbeii văzduhul de jos, șoimii văzduhul de sus; rândunelele se vor îndrepta spre locurile locuite de oameni, vrăbiile spre livezi, lebedele spre regiunile unde ar putea să cânte; muștele s-ar îngrămădi cât mai aproape de pământ, pe excrementele omenești, pentru că muștele pot să trăiască pe acestea și să zboare numai la suprafața pământului; leii și leoparzii ar da năvală către munți, lupii către pustietăți; câinii ar lua urmele omului; iepurii ar lua-o spre păduri, vitele către câmpuri și pajiști, oile către păsuni, șerpii ar căuta scobiturile pământului; hidrele și broaștele țestoase s-ar alătura semenelor lor în valurile apelor curgătoare pentru a se bucura potrivit naturii lor atât de țărm cât și de adâncurile apei. Tot așa, fiecare suflet, fie el omenesc sau locuind pe pământ sub alte condiții, știe încotro trebuie să se îndrepte; căci, într-adevăr, numai dacă ar exista vreun urmaș de-al lui Typhon ar putea să pretindă că un taur poate să trăiască în apă și o broască țestoasă în aer. Prin urmare, dacă sufletele nu încalcă legea ordinii atunci când sunt cufundate în carne și sânge și aflate sub pedeapsă – căci unirea cu trupul este o pedeapsă – cu atât mai mult o

respectă atunci când sunt eliberate din legăturile lor și puse în libertate.

Iată ierarhia sufletelor, o, copil ilustru, legea preasfântă care se întinde astfel chiar până la cer. Întinderea dintre empireu și lună este ocupată de Zei, de stele, și de puteri ale providenței. Între lună și noi, o, fiule, se întinde tărâmul sufletelor. Aerul nemăsurat, pe care noi îl numim vânt, are în sine însuși un fel de a se mișca pentru a împrospăta pământul, după cum îți voi arăta de îndată. Însă această mișcare a aerului în el însuși nu stânjenește calea sufletelor, nici nu le împiedică să urce sau să coboare; ele alunecă de-a curmezișul aerului, fără să se amestece ori să se afunde în el, aşa cum apa alunecă peste ulei. Această întindere, fiule, este împărțită în patru provincii și în șaizeci de regiuni. Prima provincie, pornind de la pământ în sus, cuprinde patru regiuni și se întinde tot atât de departe ca unele vârfuri sau culmi cu neputință de trecut. A doua provincie cuprinde opt regiuni în care iau naștere mișările vânturilor. Fii cu luare aminte, fiule, căci află acum tainele inefabile ale pământului, cerurilor și ale fluidului sacru care se află la mijloc¹. Pe tărâmul vânturilor zboară păsările; deasupra acestuia nu există nici aer, nici vreo făptură. Însă aerul, cu toate ființele pe care le cuprinde, se răspândește în toate locurile în care poate ajunge și în cele patru zări ale pământului, pe când pământul nu se poate înălța în tărâmurile aerului. A treia provincie cuprinde șaisprezece regiuni pline cu un element pur și subtil. A patra conține treizeci și două regiuni, în care aerul, pe de-a-neregul subtil și diafan, se lasă pătruns de elementul foc. Aceasta este ordinea care domnește fără greș din adânc până în înalt; altfel spus, patru diviziuni generale, douăsprezece intervale, șaizeci de regiuni în care locuiesc sufletele în concordanță cu natura fiecăruia. Fără îndoială că toate sunt alcătuite dintr-o singură substanță; însă

---

¹ Isis vorbește în limbaj metaforic. Întreaga descriere trebuie să fie înțeleasă ca aplicându-se în mod egal microcosmosului și macrocosmosului, conștiința fiecărei particule constitutive din alcătuirea omului fiind considerată un suflet.

ele constituie o ierarhie; și cu cât este mai îndepărtată o regiune de pământ, cu atât mai înaltă este demnitatea sufletelor care locuiesc acolo.

Iar acum mai rămâne să-ți înfățișez, o, gloriosule Horus, ce fel de suflete locuiesc în fiecare dintre aceste regiuni, pe care le voi expune în mod amănuntit începând cu cea mai înaltă.

Întinderea dintre pământ și cer, Horus, fiule, este împărțită în regiuni, în acord cu măsura și armonia. Strămoșii noștri au dat acestor regiuni nume diferite; unii le numesc zone, alții firmamente, alții sfere. Aici locuiesc sufletele izbăvite din trupuri și cele care nu s-au îintrupat încă. Locurile pe care le ocupă corespund demnității lor. În regiunea superioară se află sufletele divine și regești; sufletele decăzute – cele care plutesc deasupra suprafeței pământului – se află în sfera inferioară, iar în regiunile de mijloc se află sufletele de rang obișnuit. Astfel, fiule, sufletele hărăzite să cârmuiască vin din zonele superioare, iar când sunt eliberate din trup, se întorc tot acolo sau chiar mai sus, doar dacă nu au actionat contrar demnității naturii lor și legilor Zeului. Căci, dacă le-au încălcăt, Providența le face să coboare din înalturi în regiunile inferioare potrivit greșelilor lor; în mod asemănător ea conduce și celelalte suflete, inferioare ca putere și demnitate, din sferele inferioare într-un ținut mai înalt. Căci în sferele superioare locuiesc doi slujitori ai Providenței universale; unul este păzitorul sufletelor, celălalt este cârmuitorul lor, cel care le trimite de acolo și le orânduiește în trupuri potrivite pentru ele. Primul slujitor le păzește, al doilea le eliberează sau le înlănuie, după cum e voia Zeului.

În acest fel legea echității veghează asupra schimbărilor care se petrec în înalt, după cum tot ea este cea care modeleză și construiește temnița în care sufletele sunt zidite. Această lege este întărิตă de două energii, Memoria și Experiența. Memoria veghează în Natură la păstrarea și conservarea tuturor tiparelor originare fixate în cer; menirea Experienței este de a furniza fiecărui suflet care coboară în naștere un trup potrivit; astfel sufletele pasionate trebuie să aibă trupuri viguroase; sufletele trândave –

trupuri leneșe; sufletele active – trupuri active; sufletele blânde – trupuri blânde; sufletele puternice – trupuri puternice; sufletele istețe – trupuri iscusite; pe scurt, fiecare suflet trebuie să aibă o natură potrivită. Căci nu degeaba făpturile înaripate sunt acoperite cu pene; făpturile inteligeante sunt dăruite cu simțuri mai fine și superioare celor lalte; fiarele pământului sunt dăruite cu coarne, colți, gheare sau alte mijloace de apărare; târâtoarele sunt dăruite cu trupuri unduitoare și flexibile și deși umezeala naturii lor ar trebui să le facă vulnerabile, ele sunt înarmate fie cu dinți, fie cu solzi ascuțiti, astfel că ele sunt, chiar mai puțin decât celelalte, în pericol de moarte. Cât despre pești, aceste suflete sfioase au primit drept loc de locuit acel element în care lumina este lipsită de dubla să activitate, căci în apă focul nici nu luminează, nici nu arde. Fiecare pește, înotând cu ajutorul aripioarelor sale fine, plutește încotro voiește, iar slăbiciunea sa este adăpostită de întunecimea adâncului.

Astfel sufletele sunt zidite în trupuri care le seamănă; în formă omenească acele suflete care au primit rațiune; în făpturi zburătoare – sufletele de o natură avântată; în fiare – sufletele fără rațiune, a căror singură lege este forță; în reptile – sufletele viclene, căci ele nu-și atacă prada pe față, ci prin surprindere; pe când peștii adăpostesc acele suflete sfioase care nu sunt răsplătite cu desfătarea celor lalte elemente.

În fiecare ordin de animale există indivizi care încalcă legile ființării lor.

În ce fel, Mamă? a întrebat Horus.

Și Isis a răspuns: – Iată cum: un om care acționează împotriva rațiunii, o fiară care evită necesitatea, o târâtoare care își uită viclenia, un pește care-și pierde teama, o pasare care renunță la libertate. Ai ascultat tot ceea ce era de spus privitor la ierarhia sufletelor, la coborârea lor și la crearea trupurilor.

O, fiule, în fiecare ordin de suflete există câteva suflete regești și altele cu trăsături diferite: unele înflăcărate, altele reci, unele mândre, altele blânde, unele iscusite, altele nepricepute, unele contemplative, altele active. Această

diversitate ține de regiunile din care trupurile coboară în trupuri. Din zona regească pleacă sufletele regești, însă regalitatea este de mai multe feluri: a spiritului, a cărnii, a artei, a științei, a virtuților.

Și cum numești aceste regalități? a întrebat Horus.

O, fiule, regele sufletelor care au existat până acum este tatăl tău, Osiris; regele trupurilor este printul fiecărui neam, este acela care guvernează; regele înțelepciunii este Tatăl tuturor lucrurilor; Inițiatorul este Hermes, cel de trei ori mare; asupra medicinii domnește Asclepios, fiul lui Hephaistos; forța și puterea sunt în stăpânirea lui Osiris, și, după el, în a ta, fiule. Filozofia ține de Arnebaskenis; poezia, tot de Asclepios, fiul lui Imouthe. Astfel încât, de cugeti la toate acestea, îți vei da seama că există într-adevăr mai multe regalități și mai mulți regi.

Însă regalitatea supremă ține de regiunea cea mai înaltă; domniile mai neînsemnate corespund sferelor care le-au zămislit. Cele care se nasc din zona arzătoare mânuiesc focul; cele care vin din zona umedă viețuiesc în sfere lichide; din regiunea artei și a învățăturii se nasc cele care se devotează artei și științei; din regiunea inactivității cele care trăiesc în nepăsare și lene. Tot ce se face și se spune pe pământ își are originea în înalturi, acolo unde toate esențele sunt împărtite cu echilibru și măsură; nimic nu există care să nu emane din înalt sau care să nu se întoarcă acolo.

Deslușește-mi vorbele tale, o, Mamă.

Și Isis a răspuns: - O dovedă evidentă a acestei schimbări a fost întipărită în toate făpturile de către preasfânta Natură. Răsuflarea, pe care noi o sorbim din aerul superior, o expirăm și apoi o inspirăm din nou cu ajutorul plămânilor, care fac această muncă. Dar când calea destinată să primească respirația noastră este închisă, atunci nu mai putem să rămânem pe pământ; prin urmare, plecăm. Mai mult, o, fiul meu glorios, există și accidente prin care echilibrul alcăturirii noastre poate fi distrus.

Atunci, o, Mamă, care este această alcătuire?

Este unirea și amestecarea celor patru elemente din care emană un abur ce învăluie sufletul, pătrunde în trup

și le transmite amândurora propria sa natură. Astfel apar varietățile printre suflete și trupuri. Dacă în alcătuirea unui trup domină focul, atunci sufletul, fiind deja de o natură arzătoare, primește astfel un exces de căldură, care îl face mai energetic și mai aprins, iar trupul devine mai însuflețit și mai activ. Dacă domină aerul, trupul și sufletul făpturii devin instabile, rătăcitoare și neliniștite. Predominanța apei face ca sufletul să fie îngăduitor, afabil, prietenos, sociabil și ușor de modelat, fiindcă apa se unește și se amestecă ușor cu toate celelalte lucruri – le dizolvă, dacă este abundantă, le umedește și le pătrunde, dacă este în cantitate mai mică. Un trup înmuiat de prea multă umiditate nu oferă decât o slabă rezistență, o boală usoară îl descompune și, puțin câte puțin, îi dizolvă coeziunea. Dacă elementul pământ este dominant, sufletul este obțuz, deoarece trupului îi lipsește subtilitatea și nici nu-și poate croi drum prin densitatea trupului său. Astfel sufletul rămâne închis în sine, tras în jos de povara pe care o poartă, iar trupul este solid, inactiv și greu, mișcându-se numai cu mare greutate.

Dar dacă elementele se află în echilibru perfect, atunci întreaga natură este arzătoare în acțiunile sale, subtilă în mișcările sale, fluentă în senzațiile sale și de o constituție robustă. Din predominanța aerului și a focului se nasc păsările, a căror natură se asemănă cu cea a elementelor care le generează. Oamenii sunt dăruiați cu un prisos de foc unit cu un pic de aer, apa și pământul fiind în părți egale. Acest exces de foc devine agerime, căci inteligența este de fapt un fel de flacără, care nu mistuie, ci penetrează. Predominanța apei și a pământului cu un adaos suficient de aer și foarte puțin foc, generează fiarele sălbaticice. Cele înzestrate cu mai mult foc decât restul sunt cele mai curajoase. Apa și pământul în cantități egale dau naștere tărătoarele, care, fiind lipsite de foc, nu au nici curaj, nici fidelitate; excesul de apă le face reci, cel de pământ sordide și grele, iar lipsa de aer le îngreunează toate mișcările. Multă apă, dar cu puțin pământ generează peștii; absența focului și a aerului îi face să fie temători și să stea ascunși, pe când predominanța apei și a pământului în natura lor

îi face să aibă afinitate naturală cu pământul dizolvat în apă. Mai mult, prin creșterea proporțională a elementelor care îl alcătuiesc, trupul însuși crește, iar dezvoltarea sa încețează atunci când este atinsă măsura deplină. Și câtă vreme, fiul meu preaiubit, echilibrul este păstrat în combinația primară și în vaporii care emană din ea, adică câtă vreme proporția normală de foc, aer, pământ și apă rămâne neschimbată, făptura rămâne sănătoasă.

Dar dacă elementele se abat de la proporția originară determinată - nu vorbesc de creșterea activităților, nici de rezultatul unei schimbări a ordinii, ci de ruptura echilibrului determinată de adăugarea, sau de scăderea de foc ori de alte elemente - atunci apare boala. Și dacă aerul și focul, a căror natură este una cu cea a sufletului însuși, izbândesc în conflict, atunci, datorită dominației acestor elemente care distrug carne, făptura își părăsește starea proprie.

Căci elementul pământesc este hrana trupului, iar apa care îl îmbibă contribuie la consolidarea lui; însă elementul aerian este cel care conferă mișcare, iar focul produce toate energiile. Vaporii rezultați din unirea și combinarea acestor elemente se asociază cu sufletul și, prin această fuziune, îl poartă cu ei și îl îmbracă în propria lor natură, fie aceasta bună sau rea. Câtă vreme rămâne în această asociere naturală, sufletul își păstrează rangul pe care l-a dobândit. Dar dacă survine o schimbare, fie în combinația însăși, fie în oricare dintre părțile ori subdiviziunile sale, vaporii, alterându-și starea, altereză în același fel relațiile dintre suflet și trup; focul și aerul, aspirând în sus, trag după ele sufletul cu care se înrudește, pe când elementele apos și terestru, care tind spre pământ, ca și trupul însuși, îl îngreunează și, copleșindu-l, îl trag în jos.

IV.

DIVERSE FRAGMENTE
HERMETICE

I

De aceea ochiul nematerial ieșe din trup ca să contemple frumusețea, ridicându-se și adorând nu forma, nici trupul, nici aparența, ci ceea ce, dincolo de ele, este calm, liniștit, statornic, neschimbător; ceea ce este totul, singurul și unul, ceea ce este prin sine însuși și în sine însuși, identic cu sine însuși și neschimbător¹.

*

De înțelegi acest unic și singur Bine, nimic nu îți se va părea cu neputință, căci întreaga virtute se află în el. Nu te gândi că acest Bine este în cineva, și nici că el este în afara cuiva. El este fără limite, fiind limita tuturor. Nimic nu-l cuprinde, el cuprinde totul în sine.

Căci prin ce se deosebește ceea ce este material de ceea ce este nematerial; ceea ce este creat de ceea ce este necreat; ceea ce este supus necesității de ceea ce este liber; lucrurile pământești de lucrurile cerești; lucrurile pieritoare de lucrurile veșnice? Oare nu prin aceea că unele sunt libere, pe când celealte sunt supuse sclaviei necesității? Ceea ce se găsește jos, pe pământ, este nedesăvârșit și pieritor².

II

[Hermes a spus:]

Mai presus de natură și de lumea ideală se află piramida. Piatra sa unghiulară, așezată în vârf, este Cuvântul Creator al Domnului universal, care, după El, este cea dintâi Putere, necreată, infinită, purceasă din El și anterioară

¹ Chiril, *Exc.*, I, 1, vol. III.

² Chiril, *Contra Iul.*, 549 C.D.

tuturor creațiilor Sale. El este urmașul Celui Desăvârșit, Fiul adevărat și aducător de roadă¹.

*

[Hermes a spus:]

Natura acestui Cuvânt (Verb) intelligent este generatoare și roditoare. Numește-l cum voiești – putere de zămislire, sau fire, sau caracter. Însă cugetă la aceasta – că el este perfect în Perfectiune, că el a purces din Perfectiune, că toate lucrările sale sunt perfect bune și că el este izvorul creației și al vieții. Aceasta fiind natura sa, numele îi este pe potrivă².

*

[Hermes a spus:]

Însă datorită providenței Domnului universului, Care mă face să dezvălu acese cuvinte, nu vei mai avea o dorință prea mare ca să cercetezi acese subiecte. De aceea ascultă acum sfârșitul acestui discurs.

Acest Suflu (*θέλησις*) divin, despre care am vorbit atât de des, este necesar tuturor; căci el le menține pe toate, le dă viață tuturor, le hrănește pe toate. El izvorăște din Sursă³ sfântă, însuflăște toate făpturile vii, și totuși rămâne neîncetat singur⁴.

III⁵

[Hermes a spus despre Inteligență:]

„Lumina gândirii a fost înaintea Luminii gândirii însăși, Inteligența luminoasă a Inteligenței a fost dintotdeauna, iar unitatea ei este nimic altceva decât Spiritul care învăluie universul. În afara căruia nu există nici Zeul, nici Îngerii, nici alte esențe.

---

¹ Chiril, *Contra Iul.*, 552 D.

² Chiril, *Contra Iul.*, 552 D.

³ τῆλη.

⁴ Chiril, *Contra Iul.*, 556 B.

⁵ Citate din *Lexiconul lui Suidas*.

Iar acest *nous* este Domnul tuturor lucrurilor, și puterea, și lumina; și totul depinde de El și este în El. Cuvântul lui perfect, generator și creator, coborându-se în Natura generatoare, a făcut apa roditoare”¹.

*

Grăind acestea, se ridică și spuse: „Te implor, o, Cerule, lucrare sfântă a marelui Zeu; te implor, Glas al Tatălui, care a grăit la începuturi, când a fost făurită lumea universală; te implor prin Cuvântul, unicul Fiul al Tatălui Care pe toate le susține; fii binevoitor, fii binevoitor!”²

IV

Hermes spune că cei care îl cunosc pe Zeu sunt apărăți de atacurile demonilor și că aceștia nu se supun nici măcar sortii. Cunoașterea Zeului este religie.

[Și el mai spune:] Singura izbăvire este credința; nici demonul cel rău, nici soarta nu au putere asupra omului evlavios, căci Zeul îl apără de orice rău.

Singurul și unicul bine pentru om este credința³.

---

¹ Cf. Chiril, *Contra Iul.*, I, 556 A.

² Cf. Chiril, *Contra Iul.*, I, 552 D.

³ Lactantius, *Instit. Div.*, c 4, 22.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1) Traduceri ale scrierilor hermetice

- Corpus Hermeticum: Hermetis Trismegisti Poemander*, ed. Gust, Parthey, Berlin, 1854.
- Festugière, A.-J. și Nock, A. D., *Corpus Hermeticum, Les Belles Lettres*, col. Bude, Paris, 1945-1954, 4 vol..
- Gainsford, T., *Joannis Stobaei Florilegium*, Oxford, 1820, 4 vols; *Io. Stob. Ec. Phys. et Ethic. Libri Duo*, Oxford, 1850, 2 vols.
- Kroll, J., *Dier Lehren des Hermes Trismegistos*, Munster, 1914.
- Mead, G. R. S., *Great Hermes: Studies in Hellenistic Theosophy and Gnosis*, 3 vol., Londra, 1906.
- Ménard, L., *Hermès Trismégiste*, Didier, Paris, 1864.
- Hense, O., *Joannis. Stob. Anth. Lib. Tert.*, Berlin, 1894.
- Hermes Mercurius Trismegistus, *Filosofia hermetică*, trad. Dana Eliza Ghinea, coord. prof. univ. Dr. Remus Rus, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1995.
- Hermes Mercurius Trismegistus, *Corpus Hermeticum*, tr. Dan Dumbrăveanu, Ed. Herald, București, 2000.
- Hermetica: The Greek Corpus Hermeticum and the Latin Asclepius in a New English Translation*, ed. Brian P. Copenhaver, Cambridge University Press, 1992.
- Parthey, G., *Hermetis Trismegisti Poimander ad Fidem Codicum Manu Scriptorum recognovit*, Berlin, 1854.
- Patrizzi, F., *Nova de Universis Philosophia*, Veneția, 1593.
- Reitzenstein, R., *Poimandrēs: Studien zur griechisch-ägyptischen und frühchristlichen Literatur*, Leipzig, 1904 (ediție critică a paisprezece texte din *Corpus Hermeticum*, însoțită de un studiu istoric).
- Scott, W., *Hermetica*, 4 vols., The Clarendon Press, Oxford, 1924-1936.
- Textele sacre ale lui Hermes Trismegistos*, trad., note și cv. introd. Maria Genescu, preambul acad. dr. Constantin Bălăceanu-Stolnici, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2003.

The Divine Pymander, translated from the Arabic by Dr. Everard, with a Preliminary Essay by Hardgrave Jennings, London, 1884.

The Hermetic Works (Virgin of the World, Asclepios on Initiation, Definitions of Asclepios, The Fragments), with Essay Introductions and Notes by Dr. Anna Kingsford and Edward Maitland, London, 1885.

Wachsmuth, C., *Io. Stob. Anthologii Lib. Duo Priores... Ec. Phys. et Ethic*, 2 vol., lin, 1884.

2) Studii și referințe

Abel, Christopher R. și Hare, William O., *Hermes Trismegistus: An Investigation of the Origin of the Hermetic Writings*. Sequim: Holmes Publishing Group., 1997

Alexandrian, *Istoria filosofiei oculte*, trad. C. Dumitru, Ed. Humanitas, București, 1994.

Amélineau, E., *Essai sur le Gnosticisme égyptien, ses Développements et son Origine égyptienne*, în *Annales du Musée Guimet* (Paris), XIV, 1887.

Anonymous, *Meditations on the Tarot: A Journey into Christian Hermeticism*. New York: Jeremy P. Tarcher/Penguin, 2002.

Attridge, Harold W., și MacRae, George, *Nag Hammadi Codex I (The Jung Codex). Introductions, Texts, Translations, Indices*, (Nag Hammadi Studies, XXII), E. J. Brill, Leiden, 1985.

Ayer, J. C., *A Source Book for Ancient Church History*. Charles Scribner's Sons, New York, 1933.

Bauer, W., *Rechtgläubigkeit und Ketzerei im ältesten Christentum*, J. C. B. Mohr, Tübingen, 1934.

Bethune-Baker, J. F., *Introduction to the Early History of Christian Doctrine*, 5th ed. Cambridge University Press, London.

Bonner, C., *A Papyrus Codex of the Sheperd of Hermas (Similitudes 2-9) with a Fragment of the Mandates*, Ann Arbor, 1934.

Bousset, W., *Hauptprobleme der Gnosis* (Göttingen), 1907.

Bréhier (E.) – *Les Idées philosophiques et religieuses de Philon d'Alexandrie*, Paris, 1950.

Brown, B., *The Wisdom of the Egyptians*, New York: Brentano's, 1923.

Bunsen, C. J., *Hippolytus and seine Zeit, Anfänge and Aussichten des Christenthums and der Menschheit*, Leipzig, 1850.

- Budge, E. A. Wallis, *The Egyptian Book of the Dead: (The Papyrus of Ani) Egyptian Text Transliteration and Translation*, 1895, reed. New York, Dover Publications, 1967.
- Budge, E. A. Wallis, *The Gods of the Egyptians: Studies in Egyptian Mythology* (1904) vol. 1, reed. New York, Dover Publications, 1969.
- Cartea morților egipteni*, trad, note și coment. de Maria Genescu, Ed. Herald, București, 2007.
- Churton, T., *The Golden Builders: Alchemists, Rosicrucians, and the First Freemasons*. New York: Barnes and Noble, 2002.
- Copenhaver, B.P., *Hermetica: the Greek Corpus Hermeticum and the Latin Asclepius in a new English translation, with notes and introduction*, Cambridge. New York, USA: Cambridge University Press, 1995.
- Festugière, A.-J., *La révélation d'Hermès Trismégiste*. vol. I-IV, Paris, 1950-1954.
- Fowden, Garth, *The Egyptian Hermes: a historical approach to the late pagan mind*, Cambridge [Cambridgeshire], New York, Cambridge University Press, 1986.
- Garstin, E., Langford, J., *Theurgy or The Hermetic Practice*. Berwick: Ibis Press, 2004.
- Goodspeed, E. J., *A History of Early Christian Literature*, University of Chicago Press, Chicago, 1942.
- Grant, R. M., *Gnosticism: A Source Book of Heretical Writings from the Early Christian Period*, Harper & Brother, New York, 1961.
- Harnack, A., *The Expansion of Christianity*, translated in english by J. Moffatt, 2 vol. New York, 1904-1905.
- Hall, Manly P., *The Hermetic Marriage*. Kessinger Publishing, 1924.
- Hall, Manly P., *The Secret Teachings of All Ages*, San Francisco, H.S. Crocker Company, 1928.
- Hoeller, Stephan A. *On the Trail of the Winged God: Hermes and Hermeticism Throughout the Ages*, Gnosis: A Journal of Western Inner Traditions (Vol. 40, Summer 1996).
- Isenberg, Wesley W., *Nag Hammadi Codex II,2-7 together with XIII,2. Brit. Lib. Or. 4926 (1), and P. Oxy. 1, 654, 655*, (Nag Hammadi Studies, XX), E. J. Brill, Leiden/New York/ København/ Koln, 1989.
- Jonas, Hans, *The Gnostic Religion*, Beacon Press, Boston, 1963.

- Legge, Francis, *Forerunners and Rivals of Christianity, From 330 B.C. to 330 A.D.*, 1914, reed. University Books New York, 1964.
- Matter, J., *Histoire Critique du Gnosticisme et de son Influence sur les Sectes religieuses et philosophiques des six premiers Siècles de l'Ère chrétienne* (Paris), ed. a II-a, 1843.
- Moffatt, J., *The First Five Centuries*, University of London Press, Hodder, Londra, 1938.
- Mead, G. R. S., *Hermes Trismegistos - gnoza și originea scrierilor trismegiste*, trad. Alexandru Anghel, Ed. Herald, București, 2007.
- Păstorul lui Herma, trad. Monica Medeleanu, Ed. Herald, București, 2007.
- Pfleiderer, O. *Primitive Christianity, Its Writings and Teachings in Their Historical Connections*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1906–1911.
- Pitagora, *Inmuriile sacre*, ed. a II-a, trad. Radu Duma, Ed. Herald, București, 2006.
- Plutarh, *Despre Isis și Osiris*, trad. Maria Genescu, Ed. Herald, București, 2007.
- Powell, R. A., *Christian Hermetic Astrology: The Star of the Magi and the Life of Christ*. Hudson: Anthroposophic Press, 1991.
- Puech, H.-Ch., *Despre gnoză și gnosticim*, trad. Cornelia Dumitru, Ed. Herald, București, 2007.
- Puech, A., *Histoire de la littérature grecque chrétienne jusqu'à la fin du IVe siècle*, 3 vol. Société d'édition „Les Belles Lettres”, Paris, 1928–1930.
- Reallexikon für Antike und Christentum, Hiersemann Verlag, Leipzig, 1941 ff.
- Riffard, P.A., *L'Ésotérisme – Anthologie de l'ésoterisme occidental*, Ed. Robert Laffont, Paris, 1990.
- Rivière, J.M. *Istoria doctrinelor ezoterice*, trad. Viorica Alistar, Ed. Symposium, București, 2006.
- Robinson, J. A., *Barnabas, Hermas and the Didache*, Oxford, 1920.
- Robinson, J. M., *Nag Hammadi Library*, Harper & Row, Publishers, San Francisco, 1977.
- Salaman, C./Van Oyen/William D./Mahé, Jean-Pierre, *The Way of Hermes: New Translations of The Corpus Hermeticum and The Definitions of Hermes Trismegistus to Asclepius*, Inner Traditions, Rochester, 2000.

- Schmidt, C., *Gnostische Schriften in koptischer Sprache aus dem Codex Brucianus* (Leipzig), 1892.
- Schwartz, M.G., *Pistis Sophia, Opus Gnosticum Valentino adjudicatum, e Codice Manuscripto Coptico Londinensi descriptum*. Latine vertit M. G. Schwartz, J. H. Petermann (Berlin), 1851.
- Scully, N.. *Alchemical Healing: A Guide to Spiritual, Physical, and Transformational Medicine*. Rochester: Bear & Company, 2003.
- Stählin, O., *Die altchristliche griechische Literatur*, ed.VI, Munchen, 1924.
- St. Giet, *Hermas et les Pasteurs. Les trois auteurs du Pasteur d'Hermas*, Paris, 1963.
- The Fathers of the Church*, ed. L. Schopp, Cima Publishing Company, New York, 1947 ff.
- The Kybalion*, Three Initiates, The Yogi Publication Society, Masonic Temple, Chicago, 1912.
- Wallis, R.T., *Neoplatonism and Gnosticism*, New York Press, 1992.

Cuprins

Cuvânt înainte.....	7
1. Hermes, „Cel de trei ori foarte mare”	7
2. Hermes și <i>Tabla de Smarald</i>	9
3. Lucrările hermetice	12
4. Numele Poimandrēs	17
5. Sistemul hermetic	21
6. Însemnatatea hermetismului	25
I. CORPUS HERMETICUM.....	27
I. Poimandrēs	29
II. Predica universală	42
III. [Hermes] către Asclepios	43
IV. Predica Sfântă a lui Hermes	50
V. Craterul sau Monada	53
VI. Hermes către fiul său Tat	58
VII. Numai în Zeul însuși este Binele și nicăieri în altă parte	63
VIII. Cel mai mare rău pentru om este necunoașterea Zeului	67
IX. Nici unul dintre lucrurile care sunt nu piere, însă cei care se înșeală numesc schimbările lor moarte și pieire	69
X. Despre gândire și simțire	72
XI. Cheia	77
XII. Mintea către Hermes	89
XIII. Despre Mintea comună	99
XIV. Discursul tainic de pe munte	109
XV. Despre dreapta înțelegere	119

XVI. Asclepios către Ammon	124
XVII. [Asclepios către rege]	131
XVIII. Despre piedicile ce i se pun sufletului de către patimile trupului.....	132
II. PREDICA DESĂVÂRȘITĂ SAU ASCLEPIOS	139
III. FRAGMENTE DIN STOBAEUS	187
I. Despre evlavie și [adevărata] filozofie.....	189
II. [Despre neputința de a-l înțelege pe Zeu].....	195
III. Despre adevar.....	195
IV. [Ființa, Natura , Zeii].....	199
V. [Despre Materie].....	200
VI. Despre Timp	201
VII. Despre corporile veșnice	201
VIII. Despre energie și senzație	203
IX. Despre [decani și] astre	207
X. [Despre Providență, Necesitate și Soartă]	212
XI. [Despre Dreptate].....	213
XII. Despre Providență și Soartă	214
XIII. Despre guvernarea Universului	215
XIV. Despre suflet [I]	216
XV. Despre suflet [II]	217
XVI. [Despre suflet, III].....	217
XVII. [Despre suflet, IV]	218
XVIII. [Despre suflet, V]	219
XIX. [Despre suflet, VI].....	220
XX. [Puterea de alegere]	221
XXI. Isis [către Horus].....	222
XXII. [O apoftegmă]	222

XXIII. Din „Afrodita”	222
XXIV. [Un imn al Zeilor]	223
XXV. Fecioara Lumii [I]	223
XXVI. Fecioara Lumii [II]	242
XXVII. Învățătura lui Isis către Horus	246
IV. DIVERSE FRAGMENTE HERMETICE	255
I	257
II	257
III	258
IV	259
Bibliografie selectivă	261

**Colecția
CĂRȚI FUNDAMENTALE**

ORIENT

TSONGKHAPA	Sase Yoga ale lui Naropa
***	Bhagavad-Gita
PATANJALI	Yoga-Sutra
BUDDHA	Dhammapada
***	Vijnana Bhairava (Înțelepciunea Divină)
SHANKARA	Compendiul filozofilor indiene
***	Samkhya-Karika
DATTATTREYA	Cântul eliberatului
***	Advaita Bodha Dipika (Lumina cunoașterii non-duale)
SANTIDEVA	Intrarea pe Calea Iluminării
***	Upaniṣad
SHANKARA	Upadesha Sahasri
***	Advaita Vedanta
NAGARJUNA	Tratat despre Calea de Mijloc
***	Bardo Todol (Cartea tibetană a morților)
KABIR	Țes pânza Numelui Tău

OCCIDENT

PITAGORA	Imnurile sacre
PROCLOS	Elemente de teologie
PHILON DIN ALEXANDRIA	Comentariu alegoric al legilor sfinte după lucrarea de șase zile
PLUTARH	Despre Isis și Osiris
IAMBlichos	Teologia aritmetică
HERMES TRISMEGISTOS	Corpus Hermeticum

 EDITURA HERALD

OP.10 - CP.33 Sect. II Bucureşti
Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61
Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60
Mob: 0744.888.388, 0745.050.020
website: www.edituraherald.ro
e-mail: office@edituraherald.ro

Tiparul executat la **S.C. LUMINA TIPO s.r.l.**
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 021.211.32.60; tel. 021.212.29.27
E-mail: office@luminatipo.com
www.luminatipo.com

**Colecția
CĂRȚI FUNDAMENTALE**

Corpus Hermeticum conține tratatele de bază ale tradiției trismegiste, redactate probabil în Egipt, cam în perioada cuprinsă între sec. al II-lea și al III-lea d.Hr. Acest corpus provine din același cadru religios și filozofic care a produs neoplatonismul, creștinismul și gnosticismul: un cadru ce își are rădăcinile în impactul dintre gândirea platonică și vechile tradiții ale Orientului elenizat.

Aceste scrieri reprezintă doar o parte din bogata literatură atribuită miticului Hermes Trismegistos („cel de trei ori foarte mare”), o contopire elenistică dintre zeul grec Hermes și zeul egiptean Thot. După cum afirmă F. Barrett (*Biographia Antiqua*) „prin aceste cărți [Hermes] a transmis cunoașterea divină întregii posterități; prin intermediul acestora s-a arătat a fi nu doar un om cu inspirație divină, ci și un filosof profund care și-a căpătat înțelepciunea de la Dumnezeu și nicidecum de la oameni”.

**EDITURA
HERALD**

ISBN 978-973-111-266-4

5 948417 022183